

ΚΝΠ. 155'914

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΕΤΟΣ 1909

«Τοὺς μέλλοντας διδάσκειν ὅτιοῦν,
αὐτοὺς πρῶτους εἰδέναι χεῖρ». *(Πλάτ. Ἀλκ.)*

«Ὁ ἀνοίγων ἐν σχολεῖον κλείει μίαν θυλακὴν».

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ «ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ» Θ. ΤΖΑΒΕΛΛΑ

1—Ὁδὸς Ἀριστείδου—1

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου.

1) Ἰωαν. Τζίβας	πρόεδρος
2) Γρ. Ευρός,	ἀντιπρόεδρος
3) Ἡλίας Γοντζές,	Γεν. γραμματεὺς
4) Σωτ. Κυριακίδης	Ἐκτακτὸς γραμματεὺς
5) Γεωργ. Καλασοῦντας	Σύμβουλος
6) Θ. Μπακόπουλος	»
7) Δημ. Νικολαΐδης,	»
8) Κ. Δεδόπουλος	»
9) Π. Λιβαδάς	»

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Περιοδικοῦ ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κ. κ.

1) Ι. Τζίβα	ὡς Προέδρου
2) Π. Λιβαδά	Συμβούλου
3) Θ. Μπακοπούλου	»
4) Γ. Ἀνδρουλλιδάκι	Τακτικοῦ μέλους
5) Ἄλ. Μουμούρη	»
6) Κ. Μερτζιώτου	»
7) Ἀντ. Θεοφίλη	»

Ἡ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
Ἡ ΤΑ ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΑΥΤΗΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
Ἡ ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 138 τοῦ β' τόμου)

Ὅποῦς πρέπει νὰ εἶνε ὁ σκοπός. Δὲν εἶνε νῦν δυσχερὲς μετὰ τὰ εἰρηγμένα νὰ καθορισθῇ, ὅποῦς πρέπει νὰ εἶνε ὁ σκοπός, τίνες εἶνε αἱ ιδιότητες, ἃς οὗτος ὀφείλει νὰ ἔχη. Ἄν ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἡ θέσις αὐτοῦ ἐπιπέδων τέλει ἀναγκαιοτάτη, διότι συντελεῖ εἰς τὴν ἀμεσόν τε καὶ ἔμμεσον ἀνάπτυξιν τῆς βουλῆσεως τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ νέου, ἐξάγομεν εὐκόλως, ὅτι ὁ σκοπὸς ὀφείλει νὰ ἔχη τήνδε τὴν θεμελιώδη ιδιότητα, νὰ ἐξεγείρῃ δηλ. τοῦτο μὲν ἀμέσως, τοῦτο δ' ἔμμεσως τὴν βούλησιν τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ ἐκάστοτε προκειμένου νέου.

Ὅπως δ' ὅμως ὁ σκοπὸς ἔχη τὴν θεμελιώδη ταύτην ιδιότητα, ὀφείλει προδιήλως νὰ πληροῖ τὰς ἐξῆς μερικωτέρας :

Πρὸ παντὸς ἄλλου οὗτος πρέπει νὰ εἶνε τοιοῦτος, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ παριστάνωσιν ἑαυτοῖς σαφῶς τοῦτον, νὰ ἐννοῶσιν αὐτόν, ἥτοι συντόμως νὰ εἶνε ἐνόητος. Ἄν ὁ σκοπὸς εἶνε ἀκατανόητος εἰς τοὺς μαθητάς, δὲν θὰ δύναται πρῶτον νὰ ἐξεγείρῃ ἀμέσως τὸ διαφέρον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ νέου, ἄρα νὰ ἀναπτύξῃ ἀμέσως τὴν βούλησιν αὐτῶν ὑπὲρ τούτου. Εἴτα οὐδ' ἔμμεσως θὰ δύναται νὰ κατορθώσῃ τὸ αὐτό, πρῶτον μὲν διότι δὲν θὰ συντελῇ εἰς

τὴν ἐπιτυχῆ ἀφομοίωσιν τοῦ νέου, καθόσον δὲν θὰ εἶνε ἰκανὸς μῆτε τὰς ξένας πρὸς τὸ νέον παραστάσεις ἐκ τῆς συνειδήσεως τῶν μαθητῶν νὰ ἀπομακρύνῃ, μῆτε τὴν εἰς ταύτην ἄνοδον τῶν προσλαμβάνουσῶν νὰ διευκολύνῃ, μῆτε τὴν προσδοκίαν τῶν μαθητῶν περὶ τοῦ νέου νὰ διεγείρῃ, μῆτε εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς τῆς ἐργασίας τῆς προσκλήσεως τοῦ νέου ἀμέσως νὰ συντελέσῃ, εἴτα δὲ διότι θὰ ἀδυνατῆ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν κατὰ τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ νέου ἀνάπτυξιν τῆς αὐτενεργείας τῶν μαθητῶν. Προδήλως ἡ θέσις ἀκατανόητου σκοποῦ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν ἔλλειψιν δηλώσεως τοιούτου.

Ἴδωμεν νῦν, τίνας πάλιν ιδιότητας πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ σκοπός, ἵνα εἶνε εὐνότος.

Προφανῶς πρέπει πρῶτον τοῦτο μὲν νὰ μὴ ἀναφέρῃ πράγματα ὑπερβαίνοντα τὴν ἀντιληπτικὴν δύναμιν τῶν μαθητῶν, τοῦτο δὲ νὰ μὴ περιέχῃ λέξεις ἢ φράσεις ὅπως ἢ ἐν μέρει ἀγνώστους εἰς αὐτοὺς ἢ νὰ ἐκφέρονται ἐν περιπλόκῳ προτάσει, ἢτοι ἄλλως νὰ εἶνε *ἀπλοῦς καὶ σαφῆς κατὰ τε τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ λεκτικόν*. Προδήλως, ἂν ὁ σκοπὸς δὲν εἶνε τοιοῦτος, καθόσον οἱ μαθηταὶ ὑπὸ τὰ ἀγνώστα πράγματα, ὑπὸ τὰς ὅπως ἢ ἐν μέρει ἀγνώστους λέξεις ἢ φράσεις, ὑπὸ τὴν περίπλοκον συντακτικὴν πλοκὴν ἢ οὐδὲν ἢ ἀσαφῆ τινα θὰ παριστῶσι, θὰ ἀποβαίῃ ἀκατανόητος εἰς τούτους. Ἄσαφῆς κατὰ τὸ λεκτικόν, ἄρα μὴ εὐνότος, εἶνε ὅδε ὁ σκοπός, ἀπειθνόμενος εἰς μαθητὰς τῆς πρώτης τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου «σήμερον θὰ μάθωμεν τὰ ἐπακολοθηθήματα τῆς ἀπειθείας ἐνὸς ἀρνίου», ὡς περιέχων λέξεις ἀγνώστους εἰς αὐτοὺς ἢ ὅδε ὁ σκοπός, ἀπειθνόμενος εἰς μαθητὰς καὶ ἀνωτέρων τάξεων αὐτοῦ «θὰ ἴδωμεν τώρα τὰ κατὰ τὸ πάθημα τοῦ πιθήκου», ὡς περιέχων φράσιν ἀγνώστον εἰς τούτους. Σαφεῖς κατὰ τὸ λεκτικόν, ἄρα εὐνότοι ἀποβαίνουσιν οἱ σκοποὶ οὗτοι, ἂν διατυπωθῶσι ὡδε «σήμερον θὰ μάθωμεν, τί ἔπαθεν ἐν ἀρνίον, τὸ ὅποιον δὲν ἤκουε τὴν μητέρα του», «θὰ ἴδωμεν τώρα, τί ἔπαθεν ὁ πίθηκος». Ἄσαφῆς ἐπίσης κατὰ τὸ

λεκτικόν, ὡς ἐκφερόμενος ἐν περιπλόκῳ συντακτικῇ πλοκῇ, εἶνε ὁ ἐξῆς σκοπός, ἀπειθνόμενος εἰς μαθητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου «ἄς λογαριάσωμεν, πόσα χρήματα θὰ λάβῃ ὁ ἔμπορος Π. πωλῶν τὸ πανίον, τὸ ὅποιον ἔχει, ἂν πωλῆ τὸν πῆχυν πρὸς 55 λεπτά, ἔχῃ δὲ ἐν ὄλῳ 585 πῆχεις». Ὁ σκοπὸς οὗτος γίνεται κατανόητος, ἂν διατυπωθῆ ἐν ἀπλουστερᾷ συντακτικῇ πλοκῇ ὡδε «ὁ ἔμπορος Π. ἔχει 585 πῆχεις πανίου. Πωλεῖ αὐτὸ πρὸς 55 λεπτά τὸν πῆχυν. Πόσα θὰ λάβῃ ἐν ὄλῳ;». Τὸ παράδειγμα δὲ τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι, ἀντὶ νὰ διατυπώμεν τὸν σκοπὸν διὰ μᾶς, ἀλλὰ πολυπλόκου προτάσεως, καλύτερον εἶνε νὰ ἐκφέρωμεν τοῦτον διὰ περισσοτέρων, ἀλλὰ βραχειῶν καὶ ἀπλῶν προτάσεων, διότι ἐν τοιαύτῃ συντακτικῇ πλοκῇ οὗτος διατυπούμενος ἀποβαίνει εὐνοπιότερος εἰς τοὺς μαθητὰς. Περιττὸν νῦν εἶνε νὰ ἀναφέρωμεν παραδείγματα σκοπῶν, ἀσαφῶν κατὰ τὸ περιεχόμενον. Τοιοῦτοι εἶνε προδήλως πάντες, ὅσοι ἀναφέρουσι πράγματα, ἀγνώστα ἔτι εἰς τοὺς μαθητὰς.

Ἄν νῦν λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι οἱ μικροὶ μαθηταὶ δύναται νὰ παριστῶσι σαφῶς, νὰ νοῶσι μόνον τὸ συγκεκριμένον, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἀφηρημένον, ὑφ' ὃ ἢ οὐδὲν ἢ ἀσαφῆ τινα νοοῦσιν, εὐκόλως ἐξάγομεν, ὅτι ὁ σκοπός, ἵνα εἶνε εὐνότος εἰς τοὺς μαθητὰς, ὀφείλει δεύτερον νὰ εἶνε *συγκεκριμένος* καὶ οὐχὶ ἀφηρημένος. Ἀφηρημένοι ἐν προδ. καὶ διὰ τοῦτο ἀκατανόητοι εἶνε οἱ ἐξῆς σκοποὶ «τώρα θὰ μάθωμεν τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὁμωνύμων κλασμάτων», «σήμερον θὰ μάθωμεν τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν δεκαδικῶν», «θὰ μάθωμεν τώρα τὴν διάθλασιν τοῦ φωτός». Εὐνότοι ἀποβαίνουσιν οἱ σκοποὶ οὗτοι, ἂν διατυπωθῶσι συγκεκριμένως ὡς ἐξῆς: «Ὁ Κ. ἔχει τὰ $\frac{5}{8}$ αὐτοῦ τοῦ μύλου. Ἐξ αὐτῶν δίδει εἰς τὴν ἀδελφὴν του τὰ $\frac{3}{8}$. Πόσα τῶ μένουσιν;», «ἄς ὑπολογίσωμεν, πόσα θὰ ἐξοδεύσωμεν, διὰ νὰ στρώσωμεν μὲ πλάκας τὸ πάτωμα αὐτῆς τῆς αἰθούσης!», «διατί, παιδιὰ, ράβδος εἰσαγομένη εἰς τὸ ἕδωρ νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὡς τεθλασμένη;».

Ἴνα εἶνε ὁ σκοπός εὐνότος, ὀφείλει τρίτον νὰ εἶνε ὁ

προσῆκων κατὰ τὸ μέγεθος, δηλ. νὰ μὴ εἶνε μήτε σφόδρα σύντομος, μήτε ἄγαν μακρός. Ἄν ὁ σκοπὸς εἶνε σφόδρα σύντομος, δὲν θὰ προαναγγέλλῃ σαφῶς τὰ οὐσιώδη σημεῖα τοῦ νέου, διὰ τοῦτο δὲ δὲν θὰ εἶνε εὐνότος εἰς τοὺς μαθητὰς. Σύντομος, διὰ τοῦτο δὲ ἀκατανότος εἰς τοὺς μαθητὰς εἶνε ὁ ἐξῆς σκοπὸς «σήμερον θὰ μάθωμεν τὸν Μαῖον» ἢ οὗτος «θὰ μάθωμεν τώρα δι' ἐν κοράσιον». Οἱ σκοποὶ οὗτοι ἀποβαίνουσιν εὐνότοι, ἂν διατυπωθῶσιν ὀλιγώτερον συντόμως ὡς ἐξῆς «θὰ μάθωμεν τώρα ἐν ἤσμα, τὸ ὁποῖον μᾶς λέγει τὰ καλὰ τοῦ Μαΐου», «ἄς ἴδωμεν, τὴ ἐπαθεν ἢ μικρὰ Εἰρήνη, διότι δὲν περιποιεῖτο τὸν κῆπόν της». Ἄν ἀφ' ἑτέρου ὁ σκοπὸς εἶνε σχοινοτενής, ἢ θὰ εἶνε δυσπαρακολούθητος ἢ, ὡς προαναγγέλλων καὶ ἐπουσιώδη σημεῖα τοῦ νέου, δὲν θὰ ἀναγγέλλῃ σαφῶς τὰ οὐσιώδη. Ἄλλ' ἐν ἀμφοτέραις ταύταις ταῖς περιπτώσεσι δὲν θὰ εἶνε εὐνότος εἰς τοὺς μαθητὰς. Σχοινοτενής, διὰ τοῦτο δ' οὐχὶ εὐνότος εἰς τοὺς μαθητὰς εἶνε π. χ. ὁδε ὁ σκοπὸς «σήμερον θὰ μάθωμεν, πῶς οἱ ἄτρομπτοι Ἕλληνες, ἐλάχιστοι ὄντες τὸν ἀριθμὸν, κατορθώνουσιν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἥρωος Ὀδυσσεύος Ἀνδρούτσου νὰ ἀντισταθῶσι καρτερικῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς εἰς τὸ περίφημον Χάνι τῆς Γραβιάς ἐναντίον μεγάλης στρατιᾶς τῶν Τούρκων, ὀδηγουμένης ὑπὸ τῶν δύο πανισχύρων πασσάδων, τοῦ Ὀμὲρ Βρυώνη καὶ τοῦ Μεχμέτ Κιοσσέ». Ὁ σκοπὸς οὗτος ἀποβαίνει εὐνότος, ἂν, παραλειπομένων τῶν ἐπουσιωδῶν προσθηκῶν, διατυπωθῇ συντομώτερον ὁδε «σήμερον θὰ μάθωμεν τὴν μάχην τῆς Γραβιάς» ἢ «θὰ ἴδωμεν τώρα, πῶς ὁ Ἀνδρούτσος ἐκδικεῖται τὸν θάνατον τοῦ Διάκου εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς» ἢ «θὰ ἴδωμεν τώρα, πῶς οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Ἀνδρούτσον πολεμοῦσι κατὰ τῶν Τούρκων εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς». Σημειωτέον νῦν, ὅτι ὁ σχοινοτενής σκοπὸς εἶνε φευκτέος καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, διότι δηλ. δυνατὸν εἶνε, ἀντὶ νὰ προαναγγέλλῃ μόνον τὸ νέον, καὶ νὰ περιέχῃ ἅμα αὐτό, καὶ νὰ προλαμβάνῃ ἅμα τοῦτο. Τοιοῦτόν τι δ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ ποιῇ ὁ σκοπός, διότι, καθ' ἃ καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς

θὰ εἰπόμεν, οὕτω θὰ μειοῖ ἢ καὶ θὰ καταπνίγῃ τὸ ὑπὲρ τοῦ νέου διαφέρον καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ νέου ἐπιθυμίαν τῶν μαθητῶν, οἵτινες ἤδη διὰ τοῦ σκοποῦ θὰ ἔχωσι γνωρίσει τοῦτο. Τοιοῦτος σχοινοτενής σκοπὸς εἶνε ὁ ἐπόμενος, ὃν ἤκουσά ποτε διατυπούμενον ὑπὸ τινος παραλόγως ἐνθουσιώδους διδασκάλου «Ἔ, παιδιὰ, σήμερον θὰ μάθωμεν διὰ τὸν Ἀθανάσιον Διάκον, τὸν γενναῖον ἐκείνον ἥρωα, ὁ ὁποῖος, ἀφ' οὔ ἐπέταξε (!) τὰ ὄπλα, ἔλαβε τὰ ὄπλα ὑπὲρ τῆς πατρίδος του — γὰ τὴν πατρίδα του, καταλαβαίνετε, παιδιὰ! —, κατέστρεψε πολλοὺς Τουρκικοὺς στρατοὺς, τέλος δὲ πολεμήσας μετ' ἐλαχίστων πρὸς ἀπείρους Τούρκους εἰς τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας, ἀφ' οὔ ἐπέφερε μεγίστην φθορὰν εἰς αὐτούς, συνελήφθη ζωντανὸς καὶ ἐσουβλίσθη — ναί, ἐσουβλίσθη ὁ καυμένος! — ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, δείξας οὕτως εἰς ἡμᾶς, ὅτι πρέπει χάριν τῆς πατρίδος νὰ θυσιάζωμεν τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν ζῶν μας!». Ὅτι μετὰ τοιοῦτον σκοπὸν, ὅστις περιέχει συντόμως ἅπαν σχεδὸν τὸ συγκεκριμένον νέον, πρὸς δὲ τούτῳ καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐξαχθησόμενον γενικὸν καὶ ἀφηρημένον, οὐδὲν νέον εἶχε νὰ προσφέρῃ ὁ εἰρημένος διδάσκαλος εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ὅτι διὰ τοῦτο οὗτοι ἤδη μετὰ τὰς πρώτας λέξεις τῆς προσφορᾶς τοῦ νέου ἤρξαντο νὰ χασμῶνται, εἶνε εὐνότον.

Φανερόν εἶτα εἶνε, ὅτι ὁ σκοπός, ἵνα εἶνε εὐνότος, πρέπει νὰ ἔχῃ ὀρισμένον τι πραγματικὸν καὶ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον, ἥτοι συντόμως νὰ εἶνε *πραγματικός, οὐσιαστικός, ὀλιγός*. Ἐπὶ τῶν τυπικῶν, τῶν εἰδολογικῶν σκοπῶν, ὡς στερουμένων οὐσιαστικοῦ περιεχομένου, δὲν παριστῶσι τι οἱ μαθηταί, ἄρα οἱ σκοποὶ οὗτοι μένουσιν ἀκατανότοι εἰς αὐτούς. Οἱ σκοποὶ π. χ. «σήμερον συνεχίζομεν ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου ἐμείναμεν προχθές», «προχωροῦμεν τώρα εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον», «ἄς πᾶμε τώρα πάρα κάτω», «θὰ λύσωμεν τώρα τὸ 23ον πρόβλημα», «θὰ ἀναγνώσωμεν τώρα εἰς τὴν σελίδα 85» καὶ οἱ τοιοῦτοι, ὡς ὄντες τυπικοί, δὲν εἶνε εὐνότοι εἰς τοὺς μαθητὰς. Τοιοῦτοι γίνονται, ἂν διατυπωθῶσιν οὐσιαστικῶς

ὧδε «προχθές ἐμάθομεν τὴν φυσικὴν κατάστασιν τοῦ νομοῦ Μαγνησίας· σήμερον θὰ μάθωμεν τὴν πολιτικὴν κατάστασιν αὐτοῦ», «ὡς ἴδωμεν τώρα, τί ἔκαμεν ὁ Μιλτιάδης μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην», «τί νὰ ἔκαμε τώρα ὁ Δράμαλης μετὰ τὴν ἀπάντησιν τῶν Ἑλλήνων», «πόσα χρήματα θὰ ἔχη συλλέξει ὁ Κ. εἰς 25 ἡμέρας, ἂν καθ' ἑκάστην φυλάττη 1 δραχμὴν καὶ 25 λεπτά;», «θὰ ἀναγνώσωμεν τώρα, τί ἔπαθεν εἰς Πίθηκος, ὅστις ἀνεμειγνύετο εἰς τὰς ξένας ἐργασίας».

Δὲν ἀρκεῖ δ' ὅμως ὁ σκοπὸς νὰ εἶνε μόνον εὐνόητος, ὅπως ἐξεγείρη ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως τὴν βούλησιν τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ νέου. Πρέπει προσέτι νὰ ὑποδηλοῖ τι νέον, *νὰ προαναγγέλλῃ σαφῶς τὸ νέον*, ὅπερ πρόκειται οὗτοι νὰ μάθωσιν. Ἄν ὁ σκοπὸς εἶνε μὲν εὐνόητος, δὲν ἔχη δ' ὅμως τὴν ἄρτι δηλωθεῖσαν ιδιότητα, οἱ μαθηταί, καθόσον δὲν θὰ βλέπωσι προαναγγελλόμενον ἑαυτοῖς σαφῶς ὠρισμένον τι νέον, οὔτε θὰ αισθανθῶσιν ἀμέσως διαφέρον ὑπὲρ τοῦ προσενεχθισομένου νέου, οὔτε θὰ λάβωσιν ἀμέσως τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσωσιν αὐτὸ ἀκριβέστερον, διὰ ταῦτα δὲ δὲν θὰ κατευθύνωσιν ἀμέσως τὴν βούλησιν αὐτῶν εἰς τοῦτο. Ἄλλ' οὐδ' ἐμμέσως θὰ δύναται ὁ τοιοῦτος σκοπὸς νὰ ἀναπτύξῃ τὴν βούλησιν τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ νέου, διότι τοῦτο μὲν δὲν θὰ συντελῇ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ ἀφομοίωσιν αὐτοῦ, καθόσον, ὡς μὴ προαναγγέλλων ὠρισμένον τι νέον, οὔτε τὰς συγγενεῖς πρὸς τὸ προσενεχθισόμενον παραστάσεις εἰς τὴν συνείδησιν τῶν μαθητῶν θὰ δύναται νὰ ἀναγάγῃ, οὔτε τὰς ξένας πρὸς τοῦτο θὰ δύναται ἐξ αὐτῆς νὰ ἀπομακρύνῃ, οὔτε τὴν προσδοκίαν τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ νέου θὰ διεγείρῃ, οὔτε εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς τῆς προσκτίσεως τούτου θὰ συντελῇ, τοῦτο δὲ δὲν θὰ συμβάλληται εἰς τὴν κατὰ τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ νέου ἀνάπτυξιν τῆς αὐτενεργείας τῶν μαθητῶν, ἥτις προδηλῶς δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ μόνον, ἐφ' ὅσον οἱ μαθηταὶ γνωρίζουσι, περὶ τίνος πρόκειται. Σκοποί, μὴ προαναγγέλλοντες σαφῶς τὸ νέον εἶνε π. χ. οἶδε «σήμερον προχωροῦμεν ἐν τῇ ἐξετάσει τῆς χελώνης», «τώρα θὰ συνεχίσωμεν τὸν νομὸν

Λαρίσης». Οἱ σκοποὶ οὗτοι προαναγγέλλουσι σαφῶς τὸ νέον, ἂν διατυπωθῶσιν ὧδε «τώρα θὰ ἴδωμεν, τίνες εἶνε οἱ ἐχθροὶ τῆς χελώνης καὶ πῶς προφυλάσσεται αὐτὴ ἀπὸ τούτων», «τώρα θὰ ἐξετάσωμεν τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ προΐοντα τοῦ νομοῦ Λαρίσης». Τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα διδάσκουσιν ἡμᾶς συγχρόνως, ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς θέσεως σκοπῶν, μὴ προαναγγελλόντων σαφῶς τὸ νέον, ὑφίσταται ἰδίᾳ ἐν ταῖς περιπτώσεσιν, ἐν αἷς πρόκειται περὶ τῆς διδασκαλίας μερῶν μεθοδικῆς τινος ἐνόητος, ἅτινα δὲν κατορθώθῃ νὰ προσενεχθῶσιν ἐν τῷ προηγουμένῳ μαθήματι. Ἐν πάσαις λοιπὸν ταῖς τοιαύταις περιπτώσεσιν δὲν ἀρκεῖ κατὰ τὰ εἰρημμένα νὰ δηλωθῶν ἀπλῶς εἰς τοὺς μαθητὰς, ὅτι θὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω, ἀλλὰ πρέπει νὰ προαναγγέλλωμεν εἰς αὐτοὺς σαφῶς καὶ ὠρισμένως τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπολειπομένου μέρους.

Ἄν δ' ὅμως ὁ σκοπὸς ὀφείλῃ νὰ προαναγγέλλῃ σαφῶς τὸ νέον, δὲν πρέπει προδηλῶς καὶ νὰ περιέχῃ στοιχεῖον ἢ στοιχεῖα αὐτοῦ, ἢτοι ἄλλως *νὰ προλαμβάνῃ τὸ νέον*. Ἄν τοῦτο ποιῇ, τοῦτο μὲν θὰ καταπνίγῃ ἀμέσως τὸ τε διαφέρον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ προσενεχθισομένου, ἅτε γενομένου καὶ ὄντος ἤδη γνωστοῦ, θὰ καταπνίγῃ ἄρα ἀμέσως καὶ τὴν βούλησιν τούτων ὑπὲρ αὐτοῦ, τοῦτο δὲ θὰ ἀδυνατῇ καὶ ἐμμέσως νὰ κατευθύνῃ τὴν βούλησιν τῶν παιδῶν εἰς τὸ νέον, καθόσον οὔτε τὴν προσδοκίαν τούτων ὑπὲρ αὐτοῦ θὰ διεγείρῃ, οὔτε τὴν αὐτενεργίαν αὐτῶν ἐν τῇ ἀφομοίωσει τούτου θὰ ἀναπτύσῃ. Σκοποί, προλαμβάνοντες τὸ νέον, εἶνε, πλὴν τοῦ ἤδη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μνημονευθέντος, οἶδε «θὰ ἴδωμεν τώρα, πῶς οἱ Πέρσαι *νικῶνται* ἐν Μαραθῶνι», «θὰ μάθωμεν τώρα, πῶς τὰ στερεὰ σώματα *διαστέλλονται* ὑπὸ τῆς θερμότητος». Οἱ σκοποὶ οὗτοι δὲν προλαμβάνουσι τὸ νέον, ἂν διατυπωθῶσιν ὡς ἐξῆς «θὰ ἴδωμεν τώρα τὴν μάχην, ἢ ὁποία ἐγένετο μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Περσῶν ἐν Μαραθῶνι», «θὰ μάθωμεν τώρα, τί παθαίνουν τὰ στερεὰ σώματα *θερμαινόμενα*».

ἵνα ὁ σκοπὸς ἐξεγείρη τὴν βούλησιν τῶν μαθητῶν, ὀφείλει ὡσαύτως *να διατυπῶται οὕτως, ὥστε να παρουσιάζεται εἰς τοὺς ὡς φυσικὸν καὶ λογικὸν ἐπακολούθημα τῶν μέχρι τοῦδε κατορθωθέντων σκοπῶν.* Ἄν ὁ σκοπὸς δὲν διατυπῶται οὕτως, ἂν κατὰ τοῦτο οἱ μαθηταὶ δὲν δύνανται νὰ διῶδωσιν, τίνα σχέσιν ἔχει ὁ νῦν δηλούμενος σκοπὸς πρὸς τοὺς μέχρι τοῦδε κατορθωθέντας, προφανῶς οὗτος οὔτε ἀμέσως, οὔτε ἐμμέσως θὰ δυνηθῆ νὰ ἐξεγείρη τὴν βούλησιν τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ νέου. Ὅπως νῦν ὁ σκοπὸς ἔχη τὴν περὶ ἧς νῦν πρόκειται ιδιότητα, ὀφείλει βεβαίως ἢ διδασκαλία ἤδη διὰ τῆς προσοικουσίας διατάξεως, τῆς προσοικουσίας ἐπαλληλίας, τῆς διδασκτείας ὕλης νὰ ἔχη λάβει πρόνοιαν, ὥστε πᾶν τὸ ἐκάστοτε διδασκτέον νέον νὰ εὐρίσκηται ἐν στενῇ λογικῇ συναφείᾳ πρὸς τὰ προηγούμενα. Ἐν τούτοις εἶνε πρόδηλον, ὅτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ τέλει εἶνε ἀπαραίτητον, ὅπως καὶ οἱ ἐκάστοτε τιθέμενοι σκοποὶ διατυπῶνται οὕτως, ὥστε νὰ παρουσιάζεται ὡς οἶόν τε ἐναργέστερα εἰς τοὺς μαθητὰς ἢ σχέσις, ἢ ὑψισταμένη μεταξὺ τῶν διὰ τούτων προαναγγελλομένων νέων καὶ τῶν διὰ τῶν ἀμέσως προηγησαμένων σκοπῶν προαναγγελθέντων καὶ προσκτιθέντων.

Ἀπαραίτητον εἶνε ἐπίσης, ὅπως ὁ σκοπὸς διατυπῶται καὶ οὕτως, ὥστε νὰ προαναγγέλλῃ τὸ νέον ὡς ἔχον σχέσιν πρὸς πράγματα, ὑπὲρ ὧν ἤδη διὰ τῆς προηγησαμένης διδασκαλίας εἴτε τοῦ αὐτοῦ μαθήματος, εἴτε ἄλλων μαθημάτων ἐξηγέρθη τὸ διαφέρον, ἢ ἐπιθυμία καὶ ἢ βούλησις τῶν μαθητῶν. Ἄν τὸ περιεχόμενον τοῦ σκοποῦ παρουσιάζεται ὡς ἔχον σχέσιν πρὸς πράγματα, ὑπὲρ ὧν ἔχει ἤδη ἐξεγερθῆ ἢ βούλησις τῶν μαθητῶν, προδήλως ἢ οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν ἐξεγερμένη βούλησις τούτων θὰ κατευθυνθῆ ἀμέσως καὶ εἰς τὸ σχετικὸν πρὸς τὰ πράγματα ταῦτα περιεχόμενον τοῦ σκοποῦ. Οὐ μόνον δ' ἀμέσως θὰ διεγερθῆ ἢ βούλησις τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ διὰ τοῦ τοιούτου σκοποῦ προαναγγελλομένου νέου, ἀλλὰ καὶ ἐμμέσως, καθόσον ὁ σκοπὸς οὗτος θὰ εἶνε ἱκανὸς νὰ συντελέσῃ εἰς τε τὴν ἐπιτυχῆ ἀφομοίωσιν τοῦ προαναγγελθέντος νέου καὶ εἰς τὴν κατὰ ταύτην

ἀνάπτυξιν τῆς αὐτενεργείας τῶν μαθητῶν. Δεδομένου ἐν προδ., ὅτι οἱ μαθηταὶ γινώσκουσι τὰ κατὰ τὸν ποιητὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Ὕμνου Σολωμῶν, προτιμότερον εἶνε προδήλως ἐν τῇ γεωγραφικῇ διδασκαλίᾳ νὰ ἀπειθύνωμεν εἰς αὐτοὺς τὸν σκοπὸν «θὰ γνωρίσωμεν τώρα ἀκριβέστερον τὴν πατρίδα τοῦ ἔθνικοῦ μας ποιητοῦ Σολωμοῦ, τὴν Ζάκυνθον» ἢ τὸν σκοπὸν «θὰ γνωρίσωμεν τώρα τὴν νῆσον Ζάκυνθον». Ἄν οἱ μαθηταὶ ἔχωσιν ἤδη διδαχθῆ ἐν τῇ φυσιογνωστικῇ διδασκαλίᾳ περὶ τῆς καμύλου, ἐν τῇ γεωγραφικῇ διδασκαλίᾳ προτιμότερον εἶνε νὰ θέσωμεν τὸν σκοπὸν «τώρα θὰ μάθωμεν τὴν πατρίδα τῆς καμύλου» ἢ τὸν σκοπὸν «τώρα θὰ μάθωμεν, τί εἶνε ἔρημος». Ἐν τῇ ἱστορικῇ διδασκαλίᾳ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ σκοπὸς «ἄς ἴδωμεν τώρα, πῶς ὁ Κανάρης ἐκδικεῖται τὴν καταστροφὴν τῆς Χίου» εἶνε προτιμότερος τοῦ «θὰ μάθωμεν τώρα, τί ἐπιχειρεῖ ὁ Κανάρης κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ στόλου». Σκοποὶ ἔχοντες τὴν περὶ ἧς νῦν πρόκειται ιδιότητα εἶνε προσέτι οἱ ἐξῆς «θὰ γνωρίσωμεν τώρα καλύτερον τὸν πίθηκον, ὅστις ἐδάρη ὑπὸ τῶν ἀλιέων, ὅπως εἶδομεν εἰς τὸ ἀναγνωσματάριόν μας», «ἄς ἐξετάσωμεν τώρα τὴν πατρίδα τοῦ Κυβερνήτου μας, Καποδίστρια, τὴν Κέρκυραν», «ὁ περσικὸς στρατὸς συνέκειτο ἐκ τῶν χιλιάδων· ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν εἰς τὴν δεῖνα μάχην τοσοῦτοι πόσοι ἔμειναν;» κτλ.

Δ. Ι. ΛΑΜΨΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΗΝΩΜΕΝΟΤ ΕΞΑΤΑΞΙΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ τετραετής φοίτησις τῶν Ἑλληνοπαίδων ἐν τοῖς δημοτικῶν σχολείοις, κηρυχθεῖσα πρὸ πολλοῦ ἀνεπαρκής πρὸς μόρφωσιν τῶν μελλόντων πολιτῶν συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐνεστώσης

κοινωνικής προόδου, μετεβλήθη αὕτη διὰ τοῦ νόμου Γ' Η' περὶ δημοτικῆς ἐκπαιδύσεως εἰς ἑξαετή. Ἄλλ' ἐνῶ ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνάγκη τῆς αὐξήσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις φοιτήσεως τῶν παιδῶν παρὰ πάντων τῶν ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδύσεως ἐνδιαφερομένων, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τῶν διδασκάλων, ἐπίσημος ἐκφρασθεῖσης τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1904 συγκροτηθὲν ἐν Ἀθήναις Ἐκπαιδευτικὸν Συνέδριον, ἅμα τῇ ἐπισηφίσει τοῦ εἰρημένου νόμου μεμνημοιοῖαι ἠκούσθησαν παρὰ τινῶν περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς διδασκαλίας ὑφ' ἑνὸς διδασκάλου ἕξ τάξεων ἠνωμένων. Καὶ εἶναι μὲν βεβαιωμένον ὅτι τὸ ἠνωμένον δημοτικὸν σχολεῖον, τὸ ἔσυχον τοῦτο ἐργαστήριον τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου, παρουσιάζει μεγίστας δυσκολίας, ταύτας ὅμως δύναται νὰ ὑπερνικήσῃ διδάσκαλος ἐμπνεόμενος ὑπὸ ἀγάπης πρὸς τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἔχων ἐπαρκῆ μόρφωσιν καὶ ἐργαζόμενος κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον.

Τὴν σκόπιμον ταύτην διάταξιν τῆς διδασκαλίας ὕλης ὀρίζει τὸ πρόγραμμα, ὅπερ δικαίως ὠνομάσθη πηδάλιον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, διότι ἄνευ αὐτοῦ τὸ σχολεῖον δὲν δύναται νὰ βαδίσῃ πρὸς τὸν ἐπιδικώμενον σκοπόν. Τὴν σπουδαιότητα δὲ ταύτην ἀνάγκην τοῦ προγράμματος κατείδον πάντες οἱ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν νέων ἀσχοληθέντες καὶ ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων τὸ σχολεῖον εἰργάσθη κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον, ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ προγράμματος.

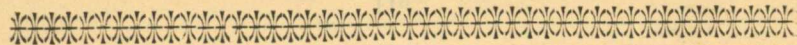
Ἄλλ' ὡς ὅλαι αἱ πρόοδοι τῆς ἀνθρωπότητος διήλθον διὰ σχολῶν ἀτραπῶν μέχρι εὐρέσεως τῆς ἀληθείας, οὕτω καὶ αἱ ἀρχαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθησαν οἱ συντάκται προγραμμάτων, ἔλαβον μεταβολὰς μεγάλας ἕνεκα δὲ τούτου ἀπὸ τῶν διαδοχικῶν προγραμμάτων τοῦ μεσαίωνα, τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ τοῦ Κομενίου κατέληξαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους εἰς τὰ Κυκλικὰ προγράμματα, τὰ σκοποῦντα ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσόδου τῶν παιδῶν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον μέχρι τῆς πρώτης ἐισόδου τῶν παιδῶν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον μέχρι τῆς γυμνασιακῆς παιδύσεως τὴν μετάδοσιν γνώσεων ἐγκυκλοπαιδικῶν, αἵτινες βαίνουν κατ' αὔξουσαν πρόοδον, ὡς ἀκτίνες κίρκου, τοῦ ὁποίου ἡ περιφέρεια αὐξάνει, ἀμεταβλήτου μένοντος τοῦ κέντρου, τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Οὕτω ὁ μαθητὴς τῆς πρώτης τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου καὶ ὁ μαθητὴς τῆς τετάρτης γυμνασιακῆς τάξεως διδάσκονται τὰ αὐτὰ περίπου εἶδη τῶν μαθημάτων, διαφερόντων μόνον κατὰ τὴν ἔκτασιν, δηλαδὴ ἀμφότεροι διδά-

σκονται τὴν γλῶσσάν των, θρησκείαν, μαθηματικά, φυσικὴν, ἱστορίαν, δεξιότητος, κ.τ.λ.

Ἄλλὰ, μεθ' ὅλα ὅσα ἐλέχθησαν περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ προγράμματος, ἀνάγκη νὰ γνωσθῇ ὅτι τινὲς τῶν φιλανθρωπιστῶν τῶν νεωτέρων χρόνων ἀποκρούουσι τὴν διδασκαλίαν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένου προγράμματος καὶ ἐπιδιώκουσι τὴν μόρφωσιν τῶν παιδῶν διὰ τῆς ἐλευθέρως διδασκῆς, τῆς προκαλουμένης ὑπὸ τῶν ἐκείναις περιστάσεων· λ.χ. ἐν ᾧ ὁ διδάσκαλος εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεως, ἵνα διδάξῃ ἀνάγνωσιν, διδάσκει φυσικὴν, ἱστορίαν περὶ μελίσης, διότι ἔτυχε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ διέλθῃ βομβοῦν πλησίον τῶν παραθύρων σμήνος μελισσῶν, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία προεκάλεσε τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν ἢ ἐνῶ διδάσκει ἱστορίαν προσκολλᾶται ἢ προσοχὴ τῶν μαθητῶν εἰς τὴν λάμπιν τῆς ἀστραπῆς καὶ εἰς τὸν κρότον τῆς βροντῆς αἰφνιδίως ἐπελθούσης θνέλλης, ὅποτε ὁ διδάσκαλος ἐπωφελούμενος τῆς ἐξεγεροθείσης προσοχῆς τῶν μαθητῶν ὁμιλεῖ περὶ ἠλεκτριμοῦ καὶ ἤχου κλπ. Ἄλλὰ μεθ' ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἐλευθέρως διδασκῆς, ἢ ὁποία εὐρίσκει ἀνοικτὴν τὴν συνείδησιν τῶν μαθητῶν καὶ τὴν προσοχὴν αὐτῶν διευθυνομένην ὀρμεφυτῶς πρὸς τὴν διδασκαλίαν ὕλην, ἐν τούτοις ἐπειδὴ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ παρουσιάζονται εὐνοϊκαὶ περιστάσεις πρὸς ἐξέγερον τῆς προσοχῆς τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων πρὸς διδασκαλίαν ἀντικειμένων, ἐν τῷ παρόντι τοῦλάχιστον, ἐφ' ὅσον οἱ ὅροι τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων δὲν μεταβάλλονται, τὸ σχολεῖον δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ ἄνευ προδιαγεγραμμένου σχεδίου, ἄνευ δηλ. προγράμματος. Ἡ σχολὴ τῆς Γρασνάγιας Πολιανῆς τοῦ Ρώσου Τολστόη, ἢ ἄνευ προγράμματος λειτουργοῦσα, εἶναι εἰκὼν τῆς μελλούσης τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μορφῆς, ἣτις θέλει προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν μέλλουσαν τῆς κοινωνίας ὀργάνωσιν.

(Ἀκολουθεῖ)

Π. ΛΙΒΑΔΑΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, πρὶν ἔτι καταρτισθῆ, ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἀπέβλεπεν εἰς τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν. Ὑπὸ τῆς πρώτης προσωρινῆς Κυβερνήσεως συνεστάθησαν καὶ συνετηροῦντο δαπάναις τοῦ Κράτους τέσσαρα δημοτικὰ σχολεῖα, ἓν ἐν Δολοῖς τῆς Ἐπαρχίας Οἰτύλου, ἓν ἐν Ἀγίῳ Πέτρῳ τῆς Κυνορίας, ἓν ἐν Πάρῳ καὶ ἓν ἐν Σύρῳ. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ διάφοροι κοινότητες συνετήρουν δημοτικὰ σχολεῖα ὡς δημοδιδάσκαλοι εἰς τὰ πρῶτα ταῦτα δημοτικὰ σχολεῖα ἐχρησιμοποιήθησαν οἱ τότε λόγιοι (οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους) καὶ οἱ ἱερεῖς ἕκαστος δὲ τούτων ἐφήρμοζεν μέθοδον ἰδίας ἐπινοήσεως. Ὅτε ἔπαυσεν ὁ πόλεμος καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους ὁ ἀείμνηστος Κυβερνήτης Γ. Καποδίστριας, ὡς πρῶτον μέλημα αὐτοῦ ἔθετο τὴν διάδοσιν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ καὶ πρὸ τούτου ἀπέβλεπεν εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν τῆδε κακείσε περιφερομένων ὄρφανῶν, ὧν οἱ πατέρες ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος ἵδρυσεν τὴν 1 Νοεμβρίου 1829 πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ μέχρι σήμερον σωζόμενον ἐν Αἰγίνῃ Ὅρφανοτροφεῖον (σήμερον φυλακαί), ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτοποθετήθησαν 500 ὄρφανά. Τὸ ὄρφανοτροφεῖον τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς Μεθόδου, ἧς εἰσηγητὴς ὑπῆρξεν ὁ ἐκ πανώλους ἀποθανὼν διδάσκαλος Γ. Κλεόβουλος· διέταξε δὲ καὶ τὴν ἵδρυσιν δημοτικῶν σχολείων εἰς τὰς διαφόρους πόλεις καὶ κόμας τοῦ Κράτους. Οὕτω ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι Μαΐου 1828 ἰδρύθησαν μόνον ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους 22 ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα· περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ 1829 ἐν πληθυσμῷ 693.000 κατοίκων ὑπῆρχον 15.000 μαθηταί. Περὶ τὸ τέλος τοῦ 1830 ἐν μὲν ταῖς νήσοις ὑπῆρχον 48 δη-

μοτικὰ σχολεῖα, ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ 55 καὶ 6 μόνον ἐν τῇ ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ Ἑλλάδι.

Ἐν Αἰγίνῃ ἰδρύθη πρὸς τούτοις τὸ Κεντρικὸν σχολεῖον, ὅπερ ἔμελλε νὰ καταστῆ τὸ πρότυπον τῶν ἄλλων σχολείων τοῦ σχολείου τούτου ὑπῆρξε διευθυντὴς ὁ διδάσκαλος τοῦ Γένους Γ. Γεννάδιος, ὅστις καὶ τὸν ὄργανισμὸν τοῦ Ὁρφανοτροφείου εἶχε συντάξῃ.

Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1830 ἰδρύθη ἐπίσης ἐν Αἰγίνῃ τὸ πρῶτον Διδασκαλεῖον ἐν ᾧ ἔμελλον νὰ παρασκευάζωνται διδάσκαλοι.

Διὰ τοῦ διαγγέλματος τῆς 12 Ἰουλίου 1830 εἰσήχθη ἐπίσημος εἰς ἅπαντα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος, μεταφρασθέντος ἐπὶ τούτῳ τοῦ ὀδηγοῦ τοῦ Γάλλου Σαραζίνου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὁδηγὸς τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς Μεθόδου». Διὰ τοῦ εἰρημένου διαγγέλματος διετάχθησαν πάντες οἱ διδάσκαλοι τῶν πόλεων, κόμων καὶ χωριῶν νὰ μεταρρυθμίσωσι τὰ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν των σχολεῖα κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ εἰρημένου ὀδηγοῦ. Ὁρίσθη δὲ ὡς προσὸν διὰ τοὺς θέλοντας νὰ μετέλθωσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δημοδιδασκάλου δίπλωμα τῆς Κυβερνήσεως, δι' οὗ ἐπιστοῦτο, ὅτι κατέστησαν ἱκανοὶ νὰ ἐφαρμόζωσι τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν Μέθοδον. Τὸ δίπλωμα τοῦτο ἐξεδίδετο διὰ τοὺς διδασκάλους, οἵτινες παρουσίαζον εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως ἔγγραφα ἐνδεικτικὰ παρὰ τοῦ ἐφόρου τῶν σχολείων, ὅστις διοριζόμενος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐπεσκέπτετο πάντα τὰ παιδευτικὰ Καταστήματα τοῦ Κράτους. Ἐκτὸς τοῦ διπλώματος τούτου οἱ μεταβαίνοντες δημοδιδάσκαλοι ἀπὸ ἐνὸς σχολείου εἰς ἄλλο ἀπαιτεῖτο νὰ ἦσαν ἐφωδιασμένοι μὲ ἔγγραφα τῆς Δημογεροντίας τοῦ τόπου, ὅπου ἐδίδαξαν, ἐνδεικτικὰ τῆς σόφρονος καὶ τιμίας διαγωγῆς των.

Πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους συντηρουμένων δημοτικῶν σχολείων, εἰς πολλὰς κόμας καὶ χωρία ἐλειτούργουν δημοτικὰ σχολεῖα συντηρούμενα ὑπὸ τῶν κοινοτικῶν ταμείων διὰ τοῦ ἰδίου δὲ Διαγγέλματος διετάχθη ὅπως, ὅσαι κοινότητες, συντηροῦσαι ἐξ ἰδίων ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα, δὲν ἔχουσι τὰ μέσα νὰ μεταρρυθμίσωσι καὶ νὰ διοργανώσωσιν αὐτὰ κατὰ τὴν παραδεχθεῖσαν μέθοδον, ἀναφέρονται διὰ τοῦ Διοικητοῦ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἧτις ἐπρομήθευεν εἰς τὰ τοιαῦτα σχολεῖα τὰ ἀναγκαῖα ὀργανικὰ μέσα καὶ ἐχορήγει καὶ ἀνάλογα χρηματικὰ βοηθήματα εἰς συντήρησιν αὐτῶν.

Οὕτω διὰ τῶν εἰρημένων μέτρων ἐτέθησαν αἱ πρῶται ἐπίσημοι

βάσεις υπό τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου Ἰ. Καποδιστριαίου τῆς διοργανώσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἥτις σὺν τῷ χρόνῳ ἐξηπλοῦτο εἰς τὰς διαφόρους κόμας καὶ χωρία τοῦ Κράτους διὰ τῆς ἰδρύσεως δημοτικῶν σχολείων, συντηρουμένων ἄλλων μὲν ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἄλλων δὲ ὑπὸ τῶν κοινοτήτων.

Ἡ τοιαύτη διοργάνωσις τῆς ἐν Ἑλλάδι Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως διετηρήθη ἐν ἰσχύϊ μέχρι τοῦ ἔτους 1834, ὅτε ὑπὸ τῆς τότε Ἀντιβασιλείας ἐξεδόθη ὁ καταστατικὸς Νόμος τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, δι' οὗ διοργανώθη ὅπως δῆποτε τελείως ἢ ἐν Ἑλλάδι Δημοτικῆ Ἐπαίδευσις περὶ τοῦτου δὲ θὰ πραγματευθῶμεν ἐν τῷ ἐπομένῳ Κεφαλαίῳ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΗΛΙΑΣ ΓΟΝΤΖΕΣ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

(Συνέχεια σελ. 166. Β' τόμ.)

Ὁ δημοδιδάσκαλος κλυδωνιζόμενος εἰς τὸ πολυκίμαντον πέλαγος τοῦ διδασκαλικοῦ βίου, εὐρίσκει στιγμὰς τινὰς ἀναπαύσεως καὶ γαλήνης. Ὁ βίος ὅμως τοῦ Συνδέσμου εἶνε ἀδιάλειπτος σειρὰ ἀγώνων καὶ περιπετειῶν· διότι δὲν εἶχε καταπαύσει ὁ ἐκ τοῦ ἀνωτέρου νομοσχεδίου σάλος ὅτε ἤρξατο καὶ πάλιν νὰ συνταράσῃ αὐτὸν νέα τρικυμία, προελθοῦσα ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ κ. Στάη ὑποβολῆς τῶν περὶ συγχωνεύσεως τῶν ἐλληνικῶν μὲ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα νομοσχεδίων. Ἡ κατὰ τούτων ἐνέργεια τοῦ Συνδέσμου ἀναφέρεται εἰς τὰ πρακτικὰ αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας «Ἀκρόπολιν», «Σκρίπ», «Καιροὺς» καὶ «Ἐμπρός», παρ' ὧν ἀρνούμεθα τὰ κατωτέρω καὶ εἰς τὰς ὁποίας παραπέμπομεν τοὺς ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου κατὰ τοῦ Συνδέσμου ἐγκληματοῦντας· διότι βεβαίως ἐὰν εἶναι ἄξιος μομφῆς ὁ μὴ ἀναγνωρίζων τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, ἐγκληματεῖ ὁ ἀπὸ σκοποῦ ὑβρίζων καὶ συκοφαντῶν τὸν μετὰ τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ ἀόκνου ἐπιμελείας ἐπιτελέσαντα τὸ καθήκον του.

Τὰς τύχας τοῦ Συνδέσμου διηύθυνε τότε ὁ κ. Εὐστό. Ἀβραμέας

δημοδιδάσκαλος. Εἰς τὰς ἐφημερίδας λοιπὸν τῆς 24 Ἰανουαρίου 1904 εὐρίσκομεν «...οἱ ἐνταῦθα καὶ οἱ ἐν Πειραιεὶ διδάσκαλοι διατελοῦσιν ἐν προφανεῖ συγκινήσει... Χθὲς τὴν νύκτα συνελθὼν τὸ Συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων, ἐδημοσίευσεν πρόσκλησιν τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου δι' ἀΰριον Κυριακὴν ἐν τῇ Ἐταιρίᾳ τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ». Εἰς τὰ πρακτικὰ δὲ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς 26 Ἰανουαρίου 1904. «Συνῆλθον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐταιρίας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ περιχώρων καὶ συνδισκέφθησαν ἐπὶ μακρὸν ἐπὶ τοῦ ὑποβληθέντος ἐκπαιδευτικοῦ νομοσχεδίου. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ἔλαβον τὸν λόγον πλεῖστοι καὶ πάντες διεκήρυξαν μετ' ἀγανακτήσεως τὸ ἀσύμφορον αὐτῶν καὶ καταστρεπτικὸν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, καθ' ὅσον ὑπὲρ τὰ 800 δημ. σχολεῖα καταργοῦνται, τὰ δὲ ἐναπομένοντα ὡς ἐκφεύγοντα τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ των διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ διδακτικὸν τῶν ἔργων ξένων ἀνομοίων στοιχείων καθίστανται παντελῶς ἄχρηστα... ἵνα δὲ μὴ νομισθῇ ὅτι ἡ εὐγενὴς των προσπάθεια πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως ἔχει ἐλατήριον τὸ ἀτομικὸν των συμφέρον, μιᾶ φωνῇ πάντες παρεδέχθησαν νὰ ἀφήσωσι χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς πατρίδος καὶ τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἃς διατελεῖ τὸ ἔθνος, ἐκ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ των ποσόν, οἷον ἤθελεν ἐγκρίνει ἡ Κυβέρνησις μηνιαίως, ἀρκεῖ εἰς τὴν θυσίαν ταύτην νὰ ὑποβληθῶσι πάντες οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους. Ἐν τέλει δὲ ἀπεφάσισαν τὸν σχηματισμὸν πολυμελοῦς ἐπιτροπῆς, ὅπως διαφωτίσῃ τοὺς κ.κ. Βουλευτάς, τοὺς δημοδιδασκάλους τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ὅλον τὸν ἐλληνικὸν λαόν.

Συνεδρία τῆς 29 Ἰανουαρίου. (ἐκ τῶν ἐφημερίδων τῆς 30ης) «...κατὰ τὴν χθεςινὴν συνέλευσιν ἀπεφασίσθη νὰ κληθῶσιν ἅπαντες οἱ παιδαγωγοὶ εἰς προσεχῆ συνεδρίαν, ὅπως ἐκφέρωσι τὴν γνώμην των ἐπὶ τῶν νομοσχεδίων· ἐπὶ τῇ βάσει δὲ αὐτῆ συνταχθῆ τὸ πρὸς τὴν κυβερνήσιν ὑπόμνημα τοῦ Συνδέσμου καὶ νὰ ἐκφρασθῇ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν δημοδιδασκάλων πρὸς δόλοκληρον τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον διὰ τὴν πατριωτικὴν του στάσιν, ὡς πρὸς τὸ ἔθνικόν ζήτημα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἀνηγγέλθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀβραμέα προέδρου ὅτι ὑπερεξακόσιοι μέχρι τοῦδε δημοδιδάσκαλοι ἐξουσιοδοτοῦν τὸν Σύνδεσμον εἰς οἰανδήποτε ἀπόφασιν. Ἐκ τοῦ κωρίου ἄρθρου τῆς «Ἀκροπόλεως» τῆς 31 Ἰανουαρίου 1904 ἀποσπῶμεν «... ὁ ἐνταῦθα Σύνδεσμος τῶν

δημοδιδασκάλων υπό την προεδρείαν ἡμερωτάτου τὸ ἦθος, τὴν λογικὴν καὶ τὴν συζήτησιν κ. Ἐβραμέα δημοδιδασκάλου εἶναι σωματεῖον ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τοῦ κράτους καί, λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ 1891, σκοπὸν ἔχει τὴν προαγωγὴν τῶν ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν συμφερόντων τῆς τάξεως τῶν δημοδιδασκάλων. Οἱ δημοδιδάσκαλοι τῶν ἐπαρχιῶν ἔξουσι οδοῦσαν τὸν Σύνδεσμον νὰ προβῆ εἰς ὅλα τὰ νόμιμα μέτρα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θιγομένης ὑπὸ τῶν ὑποβληθέντων νομοσχεδίων ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς τοῦ κλάδου τῶν ὑποστάσεως.

Ἐκ τῆς Σύνδεσμος συνήλθεν ἅπαξ καὶ δις καὶ θὰ συνέλθῃ καὶ ἐκ νέου ἐπεκαλέσθη μάλιστα τὰ φῶτα τῶν κορυφαίων παιδαγωγῶν μας διὰ νὰ δυνηθῇ ἐν γνώσει καὶ ἐπιγνώσει νὰ φωτίσῃ καὶ τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν κοινωνίαν περὶ τῶν ζητημάτων ἐκείνων, εἰς τὰ ὅποια τὸ συμφέρον τοῦ κλάδου καὶ τοῦ λαοῦ εἶναι ἓν». Ἐκ τῆς «Ἀκροπόλεως» τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1904.

Χθὲς τὴν 2αν ὥραν μ. μ. ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήν. δημοδιδασκάλων συνελθὼν εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐταιρίας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ, καθ' ἣν παρευρέθησαν καὶ οἱ Παιδαγωγοὶ κ.κ. Ζαγγογιάννης, Οἰκονόμου, Κουρτίδης, Μιχαλόπουλος, Βρατσᾶνος καὶ Γραφειάδης. Ὁ κ. Παπαμάρκου μὴ παρευρεθέντες λόγῳ ἀσθενείας ὑπέβαλε δι' ἐπιστολῆς τὰς γνώμας του. Αἱ γνώμαι τῶν παιδαγωγῶν. Ὁ κ. Οἰκονόμου καταλαμβάνων τὴν ἔδραν ἐξετάζει τὸ ζήτημα ὑπὸ δύο ἀπόψεις τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ οἰκονομολογικὴν. Τὸ ἐπιστημονικὸν εὐρίσκει πλημμελὲς διὰ τὸ ἀνόμιον τοῦ προσωπικοῦ, ὅπερ μέλει νὰ διδάξῃ εἰς τὰ διὰ τῶν νομοσχεδίων συγχωνευόμενα ἑλληνικὰ καὶ δημοτικὰ σχολεῖα. Κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν ἑλληνικῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐξαετοῦς ἐκπαιδεύσεως ἐν τοῖς δημοτικοῖς τὴν διάκρισιν εἰς δημοτικὰ καὶ γραμματεῖα κατακρίνει ὡς ἄδικον καὶ ἀντικειμένην εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Ἐξετάζων τὸ οἰκονομικὸν εὐρίσκει ἀνεπαρκῆ καὶ γλίσχρον τὸν μισθὸν τοῦ δημοδιδασκάλου ὑπὸ τὰς σημερινὰς κοινωνικὰς συνθήκας. Φροεῖ ὅτι δεόν νὰ λαμβάνῃ ὅπου δὴποτε ὑπηρετεῖ μισθὸν ἀνάλογον πρὸς τὸ πτυχίον του ὡς καὶ ὁ συγγραμμάτορος ὁ ἐπικεφαλῆς ἀποσπάσματος ἐκ τριάκοντα στρατιωτῶν δι' ἐιδικὴν ὑπηρεσίαν. Περαιῶν λέγει ὅτι ἐπιψηφιζομένων τῶν ἐν λόγῳ νομοσχεδίων ἡ Δημ. Ἐκπαίδευσις καταστρέφεται τελείως. Ὁ κ. Ζαγγογιάννης «... ἂν τὰ νομοσχέδια γίνωσι νόμοι θὰ στερήσωσι τοὺς διδασκάλους τὴν ἐπὶ τῷ ἔργῳ αὐτῶν εὐχαρίστησιν, ἧς ἄνευ ἀνύ-

σιμος διδασκαλία καὶ παιδαγωγικὴ ἐπίδρασις τῶν διδασκάλων ἐπὶ τοῖς παιδευομένοις εἶναι ἀδύνατον... τοιαύτη αὐτῶν θυμικὴ κατάστασις ἦκιστα εὖνους εἶνε διὰ τὴν ἀνύσιμον ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου τῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν διὰ τὴν τύχην αὐτῆς τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως. Ἀποκρούει τὴν ἔνωσιν τῶν ἑλληνικῶν μὲ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ τὴν εἰς ταῦτα διδασκαλίαν τῶν φιλολόγων, οὐχὶ μόνον διότι ἀποστερεῖ τὸν δημοδιδάσκαλον εὐρύτερου μέλλοντος, ἀλλὰ καὶ διότι θεωρεῖ τούτους ὅλως ξένους διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν ἐργασίας, δι' ἣν ἄλλοι εἶνε οἱ προορισθέντες. Σπουδαῖος δὲ λόγος, δι' ὃν θεωρεῖ ἀποκρουστέα τὰ νομοσχέδια, εἶναι διότι δι' αὐτῶν ἐνοῦνται ἀνόμοια στοιχεῖα, ἔξ ὧν τὰ μὲν ἔχοντα εὐρυτάτην κλασικὴν μόρφωσιν θὰ θεωρῶσιν ἑαυτὰ ὑπέροχα τῶν δὲ ἄτινα ἐπίσης θὰ θεωρῶσι ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΔΙΚΑΙΩΣ ἑαυτὰ ὑπέροχα ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἔποσιν. Θεωρεῖ, στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ἰδίας πείρας, ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον εἰς φιλολόγους νὰ διδάξωσιν εἰς δημοτικὰ σχολεῖα, ἐν ᾧ ἔξ ἄλλου εἶναι ἱκανώτατοι νὰ διδάξωσιν εἰς γυμνάσια. Τελευτῶν ἐπαινεῖ τὴν ἀνδρικὴν τῶν δημοδιδασκάλων στάσιν ὀφειλομένην εἰς τὴν εὐρυτάτην παιδαγωγικὴν μόρφωσιν, ἧτις ἐγένετο αἰτία τῆς βαθυτέρας συναισθήσεως τῆς ὑψηλῆς τῶν ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἐμπνευσμένου ζήλου.

Ἐκ τῆς Βρατσᾶνος «... Κρίνον δὲ κατ' ἀρχὴν τὰ ὑπὸ συζήτησιν νομοσχέδια κατέδειξεν ὅτι ἂν ποτε γίνωσι νόμοι τοῦ κράτους οὐδεὶς πατριώτης δὲν θὰ ἴδῃ μετὰ φρίκης τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν κατάπτωσιν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐστρατολογοῦντο οὗτοι ἐκ τῆς τελευταίας κοινωνικῆς ὑποστάθμης. Ὁ κ. Μιχαλόπουλος «... ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι τὸ νομοσχέδιον πρέπει εὐρύτατα νὰ συζητηθῇ. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κληθῶσι καὶ ἕτερα πρόσωπα μὴ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν ἐνδιαφερόμενα ὑπὲρ αὐτῆς οὔσης ἐθνικοῦ ζητήματος, λόγιοι, γονεῖς καὶ δὴ βουλευταί, ὅπως μεταβιβάσωσι τοὺς λόγους μας τούτους εἰς τὴν Βουλὴν. Ὁ κ. Παπαμάρκου διὰ τῆς ἐπιστολῆς του «... ἀδιστακτῶς φροεῖ ὅτι ἡ παρ' ἡμῖν στοιχειώδης ἐκπαίδευσις μόνον τότε δύναται νὰ εὐδοκίμησῃ ὅταν αὐτὴ βασισθῇ ἐπὶ τῆς ἑναρμονίου καὶ εὐρύθμου ἐπὶ τὸ αὐτὸ διαπλοκῆς τῆς εὐπαιδεύσεως, τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς προαγωγῆς τῶν δημοδιδασκάλων».

Ἀφοῦ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα τοῦ Συνεδρίου, εἰς ὃ παρευρέθησαν πλέον τῶν 150 διδασκάλων, ἠκού-

σθησαν αἱ γνώμαι αὐται, ἀπεφασίσθη ἕνεκα τοῦ προκηρωηκότος τῆς ὥρας, καθ' ὅσον ἡ συνεδρίασις διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς ἑπτὰ ὥρας, νὰ ἐκφέρωσι καὶ οἱ λοιποὶ παιδαγωγοὶ τὰς γνώμας των εἰς προσεχῆ Συνεδρίαν.

Συνεδρία 4 Φεβρουαρίου (ἐκ τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν ἐφημερίδων τῆς 5 Φεβρουαρίου). Κατὰ τὴν συνεδρίαν παρέστησαν οἱ κ. κ. Γ. Χατζηδάκης καθηγητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὁ διαπρεπὴς νομομαθὴς κ. Φλογαΐτης, οἱ παιδαγωγοὶ κ.κ. Οἰκονόμου, Μιχαλόπουλος, Κουρτίδης, Βρατσάνος, πρὸς δὲ καὶ οἱ κ.κ. Δουκάκης, Λελέκος, Ι. Σιμόπουλος, Παπανδρέου, Πούλιος, ἀρχετοὶ βουλευταὶ καὶ πλεῖστοι λόγιοι ὡς καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου καὶ πολλοὶ γονεῖς. Λαμβάνουσι τὸν λόγον οἱ κ.κ. Οἰκονόμου, Βρατσάνος, Φλογαΐτης, Μιχαλόπουλος Κουρτίδης καὶ Δουκάκης¹. Ἐν τέλει τῆ συστάσει τοῦ κ. Φλογαΐτου ἀπεφασίσθη νὰ υποβληθῆ εἰς τὴν Βουλὴν ἀναφορά, δι' ἧς νὰ παρακαλῆται αὕτη νὰ διορίσῃ πολυμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ βουλευτῶν εἰδικῶν ὅλων τῶν πολιτικῶν μερίδων, ἥτις συνερχομένη, ἀφ' οὗ ζητήσῃ τὴν γνώμην τῶν παρ' ἡμῖν εἰδικῶν, νὰ συντάξῃ ἐν τέλει νομοθετήματα, ἅτινα, γενόμενα νόμοι τοῦ κράτους νὰ διορθώσωσι τὰ κακῶς κείμενα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἡμῶν». Ἀναγνωσθέντων ἀπειραριθμῶν ἐκ τῶν ἐπαρχικῶν τηλεγραφημάτων λύεται ἡ συνεδρία ἀποφασισθέντος ὅπως συνεχισθῆ τὸ προσεχὲς Σάββατον.

Ἐκ τοῦ κυρίου ἀρθρου τῆς «Ἀκροπόλεως» τῆς 6ης Φεβρουαρίου 1904 ἀποσπῶμεν «... Αὐτοὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι δακτυλοδεικτοῦνται τὴν στιγμὴν ταύτην ὑπὸ τῆς θείας προνοίας ὡς οἱ Σωτῆρες τοῦ ἔθνους ἀρκεῖ νὰ κατέλθουν εἰς τὸν ἀγῶνα ἠνωμένοι γεμᾶτοι πῦρ ἱερὸν, γεμᾶτοι θάρρος».

Συνεδρία 7ης Φεβρουαρίου (ἐκ τῶν ἐφημερίδων τῆς 8ης) «... Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην, καθ' ἣν παρέστησαν ἐπίλεκτα πρόσωπα τοῦ κόσμου καὶ τῶν γραμμάτων, συγκληθέντα πρὸ τῆς θαρραλέας τῶ ὄντι καὶ ἐθνοσωτηρίου στάσεως τῶν δημοδιδασκάλων, ἀνελθὼν τὸ βῆμα ὁ κ. Ι. Κοφινιώτης λέγει. «Καθῆκον ἱερὸν μοι ἐπιβάλλει νὰ συγχαρῶ ἀπὸ καρδίας τοὺς Ἕλληνας δημοδιδασκάλους, οἵτινες μετὰ τόσης ὀξυδερκειᾶς διείδον τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς, εἰς ὃ ἀκαθέκτως

(1) Τὰ ὑφ' ἐκαστῶν αὐτῶν λεγθέντα δύναται τις νὰ ἴδῃ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς 5 Φεβρουαρίου.

φέρουσι τὰ εἰς τὴν Βουλὴν υποβληθέντα νομοσχέδια, ὑψωσαν διάτορον φωνὴν καὶ διεσάλπισαν τὸν κίνδυνον μετὰ θάρρους τιμῶντος τὸ Ἔθνος, ὅπερ ἔχει τοιοῦτους πρωτοπόρους καὶ σηματοφόρους τοῦ πολιτισμοῦ...» μετὰ τὸν κ. Κοφινιώτην ὁ κ. Μεγαρεὺς ὁμιλεῖ διὰ μακρῶν καὶ μετὰ ταῦτα πολλοὶ δημοδιδάσκαλοι. Ἐν τέλει ἀπεφασίσθη νὰ συνταχθῆ ὑπόμνημα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνώμῶν τούτων καὶ νὰ υποβληθῆ εἰς τὴν βουλὴν. Περαιωθέντος δὲ τοῦ ζητήματος οἱ δημοδιδάσκαλοι ἐκφράζουσι τὴν εὐγνωμοσύνην των πρὸς τὸν πρόεδρον κ. Ἀβραμῆαν διὰ τὴν δεξιότητα, μεθ' ἧς ὡς πρόεδρος ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐνήργησε καὶ ἀναθέτουσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἀγρυπνον μερίμναν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς Δημ. ἐκπαιδεύσεως· καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ συνεδρία διαρκέσασα περὶ τὰς δέκα ὥρας».

Ἡ πεφωτισμένη αὕτη ἐνέργεια τοῦ Συνδέσμου ἴσχυεν ὥστε νὰ πεισθῆ ὁ κ. ὑπουργὸς νὰ ἀποσύρῃ καὶ ἀπέσυρε τὰ νομοσχέδια ἐκεῖνα καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὰς περὶ Δημ. ἐκπαιδεύσεως καὶ δημοδιδασκάλων γνώμας του, ὡς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐσχάτως εἰς τὴν Βουλὴν υποβληθέντων νομοσχεδίων, καθ' ἃ οὐ μόνον ἡ διεύθυνσις τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀνατίθεται εἰς δημοδιδασκάλους ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιθεώρησις αὐτῶν διοριζομένων εἰς ἅπαντας τοὺς νομοὺς δημοδιδασκάλων βοηθῶν ἐπιθεωρητῶν.

Ἴδου δὲ ἅπαντες ἀντὶ ἐνὸς οἱ παιδαγωγοὶ καὶ λόγιοι σπεύδουσιν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ προέδρου *δημοδιδασκάλου* ὡς ἐκπροσωποῦντος τὴν ἰδέαν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀναγωνιζοῦσιν εἰς αὐτὸν τὴν προεδρείαν καὶ ἀγωνίζονται εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην περίστασιν μετὰ τοῦ Συνδέσμου, θεωροῦντες κοινὸν τὸν ἀγῶνα, διότι καὶ οὗτοι ἔχουσι κάποιαν ἠθικὴν εὐθύνην ἀπέναντι τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἧς τυγχάνουσι ἀνώτεροι λειτουργοὶ καὶ κάποιαν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τῶν ὑπ' αὐτῶν μορφωθέντων δημοδιδασκάλων. Ἐὰν ἡ ἔνωσις ἤδη εὐρίσκετο εἰς ὁμοίαν περίπτωσιν καὶ ἐλάμβανεν ἀνάγκην τῶν παιδαγωγῶν, ἃς ἐπιτραπῆ εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις ὑπηρετοῦντας, τοὺς καθ' ἐκάστην ἀναστρεφόμενους τοὺς παιδαγωγούς, νὰ φρονοῦν, ὡς εἶναι λογικόν, ὅτι δὲν θὰ ἐδείκνυν ὁμοίαν προθυμίαν ὑπὲρ τοῦ κλάδου, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε καὶ ἀνεῦρε τὸν ἀριστον μεταξὺ τῶν παιδαγωγῶν—διότι τοιοῦτος κατὰ τεκμήριον θεωρεῖται πάντοτε ὁ ἐκλελεγμένος—καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ ὑπεύθυνον φρουρὸν καὶ φύλακα τῶν συμφερόντων αὐτοῦ. Δὲν εἶνε δυνατόν οἱ ἐκτὸς θέσεως καὶ μηδὲ

συντάξεως ἀπολαύοντες παιδαγωγοί, οἱ ὅποιοι ἐπρωτοστάτησαν εἰς ἅπαντα τὰ τὴν Δημ. ἐκπαίδευσιν ἀφοροῦντα ζητήματα καὶ ἐρωτώμενος διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς γραφίδος ἀντεπεξῆλθον ἐναντίον ὄλων τῶν κατ' αὐτῆς κινδύνων ὡς π.χ. ὁ κ. Οἰκονόμου καὶ λοιποὶ δὲν εἶνε δυνατὸν λέγομεν, μὲ ὄλην τὴν φιλοπατρίαν των καὶ τὴν στοργήν, ἦν πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ἔχουσιν νὰ λάβωσιν ἐνεργὸν μέρος ὡς ὑπόθεσιν, ἀνατεθειμένην ὑπὸ τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων ἀντι τριακιοσιοδράχμου μηνιαίου ἐπιδόματος εἰς ἓνα ἕξ αὐτῶν ἐργολαβικῶς. Ἐὰν δὲ αὐτοὶ ἐκλεγῆ ὁ κ. Οἰκονόμου ἢ ἄλλως τις, τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ δι' αὐτούς. Ὅθεν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ ἔχη ὁ κλάδος ὡς εἶχε πάντας τοὺς παιδαγωγούς ἀντὶ ἐνὸς ἕξ ἴσου ὑπευθύνους.

Ἐν ἔτει 1905 ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Καραπάνου τὸ περὶ διαβαθμίσεως τῶν Σχολείων σχέδιον νόμου. Δυστυχῶς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο δολοφόνος χεῖρ ἀπεμάκρυνε τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτικῆς κονίστρας τὸν ἀναμορφωτὴν καὶ προστάτην τῆς Δημ. ἐκπαίδευσως Θ. Π. Δηλιγιάννην παρ' οὗ ἤλπιζεν ὁ κλάδος τὴν διόρθωσιν τῶν ἐν τῇ ἐκπαίδευσί κακῶς κειμένων. Ὁ μετὰ τοῦτον Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Δ. Ράλλης προέτεινε τὴν παραπομπὴν τοῦ νομοσχεδίου εἰς ἐπιτροπεῖαν ἕξ ἐιδικῶν, καὶ ἡ Βουλὴ συνέστησε τοιαύτην, ἀποτελουμένην ἀπὸ πρῶην ὑπουργοῦς τῆς Παιδείας τῶν διαφόρων πολιτικῶν μερίδων, ἧτις, ἐπεξεργασθεῖσα, ὑπέβαλεν αὐτὸ ὡς τι τέλειον. Ἐκ τῶν ἐφημερίδων τῆς 9 Ἰουλίου. «Χθὲς περὶ ὧραν 9ην μ. μ. συνήλθε κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Προέδρου κ. Ἀβραμέα ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν, καθ' ἣν ὁ Πρόεδρος ἀνεκοίνωσε τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐπεξεργαστικῆς ἐπιτροπῆς... κατόπιν τῶν ὀπισθοδρομικῶν καὶ σκληρῶν τούτων ἀποφάσεων οἱ δημοδιδασκαλοὶ ἀπεφάσισαν. α') Νὰ κληθῶσιν οἱ περὶ τὰ παιδαγωγικὰ ἀσχολούμενοι. β') Νὰ συζητήσῃ ὁ Σύνδεσμος περὶ τῶν ἡπιτέων μέτρων». Καὶ ὄντως εἰς τὴν ἐπομένην ἔλαβον μέρος καὶ οἱ Παιδαγωγοὶ κ. κ. Οἰκονόμου, Μιχαλόπουλος, Βρατσάνος καὶ Κουρτίδης, οἵτινες λαβόντες τὸν λόγον ἐχαρακτήρισαν ὡς καταστρεπτικώτατον τὸ νομοσχέδιον καὶ συνέστησαν τὴν διὰ παντὸς μέσου ματαίωσιν τῆς ἐπιψηφίσεως αὐτοῦ· ἀπεφασίσθη δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξενεχθειῶν γνωμῶν νὰ συνταχθῆ καὶ ὑποβληθῆ εἰς τὴν Βουλὴν ὑπόμνημα. Οἱ Παιδαγωγοὶ διάπτρα ἄρθρα ἐξετό-

ξευσαν κατ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἐφημερίδων αἱ στήλαι τῶν ὁποίων εἶπερ ποτε καὶ νῦν διετεθήσαν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τοῦ Συνδέσμου. Τὸ Πρόεδρεῖον παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ κ. Προϋθιπουργοῦ καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν διαφόρων πολιτικῶν μερίδων καὶ ἐνώπιον πλείστον βουλευτῶν, καὶ ἀναπτύσσον τὰ τρωτὰ τοῦ νομοσχεδίου, ἐξελπίζοντες αὐτοὺς νὰ καταψηφίσωσι τὸ τὴν ἐκπαίδευσιν καταστρέφον νομοσχέδιον. Ἡ τοιαύτη τοῦ Συνδέσμου ἐνέργεια ἤρξατο νὰ προκαλῆ τὴν ὑπὲρ τῶν δημοδιδασκάλων συμπάθειαν τῆς βουλῆς, ὅπερ ἠνάγκασε τὸν μὲν ἐκ τῆς ἐπιτροπεῖας τοῦ οἰκονομικοῦ βουλευτὴν κ. Καλοῦστην νὰ εἶπη ἐν τῇ βουλῇ «... δὲν πρέπει οἱ κ. κ. βουλευταὶ νὰ ἐπιηρεάζωνται ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν δημοδιδασκάλων μηδὲως ζημιουμένων... ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἰς τοὺς ἀπόρους δήμους εἶνε πολυτελεστάτη καὶ πρέπει νὰ ἀπομείνη ἡ ἀναγκαιοτάτη...», τοὺς δὲ ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου νὰ προσθέσων τὴν περὶ εὐπόρων δήμων διάταξιν. Ὁ Σύνδεσμος ὅμως συναισθανόμενος τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς του καὶ τὴν εὐθύνην, ἦν ἀπέναντι τῆς ἐκπαίδευσως ἔχει καὶ ἐνδιαφερόμενος ὑπὲρ τοῦ ὅλου ἐξηκολούθησε μετὰ ἔτι μεγαλύτερας ἐπιμονῆς τὸν ἀγῶνα ὡς λέαινα ὑπερασπίζουσα τὰ φίλτατά της· ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ πείσματος, μεθ' οὗ διεξήγαγε τὸν ἀγῶνα καὶ μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ἀνωτέρου διατάξεως καὶ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου. Δυστυχῶς ὅμως οὔτε τὰ ἄρθρα τῶν παιδαγωγῶν, οὔτε οἱ κατὰ τοῦ νομοσχεδίου μύδροι τῶν ἐφημερίδων, οὐδὲ αἱ παρακλήσεις τῶν ἐν Ἀθήναις δημοδιδασκάλων ἴσχυσαν νὰ μεταπίσωσι τὴν βουλὴν, ἡ ὁποία σύσσωμος εἶχεν ἀμετάσβεστον ἀπόφασιν νὰ ψηφίσῃ τὸ ὡς τέλειον ὑπὸ τῶν ἐιδικῶν ὑποβλήθη ἐν εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τότε τηλεγραφικῶς ἔκρουσε τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου εἰς τοὺς διδασκάλους τῶν πρωτευουσῶν τῶν νομῶν, οὓς ἐξώκιζε νὰ ἐνισχύσωσι τὸν ἀπεγνωσμένον ἀγωνιζόμενον Σύνδεσμον ἀπαιτοῦντες μετὰ τῶν τῆς περιφερείας των παρὰ τῶν βουλευτῶν τῶν τὴν καταψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου, ἀλλ' οὐδαμῶθεν ἀνεφαίνετο ἔλπις σωτηρίας. Τὸ νομοσχέδιον εἶχε ψηφισθῆ εἰς β' ἀνάγνωσιν. Ὁ Σύνδεσμος ἀναμετρῶν τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου εὐρίσκατο ἐν ἀπογνώσει. Τὰ σχολεῖα δυστυχῶς ὡς ἐκ τῶν διακοπῶν ἦσαν κλειστά οἱ πλείστοι δὲ τῶν ἐν Ἀθήναις δημοδιδασκάλων παρεθέριζον εἰς τὰς πατρίδας των καὶ τῷ ἤτο φυσικῶς ἀδύνατον νὰ λάβῃ γεν-

ναίας αποφάσεις, και ούτως κατόπιν διαμαρτυρίας τῶν βουλευτῶν κ.κ. Ἐπ. Δηλιγιάννη, Καταφυγιώτη, Ζυγομαλά, Γάτσου, Ρέπουλη και Παπαποστόλου ἐψηφίσθη τὸ ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐπεξεργασθὲν νομοσχέδιον και ὁ ἥλιος τῆς 17ης Ἰουλίου ἐχαιρέτισεν αὐτὸ ὡς νόμον Γ₂Η' τοῦ Κράτους.

Μετά τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὁ Σύνδεσμος μετ' αὐταπαρνήσεως ἐξηκολούθησε τὸν ἀγῶνα και διὰ τοῦ δημοσιογραφικοῦ θορύβου, ὃν ἤγειρε δι' ὀλοκλήρου τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου και διὰ τοῦ «Σκρίπ», τὸ ὁποῖον ἐπὶ μῆνα συνεχῶς ἔγραφε κατὰ τοῦ Γ₂Η' νόμου ἐλέγχον τοῦτον και καταδεικνύον τὰς ἀντιθέσεις αὐτοῦ, και διὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν κατώρθωσεν ὥστε, ἂν και ἐν τῷ 11ῳ ἄρθρῳ ὁ νόμος λέγει «ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ παρόντος νόμου ἀρχεται ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους 1904—1905» δηλ. ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν, ἂν και οἱ ἐπιθεωρηταὶ ἔσπευσαν νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς διατάξεις αὐτοῦ διαβαθμίζοντες τὰ σχολεῖα¹, κατώρθωσε λέγομεν νὰ πείσῃ τὴν ὑπὸ τὸν κ. Ράλλη κυβέρνησιν νὰ μὴ ἐφαρμόσῃ αὐτόν. Ἐκδόντος πρὸς τοῦτο τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ και ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Δ. Ράλλη κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Ν. Φαρμακοπούλου τὴν ὑπ' ἀριθ. 11,734 τῆς 17 Ὀκτωβρίου 1905 ἐγκύκλιον τηλεγραφικὴν διαταγὴν πρὸς τοὺς ταμίαις, δι' ἧς ἐνετέλλετο αὐτοῖς νὰ καταβάλλωσι τοὺς μισθοὺς τῶν δημοδιδασκάλων συμφώνως τῷ νόμῳ ΒΤΜΘ' τοῦ 1895². Καί

¹ Ἐκ τῆς «Ἀεροπόλεως» τῆς 19 Σεπτεμβρίου «εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὑπεβλήθησαν γνωμοδοτήσεις 12 νομῶν διὰ τὸ ζήτημα τῆς καταργήσεως τῶν δημοτικῶν σχολείων και περὶ ἀπολύσεως τῶν ἐν αὐτοῖς δημοδιδασκάλων συμφώνως μὲ τὸν ψηφισθέντα νόμον τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ σήμερον ἀρχίζει τὸ τμήμα τῆς Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως νὰ καταρτίξῃ τὰ Διατάγματα τῆς ἀπολύσεως τῶν δημοδιδασκάλων, ὧν ἐπροτάθησαν αἱ παύσεις ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐποπτ. Συμβουλίων ὑπολογίζονται δὲ εἰς 1208».

² Ἐκ τῆς «Ἀεροπόλεως» τῆς 24 Σεπτεμβρίου «χθὲς παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Ράλλη πολλοὶ δημοδιδάσκαλοι Ἀθηνῶν και Πειραιῶς, οἵτινες ὑπέδειξαν τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διατρέχει ἡ Δημ. Ἐκπαιδεύσις ἐκ τῆς ἐπιχειμένης ἐφαρμογῆς τοῦ τροποποιηθέντος νέου νόμου. Ὁ κ. Ράλλης ἐδήλωσεν αὐτοῖς ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐφαρμόζουσα τὸν παλαιὸν νόμον, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς μελλούσας διασκέτους συννείας ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου νόμου. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν προσεχῆ

οὐ μόνον τοῦτο ἔπραξεν, ἀλλὰ και τὸ μόνον ἀγαθὸν, ὅπερ ὁ νόμος οὗτος ἐφηρμοσθεὶς ἔχει τὸ τῶν διευθυντικῶν ἐξετάσεων, ὡς ἀποκρούον τὸν νόμον, ὁ ὁποῖος ἀφήρесе τὸν ἄρτον τῶν τέκνων πλείστον δημοδιδασκάλων και πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ὑπεβίβασεν εἰς γραμματιστάς, ὑποβιβάσας ἅμα διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῶν πενταετιῶν τὸν μισθὸν πάντων τῶν δημοδιδασκάλων κατὰ 40 δραχμάς, ἀπέκρουσε και τὸ ἀγαθὸν τοῦτο τὰς διευθυντικὰς ἐξετάσεις δι' ὑπομνήματος εἰς τὸ ὑπουργεῖον ὑποβληθέντος, ὡς ἄδωρον δῶρον θεωρῶν αὐτὰς και διὰ πρωτοκόλλου οἱ ἐν Ἀθήναις και Πειραιεὶ δημοδιδάσκαλοι ἀπέσχον τῶν διευθυντικῶν ἐξετάσεων, πλὴν τῶν δύο ἐκ τῶν τριῶν, εἰς χεῖρας τῶν ὁποίων ἔχει ἐμπιστευτῆ ἡ ἔνωσις τὴν τύχην τῆς και τὸ καθ' ἑαυτῆς τὴν τύχην ὀλοκλήρου τοῦ κλάδου, και τινῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, μεθ' ὧν ἔκτοτε, φαίνεται, ἔθεντο τὰς βάσεις τῆς ἐνώσεως. Ἐὰν δὲ ὁ Σύνδεσμος δὲν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ και τὴν διάδοχον ταύτης Κυβέρνησιν, νὰ μὴ ἐφαρμόσῃ ὃν εὔρε νόμον τοῦ Κράτους, δὲν πταίει ὁ Πρόεδρος δημοδιδάσκαλος, ὁ ὁποῖος ἔπραξεν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ πράξῃ, οὐδὲ οἱ ἐν Ἀθήναις και Πειραιεὶ δημοδιδάσκαλοι, οἵτινες δεικνύοντες τοιοῦτον ὑπὲρ τῶν γενικῶν τοῦ κλάδου συμφερόντων ἐνδιαφέρον στεροῦνται τῶν παροχῶν και ἐπιδομάτων, ἅτινα ἠδύναντο νὰ ἔχουσι και τὰ ὁποῖα εἶχον οἱ πρὸ τοῦ 1892 ὑπηρετοῦντες Συνάδελφοὶ τῶν!

Κατὰ τὸ ἔτος 1906 προεδρεύοντος τοῦ κ. Τρύφ. Συροῦ δημοδιδασκάλου ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Στεφανοπούλου τὸ περὶ καταργήσεως τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων νομοσχέδιον. Ὁ Σύνδεσμος και ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐνήργησεν οὕτως ὥστε ἐπείσθη ὁ ὑπουργὸς και ἀπέσυρε τὸ αἶρον τὴν μονιμότητα νομοσχέδιον ἐκεῖνο χωρὶς νὰ παραστῆ ἀνάγκη νὰ σταλοῦν οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἀπεσταλμένοι συνάδελφοι.

Ἐὰν δὲ τὸ ρεῦμα τῆς λήθης παρέσυρε και τὴν δρᾶσιν ταύτην τοῦ Συνδέσμου, τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ, τὸ περιοδικὸν και αἱ ἐφημερίδες εἶνε ἱκανὰ βοηθήματα νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν μνήμην ἐνίων τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συναδέλφων τὰ τότε ὑπ' αὐτοῦ

Σύνοδον τῆς Βουλῆς ἔχει ἀπόφασιν νὰ ὑποβάλῃ νέον νομοσχέδιον. Κατόπιν τῶν ἄνω δηλώσεων τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, αἵτινες γνωσθεῖσαι μεταξὺ τῶν δημοδιδασκάλων προῦξένησαν ἀγαθὴν ἐντύπωσιν, ἡ προαγγελθεῖσα συνέλευσις τῶν δημοδιδασκάλων Ἀθηνῶν και Πειραιῶς ἐματαιώθη, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ ληφθῶσιν ἀποφάσεις σοβαραί.

τελεσθέντα. ἔχει δὲ δημοσιευθῆ εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1906 τὸ ἑξῆς. «Τὴν ἐπομένην (29 Νοεμβρίου) τῆς ὑποβολῆς τοῦ περι καταργήσεως τῶν Ἐποπτικῶν συμβουλίων ὑποβληθέντος νομοσχεδίου ἐπιτροπεία ἐκ τοῦ Ἀντιπροέδρου κ. Τρύφ. Ξυροῦ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Συνδέσμου κ. Κ. Σβάρα καὶ ἐκ τῶν συναδέλφων Ι. Τζίβα, Α. Μουμούρη, Δ. Νικολαΐδου, Νικ. Καρνέση καὶ Ἡλ. Γοντζῆ μεταβάσα παρὰ τῷ Γεν. Ἐπιθεωρητῇ κ. Φ. Γεωργαντᾶ ὑπέβαλεν αὐτῷ διὰ τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου ὅτι οἱ δημοδιδάσκαλοι κατεταράχθησαν ἐκ τῆς ὑποβολῆς τοῦ νομοσχεδίου τούτου καὶ παρεκάλεσε τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴν νὰ ἀνακοινώσῃ αὐτοῖς λεπτομερείας τοῦ νομοσχεδίου. Ὁ κ. Γεωργαντᾶς ἠπόρησε διὰ τοὺς ἐκφρασθέντας φόβους τῶν δημοδιδασκάλων, ἐνῶ ἀνέμενε τοῦναντίον νὰ ἐνθουσιασθῶσι, διότι θέλουσιν ἀπαλλαγῆ τῶν τοσούτων ἀστοχησάντων Ἐποπτικῶν συμβουλίων καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀνέπτυξε τῇ ἐπιτροπείᾳ τὰ τοῦ νομοσχεδίου, συστήσας ἐν τέλει ταύτη νὰ μελετήσῃ ψυχραίμως τοῦτο.

Ὁ ἀναδιφῶν τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνδέσμου εὕρισκε. Συνεδρία ΙΕ' τῆς 30 Νοεμβρίου 1906. Προεδρεύων ὁ κ. Τρ. Ξυρὸς δημοδιδάσκαλος «χαίρω» λέγει ἀρχόμενος τοῦ λόγου του «βλέπων ἐν παραμοναῖς ἀρχαιρεσιῶν τοὺς δημοδιδασκάλους πάντας ἠδελφωμένους, ὅπως ἀποκρούσωσι τὸν ἐκ τοῦ ὑποβληθέντος νομοσχεδίου ἐπικείμενον κίνδυνον, ἀναγινώσκει τὸ νομοσχέδιον, ἀνακοινοῖ τὴν παρὰ τῷ κ. Γεν. Ἐπιθεωρητῇ ἐνέργειαν τοῦ προεδρείου καὶ ζητεῖ τὴν ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου πεφωτισμένην γνώμην τῆς Συνελεύσεως. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος λαμβάνουσι τὸν λόγον οἱ κ.κ. Τζίβας, Ἀβραμίας, Μουμούρης οἵτινες δοιμῶς ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ νομοσχεδίου, ὁ κ. Δ. Ζαφειρακόπουλος εὕρισκε ἐν μέρει καλὸν τὸ νομοσχέδιον καὶ προτείνει νὰ συζητηθῆ ἄλλ' ἀποκρούεται ἢ γνώμη αὕτη θεωρηθέντος κατ' ἀρχὴν ἐπιβλαβεστάτου.... ἐν τέλει κατηγορίσθη ἐπιτροπεία Αον) ὅπως ἐργασθῆ πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου καὶ Βον) ὅπως ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην ὀλοκλήρου τοῦ κλάδου πρὸς τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον, ὁ ὁποῖος ὁμοφώνως καὶ ἀφιλοκερδῶς ὑπερήσπισε καὶ ὑπερασπίζει τὰ συμφέροντα τοῦ κλάδου.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἐπιτροπείας ἀναγινώσκει τις εἰς τὸ ἀνωτέρω φύλλον τοῦ περιοδικοῦ (Δεκεμβρίου 1906) ὡς ἑξῆς «τὴν ἐσπέραν τῆς 1ης Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ

τοῦ Ἀντιπροέδρου κ. Τρύφ. Ξυροῦ τοῦ Γεν. Γραμματέως κ. Κ. Σβάρα καὶ τῶν κ.κ. Τζίβα, Μουμούρη, Βογιᾶ, Νικαλαΐδου, Λέκου καὶ Φιλίπιδου μετέβη εἰς τὴν βουλὴν καὶ ἐζήτησεν ἀκρόασιν παρὰ τῷ κ. ὑπουργῷ τῆς Παιδείας, ὅστις εὐμενῶς ἐδέχθη ταύτην ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ τῆς βιβλιοθήκης. Ὁ κ. ὑπουργὸς εἰς τὴν δηλώσαν τὴν ιδιότητα αὐτῆς ἐπιτροπὴν εἶπεν «ἐνόμιζον διὰ τῆς ὑποβολῆς τοῦ νομοσχεδίου ὅτι προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Δημ. ἐκπαίδευσιν, διότι διὰ τοῦ κεντρικοῦ Συμβουλίου θὰ ἐξασφαλίζονται περισσότερον τὰ συμφέροντα τῶν Δημοδιδασκάλων, καθ' ὅσον τὸ κεντρικὸν Συμβούλιον θὰ ὑπάγεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τοῦ ὑπουργοῦ δυναμένου νὰ ἀσκή ἔλεγχον ἐπὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ. Τὸ ἐν λόγῳ νομοσχέδιον ὑπέβαλον ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ ἐκ πατρικῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν τοῦ κλάδου» εἰς τὰ ἀνωτέρω ἢ ἐπιτροπὴ διὰ τοῦ Ἀντιπροέδρου ἐκ περιτροπῆς δὲ καὶ διὰ τῶν λοιπῶν μελῶν αὐτῆς ἀπήντησε σθεναρῶς ὅτι οἱ δημοδιδάσκαλοι ἀποκρούουσι τελείως τὸ τὴν συγκέντρωσιν ἐπαναφέρον νομοσχέδιον, καθ' ὅσον ἔχουσι ζωηρὰν τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐπεμβάσεως τῆς πολιτείας εἰς τὰ τῆς ἐκπαίδευσως ἐκ τοῦ ΒΠΕ' νόμου, διὸ ἐπιθυμοῦσι τὸ νῦν τῆς ἀποκεντρώσεως καθεστῶς, καὶ ἂν ἐνιαχοῦ τὰ Ἐποπτικὰ συμβούλια ἠστούχησαν ἢ εἰσὶν ἀνεξέλεγκτα, δύναται τὸ ὑπουργεῖον διὰ καταλλήλου νομοθετήματος νὰ διατηρήσῃ μὲν τὴν ἀποκέντρωσιν νὰ τροποποιήσῃ δὲ τὸν ὄργανισμὸν τῶν ἤδη ὑφισταμένων Ἐποπτικῶν συμβουλίων οὕτως ὅστε καὶ εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ ὑπουργοῦ νὰ ὑπόκηνται καὶ κάλλιον νὰ ἐξασφαλίζονται τὰ συμφέροντα τῶν δημοδιδασκάλων. Ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ ταῦτα προσέθηκε ὅτι σπουδαίως ἐζημιώθη ἢ ἐκπαίδευσις ἐκ τοῦ τελευταίου νόμου καὶ, ἂν ὑπῆρχεν ἀνάγκη τροποποιήσεως τοῦ νόμου, καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐτροποποιεῖτο ὡς πρὸς τὰς διατάξεις, δι' ὧν ἢ μισθοδοσία τῶν δημοδιδασκάλων ἠλαττώθη εἰς τὸ ἡμῖς, καὶ δι' ὧν οἱ πλείστοι ἔχασαν τὸ ψωμί των. Προκειμένου δὲ περὶ συγκεντρωτικοῦ νόμου ὑπάρχει πρόσφατον παράδειγμα τοῦ Ἐποπτικοῦ συμβουλίου τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς βλέπων τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἐπιτροπείας εἶπεν. «ἀφοῦ τόσον ὁμοφώνως ἐπιμένετε καὶ φοβεῖσθε ὅτι θέλει βλάψῃ τὸ νομοσχέδιον σὰς ὑπόσχομαι ὅτι δὲν τὸ νύοθετῶ, τὸ ἀποσύρω, τὸ ξεσχίζω ἐνώπιόν σας». Συνέστησε δὲ τέλος εἰς τὴν ἐπιτροπὴν νὰ ὑποβάλλῃ αὐτῷ τὴν γνώμην της, ἥτις νὰ ἀνταποκρίνηται

εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὑπουργείου, ὅπως τὰ ἐποπτικά Συμβούλια καταρτισθῶσιν ἀρτιότερον... Μεθ' ὃ ἡ ἐπιτροπεία εὐχαριστήσασα τὸν κ. Ὑπουργὸν διὰ τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν κλάδον ἀπῆλθε.

Καὶ τὸν ἐπίλογον τῆς δράσεως ταύτης τοῦ Συνδέσμου εὐρίσκει τις εἰς τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων τῆς 2ας Δεκεμβρίου 1906. Δὲν κρίνομεν δὲ ἄσκοπον νὰ ἀναδημοσιεύσωμεν περικοπὰς τινὰς ἐκ τοῦ κυρίου ἄρθρου τοῦ «Ἄστεως» «Καὶ παρουσιάσθη χθὲς ἐπιτροπὴ δημοδιδασκάλων πρὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Στεφανοπούλου καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν—Κύριε ὑπουργέ, ἡ ἐπιθυμία ὀλοκλήρου τοῦ διδασκαλικοῦ κόσμου εἶνε νὰ σχισθῆ καὶ πεταχθῆ τὸ εἰσαχθὲν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον! καὶ ἀπήντησεν ὁ ὑπουργός— Αὐτὸ θέλετε; ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμος νὰ τὸ ἀποσύρω. Ἔχομεν οὕτω τοὺς δημοδιδασκάλους, αὐτοὺς τοὺς ἄλλοτε δούλους καὶ κομμμάτων καὶ κυβερνήσεων καὶ ὑπουργῶν καὶ τμηματαρχῶν παρουσιαζομένους ἀνδρικῶς πρὸ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ ἀνδρικότερον λέγοντας πρὸς αὐτόν— Κύριε Στεφανόπουλε τὸ νομοσχέδιον θὰ πεταχθῆ! Καὶ τὸν ὑπουργὸν οὐχὶ ὡς ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλοτε ἀποθηριούμενον, οὐχὶ ἀπειλοῦντα νὰ παύσῃ τοὺς δούλους του διὰ τὸ θάρος των, οὐχὶ ἐκδιώκοντα αὐτοὺς τῆς παρουσίας του μὲ ἓνα φύγετε ἀπ' ἐδῶ: ἀλλ' ἀναγνωρίζοντα τὴν αὐτοτέλειαν τοῦ δημοδιδασκαλικοῦ κλάδου! καὶ ἄπαντῶντα ταπεινῶς— Ἀφ' οὗ αὐτὸ εἶνε ἡ ἐπιθυμία σας νὰ τὸ κάμω ἀμέσως!

Τὸ γεγονός καὶ μόνον αὐτὸ πόσα δὲν λέγει. . . . Οἱ δημοδιδασκάλοι ἠθέλησαν καὶ ὁ ὑπουργός ἠναγκάσθη νὰ θελήσῃ. Τὸ ἀπειληθὲν πραξικόπημα ἐματαιώθη. . . . τὸ νομοθέτημα, τὸ ὁποῖον ἠθέλησε νὰ βάλῃ χεῖρα ἐπὶ τοῦ διδασκάλου, τὸ ὁποῖον ἠθέλησε τὸν διδάσκαλον οὐχὶ ἄνθρωπον, οὐχὶ ὄν μὲ ἀξιοπρέπειαν, μὲ αὐτενέργειαν, μὲ αὐτοτέλειαν, μὲ θέλησιν, ἀλλὰ σκλάβον, ἀλλὰ ραγιαῖ, ἀλλὰ ταπεινόν, ἀλλὰ χυδαῖον, ἀλλ' ἀναξιοπρεπῆ ἀλλὰ συρόμενον εἰς τοὺς ὑπουργικούς διαδρόμους, ἀλλ' ἐξευτελιζόμενον, ἀλλ' ἀνδραποδώδη, ἀλλ' ἐκλιπαροῦντα

1) Δυστυχῶς τὴν αὐτοτέλειαν ταύτην τοῦ κλάδου τὴν παρὰ πάντων ἀναγνωριζομένην εὐρέθησάν τινες καλοθεληταὶ ἐκ τοῦ κλάδου νὰ διαμφισβητήσωσι καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ὁ δημοδιδασκαλικὸς κλάδος εἶνε ἀνίκανος νὰ αὐτοδιοικηθῆ ἔθθησαν αὐτόν ὑπὸ κηδεμονίαν ὡς μωρὸν καὶ ἀκαταλόγιστον μειράκιον. Εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν καὶ οἱ κερραγωγεῖς ἀκόμη ζητοῦσιν ἐκ τοῦ κλάδου των καὶ εὐρίσκουσι τὸν πρόεδρόν των, ὅστις καὶ λίαν εὐπροσώπως δύναιται νὰ ἐκπροσωπῆ αὐτούς.

καὶ ἱκετεύοντα καὶ λείχοντα τὸν πρῶτον ἐκεῖ τμηματαρχίσκον. Τὸ νομοθέτημα τοῦτο λέγομεν ἐκουρευιάσθη.

Οἱ Δημοδιδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἡμεῖς, ἅς ἐορτάσωμεν τὴν νίκην του—τὴν νίκην μας».

Εἰς τὴν ὑψίστην ταύτην βαθμίδα ἐκτιμήσεως τῆς πολιτείας καὶ κοινωνίας ἀνήγαγον τὸν Σύνδεσμον καὶ τὸν ὑφ' οὗ οὗτος ἀποτελεῖται κλάδον οἱ ἐκάστοτε πρόεδροι δημοδιδάσκαλοι, ἐκπληροῦντες τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν καθήκοντα, οὐ μόνον ἀφιλοκερδῶς ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ὑλικῇ των ζημίᾳ, μὲ τὰ ὁποῖα περιέβαλεν αὐτοὺς ἡ ἐμπιστοσύνη των συναδέλφων των, μετ' ἐνθέου ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀπαρμιλλοῦ αὐταπαρνήσεως ἰδιαζούσης εἰς φιλοστόργους γονεῖς, παρ' ὧν ἐξαρτᾶται τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς οικογενείας, ἧς μέλη ἀναπόσπαστα εἰσὶ καὶ οὔτοι.

Ἡ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑΙ

Ἐκ τῆς πρὸς τοὺς κ. Προέδρους τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συντεχνιῶν ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τῶν ἐν Ἀθήναις προέδρων τῶν Συντεχνιῶν τῆς 11ης Μαΐου ἐ. ἔ., ἀποσπῶμεν τὰ ἐξῆς ἐνδιαφέροντα τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν.

«Τὸ Κράτος προσεποιήθη ὅτι προσχωρεῖ εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην (περὶ οἰκονομιῶν), ἀλλ' ἀντὶ νὰ καταργήσῃ τοὺς ἀργομίσθους προσθέτει τοιοῦτους, ἀπειλεῖ δὲ νὰ περικόψῃ τὸν μισθὸν τῶν δημοδιδασκάλων, καταγινώσκων οὕτω πνευματικὴν νηστείαν εἰς τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ».

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΨΗΦΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΩΣ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Καὶ πάλιν δυστυχῶς κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς ἐξητήθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἡ ἐπιψήφισις τοῦ γνωστοῦ

περι διαβαθμίσεως νομοσχεδίου. Εδνυχῶς ἡ ζωηρὰ διαμαρτυρία τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ πολλῶν Κυβερνητικῶν βουλευτῶν ἐματαίωσε τὴν ἐπιτηδεύσιν του.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου λαβὼν ἐγκαίρως γνώσιν τῆς ἐπιμονῆς τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἰδίᾳ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὴν ἐπιτηδεύσιν τοῦ εἰρημένου νομοσχεδίου ἐκάλεσεν εἰς ἑκατακτον συνεδρίαν τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη νὰ ἐνεργήσωσι πάσῃ δυνάμει πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐπιτηδεύσεως αὐτοῦ. Κατόπιν οἱ πλείστοι τῶν παρενεθέντων μετὰ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μετέβησαν ἐν σώματι παρὰ τοῦ κ. Ἀθ. Εὔταξία καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ προστατεύσῃ καὶ κατὰ τὴν περιστάσιν ταύτην τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν.

Ὁ κ. Εὔταξίας ἀφοῦ ἀνέπτυξε τὰς περὶ Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσεως γνώμας αὐτοῦ καὶ συνέστησεν ὅπως, ἂν αὐταὶ θεωρῶνται ὠφέλιμοι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει, καταστῶσι τὸ πρόγραμμα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων, ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐπιτηδεύσεως τοῦ νομοσχεδίου.

Τὴν ἐπομένην τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον μετέβη καὶ εἰς ἄλλους πολιτεντὰς τοὺς ὁποίους παρεκάλεσε νὰ μὴ ἐπιτρέψωσι τὸ κατὰ δύναμιν τὴν ἐπιτηδεύσιν τοῦ καταστρεπτικοῦ διὰ τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν νομοσχεδίου.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΙ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου συνελθὼν εἰς συνεδρίαν τὴν 15 Ἀπριλίου ἐ. ἔ., προέβη κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τῶν τροποποιήσεων τοῦ Καταστατικοῦ εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου προεδρεύοντος κατὰ τὸ δεύτερον τετράμηνον ὡς τοιοῦτος δὲ ἐκλήρωθη ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, ὅστις θέλει προεδρεύσει ἐπὶ τετράμηνον ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 1ης Μαΐου ἐ. ἔ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ

Τακτικὴ Συνεδρία τῆς 26 Ἀπριλίου 1909.—Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς Συνεδρίας τῆς 3 Μαρτίου, ἐν οἷς συμπεριελήφθη καὶ περίληψις τῶν κατὰ ταύτην λεχθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλ. Μουμιούρη, κατὰ λάθος παραληφθεῖσα ἐκ τῶν δημοσιευθέντων πρακτικῶν τῆς 3ης Μαρτίου ἐ. ἔ. ἔχουσα ὡς ἑξῆς: «... Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ Συνδέσμου ἀποβλέπει κυρίως τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κ. συναδέλφους, διότι εἰς τούτους ἀποβλέπει κυρίως τὸ νομοσχέδιον καὶ πρέπει νὰ τονισθῇ, ὅτι χάριν τούτων ἐργαζόμεθα καὶ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν ἀτομικῶν μας συμφερόντων, ἵνα ἴδωσι πόσον ἀδικον εἶχον μεμψόμενοι ἡμᾶς. Εἶτα λέγει ὅτι ἡ Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε ἡ πρώτη ἀνάγκη ἐκάστου Κράτους, καὶ εἰς ταύτην δὲν πρέπει νὰ γίνωνται οἰκονομίαι καὶ ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις νὰ εὔρη ὅπως δίποτε θέλει τὰ διὰ ταύτην ἀπαιτούμενα χρήματα. Εἶτα κακίζει τὸ τῆς Ἐνώσεως ὑπόμνημα ὡς ἀσυνάρτητον καὶ ἀκατάλληλον διὰ τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνετάγη καὶ ἐπιδοκιμάζει τὸ τοῦ Συνδέσμου προσθέτει δὲ ὅτι πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν μετὰ θάρρους καὶ νὰ μὴ μᾶς τρομάζουν αἱ καταγγελίαι· νὰ διακηρύξωμεν δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1896 καὶ ἐντεῦθεν δὲν μᾶς ἀφήνουσι νὰ ἐργασθῶμεν ἡσύχως καὶ ψυχολογικῶς ἐξαναγκάζοντες ἡμᾶς νὰ ἀμυνώμεθα πάντοτε τοῦ γλίοχρου μισθοῦ μας, δηλοῖ δὲ ὅτι κινούμενος ἐξ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν οὐδένα φοβεῖται, καὶ ὅτι εἶνε ἔτοιμος νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν παντὸς γενναιοτέρου μέτρου».

Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ἀναπτύσσει τὴν κατάστασιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Συνδέσμου ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Ἀπριλίου ἐ. ἔ., κατόπιν ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας του διὰ τὴν παρατηρουμένην ὁμοφωνίαν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου.

Εἶτα ὁ κ. Πιτσούλης προτείνει νὰ ἐκφρασθῶσι πρὸς τὸν κ. Λιβαδᾶν εὐχαριστίαι τῆς συνελεύσεως διὰ τοὺς ἀτρήτους

κόπους, οὓς κατέβαλε κατὰ τὰς παρουσιασθείσας δεινὰς περιστασίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς προεδρείας του καὶ διὰ τὴν τάξιν ἣν ἐπέβαλε κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς συνελεύσεως. Ὁ κ. Τζίβας λέγει ὅτι ὀφείλει ὁ Σύνδεσμος χάριτας εἰς τὸν ἄχρι τοῦδε πρόεδρον κ. Π. Λιβαδᾶν διὰ τὴν σὺν ἠσυχίᾳ διεξαγωγὴν πασῶν τῶν ὑποθέσεων του. Ἡ Συνέλευσις διὰ βοῆς ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας της εἰς τὸν κ. Π. Λιβαδᾶν προεδρεύσαντα συμφώνως τῷ Καταστατικῷ κατὰ τὸ πρῶτον τετραμνηνον.

Τῇ προτάσει τοῦ κ. Σβάρνα ἀποφασίζεται νὰ διοργανώσῃ θαλασσίαν ἐκδρομὴν ὁ Σύνδεσμος καὶ πρὸς τοῦτο ἐκλέγει ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἀπὸ τοὺς κ. κ. Μουμούρη, Σβάρναν, Σαρρῆν, Σκοπετέαν, Δεδόπουλον, Πιτσούλην καὶ Ξυρόν. Μεθ' ὃ λύεται ἡ συνεδρία.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Διὰ πᾶσαν δοσοληψίαν, δι' ἀποστολὴν χρημάτων ἢ συνδρομῶν τοῦ περιοδικοῦ κ.τ.λ. ἀπευθυντέον πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συνδέσμου κ. Κωνστ. Σβάρναν.

Γραφεῖα Συνδέσμου. Στοὰ Ἀποστολοπούλου 12 ἢ ὁδὸς Μαραθῶνος 50.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων ἐπειδὴ νομίζει ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ παρόντος παιδαγωγικοῦ περιοδικοῦ εἶναι χρησιμωτάτη εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀπεφάσισεν ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ, ἐξησφάλισε δὲ τὴν συνεργασίαν ἐξόχων συνεργατῶν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, ἵνα καταστήσῃ τοῦτο ἀντάξιον τοῦ προσορισμοῦ του.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. 3.600.000

ΙΑΡΤΩΗ ΤΩ 1891

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ: ἐν Μιτυλήνῃ, Κων)πόλει, Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ, Ἀθήναις, Πέρα καὶ Πόλει (Κων)πόλεως), Ναζλῇ, Δικελῇ, Σοκίοις, Ἀγίῳ Ὄρει, Αἰβαλῇ.

- Προεξοφλοῦνται τοκομερίδια καὶ ἐμπορικὰ γραμματία.
- Ἐνοικιάζονται χρηματοκιβώτια Ἀγγλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ μικρῷ ἐνοικίῳ.
- Δίδονται δάνεια ἐπὶ ἐνεχείρῳ Λαχειοφόρων Ὁμολογίων ἐπὶ μικρῷ τόκῳ ἐξοφλητέα τμηματικῶς.
- Γίνονται δεκταὶ καταθέσεις εἰς τὸ Ταμειυτήριον ἀπὸ δρ. ὃ μέχρι 3,000 ἀποδοτέα τμηματικῶς ἢ ὀλικῶς εἰς πρώτην ζήτησιν καὶ δίδεται τόκος 4 1)2 ο)ο.
- Διὰ καταθέσεις ἀποδοτέα εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν γίνονται συμφωνίαι συμφέρουσαι διὰ τὸν καταθέτην, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ χρόνου τῆς καταθέσεως.
- Ἐκτελεῖ πάσας τὰς ἐργασίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνεγνωρισμένων Τραπεζῶν.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ὁδὸς Σοφοκλέους ἀριθ. 3.

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑΣ,"

Ἐν Ἀθήναις.—Ὀδὸς Σταδίου 44.

- ΒΑΣΙΛΑΚΗ Π.—Ἡ ἀπὸ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου διδασκαλία τῆς μητρικῆς γλώσσης. Ἀθήναι 1909. Σελ. 430. Δρ. 4.—
- ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΥ Γ.—Εἰσαγωγή εἰς τὴν σύγχρονον ψυχολογίαν. Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Guido Villa. Ἀθήναι 1900 Σελ. 521. Δρ. 9.—
- ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗ Δ.—Ψυχολογία μετ' ἐφαρμογῆς εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀγωγὴν καθόλου. Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ Π. Κονράδου. Ἐκδ. Β'. Δρ. 7.—
- ΠΕΠΠΑ Σ.—Ἡ Γυμναστικὴ καὶ αἱ παιδιαὶ τοῦ Δημοτικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ σχολείου ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ σχημάτων. Ἐκδ. Β'. βελτίων. Δρ. 3.25
- ΠΕΠΠΑ—NORLANDER. Σουηδικὴ Παιδαγωγὴ Γυμναστικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἑλληνικῶν Σχολείων, τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων, τῶν ἀνωτέρων λυκείων καὶ σχολῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων. Δρ. 3.50
- ΠΟΥΛΙΟΥ Χ. Τὸ βιβλίον τῶν γονέων, ἦτοι πρακτικὸς ὁδηγὸς περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπὸ μετὰφρασιν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Καρόλου Ὀππελ. Δρ. 5.—

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ὑπὸ ΓΕΩΡΓ. Π. ΚΟΥΡΤΗ δημοδιδασκάλου καὶ δραματικοῦ συγγραφέως.

Περιέχει δραμάτια καὶ διαλόγους, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱστορίας ἡμῶν καὶ τῶν παραδόσεων, καταλλήλα διὰ μαθητὰς πρὸς μὀρφωσιν ἔθνικοῦ χαρακτῆρος.

Συνιστῶνται δι' ἐγκυκλίου ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Παιδείας καὶ Οἰκονομικῶν καὶ πωλοῦνται ὑπὲρ τοῦ ταμείου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου.

Τιμὴ ἐκάστου ἀντιτύπου δρ. 1,25. Ἄνω τῶν 5 σωματίων γίνε-ται ἑκπτώσις 20 ο)ο.

Πωλοῦνται παρὰ τῷ συγγραφεὶ Γ. Π. Κούρτη Ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα.

Ὀδὸς Πειραιῶς.—Ἀθήναι.

Η ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ *

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ι. Εἰσαγωγή.—Τὸ ἡμέτερον ἔργον ἐνταῦθα περιορίζεται εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως τῶν σχολείων τῶν νέων Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς λόγος θὰ γίνῃ οὔτε περὶ τῶν σχολείων τῶν παλαιῶν οὔτε περὶ τῶν σχολείων τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, οὔτε περὶ τῶν σχολείων κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα χρόνων τῆς δουλείας, ἧτις διήρκεσε σχεδὸν ἐπὶ τετρακόσια ἔτη.

Ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναφέρωμεν, εἰ καὶ συντομώτατα, καὶ τινα ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν ἡμετέρων σχολείων, τὰ ὅποια σχετίζονται πρὸς τὴν παρούσαν αὐτῶν κατάστασιν καὶ διαφωτίζουν αὐτήν.

Ἡ φιλομάθεια τῶν Ἑλλήνων.—Ἵσται ξένοι ἐπεσκέ-φθησαν τὴν Ἑλλάδα παρετήρησαν καὶ ὠμολόγησαν ὅτι ὁ σήμερον Ἑλληὴν εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ παλαιός, ζῶν καὶ σκεπτόμενος, ὅπως ἐκεῖ-νος, ἔχων πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ πάντα τὰ ἑλαττώματα τοῦ παλαιοῦ. Κοινὴ δὲ ἀρετὴ βεβαίως τοῦ Ἑλλήνος καὶ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου

(*) Ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τῆς Παιδαγωγικῆς τῆ Γερμανιστῆ ὑπὸ W. Rein ἐκδομένη τὸ δεύτερον νῦν, ἔργῳ μεγάλης ἀξίας καὶ παγκοσμίου φήμης, κατεχωρίσθη ἐν τῷ VI τόμῳ σελ. 180—230 διατριβὴ περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων τῶν Ἑλλήνων τοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου, ἧτις καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ παρ' ἡμῖν ἐπηρέθη καὶ εἶνε πολὺ διδακτικὴ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις. Τὴν διατριβὴν ταύτην ἀνεθέσαμεν εἰς λόγιον ἄνδρα νὰ μεταφράσῃ, ἵνα καταχωρίσω-μεν ὅλην κατὰ μικρὸν εἰς τὸ ἡμέτερον περιοδικόν. Νομίζομεν ὅτι παρέχομεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας εὐπρόσδεκτον καὶ διδακτικὸν ἀνάγνωσμα. Μέ-χρι τοῦδε δὲν ἐγράφη ἄλλη κριτικὴ τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων.

εἶνε ἡ ἄκρα φιλομάθεια, ἡ ὄρεξις τοῦ εἰδέναι, ἥτις οὐδέποτε ἐγκατέλιπεν αὐτόν οὐδὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς καταπτώσεως καὶ τῆς δυστυχίας. Ἡ εὐγενὴς αὕτη ὁρμή, ἥτις ὤθησε τὸν Θαλῆν, τὸν Ἀναξίμανδρον, τὸν Πυθαγόραν, τὸν Ἐκκταίον, τὸν Ἡρόδοτον νὰ πορευθῶσι μακρὰν πρὸς ξένους λαούς, ἵνα κορέσωσι τὴν ἔμφυτον αὐτῶν φιλομάθειαν, εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν Ἑλλήνων πάντων τῶν αἰώνων. Ὁμολογῶ ὅτι καταλαμβάνομαι ὑπὸ αἰσθημάτων ἀνθρώπινου μεγαλείου, νομίζω μάλιστα ὅτι αἰσθάνομαι τὴν πνοὴν ὑψηλοτέρου κόσμου, ὡσάκτις ἀκούω τὸ διασωθῆν μέχρῃς ἡμῶν εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ παιδικῶν ἄσμα, ἢ τὴν παιδικὴν ταύτην προσευχὴν :

Φεγγαράκι μου λαμπρὸ
φῶτα μου νὰ περπατῶ
νὰ πηγαίνω ἕς τὸ σχολεῖο
νὰ μαθαίνω γράμματα
γράμματα σπουδάγματα
τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα.

Τὸ δυστυχὲς πλάσμα τοῦ δεδουλωμένου γένους πορεύεται κρυφίως ἐν καιρῷ βαθείας νυκτός εἰς τὸ σχολεῖον, ὅτε οἱ τύραννοι κίμωλονται, καὶ τὰ βλέμματά του ὑψῶνον πρὸς τὸν Οὐρανὸν παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ φωτίζη αὐτοῦ τὸν δρόμον, ἵνα ἀσφαλῶς φθάσῃ εἰς τὸ σχολεῖον, ἐνθα θὰ ἀποκτήσῃ τὴν μόρφωσιν, ἣν θεωρεῖ ὡς δῶρον τῆς θείας χάριτος. Ἡ προσευχὴ αὕτη μεταφέρει ἡμᾶς εἰς χρόνους ὁμότητος καὶ παντοίας βαρβαρότητος ἥτις ἐπηκολούθησε μετὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ σχολεῖα ἐκλείσθησαν. Τίς ἐτόλμα, εἴτε ἄρρεν παιδίον εἴτε θῆλυ, νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὰς ὁδοὺς; Τὰ πάντα ἐξηφανίσθησαν, καὶ πάντα τὰ σχολεῖα καὶ οἱ ναοὶ ἔπρεπε νὰ μένωσι κρυμμένα ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς βαρβαρότητος. Πόσον δὲ χρόνον διήρκεσεν ἡ στυγερὰ αὕτη δουλεία, δὲν γινώσκομεν, φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἦτο πολὺ βραχεῖα.

Σχολικὴ σύνοδος ἐν Κων)πόλει τῷ 1593.—
Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ὁ Β', ὁ ἐπικαλούμενος Τρανός, ἐκάλεσε εἰς τὴν πρωτεύουσιν σύνοδον

οἰκουμενικὴν, εἰς ἣν παρευρέθησαν πάντες οἱ μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, παρευρέθησαν δὲ καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἡ σύνοδος αὕτη ὑπῆρξε μεγίστης σπουδαιότητος διὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις ἢ υποχρεωτικὴ διὰ πάντα ἐπίσκοπον νὰ ἐνεργήσῃ ἐν τῇ περιφερείᾳ του ἕκαστος ὅτι δύναται πρὸς διὰδοσιν τῆς παιδείας, συντρέχων ἐν ἀνάγκῃ ὁ ἴδιος ἐκ τῶν ἐαυτοῦ μέσων καὶ διδασκάλους καὶ μαθητάς.

Ἡ ἀπόφασις τῆς συνόδου ἐτέθη εὐθὺς εἰς ἐνέργειαν. Πανταχοῦ ἐν τοῖς μοναστηρίοις, ἐν τοῖς μετοχίοις ἰδρύθησαν σχολεῖα, τὰ ὅποια ἐποικοδοτήθησαν μὲ ναοὺς, μὲ κτήματα, ὧν τὰ εἰσοδήματα προωρίσθησαν ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν σχολείων. Ἦσαν δὲ τὰ σχολεῖα ταῦτα οἰκοτροφεῖα, ἐνθα οἱ μὲν πλοῦσοι μαθηταὶ ἐγίνοντο δεκτοὶ ἐπὶ μετρίοις τροφίμοις, οἱ δὲ πτωχοὶ εἶχον δωρεὰν πάντα καὶ κατοικίαν καὶ τροφὴν καὶ διδασκαλίαν. Καὶ τοῦτο συνετέλεσε πολὺ νὰ συρρεύσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα πολλοὶ μαθηταί. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι ἐφρόντιζον περὶ πάντων, ἵνα μηδενὸς τὰ σχολεῖα στερῶνται. Καὶ τὴν περιουσίαν των, ἐὰν εἶχον τοιαύτην, καὶ τὰ εἰσοδήματά των ἐδωροῦντο προθύμως εἰς τὰ σχολεῖα. Τὸ παράδειγμα τῶν ἐπισκόπων ἐπέδρασεν ἐπὶ πάντων τῶν κληρικῶν. Οἱ καλόγηροι ἐπίστευον ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἔργον ὑπάρχει θεοφιλέστερον τῆς ἰδρύσεως σχολείων. Καὶ ἀμιλλα ἐγεννήθη εὐγενὴς μεταξὺ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου κλήρου, τίς θὰ ὠφείλῃσῃ περισσότερον τὰ σχολεῖα. Καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τούτου ὑπὲρ τῶν σχολείων τῶν κληρικῶν μετέλαβον κατόπιν καὶ οἱ Ἑλληνες ἡγεμόνες, πλοῦσοι ἔμποροι, συντεχνίαι, κοινότητες, ἰδιῶται, οἵτινες ἐποιοῦντο παντοίας δωρεάς ὑπὲρ τῶν σχολείων. Οὕτως ἰδρύθησαν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς ἐκκλησίας πανταχοῦ ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ σχολεῖα, εἰς 2 ἡδύνατο ἀπολύτως πᾶς τις νὰ φοιτήσῃ, οἱ δὲ πτωχοὶ δωρεὰν.

Τινὰ τῶν σχολείων τούτων ἀπέκτησαν φήμην μεγάλην καὶ πέρικν τῶν ὀρίων τοῦ γένους, οἷον ἡ σχολὴ τοῦ Βουκουρεστίου, ἡ συντηρουμένη δαπάνῃ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλ. Ὑψηλάντου, ἡ σχολὴ τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἥτις ἐδίδασκε καὶ ἀνώτερα πανεπιστημιακὰ μαθήματα, ἡ μεγάλη τοῦ γένους σχολὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ σχολὴ τῆς

Σμύρνης καὶ ἄλλαι. Πανταχοῦ καὶ ἐν τῇ νῦν Ρουμανίᾳ καὶ ἐν τῇ νῦν Βουλγαρίᾳ, καὶ ἐν Ἡπείρῳ, καὶ ἐν Θράκῃ, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, καὶ ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις, καὶ ἐν Κρήτῃ, καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ καθόλου εἰπεῖν πανταχοῦ, ἔνθα διέτριβον Ἕλληνες, ἰδρῦθησαν σχολεῖα Ἑλλήνων δαπάνῃ τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν. Ὅλος δὲ τὸν καιρὸν οἱ συνοικοῦντες τοῖς Ἕλλησι λαοῖς οἱ Βούλγαροι, οἱ Ῥουμῶνοι ἐκοιμῶντο βαθὺν ὕπνον, οἱ δὲ εὐφρόστεροι τούτων ἤρκοῦντο νὰ στέλλωσι τὰ τέκνα των εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Ἑλλήνων, ἵνα γίνωσιν ἀνθρώποι· διότι τότε τὸ ἑλληνιστὶ ὁμιλεῖν καὶ Ἕλληνα λέγεσθαι ἕθεωρεῖτο μεγάλη τιμή. Οἱ δὲ Ἕλληνες φύσει μεγαλόψυχοι οὐδένα ἐκώλυον νὰ ἀπολαύσῃ τῶν ἀγαθῶν τῆς παιδείας καὶ αἱ πύλαι τῶν σχολείων των ἦσαν εἰς πάντας ἀνοικταὶ ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ γλώσσης. Τοὺς πάντας ἕθεώρουν ἀδελφούς, ὅσοι ἦσαν Χριστιανοί, ἕνα δὲ ἕθεώρουν ἐχθρὸν τὸν Τοῦρκον. Τὸ αἶσθημα τῶν ἐθνικοτήτων, τὸ ὅποιον ἐσχάτως ἐξεδηλώθη καὶ παρὰ τῆς Ρουμῶνις καὶ παρὰ τοῖς Βουλγάροις κατὰ τρόπον ὅλος ἀνοίκειν καὶ βάρβαρον πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐνεφυτεύθη καὶ κηρῶν διὰ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις ὑπὸ τῶν ἀείποτε φιλελευθέρων Ἑλλήνων διδασκάλων, οἵτινες οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ προσκλυτίσουν λαούς, ἀλλὰ μόνον νὰ μορφώσουν αὐτούς.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησίᾳ ὡς ἄγγελος προστάτης πάντων τῶν Χριστιανῶν. — Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεκράτησε ἀείποτε καὶ πανταχοῦ τὸ πνεῦμα τῆς ἰσότητος καὶ ἀδελφότητος μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες πάντες εὗρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν προστάτην ἄγγελον κατὰ τῶν δεινῶν, τὰ ὅποια καθ' ἡμέραν ἐκρέμαντο ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς παντός δούλου Χριστιανοῦ ἐκ μέρους τῶν τυράννων. Καὶ ἂν σήμερον ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου εὕρισκονται λαοὶ διασώσαντες τὴν πίστιν των καὶ τὴν γλώσσάν των, τοῦτο ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς μεγάλους ἀνδρας, οἵτινες ἐκάθισαν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Χρυσοστόμου καὶ εἰς τὸ πηδάλιον τῆς Κυβερνήσεως, καὶ οἵτινες, χωρὶς νὰ φοβηθῶσι τοὺς μεγάλους κινδύνους, εἰς οὓς ἐξετίθεντο, διὰ πανταίων μέσων ἔσωσαν τοὺς Χριστιανούς ἀδια-

κρίτως φυλῆς καὶ γλώσσης, καὶ οἱ ἄνδρες οὗτοι, ὡς πάντες γινώσκουσι, δὲν ἦσαν οὔτε Βούλγαροι, οὔτε Ρουμῶνοι. Τὰ πραγματὰ ἔχουσιν οὕτως. Ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν ἐθνικοτήτων ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου ἐποίησε μεγάλα κακὰ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ποιῇ καὶ σήμερον τοιαῦτα. Ἄλλ' ἡ καθαρὰ ἀλήθεια, ἣν καθ' ἡμέραν ἐπικυροῖ ἡ ἱστορία, εἶναι ὅτι ὁ Ἕλληνας ὑπῆρξεν ἀείποτε ὁ σκεπτανεὺς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὡς τοιοῦτος ἐλπίζομεν νὰ δειχθῇ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἀτρόμητος πρὸς τὴν δυσμένειαν τῶν καιρῶν θὰ βαδίσῃ κατ' εὐθειαν πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, ὃν ἐπέβαλεν αὐτῷ ἡ θεία πρόνοια.

(Συνέχεια)

ΤΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ἡ διδασκαλία εἶναι τὸ ἕτερον μέσον τῆς ἀνατροφῆς, τὸ σπουδαιότατον. Ἄλλ' ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ μεγάλου αὐτῆς σκοποῦ ἡ διδασκαλία, ἀνάγκη πρῶτον μὲν νὰ γίνῃ ὀρθὴ τῆς ὕλης ἐκλογῆ, ἔπειτα δὲ μεθοδικὴ ταύτης διάταξις. Τὰ δύο ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ σχολείου.

Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὕλης εἰς δύο τινὰ ἔχει τις κυρίως νὰ προσέξῃ, εἰς τὴν ὕλην αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν καὶ εἰς τὸν τρόφιμον. Ἡ ὕλη ὀφείλει νὰ εἶναι ἐπιστημονικῶς ὀρθή, οὐσιώδης, σπουδαία, μορφωτικὴ, διαφέρουσα. Δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ἀκόμη νὰ εἶναι καὶ ἐθνικὴ, ἀφοῦ ἐθνικὴ ὀφείλει νὰ εἶναι καὶ ἡ στοιχειώδης ἡμῶν ἐκπαιδεύσεις. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν ὕλην αὐτὴν καθ' ἑαυτήν. Ὡς πρὸς δὲ τὸν τρόφιμον ἡ ὕλη ὀφείλει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, ἀνάλογος κατὰ τε ποῖον καὶ ποσόν. Μόνον ὅ,τι ὁ τρόφιμος δύναται νὰ παραλάβῃ, νὰ ἀφομοιώσῃ καὶ τρόπον τινὰ νὰ μετουσιώσῃ ἐν ἑαυτῷ, δύναται νὰ γίνῃ ὑποκειμενὸν διδασκαλίας. Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνόμιζον ὅτι ὁ παῖς ὀφείλει καὶ ἀκατάληπτα νὰ παραλαμβάνῃ, διότι ὅ,τι δὲν ἐννοεῖ σήμερον, θὰ τὸ ἐννοήσῃ αὐθιγὸν ὠριμώτερος γινόμενος, παρῆλθεν ἀεπιστρεπτὲ διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν παιδαγωγικὴν καὶ τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν.

Ἀφοῦ γίνῃ ἡ τοιαύτη ἐκλογή τῆς ὕλης, ἀνάγκη ἔπειτα νὰ γίνῃ ἡ διάταξις ταύτης ἥτοι νὰ ὀρισθῇ ποῖον μέρος τῆς ὕλης θὰ προηγηθῇ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ποῖον θὰ ἀκολουθήσῃ. Ὡς πρὸς τὰ μαθήματα, ἅτινα ἀκολουθοῦσι τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ, οἷα εἶναι ἡ πολιτικὴ ἱστορία, ἡ ἱερὰ ἱστορία κλπ. ἡ διάταξις αὕτη εἶναι δεδομένη. Ἐκεῖ ἀκολουθεῖ τις ἀπαρεγκλίτως τὴν σειρὰν τῆς ἐξελίξεως. Εἶναι δὲ ἡ διάταξις αὕτη καὶ ψυχολογική, διότι τὰ πάντα ἐν τῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος παρουσιάζονται κατ' ἄρχας ὑπὸ τὴν ἀπλουστάτην αὐτῶν μορφήν, ἥτις εἶναι καὶ ἡ πλησιεστάτη εἰς τὴν παιδικὴν ἀντίληψιν, βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον συνθετώτερα καὶ δυσκολώτερα ἀπαιτοῦντα ἀνάπτυξιν μεγαλειτέραν καὶ νοῦν ὀριμώτερον, ἵνα κατανοηθῶσι. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ διάφοροι φιλόσοφοι θεωροῦσι τὴν ἀνθρωπότητα ὡς ἕνα μέγαν ἄνδρα, ἐν ᾧ διακρίνει τις ὅλα τὰ στάδια τῆς ἡλικίας ἥτοι τὴν νηπιακὴν, τὴν παιδικὴν, τὴν ἀνδρικήν κλπ. Εὐρίσκουσι δὲ ὅτι εἰς ἐκάστην περιόδον τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως ἀντιστοιχεῖ μία περίοδος τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅτι δὲ ἐκάστη περίοδος, ἐκάστη ἡλικία τῆς ἀνθρωπότητος παρήγαγε, εἶναι ἡ ἀρίστη τροφή, ἡ προσφορωτάτη καὶ καταλληλοτάτη ὕλη διὰ τὴν ἀνάλογον περιόδον τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Ὡστε διατάσσοντες τὴν ὕλην κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἀνταποκρινόμεθα πληρέστατα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὰ μαθήματα ἐκεῖνα, ὅσα ἔχουσι ἱστορικὴν ἐξέλιξιν. Διὰ δὲ τὰ ἄλλα μαθήματα, ὅσα δὲν ἔχουσι τοιαύτην, ἀκολουθεῖ τις κατὰ τὴν διάταξιν τῆς ὕλης τοῦς κανόνας τῆς προπαιδευτικῆς φροντίζων πάντοτε, ἵνα τὸ προηγούμενον βοηθῇ εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ ἐπομένου καὶ χρησιμεύῃ ὡς θεμέλιον καὶ βάσις αὐτοῦ.

Αὕτη ἡ διάταξις τῆς ὕλης εἶνε ἡ λεγομένη κατὰ διαδοχήν. Ἄλλὰ μὲ ταύτην δὲν ἐτελείωσε καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ληφθῇ καὶ κάτι τι ἄλλο ὑπ' ὄψιν. Καὶ τὸ ἄλλο τοῦτο εἶναι ἡ συγγένεια τῆς ὕλης ἥτοι ἡ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διδασκαλία συγγενοῦς ὕλης ἐκ τῶν διαφόρων μαθημάτων. Εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ μαθητοῦ δὲν πρέπει νὰ μορφωθῶσιν σειραὶ μόνον γνώσεων κωροισμένα ἅπ' ἀλλήλων, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη μεταξὺ τῶν σειρῶν τούτων νὰ γίνωσι συνδέσεις, νὰ σχηματισθῇ τρόπον τινὰ ἐν πλέγμα,

ἐν ὕφασμα. Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ συνδέσεως τῶν γνώσεων κατὰ παραλληλίαν ἐξαρτᾶται οὐ μόνον ἡ διατήρησις καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ὀργανικὴ ἐνότης τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ πνευματικὴ δύναμις καὶ ἀληθῆς μόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ κατεύθυνσις ἀκόμη τῆς βουλήσεως ἥτοι ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ. Ἄλλὰ συνδέσεις δύνανται νὰ γίνωσι μόνον μεταξὺ γνώσεων συγγενῶν. Καὶ ἀρίστη μὲν συγγένεια εἶναι ἡ ἐσωτερική, ἡ ἀναφερομένη εἰς ὕλην τῆς αὐτῆς ἀπλότητος, τῶν αὐτῶν σχέσεων, τῆς αὐτῆς περιπτου οὐσίας, τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὡς εἶναι ἡ ὕλη τῶν πατριαρχικῶν χρόνων ἐν τῇ ἱερᾷ ἱστορίᾳ καὶ τῶν ἡρωϊκῶν ἐν τῇ πολιτικῇ, ἔνθα ὁ αὐτὸς βίος, ἡ αὐτὴ διοίκησις, αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ πανταχοῦ κρατοῦσιν. Ἄλλ' ὅπου τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, ἐκεῖ ἄς ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐσωτερικὴ συγγένεια. Ἐκεῖ ἡ ἱστορία ἄς δίδῃ ἀφορμὴν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γεωγραφίας καὶ αὕτη τῆς Φ. ἱστορίας κλπ. Οὕτω δὲ θὰ παρέχωνται πάλιν τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα πρὸς ποικίλην τῶν διαφόρων μαθημάτων σύνδεσιν καὶ συγγένειαν τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται, ὡς εἶπομεν, ἡ ὀργανικὴ ἐνότης τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ἀληθῆς μόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου. Ταῦτα πάντα ἐὰν γίνωσι, τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν σχολείων εἶναι συντετελεσμένον.

Ἄλλὰ τίς ὀφείλει νὰ κάμῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην; Τίς ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ τὴν ὕλην; Τίς ὀφείλει νὰ διατάξῃ ταύτην κατὰ διαδοχὴν καὶ κατὰ παραλληλίαν; Ὅφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον ὡς ἐπραξε καὶ ἄλλοτε καὶ ὡς πρὸ ὀλίγου ἐπεχείρησε πάλιν νὰ πράξῃ; Ὅφείλουσι νὰ πράξωσι τοῦτο τὰ Διδασκαλεῖα; Ὅφείλουσι νὰ πράξωσι τοῦτο οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῶν σχολείων; Ὅφείλουσι νὰ πράξωσι τοῦτο οἱ κατὰ τόπους διδάσκαλοι; Περὶ τούτου εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

(Ἀκολουθεῖ)

Χρ. Π. Οἰκονόμος

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

(Συνέχεια σελ. 14 Γ' τόμου).

Κατὰ τὸ ἔτος 1834 τὴν 6ην Φεβρουαρίου ὑπὸ τῆς τότε Ἀντιβασιλείας ἐξεδόθη ὁ ἐξ 83 ἄρθρων ἀποτελούμενος καταστατικὸς Νόμος περὶ δημοτικῶν σχολείων, δι' οὗ διοργανώθη ἡ ἐν Ἑλλάδι Δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις.

Ὁ Νόμος οὗτος ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι εἰς 3 ἄρθρα περιλαμβάνει ὅσα εἰς ἕκαστον δημοτικὸν σχολεῖον ἔπρεπε νὰ διδάσκονται μαθήματα ταῦτα δὲ ἦσαν τὰ ἑξῆς. Κατήχησις, Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς, Ἀνάγνωσις, Γραφή, Ἀριθμητικὴ, ἢ γνῶσις τῶν κατὰ τοὺς νόμους παραδεγεμένων σταθμῶν καὶ μέτρων, ἢ Γραμμικὴ Ἰχθυογραφία καὶ ἢ Φωνητικὴ Μουσικὴ στοιχεῖα τῆς Γεωγραφίας, τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τὰ ἀναγκαῖότερα. Ἐκτὸς τούτων σωματικαὶ γυμνασίαι καὶ πρακτικὴ ἀγρονομία, ἢ κηπουρικὴ καὶ ἰδίως ἢ δενδρονομία, ἢ βομβυκοτροφία καὶ ἢ μελισσοτροφία.

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι κεφ. Α' περιλαμβάνει περὶ συστάσεως εἰς ἕκαστον δῆμον ἑνὸς δημοτικοῦ σχολεῖου δημοσυντηρήτου (ἀρ. 4 καὶ 5) καὶ περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα πάντων τῶν παιδῶν, τῶν ἀνηκόντων εἰς Δῆμον, ἔχοντα ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτοῦ Δημοτικὸν σχολεῖον, ἀπὸ τοῦ 5ου συμπληρωμένου μέχρι τοῦ 12ου συμπληρωμένου ἔτους τῆς ἡλικίας των καὶ ὠρίζοντο αἱ δέουσαι τιμωρίαι διὰ τοὺς γονεῖς τοὺς μὴ ὑποχρεοῦντας τὰ τοιαύτης ἡλικίας τέκνα των νὰ φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον (ἀρ. 6 καὶ 7) ἢτοι πρόστιμον δι' ἐκάστην ὥραν ἀπουσίας

ἢ ὀλιγότερον τῶν 10 λεπτῶν, μὴ ὑπερβαῖνον δὲ τὰς πενήτηντα δραχμάς.

Ἐν τῷ Κεφ. Β' τοῦ β' τμήμ. περιλαμβάνει περὶ τῶν διδασκάλων καὶ Δημ. Σχολείων. Οἱ διδάσκαλοι κατὰ τὰς γνώσεις καὶ τὴν περὶ τὴν διδασκαλίαν ἰκανότητα διηρέθησαν εἰς τρεῖς τάξεις 1) εἰς διδασκάλους νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν, 2) εἰς διδασκάλους δήμων α'. τάξεως καὶ 3) εἰς διδασκάλους δήμων β' καὶ γ' τάξεως.

Διὰ τοὺς διδασκάλους πρώτης τάξεως ἐκτὸς τῆς ἰκανότητος περὶ τὴν διδασκαλίαν ὠρίσθησαν αἱ ἑξῆς γνώσεις: 1) ἀκριβῆς γνῶσις τῆς χριστιανικῆς κατηχήσεως, 2) ὀρθή, εὐκρινὴς καὶ ἐμφαντικὴ ἀνάγνωσις, 3) καλλιγραφία μὲ κρητίδα, πετροκόνδυλον καὶ κονδύλι, 4) κατὰ θεωρίαν καὶ πράξιν γνῶσις τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς, ὀρθογραφίας καὶ ἐγγράφου ἐκθέσεως ἰδεῶν, 5) γνῶσις καὶ ἕξις τοῦ ἀπὸ στήθους καὶ τῶν ἀριθμητικῶν χαρακτήρων ὑπολογισμοῦ, 6) ἰδέα ζωγραφικῆς, 7) γνῶσις τῆς Ἱερᾶς καὶ Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, 8) γνῶσις τῶν στοιχείων τῆς Γεωγραφίας, 9) τῶν τῆς Γεωμετρίας καὶ μηχανικῆς, 10) τῶν διὰ τὸν λαὸν ἀναγκασιτέρων ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, 11) τῆς παιδαγωγικῆς καὶ διδακτικῆς, 12) τῆς γυμναστικῆς, 13) τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, καὶ ἕξις εἰς αὐτήν, 14) πρακτικαὶ γνώσεις τῆς ἀγρονομίας, κηπουρικῆς, δενδροκομίας, βομβυκοτροφίας καὶ μελισσοτροφίας.

Διὰ τοὺς διδασκάλους β' τάξεως ἢ ὑποδιδασκάλους εἰς σχολεῖα α' τάξεως ὠρίσθησαν αἱ ἑξῆς γνώσεις:

1) Γνῶσις τῆς Ἑλληνικῆς κατὰ τοσοῦτον ὥστε νὰ ὀρθογραφῇ καὶ νὰ ἐκθέτῃ καθαρῶς καὶ ὀρθῶς τὰς ἰδέας του, νὰ δύναται δὲ νὰ διδάξῃ αὐτὰ ταῦτα καὶ τοὺς μαθητάς, 2) γνῶσις τῶν στοιχείων τῆς Γεωγραφίας, 3) τῆς Ἱερᾶς καὶ Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, 4) τῆς κατηχήσεως, 5) ἰδέα τῆς ζωγραφικῆς καὶ φωνητικῆς μουσικῆς, 6) γνώσεις πρακτικαὶ ἀγρονομίας, κηπουρικῆς, δενδροκομίας, βομβυκοτροφίας καὶ μελισσοτροφίας.

Διὰ τὸν διδάσκαλον τρίτης τάξεως ὠρίσθη νὰ γνωρίζῃ τοῦλάχιστον νὰ ἀναγιγνώσκῃ, νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀριθμῇ ἐλευθέρως, νὰ ἐξηγῇ τὴν κατήχησιν, νὰ γνωρίζῃ ὅπως οὖν τὴν φωνητικὴν μουσικὴν καὶ νὰ ἔχῃ πρακτικὰς γνώσεις τῆς δενδροκομίας, ἀγρονομίας, κηπουρικῆς, βομβυκοτροφίας καὶ μελισσοτροφίας.

Πάντες οἱ ὑποψήφιοι δημοδιδάσκαλοι (μέχρις οὗτου ἦτελε κα-

ταρισθῆ προσωπικὸν κατάλληλον ὑπὸ τοῦ διὰ τοῦ ἰδίου νόμου ἰδου-
θέντος Διδασκαλείου) ὑποχρεώθησαν νὰ προσέλθωσιν ἐνώπιον ἐξετα-
στικῆς ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Διδασκαλείου εἰς ἐξετά-
σιν, καθ' ἣν ἤθελε προσδιορισθῆ ἡ τάξις εἰς ἣν ἕκαστος ἀνήκεν. Περὶ
τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐξετάσεων ὠρίσθη νὰ συντάσσονται κατά-
λογοι εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελον καταγραφῆ ἕκαστος τῶν ἐξετασθέντων
ὑποψηφίων κατὰ τάξεις εἰς ἃς θὰ ἐκρίνοντο ἱκανοί. Ὁ ἐπιθυμῶν
νὰ προβιβασθῆ ἀπὸ κατωτέρας εἰς ἀνωτέραν τάξιν, ἠδύνατο νὰ
ὑποβληθῆ εἰς νέαν ἐξέτασιν.

Οἱ διδάσκαλοι β' καὶ γ' τάξεως καὶ ὅλοι οἱ ὑποδιδάσκαλοι ἐξελέ-
γοντο ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἐκ τῶν μνησθέντων καταλόγων, ὁ δὲ διο-
ρισμὸς τῶν ἐπεκροῦτο παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ.λ.
γραμματείας τῆς ἐπικρατείας. Οἱ διδάσκαλοι α' τάξεως ἐξελέγοντο
καὶ διορίζοντο παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ.λ. γραμμα-
τείας τῆς ἐπικρατείας ἀπὸ τοὺς ἰδίους καταλόγους.

Εἰς τοὺς κατὰ Νομοὺς δημοδιδασκάλους ἀνετέθη καὶ ἡ ὑπερτά-
τη ἐπιτήρησις ἐφ' ὅλων τῶν ἐν τῷ νομῷ δημοτικῶν σχολείων, εἰς
δὲ τοὺς κατ' ἐπαρχίαν ἢ ἐπιτήρησις ὅλων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δημο-
τικῶν σχολείων. Ὑπεχρεώθησαν δὲ οὗτοι ὅπως καθ' ἑξαμηνίαν πε-
ριέρχονται ὁ μὲν τὸν νομόν, ὁ δὲ τὴν ἐπαρχίαν πρὸς ἐπιθεώρησιν
τῶν σχολείων καὶ ὑποβάλλωσιν ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν
σχολείων καὶ περὶ τῆς ἱκανότητος τῶν διδασκάλων καὶ τῆς προόδου
τῶν μαθητῶν εἰς τὸν Διευθυντὴν τοῦ Διδασκαλείου (ἐκτελοῦντα
χρῆν τοῦ νῦν Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ) (ἀρ. 21).

Μισθοδοσία.— Οἱ μισθοὶ τῶν δημοδιδασκάλων ὠρίσθη
ὅτι θέλουσι προσδιορισθῆ, καθ' ὅσον τὰ εἰσοδήματα τῶν δήμων
ἐπιτρέπουσι τοῦτο, ἄξιως τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμβριθείας τοῦ
ἐπιτηδεύματος αὐτῶν.— Ὁ ἐλάχιστος ὅμως ὄρος τῶν μηνιαίων δη-
μοδιδασκαλικῶν μισθῶν ὠρίσθη ὡς ἑξῆς.

1) Τῶν κατὰ νομοὺς δημοδιδασκάλων 100 δραχμαί, 2) τῶν
κατ' ἐπαρχίας 90 δραχμαί, 3) τῶν δημοδιδασκάλων β' τάξεως καὶ
ὑποδιδασκάλων * εἰς σχολεῖα α' τάξεως 80 δραχμαί καὶ 4) τῶν δη-
μοδιδασκάλων γ' τάξεως 50 δραχμαί (ἀρ. 23).

Τὰ σχολεῖα πάντα σχεδὸν ἦσαν μὲ ἓνα δημοδιδάσκαλον πλὴν τινῶν,
τῶν πρωτευουσῶν τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν, εἰς τὰ ὅποια ἔνευα τοῦ πλήθους

Ἐκτὸς τοῦ σταθεροῦ μηνιαίου μισθοῦ παρεχορεῖτο εἰς ἕκαστον
δημοδιδάσκαλον ἀνέξοδος κατοικία καὶ δύο στρέμματα τοῦλάχιστον
κήπου ἢ καλλιεργήσιμου γῆς πρὸς ἐπικαρπίαν του καὶ δι' ἕκαστον
παῖδα ἐδίδετο μηνιαίως ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν ταμεῖον 10—50 λεπτά,
ὄπερ ποσὸν προσδιωρίζετο κατ' ἔτος ἀπὸ τὸ Δημοτ. Συμβούλιον
ἀναλόγως τῶν τοπικῶν περιστάσεων. Τὸ ποσὸν τῆς μηνιαίας συνεισ-
φορᾶς τῶν γονέων εἰσέπραττεν ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ ὡς καὶ
τοὺς λοιποὺς δημοτικὸς φόρους καὶ κατέβαλλε τοῦτο εἰς τὸν δι-
καιοῦχον δημοδιδάσκαλον ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ ἀποδεικτικοῦ περὶ
τῶν μαθητῶν του ἐπικεκυρωμένου ἀπὸ τοὺς ἐπιθεωρητὰς τῶν
σχολείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν Δημοτικῶν σχολείων

Τὰ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων ἔκανονίσθησαν διὰ τῆς συστά-
σεως τριῶν εἰδῶν ἐπιθεωρητικῶν ἐπιτροπῶν, ὡς ἑξῆς: α') τῆς ἐπι-
τροπῆς τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν ἐπιτοπιῶν σχολείων, συγκειμένης ἀπὸ
τὸν Δήμαρχον ὡς πρόεδρον, τὸν ἐφημέριον τοῦ τόπου ἢ ἓνα μεταξὺ
πολλῶν τοιούτων διοριζόμενον παρὰ τοῦ νομάρχου, τέλος ἀπὸ 2—4
δημῶτας ἐκ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου β') τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐπιθεω-
ρήσεως τῶν εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν σχολείων συγκειμένης ἀπὸ τὸν
ἐπαρχον ὡς πρόεδρον, ἀπὸ τὸν εἰρηνοδίκην τῆς πρωτεύουσῆς τῆς
ἐπαρχίας, ἀπὸ ἓνα ἱερωμένον διοριζόμενον παρὰ τοῦ Νομάρχου,
ἀπὸ ἓνα διδάσκαλον Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἂν ὑπῆρχε τοιοῦτος ἐντὸς
τῆς ἐπαρχίας, διοριζόμενον παρὰ τοῦ Νομάρχου, καὶ ἀπὸ 2—4
ἐπαρχιώτας διοριζόμενους παρὰ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου. γ') τῆς
ἐπιτροπῆς τῆς ἐπιθεωρήσεως εἰς ἕκαστον Νομόν σχολείων συγκειμένης
ἀπὸ τὸν Νομάρχην ὡς πρόεδρον, ἀπὸ τὸν πρόεδρον τοῦ κατὰ τὴν
πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ ἐπαρχιακοῦ Δικαστηρίου καὶ ἀπὸ τὸν ἐπί-
τροπον τῆς ἐπικρατείας, ἀπὸ ἓνα ἱερωμένον τοῦ ἀνωτέρου ἢ κατω-
τέρου κλήρου διοριζόμενον παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
Γραμματείας, ἀπὸ ἓνα καθηγητὴν Γυμνασίου ἢ Πανεπιστημίου, ἂν
εὕρισκετο Γυμνάσιον ἢ Πανεπιστήμιον ἐν τῷ Νομῷ, διοριζόμενον

τῶν μαθητῶν διορίζετο βοηθὸς τοῦ α'. τάξεως δημοδιδασκάλου λεγόμενος
ὑποδιδάσκαλος καὶ ἦτο διδάσκαλος β'. τάξεως κατὰ βαθμὸν καὶ γνώσεις,

καὶ τοῦτον παρὰ τῆς Γραμματείας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀπὸ 2—4 κατοίκους τοῦ νομοῦ διοριζομένους παρὰ τοῦ Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου.

Ἡ τοῦ πρώτου εἴδους ἐπιθεωρητικὴ ἐπιτροπὴ καθήκον εἶχε νὰ προμηθεύῃ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸ σχολεῖον καὶ τοὺς διδασκάλους, νὰ φροντιζῆ περι εὐρέσεως καταλλήλου διδαστηρίου, νὰ καταγγέλλῃ εἰς τὸν δημόσιον κατήγορον τοὺς γονεῖς, τῶν ὁποίων οἱ παῖδες δὲν ἐφοίτων εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐπαγρυπνῆ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν χρεῶν τοῦ διδασκάλου καὶ νὰ ἀναφέρῃ περὶ πάντων τούτων εἰς τὰς ἐπαρχιακὰς ἢ νομαρχιακὰς ἐπιτροπὰς, νὰ ἀποφασίζῃ ποῖαι οἰκογένειαι εἶνε τόσον πτωχαὶ ὥστε νὰ μὴ πληρώνωσι τὰ ὀριζόμενα δίδακτρα κ. λ.

Εἶχε πρὸς τούτοις τὸ δικαίωμα εἰς κατεπειγούσας περιστάσεις νὰ παύῃ τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀναφέρῃ ἐντὸς 24 ὥρῶν τὰ αἷτια τῆς παύσεως εἰς τὴν Ἐπαρχιακὴν ἢ Νομαρχιακὴν Ἐπιτροπὴν.

Αἱ ἐπιθεωρητικαὶ ἐπιτροπαὶ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου εἴδους ἐπετήρουν ὅλας τὰς ἐπιθεωρητικὰς ἐπιτροπὰς τῶν ἐπιτοπίων σχολείων. Πρὸς τούτοις εἶχον καθήκον νὰ ἐπιθεωρῶσι ἅπαξ τοῦλάχιστον καθ' ἑξαμηνίαν δι' ἐνὸς ἀπεσταλμένου μέλους των ὅλα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ τὰς ἐπιθεωρητικὰς ἐπιτροπὰς τῶν ἐπιτοπίων σχολείων· νὰ ἐπιβάλλωσιν ἐπανορθωτικὰς ποινὰς εἰς τοὺς διδασκάλους ἢτοι ἐπιπληξίν, πρόστιμον 1—20 δραχμῶν, παῦσιν ἀπὸ 8 ἡμερῶν ἕως 6 μηνῶν μετὰ ἢ ἄνευ ἀφαιρέσεως τοῦ μισθοῦ· νὰ ἐπικυρώνωσιν ἢ ἀκυρώνωσιν τὴν ποινὴν τῆς παύσεως τὴν ὑπὸ τῶν τοῦ πρώτου εἴδους ἐπιτροπῶν ἐπιβαλλομένην ἢ καὶ νὰ ἐπανξάνωσιν αὐτὴν ἐντὸς 24 ὥρῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἤθελον λάβῃ τὴν περὶ αὐτῆς εἶδησιν.

Ἡ ὑπερτάτη δὲ ἐποπτεία ἐφ' ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐπιθεωρητικῶν ἐπιτροπῶν, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν σχολείων ἀνετέθη εἰς τὸν Ἐπαρχον καὶ Νομάρχην καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ. λ. Γραμματείαν τῆς Ἐπικρατείας. Οἱ Ἐπαρχοὶ καὶ οἱ Νομάρχαι ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐπισκέπτονται ἅπαξ τοῦλάχιστον καθ' ἔτος τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς περιφερείας των καὶ νὰ ἀναφέρωσι περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείαν.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐκανονίσθησαν λεπτομερῶς τὰ τῶν ἐξετάσεων τῶν σχολείων καὶ τὰ τῆς συστάσεως σχολείων τῶν θηλέων ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν, τῶν ὁποίων αἱ ἐξετάσεις δὲν ἐπιτρέπετο νὰ

γίνονται δημοσίᾳ, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν γονέων καὶ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν τῶν κορασίων.

Ἡ Κυβέρνησις διὰ τοῦ ἀρθ. 59 τοῦ Νόμου τούτου ἐπεφύλαξε δι' ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῶν δήμων συντηρουμένων σχολείων καὶ ἄλλων τοιούτων εἰς ὅσους δήμους ἔκρινεν ἀναγκαῖον ἢ εἰς τοιούτους δήμους, οἱ ὁποῖοι διὰ πτωχείαν δὲν ἠδύναντο νὰ διατηρήσωσιν ἰδιαίτερον δημοτικὸν σχολεῖον. Ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ δίδῃ ἀπὸ τὸ γενικὸν ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον καὶ βοηθείας εἰς ὁποιονδήποτε δήμον.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὠρίσθη ὅτι ἰδιωτικὰ σχολεῖα συνιστῶνται κατόπιν ἀδείας τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας κατὰ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ οἰκείου Νομάρχου· καὶ εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα ὠρίσθη νὰ διδάσκωσι διδάσκαλοι οἱ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἐξετασθέντες καὶ συμπεριληφθέντες εἰς τοὺς ὀρθέντας καταλόγους.

Διὰ τοῦ ἰδίου Νόμου (ἀρθ. 65—82) ὠρίσθη ἡ σύστασις ἐνὸς Διδασκαλείου εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους καὶ παρ' αὐτῷ προτύπου σχολεῖον ἐν τῷ ὁποίῳ ἠσκούντο πρακτικῶς οἱ ἐν τῷ Διδασκαλείῳ φοιτῶντες.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ διδασκαλείου τούτου ἦτο ἐν ταῦτῳ καὶ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ ἐκανονίσθησαν λεπτομερῶς τὰ καθήκοντα τῆς ιδιότητός του ταύτης.

Ἡ ἐναρξίς τοῦ Διδασκαλείου τούτου διετάχθη νὰ γίνῃ τὴν 2αν Ἀπριλίου ἰδίου ἔτους 1834 ἐν Ναυπλίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Διὰ τοῦ καταστατικοῦ τούτου νόμου ἐκανονίσθησαν ὡς ἀνωτέρω περιελάβομεν, διὰ πρώτην φορὰν ἐν λεπτομερείᾳ πάντα τὰ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐλήφθη πρόνοια περὶ ἐκπαιδεύσεως δημοδιδασκάλων εἰδικῶν διὰ τοῦ συσταθέντος Διδασκαλείου.

Τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἦσαν κυρίως δημοσυντήρητα, ἰδρυόμενον ἀνὰ ἕν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐκάστου δήμου, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ ἀνὰ ἕν διὰ πλείονας γεινιάζοντας δήμους. Τὸ Κράτος ἐπήρχετο εἰς ἐπιχορίαν τῶν ἐνδεῶν δήμων, ἴδουε καὶ συνετήρει ἰδίας δαπάναις σχολεῖα ἐν δήμοις ἀπόροις.

Ἄλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ εἰρημένου Νόμου ἤρ-

χισε τὸ αἰώνιον διὰ τὴν Ἑλλάδα οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως νὰ φέρῃ δυσκολίας μεγάλας εἰς τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν οὐδεμία πρόνοια ἐλήφθη πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῶν δήμων εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν τῶν ἀπαιτουμένων σχολείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ Κράτος δὲν ὑπεχρεοῦτο ἀναγκαστικῶς νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸν εἰς τοὺς ἀπόρους δήμους. Οἱ δημοδιδάσκαλοι εὗρισκον μεγάλας δυσκολίας εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν μισθῶν τῶν παρὰ τῶν δημοτικῶν ταμιῶν, οἵτινες ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων ἐπλήρωνον τοὺς δημοδιδασκάλους ὁπότε ἤθελον ἢ καὶ πολλάκις οὐδόλωσ, οἱ δὲ δημοδιδάσκαλοι ἐξηναγκάζοντο διὰ δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ ἄλλων μέσων νὰ ἐπιτυγχάνωσι τὴν πληρωμὴν τῶν μισθῶν τῶν.

Τὸ ἄτοπον τοῦτο ὅπωςδῆποτε ἤρθη διὰ τοῦ ΤΛΗ' Νόμου τῆς 12 Ἰουλίου 1856 δι' οὗ οἱ μισθοὶ τῶν δημοδιδασκάλων ὠρίσθη νὰ προκαταβάλλωνται ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ταμείου, τὸ ὅποῖον αὐτοδικαίως νὰ ἀπολαμβάνῃ αὐτοὺς ἐκ τῶν πρώτων εἰσπράξεων τῶν δημοτικῶν ἐσόδων· πρὸς τοῦτοις ὠρίσθησαν καὶ εἰδικαὶ διατάξεις περὶ εἰσπράξεως παρὰ τῶν δήμων τῶν διὰ τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν δήμων ἀναγεγραμμένων ἐσόδων. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ὀφθέντων δυσκολιῶν καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοδιδασκάλων κατέστησεν ἀνεφαρμόστους τὰς κυριωτέρας καὶ εὐεργετικωτάτας διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ 1834.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀρχικὸς μισθὸς τῶν δημοδιδασκάλων ἐθεωρήθη ἀνεπαρκὴς διὰ τὰς προϊούσας βιωτικὰς ἀνάγκας, διὰ Β. Διατάγματος τῆς 24 Ἰανουαρίου 1856 ἠῤῥήθη ὁ μισθὸς τῶν διδασκάλων γ' τάξεως ἐκ 50 εἰς 60 δραχμὰς κατὰ μῆνα, διὰ δὲ τοῦ Νόμου ΦΛΣ' τῆς 26 Μαΐου 1859 «περὶ αὐξήσεως τῆς μισθοδοσίας τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων κ.λ.» εἰς μὲν τοὺς πρωτοβαθμίους νομαρχιακοὺς δημοδιδασκάλους ἐχορήγησε μηνιαῖον ἐπιμίσθιον ἐκ δρ. 10, εἰς αὐτοὺς δὲ καὶ τοὺς ἐπαρχιακοὺς πρωτοβαθμίους ἐδόθη τὸ δικαίωμα τῆς αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ ἀνὰ 10 δρ. τὸν μῆνα κατὰ πᾶσαν πενταετίαν μέχρι 40 δραχμῶν ἐν συνόλῳ.

Διδακτικὴ μέθοδος ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἐφηρμόζετο ἢ ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου καθιερωθεῖσα ἀλληλοδιδασκτικὴ διὰ τοῦ ἀπὸ 12 Ἰουλίου 1830 Διατάγματος μέχρι τοῦ 1856, ὅτε διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Ἰουλίου 1856 Β. Διατάγματος ἐτροποποιήθη αὕτη ἐπὶ τὰ βελτίω

συμφώνως πρὸς τὰς προόδους ἰδίως περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τῆς περὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας πειραρ ἢ οὕτω τροποποιηθεῖσα ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος ἐφηρμόζετο ἐν τοῖς σχολείοις μέχρι τοῦ ἔτους 1880, ὅτε διὰ τοῦ ἀπὸ 3 Σεπτεμβρίου 1880 Β. Διατάγματος, καθιεργήθη καὶ ἀντικατεστάθη διὰ τῆς συνδιδασκτικῆς μεθόδου τῆς νῦν ἐν χρῆσει.

Ὡς δημοδιδάσκαλοι ἐχρησίμευσαν κατ' ἀρχὰς οἱ ὑποστάντες τὴν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου καθοριζομένην δοκιμασίαν, μέχρις ὅτου τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1834 ἴδρυθὲν Διδασκαλεῖον ἐμόρφωσεν ἀρκετοὺς δημοδιδασκάλους ἀνταποκρινομένους πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκπαιδεύσεως. Οἱ διδάσκαλοι ὡς εἶπομεν διηροῦντο εἰς τρεῖς τάξεις καὶ ἀπητοῦντο ἀνώτεροι μὲν γνώσεις παρὰ τῶν διδασκάλων α' τάξεως, κατώτεροι δὲ παρὰ τῶν τῆς β' τάξεως καὶ στοιχειοδέσταται τινες παρὰ τῶν τῆς γ'. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης τάξεως ἔσχον τὴν ἀρχὴν οἱ μετὰ ταῦτα γραμματοδιδάσκαλοι, οἵτινες τὸ πρῶτον ὑπεβάλλοντο εἰς τυπικὴν τινα ἐξέτασιν ὑπὸ τινος δημοδιδασκάλου τοῦ δήμου εἰς ὃ ἀνήκεν ὁ γραμματοδιδάσκαλος ἐνώπιον τῆς ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτροπῆς (ἐγκύκλ. 28,041 τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1844)· βραδύτερον δὲ ὑπήχθησαν εἰς τὸ προσὸν τοῦ ἀπολυτηρίου Ἱερατικῆς Σχολῆς ἢ ἑλληνικοῦ σχολείου ἢ Προτύπου Δημοτικοῦ σχολείου εἰς Διδασκαλεῖον προσηροτημένον, πρὸς δὲ τῆς ἀποδείξεως τεσσαρακονθημέρου ἐν Διδασκαλείῳ ἀσκήσεως.

Τὸ ἴδρυθὲν διδασκαλεῖον διετηρήθη μέχρι τοῦ ἔτους 1864, ὅτε διελύθη διότι ἴσως ἐθεωρήθη περιττὴ ἢ εἰδικὴ ἐν Διδασκαλείοις μόρφωσις τῶν δημοδιδασκάλων καὶ ἀνετέθη εἰς ἐπιτροπὴν νὰ χειροτονῇ δημοδιδασκάλους ἔχοντας ὀλίγας τινὰς γραμματικὰς γνώσεις. Περὶ τούτων θέλομεν πραγματευθῆ ἐν τοῖς ἐπομένοις.

(ἀκολουθεῖ)

Ἡλ. Γοντζῆς

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΠΛΗΡΟΥΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

(Συνέχεια σελ. 11 του Γ'. τόμου)

1- Σκοπός του δημοτικού σχολείου.

Εἰς πᾶν ἔργον, εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν πρέπει νὰ ὀρισθῇ πρῶτον ὁ σκοπὸς αὐτῶν καὶ μετὰ τοῦτο νὰ ἐξευρεθῶσι τὰ μέσα τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου ἔργου, οὕτω δὲ καὶ περὶ προγράμματος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου προκειμένου πρέπει νὰ ὀρισθῇ πρῶτον ὁ σκοπὸς τοῦ σχολείου καὶ μετὰ τοῦτο νὰ ἐξευρεθῇ ἡ ἀναγκαῖα ὕλη πρὸς ἐπιδιώξιν τοῦ τεθέντος σκοποῦ. Διὰ νὰ φθάσῃ τις εἰς τὸν ὀρισμὸν τοῦ σκοποῦ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀνάγκη νὰ ἐξετάσῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς ὃν φυσικὸν προωρισμένον νὰ ζῆσιν κοινωνικῶς ἐπὶ τῆς γῆς συμφῶνως πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιβεβλημένους νόμους ἐν συνδυασμῷ πρὸς τοὺς ὅρους τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος ὀρίζονται πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς κοινωνικότητος. Πᾶσα ἐτέρα βᾶσις πρὸς προορισμὸν τοῦ σκοποῦ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου εἶναι σφαλερά, ὡς σφαλεροὶ εἶναι οἱ τεθέντες σκοποὶ τῆς ἀγωγῆς οἱ ἀπορρέοντες οὐχὶ ἐκ τοῦ φυσικοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδεολογικῶν συστημάτων, τὰ ὅποια ἐκάστοτε ἐπεκράτησαν ἐκ μεταφυσικῶν θεωριῶν πόρρω ἀπεχόντων τῆς κατ' ἀντίληψιν ἀληθείας. Τοιοῦτοι ἀόριστοι σκοποὶ εἶναι, οἱ σκοποὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐπομένως καὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀρετῆ, ἠθικότης, ἀνθρωπισμός, ὁμοίωσις τῷ Θεῷ, λογικότης, εὐδαιμονία, αὐτενέργεια πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀγαθοῦ, χριστιανικὸς πολιτισμός, ἀνάπτυξις τῶν φυσικῶν προδιαθέσεων καὶ δυνάμεων, μύρφωσις τοῦ ἠθικοῦ βίου, ἠθικὸς χαρακτήρ.». Πάντες οἱ ἀνωτέρω σκοποὶ εἶνε προἰὸν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀρισταμένων τῆς πραγματικότητος, οἵτινες εἶνε ἀδύ-

νατον νὰ γνωσθῶσιν οὐδὲ νὰ ἐπιτευχθῶσι. Διότι τί σημαίνει ἠθικότης; Ἡ ἰδέα τῆς ἠθικότητος εἶνε τι μεταβλητὸν λαμβάνουσα μορφὴν διαφορῶν, ἀναλόγως τῆς ποιότητος ἐκάστου λαοῦ. Πεντα τὰ νομιζόμενα ἠθικὰ πρὸ 1000 ἐτῶν δὲν νομίζονται τοιαῦτα καὶ κατὰ τὸν 20ον αἰῶνα. Ὁ σεβασμὸς τῶν εἰλώτων πρὸς τοὺς φαυλοδάρχους τοῦ μεσαιῶνος καὶ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς μετὰ τῶν δικαστηρίων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἔθεωροῦντο ἠθικὰ, σήμερον θεωροῦνται ἀποτρόπαια. Οὐδὲ αἱ αὐταὶ ἰδέαι τῆς ἠθικῆς ἐπικρατοῦσι μετὰ τῶν διαφορῶν φυλῶν τῆς ἐποχῆς μας.

Ἡθικὴ πρᾶξις ἔθεωρεῖτο μέχρι τινὸς ἡ μονομαχία, ἀλλὰ σήμερον παρὰ τῶν πλείστων θεωρεῖται παραφροσύνη. Τί δὲ εἶνε ὁμοίωσις τῷ Θεῷ; Ἡ ἰδέα τοῦ θεοῦ εἶνε διάφορος παρὰ τοῖς διαφοροῖς λαοῖς. Ἀλλοίαν ἰδέαν ἔχουσι περὶ Θεοῦ οἱ χριστιανοὶ τῶν Βουδιστῶν. Δὲν ἀποδίδονται παρ' ὅλων τῶν λαῶν αἱ αὐταὶ ἰδιότητες εἰς τὸν θεόν. Πρὸς ποίας λοιπὸν δέον νὰ ὁμοιωθῇ ὁ ἄνθρωπος; Τί δὲ εἶνε ἀνάπτυξις τῶν φυσικῶν προδιαθέσεων καὶ δυνάμεων; Αἱ φυσικαὶ προδιαθέσεις, εἶνε τὸ μὲν δυσδιακριτοί, τὸ δὲ διαφοροὶ εἰς τὰ διάφορα άτομα, ἐπομένως κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὤφειλε τὸ δημοτικὸν σχολεῖον νὰ ἐρευνᾷ πρὸς ἀνακάλυψιν αὐτῶν καὶ μετὰ τοῦτο νὰ ἐργάζεται ποιηλοτρόπως πρὸς καλλιέργειαν παρὰ τοῖς διαφοροῖς παισὶ κατὰ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον. Τί δὲ εἶνε δυνάμεις; Αἱ διαφοροὶ λειτουργίαι τοῦ ἐγκεφαλοῦ, αἱ λεγόμεναι ψυχολογικαὶ δυνάμεις. Ἄλλ' ἡ καλλιέργεια τῶν δυνάμεων τούτων δὲν εἶνε ὁ μόνος σκοπὸς ὁ συντελῶν εἰς τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἄνθρωπος πλὴν τῶν νοητικῶν του ἀναγκῶν ἔχει καὶ ἀνάγκας σωματικὰς, ἡ πλήρωσις τῶν ὁποίων ἐπιβαλλεται κατὰ προτίμησιν ὑπὸ τῆς φύσεως. Οἱ σκοποὶ τῆς ἀγωγῆς λογικότης, εὐδαιμονία εἶνε καὶ οὗτοι μονομερεῖς καὶ ἀόριστοι, διότι λογικότης ἀναφέρεται μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, εὐδαιμονία δὲ εἶνε ἀόριστος καὶ διαφοροτρόπως νοοῦσιν αὐτὴν οἱ διαφοροὶ ἄνθρωποι. Ὁ προσεγγίζων πρὸς τὴν ἀλήθειαν εἶνε πρὸ παρὰ τοῦ διακεκριμένου παρ' ἡμῖν παιδαγωγοῦ καὶ Διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Ἀθηνῶν κ. Λάμπρα τεθείς σκοπὸς «σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς εἶνε νὰ καταστήσῃ τοὺς παιδὰς κατόχους τῶν πνευματικῶν τοῦ πολιτισμοῦ

ἀγαθῶν, ὥστε ὄριμοι γενόμενοι νὰ δύνανται νὰ συντηρήσωσι καὶ ἐπαυξήσωσι ταῦτα.» Ὁ σκοπὸς οὗτος εἶνε ἀνάπτυξις τῶν περὶ ἀγωγῆς ἰδεῶν τοῦ Ἀδύλου Δειστεβεργίου καὶ τοῦ φιλοσόφου Καντίου. Ἄλλὰ καὶ οὗτος δὲν εἶνε πλήρης τὸ μὲν, διότι ἀναφέρεται μόνον εἰς πνευματικὰ ἀγαθὰ, χωρὶς νὰ προσαυμολογῆται καὶ πρὸς τὰς σωματικὰς ἀνάγκας τοῦ παιδός· τὸ δέ, διότι τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ εἶνε δημιουργήματα τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας καὶ ἀντίκεινται πολλακίς εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, τοὺς ἐπιβεβλημένους εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ πολιτισμὸς τῆς σήμερον, θὰ εἶνε διάφορος ἐν τῷ μέλλοντι. Πᾶν ὅτι θεωρεῖται σήμερον πνευματικὸν ἀγαθόν, τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν διατήρησιν, κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς τοῦ κ. Λάμψα, δυνατόν αὖριον νὰ θεωρήσωμεν ὡς πλάνην καὶ νὰ ἀπορρίψωμεν. Ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος προβαίνει διαρκῶς μεταβαλλομένη, τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε τι διαρκῶς μεταβλητόν.

Ἐκ πάντων τῶν παιδαγωγῶν, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην μόνον οἱ φυσιολογισταὶ καὶ πραγματισταὶ Βάκων Βερουλάμιος, Ἀμῶς Κομένιος, ὁ Ρουσσώ καὶ οἱ ὁμόφρονες τούτων ἔθεσαν τὰς ἀληθεῖς ἀρχὰς τοῦ σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς ἐξετάσαντες τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ πραγματικότητι αὐτοῦ, ὡς ὄντος φυσικοῦ, ἄνευ ἐπηρεασμοῦ συστημάτων μεταφυσικῶν, τὰ ὁποῖα ἢ φαντασία τῶν φιλοσοφούντων ἐκάστοτε παρουσιάζει. «Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ μὴ γίνωνται σοφοὶ ἐκ τῶν βιβλίων, ἀλλὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν ὄρων καὶ τῶν φυγῶν» ἀνακράζει ὁ Ἀμῶς Κομένιος. «Βίος, λέγει ὁ Ρουσσώ, εἶνε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ μάθῃ ὁ παῖς» καὶ μετὰ τινος ὑπερβολῆς ἀλλαχοῦ γράφει «πᾶν ὅτι φροδομήσαν οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ ἀνατρέψωσιν, ὅτι χαράσσει ἢ φύσις τοῦτο μένει ἀνεξήγητον.» Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ μορφωθῇ ὡς ὃν φυσικὸν ὑποχρεούμενον νὰ ζῆσιν κανονικῶς πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ. Ὡς τοιοῦτος δὲ ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ προορισμοῦ του πρέπει νὰ γνωρίσῃ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὸν φύσιν, τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιδρασιν αὐτῆς καὶ τὸν τρόπον τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐν κοινωνίᾳ συμβιώσεως αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα συντόμως δύναται νὰ ὀρισθῇ ὡς σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς ἡ γνῶσις τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας τῶν

ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δημοτικὸν σχολεῖον εἶνε τὸ ἐργαστήριον τῆς μορφώσεως τῶν ἀνθρώπων ἀνεξερτήτως ἐπηρεασμῶν τὰξως κοινωνικῆς, φυλῆς, θρησκείας καὶ ἐθνικότητος, τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν πρέπει νὰ ἔχη ὡς διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν του.

Παναγ. Γ. Λιθαδᾶς

Διδάσκαλος τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ Κ. ΖΑΪΜΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΛΕΣΑΝΤΩΝ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΙΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ὁ ἐπὶ σωφροσύνη διακρινόμενος ἐκ τῶν πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος, κ. Α. Ζαΐμης, ὁ σπανίως ὁμιλῶν, εἰς κύκλον φίλων του κοίτων ἐπὶ τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ λαοῦ πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων πολιτικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἀπεφάνθη ὡς ἐξῆς: «Ἐγὼ δὲν ἀποδίδω τὴν ἐξεγερσιν εἰς ἐπιδείνωσιν τῆς κρατούσης κακοδιοικήσεως, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοητικοῦ ἐπιπέδου, ἐφ' οὗ ἴσταται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἦν ἐξύψωσιν ἀποδίδω κυρίως εἰς τὴν διάδοσιν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως διὰ τοῦ νέου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος.....».

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι, προερχόμενοι μάλιστα ἐκ τόσον σοβαροῦ μελετητοῦ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς τῆς Ἑλλάδος καταστάσεως, ἀποτελοῦσιν ἀξίαν λόγου ἐκτίμησιν τοῦ δημοδιδασκαλικοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς νεωτέρας γενεᾶς τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἀναγνώρισις δὲ αὐτῆ δίδει θάρρος εἰς τοὺς συναδέλφους τοὺς τοσοῦτον μοχθοῦντας ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ, ὅπως ἐργασθῶσι δραστηριώτερον ὑπὲρ τῆς ταχείας ἀνορθώσεως τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας, ἢ ὁποῖα ἀντὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν κοινωνικὴν πρόοδον, ἀνεχαίτισε ταύτην καὶ ἀπεμάκρυνεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας τοὺς πλουτοπαραγωγικὸς παράγοντας αὐτῆς καὶ τοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς τιμῆς τῆς,

ἀναγκάσασα πολλοὺς εἰς μετανάστευσιν πρὸς πορισμὸν ἄγρου καὶ ἀπόκτησιν πλοῦτου, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν πλουτοπαράγωγος χώρα, μένουσα εἰσέτι ἀνεκμετάλλευτος ἕνεκα τῆς κακῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἐλλείψεως παρὰ τῆς πολιτείας τῆς ἀναγκαίας ὑποστηρίξεως τῆς γεωργίας, κτηνοτροφίας καὶ τῶν λοιπῶν παραγόντων τοῦ πλοῦτου.

Ὡς νὰ μὴ ἤρκοιεν δὲ τὰ ἀνωτέρω αἱ ἐκάστοτε κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος ἐπεβάρυνον διὰ βαρείας φορολογίας τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν τοῦ ἐργάτου καὶ κατέστησαν οὕτω τὸν βίον αὐτοῦ ἀδύνατον. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα ὁ κνρίαρχος λαὸς δύναται νὰ διορθώσῃ τὸν πολιτικὸν ὄργανισμὸν, οἱ δημοδιδασκαλοὶ ἔχουσι καθήκον νὰ καθοδηγήσωσι τὸν λαὸν πρὸς βελτίωσιν τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς του θέσεως, διότι οὗτοι ἐκ τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων εἶνε οἱ μόνοι ἀναμιγνύμενοι μετὰ πασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων, οἱ εὐκολώτερον ἀντιλαμβανόμενοι τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ καὶ ἀμεσώτερον ἐπισκοποῦντες τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς διαφθορᾶς.

Ἡ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἡ Κυβέρνησις καθήρτισε νομοσχέδιον περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Κατ' αὐτὰ εὐρύνεται ὁ κύκλος τῶν σπουδῶν τῶν ἐν τοῖς διδασκαλείοις δημοδιδασκάλων, ἐπιβάλλεται δὲ εἰς τοὺς μέλλοντας τοιούτους τετραετὴς ἀντὶ τῆς σημερινῆς τριετοῦς φοιτήσεως, ἡ ἐκμάθησις τῆς Γερμανικῆς γλώσσης, πρὸς δὲ καὶ ἡ διδασκαλία πρακτικῶν μαθημάτων.

Καθ' ἕκαστον ἔτος θὰ ἀποστέλλωνται εἰς Γερμανίαν κατόπιεν διαγωνισμοῦ δέκα δημοδιδασκαλοὶ, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ σπουδάσωσι θὰ ἐπανερχονται ἐνταῦθα ὅπου θὰ διορίζωνται ἐπιθεωρηταὶ καὶ θὰ ἀναλαμβάνωσι τὴν διδασκαλίαν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ τῶν ὑπαρχόντων δημοδιδασκάλων δι' ὑποδειγματικῶν διδασκαλιῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπενεχθησομένας μεταρρυθμίσεις εἰς τὰ δημο-

τικὰ σχολεῖα ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κ. Εὐταξίας, ὅστις εἶναι καὶ ὁ συντάκτης τῶν νομοσχεδίων, ἐδήλωσεν τὰ ἑξῆς εἰς τὸ προεδρεῖον τοῦ Συνδέσμου.

«Θὰ ἐνισχύσωμεν ὅσον δυνάμεθα τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν, διότι αὕτη ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον πάσης προόδου κοινωνικῆς, στρατιωτικῆς, πολιτικῆς, οἰκογενειακῆς. Τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον θὰ δώσῃ τὸν μέλλοντα στρατιώτην, τὸν χρηστὸν πολίτην, τὸν ἐντιμὸν οἰκογενειάρχην, τὸν εὐλικρινῆ φίλον, τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐντίμου ἐργασίας καὶ προόδου.

Διὰ τοῦτο θὰ καταστήσωμεν τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἑπτατάξια καὶ θὰ ζητήσωμεν παρ' ἐκάστου πολίτου ἐλάχιστον ὄριον σπουδῶν τὸ ἀπολυτήριον τοῦ ἑπτατάξιου δημοτικοῦ σχολείου.

Θὰ ὀρισθοῦν δὲ ποινὰὶ διὰ τὸν παραβάτην τοῦ νόμου περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως. Εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα ἡ μόρφωσις θὰ γίνεταί ὅλως διόλου διαφορετικὴ τῆς σημερινῆς. Μέχρι τῆς Δης τάξεως θὰ τίθενται αἱ βάσεις πάσης περαιτέρω μορφώσεως ἢ πρακτικῆς ἢ κλασικῆς. Ὅταν ὁ μαθητὴς προαχθῆ ἐκ τῆς Δης τάξεως τοῦ δημοτικοῦ θὰ εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξῃ δύο τινὰ.

Ἐὰν θὰ ἀκολουθήσῃ κλασικὰς σπουδὰς, δυνάμει τοῦ ἐνδεικτικοῦ τῆς Δ' τάξεως θὰ κατατάσσεται μετ' ἐξέτασιν εἰς τὴν Α' τοῦ Γυμνασίου ἢ τοῦ Λυκείου, χωρὶς νὰ εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ μαθήματα τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

Ἄλλως ἀναγκαστικῶς θὰ μείνῃ εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, μέχρις ὅτου ἀποπερατώσῃ τὰ μαθήματα τῆς 7ης αὐτοῦ τάξεως τῆς καὶ ἀνωτέρας.

Ἐκ τούτων ἐννοεῖτε ὅτι τὰ τέκνα τοῦ χειρῶνακτος, τοῦ ἀγρότου, τοῦ τεχνίτου καὶ ἐν γένει τοῦ λαοῦ, ἐὰν δὲν ἔχουν σκοπὸν νὰ σπουδάσωσι (καὶ ὡς γνωρίζετε τὰ πλεῖστα δὲν σπουδάζουν), θὰ μείνουν νὰ τελειώσωσι τὴν 7ην τάξιν, διότι ἡ τοιαύτη μόρφωσις καθίσταται αὐστηρῶς ὑποχρεωτικὴ.

Πᾶς πολίτης ἢ θὰ παρουσιάξῃ ἀπολυτήριον δημοτικοῦ σχολείου ὡς προσὸν πάσης ἐργασίας ἢν θὰ ἀκολουθήσῃ ἢ θὰ παρουσιάξῃ ἀποδεικτικὸν ἀνωτέρων σπουδῶν κλασικῶν τοῦτέστιν Γυμνασίου ἢ Λυκείου.

Οἱ βαθμοὶ τῶν Δημοδιδασκάλων

Τέλος τὰ τοῦ βαθμοῦ τῶν δημοδιδασκάλων κανονίζονται ὡς ἑξῆς:

Οἱ δημοδιδασκαλοὶ θὰ ἐξέρχονται μὲ ἓνα βαθμόν. Βαθμηδὸν δὲ θὰ ὑφίστανται ἐξετάσεις πρὸς κατάληψιν θέσεως πολυταξίου σχολείου καὶ μεθ' ὀρισμένην εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν θὰ ὑφίστανται ἐξετάσεις νέας πρὸς ἀπόκτησιν πτυχίου διευθυντοῦ ἑπταταξίου».

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

(Συνέχεια σελ. 27 τοῦ Γ' τόμου).

Δὲν εἶχεν ἡσυχάσει ἀκόμη ὁ Σύνδεσμος ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω ἀγῶνας ὅτε ὁ μηδέποτε αἰθριάσας ὀρίζων τῆς ἐκπαιδεύσεως ἠρξάτο καὶ πάλιν νὰ ζοφοῦται νέας ἀπειλῶν καταγίδας διὰ τῆς τοῦ κ. Καλογεροπούλου ἐγκυκλίου, δι' ἧς διεβαθμίζοντο ὑπὸ τῶν ταμιῶν τὰ σχολεῖα.

Ὁ Σύνδεσμος, ὃν μακροχρόνιος πεῖρα ἐδίδαξε νὰ προβάλῃ εἰς τὰς ἐκάστοτε ἀντιξόους διὰ τὸν κλάδον περιστάσεις ἔννομον καὶ λογισμένην ἄμυναν, ἐξετέλεσε καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ τὸ καθήκον του, ἐκλέξας ἐν τῇ πρὸς τούτῳ Συνεδρίῳ τῆς 30ῆς Μαρτίου 1908 πολυμελῆ ἐπιτροπὴν, εἰς ἣν ἀνέθετο τὴν φροντίδα τῆς ἄρσεως τῆς ἐγκυκλίου. Ἀποτέλεσμα δὲ τῶν ἐνεργειῶν τούτων τοῦ Συνδέσμου ἦτο ἡ ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 2ας Ἀπριλίου σφοδρὰ κατὰ τῆς ἐγκυκλίου συζήτησις, καθ' ἣν οὐ μόνον ἡ ἀντιπολίτευσις διὰ τῶν βουλευτῶν κ. κ. Ρέπουλη, Φαρμακοπούλου, Πετρίδου, Ράλλη, Ἐπ. Δεληγιάννη, Ἀγγελοπούλου, Σπέντζα, Δραγούμη καὶ λοιπῶν ῥητόρων, ἀλλὰ καὶ ἡ συμπολίτευσις διὰ τοῦ ἐπιδόξου τότε ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας κ. Σπ. Στάη κατεδίκασαν αὐτὴν ὡς παράνομον, καὶ εἰς τὴν περίληψιν τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τὴν διὰ τῶν ἐφημερίδων τῆς 3 Ἀπριλίου δημοσιευθεῖσαν βλέπομεν ὅτι ἐδήλωσεν ὁ ὑπουργὸς κ. Καλογερόπουλος ὅτι θὰ διατάξῃ τὴν ἄρσιν αὐτῆς. Ταῦτα δὲ ἐγίνοντο εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ἔνωσις οὐδ' ἐν κηΐσει εὐρίσκατο, ἡ δὲ σάλπιγξ δὲν εἶχεν ἀκόμη σφυρηλατηθῆ διὰ νὰ σαλπίζῃ τοὺς θοριάμβους τῆς ἐνώσεως.

Δυστυχῶς παρὰ τὰς ἐνεργείας τοῦ Συνδέσμου καὶ τὰ ἐν τῇ Βουλῇ λεχθέντα οἱ ἐκασταχοῦ τοῦ Κράτους ταμίαι ἐξηκολούθουν νὰ περικόπτωσι τὸν ἄρτον τῶν τέκνων τῶν δημοδιδασκάλων, διότι ὁ παραιτηθεὶς ὑπουργὸς κ. Καλογερόπουλος ἀφῆκε τὴν ἄρσιν τῆς ἐγκυκλίου εἰς τὸν διάδοχόν του. Ὡς δὲ εἰς πᾶν ἀτύχημα ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ τὸν ὑπαίτιον εἰς ὃν καὶ ἀποδίδει τοῦτο, οὕτω καὶ ὁ Σύνδεσμος μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ ἐξηγήσῃ τὴν παρὰ τὰ ἐν τῇ Βουλῇ λεχθέντα ἐξακολούθησιν, τῆς ἰσχύος τῆς ἐγκυκλίου, ἀπέδωκε ταύτην εἰς ὀλιγορίαν τοῦ Προέδρου κ. Μουμούρη καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ—ὁ ὁποῖος εἰς πάντα τὰ τοῦ κλάδου ζητήματα εἰργάσθη εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν—εὔρε τὸ ἐξιλαστήριον θῦμα, ὅπερ καὶ ἐθυσίασεν, ὡς μὴ ὄφειλεν, εἰς τὸν βωμόν τῆς πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ κλάδου στοργῆς. — Πόσον δὲ ἄδικος καὶ σκληρὰ ἦτο ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ Συνδέσμου, ἦν οὗτος συνέλαβε καὶ ἐπραγματοποίησεν, ἐν στιγμαῖς ἀπελπισίας τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησαν αἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἀλλεπάλληλοι ἐπιστολαὶ αἱ διεκτραγωφοῦσαι τὰς ἐκ τῆς ἐγκυκλίου συνεπείας, μαρτυρεῖ ὁ ἐπελθὼν χρόνος, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν ὅτι οὔτε ὁ Σύνδεσμος οὐδ' ἄλλος τις πλὴν τῆς Βουλῆς, ἧς αἱ ἐργασίαι εἶχον λήξει τὴν 4ην Ἀπριλίου ἦτο δυνατὸν νὰ πείσῃ τὸν ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν νὰ ἄρῃ τὴν παρ' ὅλων ἀνομολογηθεῖσαν παράνομον ἐγκύκλιον. Ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς 21ης Ἰουνίου 1908 «ὁ Προεδρεύων κ. Θ. Μπακόπουλος ἀνακοινοῖ τὰς ἐνεργείας τῆς πρὸς ἄρσιν τῆς ἐγκυκλίου ἐκλεγείσης νέας ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ. Δ. Νικολαΐδου, Β. Καμπάνη καὶ Α. Ζαφειρακοπούλου καὶ αὐτοῦ ἧτις μεταβᾶσα παρὰ τῷ τμηματάρχῃ τῆς Δαμ. Ἐκπαιδεύσεως κ. Φ. Γεωργαντᾶ παρέστησε τὴν ἐκ τῆς ἐγκυκλίου δυσφορίαν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συναδέλφων, ἦν συμμερίζονται καὶ οἱ ἐνταῦθα συναδέλφοι, παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ὅπως ἀναγνωρίζων τὸ δίκαιον ἐνεργήσῃ ὅ,τι δεῖ. Ὁ κ. Γεωργαντᾶς ἀνωμολόγησεν ὅτι ἡ ἐγκύκλιος αὕτη δὲν εὐρίσκαται ἐν ὁμαλότητι πρὸς τὸν νόμον. Τοῦτο δὲ ὑπέδειξεν ἡ ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργεῖον, πρὸς ὃ διαβιβάζει καὶ πάντα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα τῶν ἐπιθεωρητῶν, Συλλόγων καὶ διδασκάλων. Προσέθηκεν δὲ ὅτι εὐρισκόμεθα ἐν ὑπουργικῇ κρίσει καὶ ἔνεκα τούτου εἶναι δύσκολος ἡ ἐπὶ τῆς ἐγκυκλίου ἀπόφασις. Μετὰ δὲ τὸ τέλος αὐτῆς θὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἐνεργείας του καὶ ἐλπίζει νὰ ἐπέλθῃ αἰσία λύσις τοῦ ζητήματος». Ἡ ὑπουργικὴ κρίσις ἔληξε καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνδέσμου τῆς 3 Ἰουλίου 1908

εὐρίσκομεν «ὁ Πρόεδρος κ. Μπακόπουλος δημοδιδάσκαλος ἀνακοινοῖ ὅτι ἐπεσκέφθη μετὰ τοῦ ἀντιπροέδρου κ. Π. Ἀλεξοπούλου καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦς κ. κ. Στάην καὶ Γούναρην, οὓς καὶ παρῆ- κάλεσε περὶ τῆς ἐγκυκλίου καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν κ. Στάης ἀπαν- τῶν ἐδήλωσεν ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶνε γνωστόν, τὴν περὶ τῆς ἐγκυκλίου γνώμην του ἐξέφρασεν ἐν τῇ Βουλῇ καὶ πρὸς ἄρσιν αὐτῆς εἰργάσθη κατόπιν καὶ ἤδη θέλει ἐργασθῆ ἀποτελεσματικῶς. Οὗ δὲ κ. Γούναρης εἶπεν ὅτι δὲν ἔλαβεν εἰσέτι καιρὸν νὰ ἀσχοληθῆ ἐπὶ τῆς ἐγκυκλίου ἀλλ' ὅτι θὰ ἄρῃ ταύτην ἐὰν εἶνε παράνομος. Περὶ τῆς Δημοτικῆς δὲ ἐκπαιδεύσεως ἐξέφρασε τὰς ἀρίστας ιδέας εἰπὼν οὐχὶ μόνον ὁ πολιτικός, ἀλλὰ καὶ πᾶς πολίτης, ἐὰν ἀναμένῃ τι καλὸν διὰ τὴν πατρίδα δὲν δύναται νὰ ἐλιπίῃ τοῦτο ἄλ- λοθεν ἢ ἀπὸ τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν». Ἐν τούτοις ὁ χρόνος παρήγορετο καὶ ἡ ἐγκύκλιος ὑποκαθίστα τούτους ταμίαις εἰς τὰ δικαίω- ματα τῶν Ἐποπτικῶν Συμβουλίων, ὅθεν τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συν- δέσμου ἔκρινεν ἐπ'ἀνάγκης νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ παρακαλέσῃ καὶ αὐτὶς τοὺς ὡς παράνομον χαρακτηρίσαντας τὴν ἐγκύκλιον ῥήτορας τῆς Βουλῆς οἵτινες καὶ ἐδήλωσαν ὅτι, ἐὰν ἤδη δὲν ἄρθῃ αὐτὴ θὰ ἄρθῃ πάντως ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην (Ἰούλιον 1908) ἐγκαθιδρύθη καὶ νέα ἀρχή, ἐνώσις—κατὰ τὸ Σύνδεσμος—ἐπονομασθεῖσα ὑπὸ Πρόεδρον Παιδαγωγὸν τὸν κ. Γ. Παπασωτηρίου καθηγητὴν τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου καὶ διευθύνοντα δυνάμει εἰδικοῦ νόμου τὸ διδασκαλεῖον Κρήτης, εἰς ἣν ἐπὶ τριακοσιοδράκμῳ μηνιαίῳ ἐπιδόματι ἀνετέθη ἡ περιφρούρησις τῶν συμφερόντων τοῦ κλάδου. Δυστυχῶς οὐδὲ ἡ ἐνέργεια τῆς ἐνώσεως πρὸς ἄρσιν τῆς ἐγκυκλίου ὑπῆρξεν ἀποτελε- σματικώτερα τῆς ἐνεργείας τοῦ Συνδέσμου καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἡ ὀνητὴ αὐτῆ ἐνεργεία τῶν τριῶν νὰ εἶνε ἀποτελεσματικώτερα τῆς ἐνεργείας τοῦ ὑπὲρ τῆς ιδέας τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀγωνιζομένου Συν- δέσμου, τῆς ἐνεργείας ἀπάντων τῶν δημοδιδασκάλων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, οἵτινες, ὄντες ἅπαντες ὑπεύθυνοι ὡς ἐκ τῆς ἐν τῷ κέντρῳ διαμονῆς των, ἀπέναντι τῶν λοιπῶν συναδέλφων, ἐνούμενοι ὡς εἰς ἄνθρωπος εἰς τὰς κρίσεις διὰ τὸν κλάδον περιστάσεις ἐκλιπαροῦσαι τοὺς πάντας καὶ ὡς δημοδιδασκαλοὶ καὶ ὡς φίλοι καὶ ὡς ἐκλογικοὶ παράγοντες. Ἐπρεπε πρὸς διορθῶσιν τοῦ κακοῦ νὰ ἀνοίξωσιν αἱ

πόλαι τῆς Βουλῆς καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Βουλευτηρίου νὰ ἐπαναληφθῶσιν ὅσα ἐλέχθησαν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 2 Ἀπριλίου ὑπὸ τῶν ῥητόρων τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Στάη, ὁ ὁποῖος σφόδρα καταφέρθη κατὰ τῆς ἐγκυκλίου, διὰ νὰ πεισθῆ ὁ κ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργός καὶ ἄρῃ μὲν πρὸς τὸ παρὸν τὴν ἐγκύκλιον τηλεγραφικῶς, νὰ ἐνδύσῃ δὲ αὐτὴν μὲ τὸ ἐνδυμα τοῦ νομοσχεδίου καὶ ὡς τοιοῦτον νὰ τὴν ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τὸ μέλλον.

Ἡ ὑποβολὴ τοῦ νομιμοποιούντος τὴν ἐγκύκλιον τοῦ νομοσχεδίου τούτου κατετάραξεν ὡς ἦν ἐπόμενον τὸν Σύνδεσμον, ὁ ὁποῖος ἀνε- πτυξεν ἅπασαν τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ πρὸς ἀποτροπὴν καὶ τοῦ κινδύνου τούτου. Ἐν τοῖς πρακτικοῖς δὲ τοῦ Συνδέσμου, ἐν οἷς κατοπ- τρίζεται ἄρ' ἐνός μὲν ἡ ἄγρυπνος καὶ ἐνδελεχὴς αὐτοῦ μέριμνα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ κλάδου καὶ ἄρ' ἑτέρου ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ αὐταπάρνησις καὶ ἡ ἄκρα περινοία μεθ' ὧν ἐπιλαμβάνεται τῶν ἐκά- στοτε ζητημάτων, εὐρίσκομεν:

(Συνεδρία 30 Νοεμβρίου 1908) «.....ὁ κ. Λιβαδάς προκαλεῖ τὸν πρόεδρον κ. Θ. Μπακόπουλον νὰ δηλώσῃ, ἂν ἐν γνώσει του καὶ τῇ συγκαταθέσει του ἀναγράφῃται τὸ ὄνομά του εἰς τὴν «Σάλπιγγα» ὡς μέλος τῆς διοικουμένης ἐπιτροπῆς τῆς Ἐνώσεως ὁ κ. πρόεδρος δηλοῖ ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ του συμβαίνει τοῦτο. Κατόπιν ἀποφασίζεται ὅπως δημοσιευθῆ (καὶ ἐδημοσιεύθῃ) εἰς τὰς ἐφημερίδας ἡ ἐξῆς δή- λωσις τοῦ Συνδέσμου. «Πρὸς ἄρσιν πάσης παρεξηγήσεως δηλοῦται ὅτι ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων Δημοδιδασκάλων, διατηρῶν τὴν αὐτο- τέλειαν αὐτοῦ ἐμμένει εἰς τὸ καταστατικόν του καὶ ἐργάζεται ἀδια- κόπως πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς δύναται δὲ νὰ συνεργασθῆ μετὰ παντός ἄλλου σωματείου ἐπιδιώκοντος τὸν αὐτὸν σκοπόν». Εἶτα ἐκλέγεται ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Μπακοπούλου, Γζίβα, Νικολαΐδου, Λεδοπού- λου, Ζυγαλάκη, δημοδιδασκάλου Βόλου καὶ προσωρινῶς διαμέμοντος ἐνταῦθα, Γοντζέ, Ευρωῦ, Ν. Ἰωαννίδου καὶ Καλασούντα, ὅπως ἐργασθῆ πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐπιτηφίσεως τοῦ εἰρημένου νομοσχε- δίου, ὡς καταστρεπτικοῦ διὰ τὴν Δημ. Ἐκπαίδευσιν.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε συντελεστικὸν πρὸς πάσης ἄλλης ἐνεργείας νὰ ζητήσῃ καὶ εὐρῆ τὸν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐκ Κρήτης ἐπανελθόντα πρόεδρον τῆς ἐνώσεως, μεθ' οὗ νὰ συσχεφθῆ διὰ τὰ

περαιτέρω, ἵνα μὴ φαίνεται διηρημένος ὁ κλάδος. Τὰ κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην ἀναφέρονται εἰς τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνδέσμου τῆς 7 Δεκεμβρίου 1908.

«...Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἐπειδὴ παρίστανται καὶ τινες ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπαρχιακῶν συλλόγων ὁ κ. πρόεδρος δι' ὀλίγων καταδεικνύει ὅτι ὁ Σύνδεσμος ἀείποτε εἰργάσθη καὶ ἐργάζεται ὑπὲρ τῶν γενικῶν συμφερόντων τοῦ Κλάδου καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν κρίσιμον στιγμὴν προέβη εἰς δραστηρίαν ἐνεργείαν πρὸς ματαιώσιν τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθέντος καταστρεπτικοῦ νομοσχεδίου· ἡ δὲ ἐκλεγείσα ἐπιτροπὴ συντάξεν ὑπόμνημα ὅπως ὑποβάλλῃ τοῦτο ὁ Σύνδεσμος εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ Βουλὴν, δὲν τὸ ὑπέβαλε δὲ ὅπως μὴ φανῆ ἀντιπράττων εἰς τὴν ἔνωσιν καὶ ἀποδοθῆ εἰς τὸν Σύνδεσμον μορφῆ τις. Εἶτα ὁ κ. Κωτσάκης πρόεδρος τῶν ἐν Τριφυλίᾳ δημοδιδασκάλων λέγει ὅτι οἱ κ. κ. συναδελφοὶ Ἀττικῆς πρέπει νὰ ταχθῶσιν εἰς τὴν ἔνωσιν δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων καὶ νὰ μὴ φαίνονται οἱ δημοδιδάσκαλοι διηρημένοι. Τοῦτον ἀντικρούων ὁ κ. Ζυγαλάκης λέγει ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ γίνῃ φαινομενικὴ ἔνωσις ἀφ' οὗ οἱ ἐν Ἀθῆναις δημοδιδάσκαλοι πάντες εἰργάσθησαν διὰ τὰ γενικὰ συμφέροντα καὶ ἀφοῦ ὁ Σύνδεσμος ἐδήλωσεν ὅτι εἶνε πρόθυμος νὰ συνεργασθῆ μὲ οἰονδήποτε σωματεῖον πρὸς βελτίωσιν τοῦ κλάδου. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γίνῃ καμμία συνεργασία, ἀφοῦ ὁ πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως κ. Παπασωτηρίου ἐδήλωσεν ὅτι πρέπει οἱ δημοδιδάσκαλοι νὰ ἡσυχάσωσι καὶ νὰ μὴ ἐνοχλῶσι τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ γνωστοῦ νομοσχεδίου, διότι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς παιδείας ἐμφοροῦμενος ὑπὸ καλῶν διαθέσεων ἀργότερον θὰ μεριμνήσῃ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως. Εἶτα ὁ κ. Λιβαδάς λέγει ὅτι ὁ Σύνδεσμος εἰργάσθη καὶ θὰ ἐργάζεται διὰ τὰ γενικὰ συμφέροντα καὶ ὅτι ἀληθῆ ἔνωσιν ἀπετέλει ὁ Σύνδεσμος καὶ ἀπόδειξις τούτου εἶνε ἡ τροποποίησις τοῦ καταστατικοῦ του καὶ ὅτι ἔπραξαν μέγα σφάλμα οἱ ἀποδοκιμάσαντες αὐτὸν καὶ ἰδρῦσαντες τὴν «Ἐνωσιν» ὑπὸ παιδαγωγὸν πρόεδρον, ὡσὰν νὰ μὴ ὑπῆρχον ἱκανοὶ συναδελφοὶ νὰ διευθύνωσιν τὸ σωματεῖόν των. Τὸ τοιοῦτον, λέγει, εἶνε ἀναξιοπρεπέστατον καὶ ἐξευτελιστικώτατον διὰ τοὺς δημοδιδασκάλους».

Οὐ μόνον δὲ πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἐδήλωσε τάνωτέρω ἡ Ἐνωσις ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους Ἀθηνῶν συνέστησε νὰ παύ-

σωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνοχλῶσι τοὺς κ. κ. βουλευτάς. Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς τὸ φύλλον τῆς 7 Δεκεμβρίου 1908 τῆς «Σάλπιγγος» τοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργάνου τῆς ἐνώσεως, τὸ ὁποῖον ἰδρῦθη ἀφ' ἑνὸς ἵνα ὑπεκρίθη τινὰς ἐκ τῶν μελῶν της, ἄτινα εἶνε ἡ προσωποποίησις τῆς ὑπεκρίσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου ἵνα ὑβρίζῃ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἑξῆς:

«Μετὰ τὸν κ. Στᾶν ὁ πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως εἶδε τὸν κ. Πρέκαν διευθυντὴν τοῦ Γεν. Λογιστηρίου καὶ ἐξέφρασε πρὸς αὐτὸν τὰς ἀμφιβολίας, ἃς ἔχει περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πληρωμῆς ἀκεραίου τοῦ μισθοῦ τῶν δημοδιδασκάλων μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ ὑποβληθέντος εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχεδίου. Ὁ κ. Πρέκας (ὑπάλληλος) ἐβεβαίωσε τὸν πρόεδρον τῆς ἐνώσεως ὅτι καὶ οἱ δύο κύριοι ὑπουργοὶ ἐννοοῦσιν ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ πληρῶνονται ἀκεραῖον τὸ μισθὸν αὐτῶν οἱ τῶν εὐπόρων δήμων δημοδιδάσκαλοι καὶ ζητοῦσι τρόπον νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν πληρωμὴν αὐτῶν, εἶνε δὲ πρόθυμοι καὶ διατάξεις νέας νὰ προσθέσωσιν, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καὶ οἱ δύο ἐπιθυμοῦσιν... Ὁ πρόεδρος τῆς ἐνώσεως καλέσας τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης τοὺς ἐν Ἀθῆναις ὑπηρετοῦντας δημοδιδασκάλους ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς τὰς εὐχαρίστους ταύτας εἰδήσεις καὶ **παρακάλεσεν αὐτοὺς νὰ παύσωσιν ἀνησυχοῦντες αὐτοὶ καὶ ἐνοχλοῦντες τοὺς βουλευτάς».**

Πρὸς τὰς συστάσεις ταύτας τῆς Ἐνώσεως οὐ μόνον δὲν συνεμορφώθη ὁ Σύνδεσμος, ἀλλὰ ἀναλογισθεὶς ὅτι ἡ οὕτως ἀντιλαμβανομένη τῶν πραγμάτων Ἐνωσις, παρουσιαζομένη ὡς ἀρχὴ ἐκπροσωποῦσα τοὺς δημοδιδασκάλους πρὸ τῶν ἀρμοδίων μὲ τοιαύτας περὶ τοῦ νομοσχεδίου ἰδέας ἐνδέχεται σπουδαίως νὰ παραβλάψῃ τὸ ζήτημα, ἐνέτεινε τὰς δυνάμεις του καὶ μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν πάντοτε διαύγειαν τῆς σκέψεως καὶ σωφροσύνην περὶ τῶν ἀποφάσεων, ἔκρινε συντελεστικὸν νὰ ἀποταθῆ πρὸς τὰς Συντεχνίας καὶ κατώρθωσε διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν νὰ περιλάβωσιν αὐταὶ εἰς τὸ πρόγραμμα των καὶ τὸ ζήτημα τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως ὡς ζήτημα καθαρῶς λαϊκὸν καὶ νὰ ἐπιμένωσιν εἰς τοῦτο, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς τελευταίας ἐγκυκλίου των πρὸς τὰς Συντεχνίας τῶν ἐπαρχιῶν.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Παρακαλούνται τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου τὰ μὴ πληρώσαντα εἰσέτι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν τῆς Β' ἐξαμηνίας τοῦ ἔτους 1909 νὰ καταβάλωσι ταύτην εἰς τὸν ταμῖν τοῦ Συνδέσμου κ. Κ. Σβάραν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Συλλογὴ ὑποδειγματικῶν διδασκαλιῶν πάντων τῶν ἐν τοῖς παιδαγωγικοῖς σχολείοις διδασκομένων μαθημάτων, ὑπὸ Δ. Λάμψα, διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν.

Τὸ ἔργον τοῦτο χρησιμώτατον διὰ πάντα διδασκάλον καὶ ἀπαρτιζόμενον ἐκ 300 περίπου σελίδων ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας καὶ πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 6.

Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ ἡ χρησιμότης τοιοῦτου βοηθημάτωνος διὰ τοὺς κ.κ. διδασκάλους τῆς τε Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσως καθιστᾷ περιττὴν πᾶσαν σύστασιν. Διὰ τοῦ ἔργου τοῦ τούτου ὁ κ. Λάμψας δίδει εἰς τὰς χεῖρας τῶν κ. κ. διδασκάλων πολὺτιμον ὁδηγὸν τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας τῶν διαφόρων μαθημάτων τῶν διδασκομένων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσως, καὶ αὐτῷ πληροῦ μίαν σπουδαιότητα ἑλλειψιν διὰ τοὺς Ἑλληνικὰς διδασκάλους τοὺς στερομένους ἐντελῶς τοιοῦτων βοηθημάτων. Δι' ὃ ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ἐκφράζει τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τοῦ πρὸς τὸν ἀκούραστον Διευθυντὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου καὶ πολυτίμου φίλου καὶ συνεργάτην τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ καὶ εὐχεταὶ αὐτῷ ὅπως συνεχίσῃ τὴν πολυτίμον ταύτην ἐργασίαν τοῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐκπαίδευσως καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς.

Ἡ γυμναστικὴ κατὰ τὸ Σουηδικὸν σύστημα
ὑπὸ **I. E. Χρυσάφη** (γυμναστοῦ).

Τὸ βιβλίον τοῦτο, ὅπερ εἶνε τελειότερον τῶν ἄχρι τοῦδε ἐκδοθέντων ὁμοίων τοῦ καὶ ἀπαραίτητον εἰς πάντα διδάσκαλον τῆς γυ-

μναστικῆς, ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη· ἐξ ὧν τὸ μὲν Α' μετὰ τὴν μακρὰν εἰσαγωγὴν περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν μέσων πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ περιλαμβάνει τὸ θεωρητικὸν μέρος· τὸ Β' περιλαμβάνει τὸ πρακτικὸν μέρος ἤτοι τὴν περιγραφὴν καὶ ἐπεξηγήσιν τῶν διαφόρων ἀσκήσεων μετὰ 268 σχημάτων ἐπεξηγηματικῶν τῶν ἀσκήσεων, καὶ τὸ Γ' πίνακας τῶν ἡμερησίων ἀσκήσεων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἐξεδόθη καὶ τὸ τελευταῖον πρόγραμμά τῆς Γυμναστικῆς ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσως.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκ 432 σελ. εἰς σχῆμα 8ον τιμᾶται 6 δραχμῶν—ἔκδοσις 1909.

ΟΙ ΜΥΘΟΙ πραγματεία περὶ τῆς ἀξίας τῶν μύθων, τοῦ τρόπου τῆς συλλογῆς καὶ παιδαγωγικῆς σπουδαιότητος αὐτῶν ὑπὸ Ἐπαμεινώνδου Γ. Παπαμιχαήλ, δημοδιδασκάλου Παλαιοχωρίου Γλυφίας. Ἡ πραγματεία αὕτη τιμᾷ ἀληθῶς τὸν ἐπιμελέστατον καὶ ἀκάματον συνάδελφον καὶ εἶνε ἀξία μελέτης ὑπὸ τῶν περὶ τὰ γράμματα ἀσχολουμένων καὶ διὰ τῶν διδασκάλων.

Ἀποτελεῖται ἐκ σελ. 45 καὶ πωλεῖται παρὰ τῷ ἰδίῳ ἢ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ Δ. Δημητράκου ἐν Ἀθήναις ἀντὶ λεπτ. 50.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου παρουσιασθὲν ἐν σώματι εἰς τοὺς κ.κ. ὑπουργοὺς τῆς Παιδείας καὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἀφοῦ συνεχάρη αὐτοὺς ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει των εἰς τὸ Ὑπουργικὸν ἀξίωμα, διὰ τοῦ Προέδρου κ. Δ. Νικολαΐδου παρεκάλεσεν αὐτοὺς ὅπως ἐν τῇ γενικῇ μερίμνῃ των ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῶν διαφόρων κλάδων περιλάβωσι καὶ τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν ἀμφοτέρω οἱ κ. Ὑπουργοὶ ἐβεβαίωσαν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, ὅτι ἀναγνωρίζουσιν ὅτι ἡ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις χρῆζει πολλῶν βελτιώσεων καὶ θέλουσιν ἐργασθῆ, ἐφ' ὅσον ὁ χρόνος ἐπιτρέψει, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἰδίᾳ δὲ ὁ κ. Εὐταξίας ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐδήλωσεν ὅτι εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους κλάδους ὁ πέλεκυς τῶν οἰκονομῶν

θά πέση βαρύν, εἰς τὴν Δημοτικὴν ὅμως Ἐκπαίδευσιν οὐδεμία οἰκονομία θά γίνῃ, διότι ἀρκεταὶ μέχρι σήμερον ἐγένοντο εἰς βάρος τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς Ἐκπαιδύσεως καὶ ὅτι βελτιωμένων τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Κράτους θά συστήσῃ εἰς τὴν Βουλὴν νὰ παραχωρήσῃ περισσότερον χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου συνελθὼν εἰς συνεδρίασιν τὴν 21 Αὐγούστου ἐ. ἔ. προέβη κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τῶν τροποποιήσεων τοῦ Καταστατικοῦ εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ ἐκ τῶν ὑπολοίπων μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου προεδρεύσοντος κατὰ τὸ τρίτον τετράμηνον ὡς τοιοῦτος δὲ ἐκληρώθη ὁ κ. Ἰ. Τζίβας, ὅστις καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου ἀπὸ τῆς 1ης Σεβρίου ἐ. ἔ.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ζητοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν κ. κ. συνδρομητῶν καὶ μελῶν διὰ τὴν βραδύτητα τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος τεύχους, καθότι τοῦτο προήλθεν ἔνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μας. Ἐπειδὴ ὁ ἀξιότιμος κ. Δ. Λάμπας πολύτιμος συνεργάτης τοῦ παρόντος περιοδικοῦ καθ' ὅλον τὸ θέρος καὶ τὸν Σεπτέμβριον εἶχε πολλὰς καὶ σπουδαίας ἀσχολίας δὲν ἠδυνήθη παρ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δημοσίευσιν τῆς πραγματείας του «*Ἡ πορεία τῆς διδασκαλίας ἢ τὰ εἰδολογικὰ στάδια ταύτης*» θέλει ὅμως πράξῃ τοῦτο εἰς τὸ προοσχὲς τεύχος, ὅπερ θά ἐκδοθῇ πολὺ ταχέως.

Διὰ πᾶσαν δοσοληψίαν, δι' ἀποστολὴν χρημάτων ἢ συνδρομῶν τοῦ περιοδικοῦ κτλ. ἀπευθυντέον πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συνδέσμου κ. Κ. Σβάραν ὁδὸς Μαραθῶνος 50.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Συνδέσμου μετεφέρθη εἰς τὸ βον σχολεῖον ἀρρέων ὁδὸς Μαραθῶνος 39.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. 3,600,000

ΙΑΡΤΩΗ ΤΩ 1891

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ: ἐν Μιτυλήνῃ, Κων)πόλει, Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ, Ἀθήναις, Πέρα καὶ Πόλει, (Κων)πόλεως), Ναζλῆ, Δικελῆ, Σοκίους, Ἀγίω Ὁρει, Ἀϊβαλῆ.

- Προεξοφλοῦνται τοκομερίδια καὶ ἐμπορικὰ γραμμάτια.
- Ἐνοικιαζονται χρηματοκιβώτια Ἀγγλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ μικρῶ ἐνοικίῳ.
- Δίδονται δάνεια ἐπὶ ἐνεχείρῳ Λαχειοφόρων Ὁμολογιῶν ἐπὶ μικρῶ τόκῳ ἐξοφλητέα τμηματικῶς.
- Γίνονται δεκταὶ καταθέσεις εἰς τὸ Ταμιευτήριο ἀπὸ φρ. 5 μέχρι 3,000 ἀποδοτέα τμηματικῶς ἢ ὅλικῶς εἰς πρώτην ζήτησιν καὶ δίδεται τόκος 4 $\frac{1}{2}$ ο).
- Διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν γίνονται συμφωνίαι συμφέρουσαι διὰ τὸν καταθέτην, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ χρόνου τῆς καταθέσεως.
- Ἐκτελεῖ πᾶσας τὰς ἐργασίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀναγνωρισμένων Τραπεζῶν.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ὁδὸς Σοφοκλέους ἀριθ. 3.

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑΣ,,

Ἐν Ἀθήναις. — Ὁδὸς Σταδίου 44.

- ΒΑΛΑΚΗ. Π. — Ἡ ἀπὸ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου διδασκαλία τῆς μητρικῆς γλώσσης. Ἀθῆναι: 1909. Σελ. 430. Δρ. 4. —
- ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΥ. Γ. — Εἰσαγωγή εἰς τὴν σύγχρονον ψυχολογίαν. Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Guido Villa. Ἀθῆναι 1900 Σελ. 521. Δρ. 9. —
- ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗ. Δ. — Ψυχολογία μετ' ἐφαρμογῆς εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀγωγὴν καθόλου. Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ Π. Κορράδου. Ἐκδ. Β'. Δρ. 7. —
- ΠΕΠΠΑ. Σ. — Ἡ Γυμναστικὴ καὶ αἱ παιδιαὶ τοῦ Δημοτικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ σχολείου ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ σχημάτων. Ἐκδ. Β'. βέλτιον Δρ. 3.25
- ΠΕΠΠΑ — Norlander. Σουηδικὴ Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἑλληνικῶν σχολείων τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων, τῶν ἀνωτέρων λυκείων καὶ σχολῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινακῶν. Δρ. 3.50
- ΠΟΥΛΙΟΥ. Χ. Τὸ βιβλίον τῶν γονέων, ἥτις πρακτικὸς ὁδηγὸς περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπὸ μετάρρασιν ἔκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Καρλου Ὁππελ. Δρ. 5. —

ἘΘΝΙΚΟΝ ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ὑπὸ ΓΕΩΡΓ. Π. ΚΟΥΡΤΗ δημοδιδασκάλου καὶ δρ. κ. μ. κ. τ. συγγραφέως.

Περιέχει δράματα καὶ διαλόγους, ἐπὶ τῇ βίῳ τῆς ἱστορίας ἡμῶν καὶ τῶν παραδόσεων, κατάλληλα διὰ μαθητὰς πρὸς μέρψωσιν ἔθνικοῦ χαρακτῆρος.

Συνιστῶνται δι' ἐγκυκλίου ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Παιδείας καὶ Οἰκονομικῶν καὶ πωλοῦνται ὑπὲρ τοῦ ταμείου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου.

Τιμὴ ἑκάστου ἀντιτύπου δρ. 1,55. Ἄνω τῶν 5 σωματίων γίνονται ἔκπτωσης 20%.

Πωλοῦνται παρὰ τῷ συγγραφεῖ Γ. Π. Κούρτη Ὁρφανοτροφεῖον Χατζη Κώστα.

Ὁδὸς Πειραιῶς. — Ἀθήναι.

Ἡ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ἔχων τὴν γνώμην ὅτι εἶνε καιρὸς πλέον ἢ ἐπιθεώρησις τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως νὰ ἀποδοθῇ εἰς εἰδικούς παιδαγωγούς καὶ εἰς τοὺς ἀριστεῖς ἐκ τῶν δημοδιδασκάλων, καθότι οἱ ἄχρι τοῦδε τοιοῦτοι ἐκ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως προερχόμενοι εἶνε παντὸς ἀκαταλληλοὶ διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ ἀπαιτεῖ εἰδικότητα καὶ πείραν τῶν σχολικῶν ἀναγκῶν τῶν Δημοτικῶν σχολείων, ἐνήργησε διὰ παντός νομίμου μέσου νὰ πείσῃ τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ψηφίσῃ διάταξιν δι' ἧς νὰ ἀνατίθεται ἡ ἐπιθεώρησις τῶν Δημοτικῶν σχολείων εἰς εἰδικούς παιδαγωγούς καὶ εἰς δημοδιδασκάλους. Πρὸς τοῦτο τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν τὸ κατωθι ὑπόμνημα.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Πρὸς τὴν Στὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων.

Εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν πάντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη καθοδηγούμενα ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης καὶ πείρας ἀμιλλῶνται ἐν τῇ ἀνορθώσει καὶ ἀναδιοργανώσει τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ δι' αὐτῆς ἐπιδιώκουσι τὴν κοινωνικὴν, πολιτικὴν καὶ Ἐθνικὴν πρόοδον εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν πάντες οἱ

λαοί, οἱ ἀξιούντες νὰ καταλέγονται μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων, στηρίζουσι τὴν ἀκμὴν καὶ εὐημερίαν αὐτῶν ἐπὶ τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως καὶ μεγάλην μέριμναν καὶ προσοχὴν καταβάλλουσι πρὸς τελειότεραν μόρφωσιν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐνεργούντων τὸν ἔλεγχον τῶν Σχολείων προσώπων, ἢ Ἑλλάς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἄλλοτε ἤκμασαν τὰ γράμματα καὶ ὁ πολιτισμὸς, καθυστέρησεν ἐν τῷ πνευματικῷ τούτῳ ἀνταγωνισμῷ πρὸς τοὺς ἄλλους λαούς.

Ἡ τοιαύτη καθυστέρησις ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀνάμιξιν ἐν τῇ Δημοτικῇ Ἐκπαιδεύσει ἀνθρώπων οὐδεμίαν παιδαγωγικὴν καὶ διδακτικὴν μόρφωσιν ἐχόντων, οἵτινες οὐ μόνον δὲν προήγαγον αὐτήν, ἀλλ' ἐγένοντο πρόξενοι ἀνυπολογίστου βλάβης.

Διότι ὡς μὴ σχόντες τὴν εὐκαιρίαν νὰ καταστῶσι γινώσται τῆς Διδακτικῆς τῶν ἐν τοῖς Δ. Σχολείοις διδασκομένων μαθημάτων καὶ μηδέποτε διδάξαντες ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις, δὲν καταβάλλουσι τὴν δέουσαν μέριμναν πρὸς προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν τῆς διδακτικῆς ἰκανότητος τῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν διδασκάλων ὡς μὴ προερχόμενοι δὲ ἐκ τῶν σπλάγγων τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου καὶ μὴ ἔχοντες ὑπηρετήσῃ ἐν αὐτῷ, εἶνε πολὺ φυσικὸν νὰ μὴ ἐμφορῶνται ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν κατωτάτην τοῦ λαοῦ παιδείαν.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων ὀφείλει νὰ ἔχη τελείαν παιδαγωγικὴν καὶ διδακτικὴν πείραν, διότι οὕτω θὰ εἶνε εἰς θέσιν οὐ μόνον νὰ πείθῃ περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν θεωριῶν του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποδεικνύῃ τὸ δυνατὸν τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῶν θέτων αὐτὰς ὁ ἴδιος εἰς ἐφαρμογὴν.

Ἐπομένως οἱ Ἐπιθεωρηταὶ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων δεόν νὰ ἐκλέγονται ἐκ τῶν προσώπων ἐκείνων, ἅτινα ἐφ' ἰκανὸν χρονικὸν διάστημα ἔδρασαν ἐν τοῖς σχολείοις καὶ

ἔσχον εὐκαιρίαν νὰ ἐφαρμόσωσι τὰς παιδαγωγικὰς αὐτῶν θεωρίας καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, οἵτινες στερούμενοι τῶν ἀπαιτουμένων προσόντων, πρὸς εὐδόκιμον διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιθεωρήσεως, ἢ περιορίζονται εἰς ἀπλὴν διεξαγωγὴν τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας ἢ μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τυπικῶν ἔργων ἀναμιγνύονται εἰς τὴν καθαρῶς διδακτικὴν καὶ παιδαγωγικὴν ἐργασίαν τῶν διδασκάλων, ὅποτε ἀποβαίνουσι ἀληθεῖς μάστιγες διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καθόσον μὴ ὄντες εἰς θέσιν νὰ διακρίνωσι τὰ σφάλματα τῶν διδασκάλων, πολλῶ δὲ ἤπτον νὰ ὑποδείξωσιν αὐτοῖς τοὺς πρὸς διόρθωσιν τρόπους ζητοῦσι νὰ ἐπιβάλωσιν ἰδίαν μέθοδον, ἢν ἐσχημάτισαν ἐκ τῆς τυφλῆς ἀπομιμήσεως τῆς ἐργασίας ἄλλων ἢ ἐκ τῆς διήθεν πείρας των.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν δύνανται νὰ πείσωσι τοὺς διδασκάλους περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῶν γνωμῶν αὐτῶν, λαμβάνουσι δικτατορικὸν ὕφος καὶ ζητοῦσι νὰ ἐπιβάλωσιν αὐτὰς διὰ τῆς πίεσεως καὶ τοῦ ὄγκου, ὃν παρέχει ἡ θέσις ἣν κατέχουσι, περιορίζοντες οὕτω πᾶσαν ἐλευθερίαν δράσεως τῶν διδασκάλων, ἄνευ τῆς ὁποίας ἀδύνατος ἢ προσήκουσα τοῦ ἔργου των διαμόρφωσις.

Λαβούσης δὲ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τοιαύτην μορφήν καὶ καθορισθείσης τῆς σχέσεως τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ πρὸς τοὺς διδασκάλους, ὡς σχέσεως τυράννου πρὸς ὑποτελεῖς, οὐδεμία εὐχάριστος συμμετοχὴ τῶν διδασκάλων ἐν τῇ ἐργασίᾳ εἶνε δυνατὴ καὶ οὐδεμία περαιτέρω προσπάθεια αὐτῶν πρὸς παραγωγὴν γενναίων καρπῶν.

Ἐνεκα πάντων τῶν ἀνωτέρω λόγων, παρακαλοῦμεν τὴν Σὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἢ νὰ ἀναθέσῃ τὸ ἔργον τῆς Ἐπιθεωρήσεως εἰς εἰδικοὺς παιδαγωγοὺς καὶ εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἢ νὰ

καταργήση τὸν θεσμόν τοῦτον, διότι εἶνε ἀσυγκρίτως ὠφελιμώτερον νὰ στερῶνται τὰ σχολεῖα τῆς ἐπιθεωρήσεως παρὰ νὰ ἔχωσιν ἐπιθεωρητὰς ἀνθρώπους ἀκαταλλήλους καὶ ὄλως ξένους πρὸς τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν, οἵτινες, ὡς ἀπεδείχθη, βλάβης μᾶλλον ἢ ὠφελείας πρόξενοι ἐγένοντο.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Νομβρίου 1909.

Ὑποσημειούμεθα διατελοῦντες εὐπειθέστατοι

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Ι. ΤΖΙΒΑΣ

ΗΛ. ΓΟΝΤΖΕΣ

Τὰ μέλη

**Τρ. Ξυρός, Θ. Μπακόπουλος, Δ. Νικολαΐδης,
Κ. Δεδόπουλος, Ἀθ. Παπαναστασίου, Π. Λιβαδάς
Σ. Κυριακίδης**

Δυστυχῶς ὅμως μεθ' ὅλας τὰς δραστηρίους ἐνεργείας τοῦ Συνδέσμου δὲν κατορθώθη νὰ πεισθῇ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Βουλὴ, ὅτι εἶνε καιρὸς πλέον νὰ ἀποδοθῇ ἡ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις εἰς τοὺς πρὸς τοῦτο ἀρμοδίους, ἂν καὶ ὀλόκληρος ἡ Βουλὴ διὰ βοῆς ἀνεγνώρισεν ὅτι οἱ κατάλληλοι διὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν Δημοτ. σχολείων εἶνε οἱ δημοδιδάσκαλοι καὶ οὐχὶ οἱ κ. καθηγηταί. Ἐν τούτοις ὁ Σύνδεσμος δὲν ἀπελπίζεται καὶ θέλει ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐνεργείας του καὶ εἰς τὸ μέλλον, ὅπως ἡ Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἀπαλλαγθῇ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ξένων πρὸς αὐτὴν στοιχείων, θέλει δὲ ἐπιμείνει εἰς τοῦτο, διότι κατὰ τὰς γνώμας πάντων τῶν περὶ τὰ σχολικὰ ἀσχολουμένων οὕτω ἡ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις θὰ προαχθῇ καὶ εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους θὰ δοθῇ ὄθησις εἰς εὐρυτέρας μελέτας καὶ θὰ ἀποτιναχθῇ ἡ νάρκη καὶ ἡ ἀπαγοήτευσις ἐξ ἧς κατέχονται ἕνεκα τῆς στασιμότητος, εἰς ἣν ἔχουσι καταδικασθῇ οἱ Ἕλληνες δημοδιδάσκαλοι.

Τὸ ἀκατάλληλον τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν Δημοτικῶν σχολείων παρ' ἀνθρώπων ξένων ἐντελῶς πρὸς τὴν Δημοτ. Ἐκπαίδευσιν ἀπέδειξεν ὁ κ. Χ. Οἰκονόμος ἐσχάτως διὰ σειρᾶς ἀρθρῶν δημοσιευθέντων ἐν τῇ ἐν

Ἡτταίρας ἐκδιδομένη ἡμερηίδι ἢ «Πελοπόννησος», ἐξ ὧν ἀναδημοσιεύομεν τὸ τελευταῖον, δι' οὗ δι' ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων ἀποδεικνύει τὸ δίκαιον τῶν δημοδιδασκάλων, οἵτινες ζητοῦσι νὰ ἀποδοθῇ ἡ Δημοτ. Ἐκπαίδευσις εἰς τοὺς κ. παιδαγωγοὺς καὶ ἀριστεῖς ἐκ τῶν δημοδιδασκάλων.

(Ἐκ τῆς «Πελοποννήσου» τῆς 19 Νοεμβρίου ἔ. ἔ.)

ΟΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΑΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Γ'.

Τιμᾶ ὄντως τοὺς δημοδιδασκάλους τοῦ κράτους ἢ ὁμόφωνος πάντων πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ Βουλὴν παράκλησις ν' ἀπαλλαγῇ τέλος πάντων ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις τῆς ἐποπτείας τῶν ἐκ τῆς Μέσης ἐκπαίδεψεως προελθόντων ἀπαιδαγωγῶν ἐπιθεωρητῶν, ἀνατιθεμένης ἐφεξῆς ταύτης εἰς χεῖρας ἐδικῶν ἀνδρῶν, διότι ὡς ἤδη αὕτη τελεῖται μόνον σύγχυσις καὶ χάος καὶ ὀπισθοδρομίαν γεννᾷ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν σχολείων.

Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν οἱ φιλότιμοι δημοδιδάσκαλοι εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι χάριν τῆς βελτιώσεως τῶν σχολείων τὴν δυσμένειαν τῶν προϊσταμένων τῶν ἐκφράζουσιν τύσον ἀπροκάλυπτος τὴν γνώμην ταύτην. Καὶ ἄλλοτε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1898, ὅτε συνεκροτήθη ἐν Ἀθήναις τὸ πρῶτον Πανελλήνιον δημοδιδασκαλικὸν συνέδριον καὶ πρὸ τεσσάρων μηνῶν ἀκόμη, ὅτε ἐγένετο τὸ δεύτερον τοιοῦτο, μία παράπαντων ἐξεδηλώθη κοινὴ καὶ ὁμόφωνος εὐχὴ, νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν δημοτικῶν σχολείων οἱ ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς μέσης ἐκπαίδεψεως χειροτονηθέντες ἐπιθεωρηταί, διότι ἄμοιροι καὶ ἀγευστοὶ καθ' ὀλοκληρίαν παιδαγωγικῆς μορφώσεως, ἀγνοοῦντες δὲ τελείως καὶ τὰ ἐν τοῖς δημοτικῶν σχολείοις τελούμενα οὐδὲν ὀρθὸν καὶ ὑγιὲς ἐν τῇ οὐσιαστικῇ ἐργασίᾳ τῶν σχολείων ἢ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ δύνανται νὰ συμβουλευσῶσιν.

Ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἔργου ἡμῶν, ἔλεγον οἱ δημοδιδάσκαλοι, ἔχομεν ἀνάγκην φωτὸς καὶ θερμότητος. Φῶς δὲ καὶ θερμότητα δὲν δύνανται νὰ παράσχωσιν ἡμῖν οἱ ὑπάρχοντες ἐπιθεωρηταί, διότι στε-

ροῦνται τοιούτων. Τὸ ἔλαιον, ὅπερ ἔρριψεν εἰς τὸν λύχνον ἡμῶν τὸ Διδασκαλείον, προσέθετον, ἐξηγητήθη ὁ δὲ λύχνος ἐσβέσθη, διότι ὁ ἐπιθεωρητὴς ὁ ἐντεταλμένος, ἵνα ἀνανεώσῃ τὸ καίμενον ἔλαιον, δὲν ἔχει ἴδιον ἔλαιον. Ἐν ταῖς ζητήμασι τοῖς παιδαγωγικοῖς οἱ τεταγμένοι νὰ ἐποπτεύωσιν ἡμᾶς ἐπιθεωρηταὶ δὲν εἶνε οὔτε αὐτόφωτα οὐδὲ ἑτερόφωτα σώματα.

Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον εἶνε ξένος δι' αὐτοὺς κόσμος. Παρ' ἡμῶν περιμένουσι νὰ μάθωσιν οὗτοι οὐ μόνον τί διδάσκεται ἐν αὐτῷ ἀλλὰ καὶ πῶς διδάσκεται. Ἀπαλλάξατέ μας τοιούτων ἐπιθεωρητῶν καὶ τάζατε ἡμῖν ἐπιθεωρητὰς ἱκανοὺς νὰ φωτίσωσι καὶ θερμάνωσιν ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον μας, ἵνα ἀφροσιωθῶμεν ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς αὐτὸ καὶ δυναθῶμεν νὰ ἐκπληρώσωμεν ἀκεραίαν τὴν ἀποστολὴν μας. Οὔτε ἡμεῖς οὔτε ἡ πολιτεία ἐπιτρέπεται νὰ προσδοκᾷ τι ἀπὸ ἐπιθεωρητᾶς, οὐς ἐξερρίζωσέ μίαν πρῶτα ἐκ τῶν Γυμνασίων ὁ ἄνεμος καὶ ἔρριψεν μοιραίως εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, εἰς ἔδαφος ὅλως αὐτοῖς ἀγνωστον καὶ εἰς κλίμα καθ' ὀλοκληρίαν ἀπρόσφορον. Καὶ αὐτοὶ θὰ μαρανθοῦν καὶ θὰ ξηρανθοῦν καὶ ἡμᾶς θὰ μαράνωσι καὶ θὰ ξηράνωσι. Ταῦτα ἔλεγον εἰς τὰ συνεδρια οἱ διδάσκαλοι. Ταῦτα βοᾶσι καὶ σήμερον πάντες, ὅσοι μετὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων συνδέουσι τὴν ἀνύψωσιν ἐν τῇ κοινῶν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ μετὰ τῆς ἀνυψώσεως τούτων τὴν ἀνύψωσιν τῶν σχολείων καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἔθνους!

Ἐπάρχει δικαιοτέρα καὶ λογικώτερα καὶ ἀγιωτέρα ἀπαιτήσις τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης; Δὲν γνωρίζω ἄλλο παρόμοιον παραδειγμα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν σχολείων, καθ' ὃ τετρακισχίλιοι δημοδιδασκάλου νὰ ἐξεγείρωνται ὡς εἰς ἄνθρωπος ζητοῦντες τὴν βελτίωσιν τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων, ἵνα διὰ ταύτης βελτιώσωσι καὶ τὴν ἐργασίαν των.

Καὶ ὅμως ἐν ᾧ ἡ Κυβέρνησις ὄφειλε χειροκροτεῦσα διὰ τοῦτο τοὺς διδασκάλους, νὰ δραξῆται ἀμέσως τῆς εὐκαιρίας, ἵνα ὀργανῶσιν σκοπιμώτερον τὰ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων, ἀφίνει ἀνενοχλήτους τοὺς ἐγκαταλιπόντας τὰς θέσεις των καὶ εἰς Ἀθήνας καταφυγόντας

ἐπιθεωρητὰς νὰ ἐργάζωνται ἀπροκαλύπτως παρὰ τοῖς ἐκεῖ ἰσχύουσιν, ἵνα ματαιωθῇ πᾶσα ἐνέργεια καὶ καταπινηθῇ πᾶσα τάσις πρὸς μεταβολὴν καὶ βελτίωσιν τῆς καταστάσεως ταύτης. Καὶ ἡ ἐπιθεωρησις τῶν σχολείων θὰ χάσῃ ὡς φαίνεται καὶ τὴν πολυτίμον ταύτην ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀνορθώσεως εὐκαιρίαν νὰ ἴδῃ ἑαυτὴν βελτιουμένην, θὰ ἐξακολουθήσῃ δὲ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ αὐτὸ μοιρολατρικὸν τῆς ἔργον.

ΧΡ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Δυστυχῶς ἐγένετο ὅτι ὁ ἀξιώτιμος κ. Χ. Οικονόμου ἐφοβεῖτο καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠθέλησε νὰ βελτιώσῃ τὴν Δημοτ. Ἐκπαίδευσιν, μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις μας καὶ ἐνεργείας, διότι ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη ὅτι ἡ Δημοτ. Ἐκπαίδευσιν πρέπει νὰ εἶνε φιλανθρωπικὸν κατὰ τῆμα, ἵνα εὐρίσκωσιν ἐν αὐτῇ ἄσυλον οἱ ἔχοντες ἀνάγκην φιλανθρωπίας.

Ὁ ἡμέτερος ὅμως Σύνδεσμος θὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ὀλίγας εὐτυχῶς προσωπολατρικὰς διαμαρτυρίας ἐνίων συναδέλφων, φρονῶν ὅτι μέγα καλὸν θὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Δημοτ. Ἐκπαίδευσιν.

Η. Γ.

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ

ΥΠΟ Γ. Γρ.

(συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 5. Τόμ. Γ'. τεύχ. Β')

Τὰ σχολεῖα τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Τὰ ἀνώτερα τῶν Ἑλλήνων σχολεῖα δὲν ἦσαν μόνον γυμνάσια, οἷα ἔχομεν σήμερον, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τι περισσότερον, ἦσαν γυμνάσια καὶ σχολὴ φιλοσοφικὴ τοῦ Πανεπιστημίου, τὰ ὅποια ἐμφανίζουσι τὸ παράδοξον ὅτι ποικίλα μαθήματα ἐδιδάσκοντο ὑφ' ἐνὸς καὶ μόνου ἀνδρὸς σοφωτάτου καὶ πολυμαθεστάτου. Τοῦτο σήμερον κινεῖ τὸν

θαυμασμόν πάντων ἡμῶν καὶ ἀναμνήσκει ἡμᾶς τοὺς χρόνους τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, τοὺς χρόνους τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Εὐκλείδου, τῆς Στοᾶς κ.τ.λ.

Ἄλλὰ καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν πανταχοῦ, ὅπου εἶναι Ἑλληνες ἐγκατεστημένοι, εὐρίσκομεν σχολεῖα δαπάνη ἰδία ἰδρυθέντα καὶ συντηρούμενα πρὸς ἑλληνοπρεπῆ παιδευσιν τῶν ἑλληνοπαίδων οἷον ἐν Βενετία, ἐν Παδοῦῃ, ἐν Λιβόρνῳ, ἐν Τεργέστη, ἐν Βιέννῃ, ἐν Ὀδησσῶ, ἐν Κιέβῳ καὶ ἄλλαχού. Τὰ σχολεῖα τῆς δὲν ἦσαν σχολεῖα δημοτικά, ἀλλ' ἀνώτερα σχολεῖα, ἐν οἷς ἐδιδάσκοντο αἱ δύο ἀρχαῖαι κλασσικαὶ γλώσσαι, τὰ μαθηματικά, ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη, ὡς τότε ἦσαν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἡ ρητορικὴ καὶ στοιχεῖα φιλοσοφίας. Ἡ καλὴ φήμη τοῦ σχολείου ἐξηρτάτο ἐκ τῶν διδασκόντων, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ σχολάρχου. Τοιοῦτοι δὲ σχολάρχαι ἦσαν οὐχὶ σπανίως μεγάλοι φιλόλογοι, οἵτινες ἐγίνωσκον πολλὰς γλώσσας, μάλιστα δὲ τὴν Ἑλληνικὴν τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν Λατινικὴν.

Ἡ ψυχολογικὴ μέθοδος καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν κλασσικῶν γλωσσῶν ἦτο ἡ κατανόησις τῶν συγγραφέων, μάλιστα δὲ ἡ εὐκολία τοῦ ὁμιλεῖν καὶ γράφειν αὐτάς. Ὡς μέθοδον μετεχειρίζοντο τὴν καλουμένην ψυχολογικὴν, ἣτις συνίστατο εἰς τοῦτο ὅτι κατὰ τὴν ἐρμηνεϊαν ἐκάστης λέξεως μετεχειρίζοντο πλῆθος συνωνύμων λέξεων, ἵνα οὕτω καταστήσωσι τοὺς μαθητὰς ἐντριβεῖς περὶ τὴν γλῶσσαν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ἐπεκράτει τὸ γραμματικὸν καὶ λεξιλογικὸν μέρος, παρηγκωνίζετο δὲ καὶ ἀπεπνίγετο τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ πραγματικὸν μέρος. Τοῦτο ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τότε ἀκόμη ἀνδρῶν ἐπιφανῶν, οἷος ὁ Ἀλέξανδρος Μανροκορδάτος, ὅστις συμβουλεύει νὰ προσέχωσιν οἱ διδάσκαλοι μᾶλλον εἰς τὰ νοήματα ἢ εἰς τὰς λέξεις τῶν συγγραφέων. Ἐν τῇ παιδαγωγικῇ τοῦ Ἰωσήφ Μοισιόδακος ἐκδοθείσῃ ἐν ἔτει 1779 εὐρίσκομεν δριμύτατα τὴν μέθοδον ταύτην κατακρινομένην διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων.

«Διὰ τί, διδάσκαλε, ταλαιπωρεῖς τοὺς μαθητὰς σου μὲ λεπτολογίας καὶ μωρολογίας καὶ κατατριβεῖς οὕτω μάτην τὸν χρόνον, ὃν ἠδύνασο νὰ μεταχειρισθῆς πρὸς τι καλλίτερον; Διὰ τί συσσωρεύεις πέντε συνώνυμα ἐπ' ἄλληλα, ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστον ἴσως ἔχει ἰδίαν ση-

μασίαν, χωρὶς νὰ καταστήσῃς ταύτην γνωστὴν εἰς τοὺς μαθητὰς, παροπλιανῶν οὕτως αὐτοὺς ὅτι πᾶσαι αἱ λέξεις αὐταὶ εἶναι ταυτόσημοι; Διὰ μίαν ἔννοιαν ἀρκεῖ μία λέξις. Ἐὰν δὲ πρὸς ἑκφρασιν διανοήματος δὲν ἀρκεῖ μία λέξις, ἄς γίνῃ τότε περιγραφὴ, διασάφης»*.

Ἡ λογικὴ μέθοδος.

Ὁ Μοισιόδαξ ἀντὶ τῆς ψυχολογικῆς συνέστησε τὴν λογικὴν μέθοδον, ἣτις προϋόντος τοῦ χρόνου μάλιστα διὰ τοῦ ἐκ Χίου Ἑλληνος Ἀδ. Κοραῆ (1748—1833) τοῦ ἐπιφανεστάτου τῶν φιλόλογων ἐν τοῖς νεωτέροις Ἑλλήσιν, ὅστις ἐν τοῖς προλεγομένοις τῶν ἐκδόσεων τοῦ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων ἀνέπτυξε πλήρη παιδαγωγικὴν καὶ διδακτικὴν καὶ διὰ τῶν γνωμῶν του τῶν σοφῶν ἔταμε νέαν ὁδὸν πρὸς διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν καὶ ἀγωγήν. Εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσε πολὺ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἡ φοίτησις εἰς Εὐρωπαϊκὰ πανεπιστήμια καὶ ὁ συγχρωτισμὸς αὐτῶν πρὸς Εὐρωπαίους. Ἡ Γερμανία διὰ τοῦ Γέσνερ, τοῦ Χάινε, τοῦ Ἐρνέστου, τοῦ Βολφρίου ὑπέδειξε νέας μεθόδους τῆς σπουδῆς τῶν κλασσικῶν γλωσσῶν, δι' ὧν ἡ σπουδὴ ἀπέβαινε καὶ εὐχάριστος καὶ ἀποτελεσματικὴ. Ὁ μέγας Κάντιος ἀνεκέρυξε τὴν δημιουργικὴν δύναμιν τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἐνεργείας ταύτης ἀνεγνώρισε τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ. Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται κατὰ τὸν Κάντιον ἐν τῇ ἐλευθέρῳ αὐτοῦ ἐνεργείᾳ, ἡ δὲ ἀρετὴ ἐν τῇ ἀναγνωρίσει τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ἐν τῇ τηρήσει αὐτοῦ ἄνευ ὅρων. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ Ρουσσὼ ἐν ἔτει 1762 κηρύττει νέον Εὐαγγέλιον ἀνατροφῆς, ὃ δὲ ἀθάνατος Πεσταλόττης ἀναγγέλλει νέον σύστημα ἀνατροφῆς τῶν λαῶν ψυχολογικόν, ὅμοιον τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἄλλο σύστημα ἐν τῷ κόσμῳ εἶχεν ἀναφανῆ. Ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος ἐκλεκτοὶ ἄνδρες, ὁργῶντες εἰς σοφίαν, ὡς οἱ πρόγονοι αὐτῶν, πορεύονται εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ἐξ ἧς ἀποκομίζουσιν εἰς τὴν πατρίδα τὸν νέαν ἰδέαν, νέας μεθόδους ἐρεῦνης καὶ νέας μεθόδους διδασκαλίας. Ἡ ψυχολογικὴ μέθοδος τῆς λεξιθρίας καὶ πολυλογίας καὶ ἀπεραντολογίας κατέστη νῦν καταγέλαστος, ἀντ' αὐτῆς δ' εἰσιχθὴ ἡ λογικὴ μέθοδος, ἣτις ἔδιδε πολλὴν προσοχὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν

* Σάθας. Παράρτημα σελ. 148

συγγραφέων, ὅπερ οὐ μόνον ἔχει ζωὴν, ἀλλὰ καὶ γεννᾶ ζωὴν. Νέα ζωὴ οὕτως ἐνεκαινίσθη εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος. Οἱ μαθηταὶ νῦν ἔζων εἰς τοὺς συγγραφεῖς καὶ οἱ συγγραφεῖς ἔζων εἰς τοὺς μαθητάς. Ἄλλὰ τὴν νέαν ταύτην ζωὴν διέκοψεν ὁ ἐκραγεὶς μέγας τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πόλεμος, ὅστις ἦτο ἀγὼν ζωῆς ἢ θανάτου. Οἱ Ἕλληνες φοιτηταὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων, οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἑλλάδος, οἱ μαθηταὶ αὐτοὶ εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς σάλπιγγος τῆς ἐθνεγερσίας ἔδραμον εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς. Παρὰ τὸ Δραγατσάνι τῆς Βλαχίας ἐδόθη ἡ πρώτη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μάχη, ἦν καθηγίασαν διὰ τοῦ τιμίου αἵματός των οἱ νεαροὶ τῆς ἐπιστήμης βλαστοί, οὓς αἰωνίως καὶ θὰ κλαίῃ καὶ θὰ λατρεύῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

Τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ ἡ ἀλληλοδιδασκαλικὴ μέθοδος πρὸ τοῦ 1821.

Καὶ τὰ μὲν ἀνώτερα σχολεῖα πρὸ τοῦ 1821 οὕτως εἶχον. Τὰ δημοτικὰ ὅμως δὲν ἦσαν καθόλου καλά. Τοιαῦτα εὐρίσκοντο μεμονωμένα εἰς πόλεις τινὰς καὶ εἰς χωρία τινά, ἔνθα οἱ μαθηταὶ ἐμάνθανον ἀνάγνωσιν κατὰ τὴν ὀνοματολογικὴν μέθοδον, γραφὴν καὶ τὰς 4 πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς. Ποιὰ τις βελτίωσις ἐγένετο ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως διὰ τοῦ ἐκ Φιλίππουπόλεως Γεωργίου Κλεοβούλου, ὅστις εἶχεν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ σπουδάσει μαθηματικά. Ὅτε δὲ διέτριβεν ἐν Γαλλίᾳ, ἤκουσε περὶ τῆς μεθόδου τοῦ Βέλλου καὶ Λαγκάστρου, δι' ἧς διεδίδοντο εἰς τὸν λαὸν τὰ στοιχεῖα τῆς μορφώσεως ἄνευ πολλῆς δαπάνης καὶ ἀπεφάσισε νὰ σπουδάσῃ τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ νὰ τὸ μεταφέρῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον παρεσκεύασε καὶ ἐξέδωκε καὶ τοὺς πίνακας τῆς ἀναγνώσεως καὶ τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία καὶ ἔφθασε πρῶτον μὲν εἰς Βουκουρέστιον, κατόπιν δὲ εἰς Σῦρον, ἔνθα ἐδίδαξε πολλοὺς Ἕλληνας τὴν χρῆσιν τῆς ἀλληλοδιδασκαλικῆς μεθόδου. Ἡ φήμη τῆς μεθόδου ὑπῆρξε μεγάλη καὶ ὁ ζῆλος τῶν διδασκάλων οὕτω θερμὸς, ὥστε πολλαὶ κοινότητες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἰδρῦσωσιν δημοτικὰ σχολεῖα τῆς νέας μεθόδου καὶ ἐφαίνετο ὅτι μετ' οὐ πολὺν χρόνον θὰ ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ καλὸν τοῦ τόπου. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ πρόοδος ἀνεκόπη, διότι ἐξεργάγη

ὁ πόλεμος, καθ' ὃν, ὡς λέγει προσφυῶς ὁ Μένδελσον, ἡ στιγμή ἐξεδικεῖτο τοὺς αἰῶνας, καὶ ὅστις ἠρήμωσε καὶ κατέστρεψε πάντα τὰ σχολεῖα καὶ ἀνώτερα καὶ κατώτερα.

Ἡ παιδείσις ἐν ἑπτανήσῳ ἐπὶ Βενετῶν καὶ Ἀγγλων.

Ἡ ἑπτάνησος εἶχε τὴν εὐτυχίαν ἐπ' ὀλίγον χρόνον μόνον νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀτιμωτικὴν τῶν Τούρκων δουλείαν, ἡ δὲ Κέρκυρα οὐδέποτε. Καὶ ὑπὸ τὴν μακρὰν κυριαρχίαν τῶν Βενετῶν κατόρθωσαν οἱ ἑπτανήσιοι νὰ διατηρήσωσι τὸ ἐθνικὸν τῶν αἰσθημάτων ἀκραιφνές, καίτοι εἶχον νὰ πολεμήσωσι πρὸς πολιτικὴν ὑπουλον καὶ πονηράν, ἥτις ἐπεδίωκε συστηματικῶς τὴν συγχώνευσιν αὐτῶν πρὸς τὴν Βενετίαν. Τέλος κατὰ τὸ 1815 ἀνέλαβε τὰς νήσους ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς ἡ Ἀγγλία. Τὰ σχολεῖα, ὅσα διατηροῦντο ἐν Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ καὶ Κερκύρᾳ, ὑπῆρξαν κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ καρδιά ἢ Ἑλληνική, ἥτις ἐξηκόντιζε τὸ αἷμα τὸ Ἑλληνικὸν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν σῶμα. Οἱ ἀδελφοὶ Λιχοῦδαι ὀνόματι Σωφρόνιος καὶ Ἰωαννίκιος, οἵτινες κατόπιν ἐχρημάτισαν καθηγηταὶ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας, ὁ ὀνομαστὸς ἱεροκῆρυξ Ἡλίας Μινιάτης, οὗ τὰ κηρύγματα καὶ σήμερον ἀκόμη διασφύζουσι τὴν μεγάλην αὐτῶν ἀξίαν, ὁ Βικέντιος Δαμφὸς, ὅστις κατεῖχε ἕκτακτον πολυμάθειαν εἰς πάσας τὰς ἐπιστήμας καὶ πλῆθος ἄλλων διδασκάλων ἑπτανησίων ἦσαν ἀληθῆς κόσμημα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, πρὸς οὓς τὸ ἔθνος ὀφείλει πολλὰ ὡς ἐργασθέντας ὑπερανθρώπως κατὰ τοὺς χαλεποὺς τούτους καιροὺς ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν ὁμοφύλων τῶν ἀπὸ τῆς παγίδος τῶν ἀλλοφύλων.

Ἡ Ἴόνιος Ἀκαδημία.

Ἐν ἀξίον πολλοῦ λόγου ἔργον τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας ἦτο ἡ ἐν ἔτει 1823 ἴδρυσις ἐν Κερκύρᾳ τῆς Ἴονίου Ἀκαδημίας, ἥτις ἐκαλεῖτο Ἀκαδημία τοῦ Γκίλφορντ, ὅστις ὑπῆρξεν αὐτῆς ὁ μέγας δωρητῆς καὶ προστάτης. Ἡ Ἀκαδημία εἶχε τέσσαρας σχολάς, θεολογικὴν, φιλοσοφικὴν, νομικὴν καὶ ἰατρικὴν. Πάντες δὲ οἱ καθηγηταὶ πλὴν δύο ἦσαν Ἕλληνες, οἵτινες ὡς ὑπότροφοι τοῦ λόρδου Γκίλφορντ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ εἶχον ὄρισμένην ἕκαστος ἐπιστήμην σπουδάσει ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διδάξῃ ταύτην ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ὡς καθηγητῆς

αὐτῆς. Πρὸς συντήρησιν τῆς Ἀκαδημίας ἐχορήγει ἡ μὲν Ἰόνειος Πολιτεία ἐνενηήκοντα χιλιάδας φράγκων κατ' ἔτος, τὰ δὲ λοιπὰ ἐχορήγει ὁ Γκίλφορντ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας.

Ὑπὸ τοιούτους αἰσίους οἰωνοὺς ἤνοιξεν ἡ ἀκαδημία καὶ ἐχώρει εὐδοκιμοῦσα μέχρι τοῦ ἔτους 1827, ὅταν ἀπέθανεν ὁ Γκίλφορντ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου ἀνδρὸς ἠρνήθησαν νὰ συντρέχωσιν ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ἀκαδημίαν, ἀπεφασίσθη νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν καθηγητῶν αὐτῆς, ὅπερ ἔβλαψε σημαντικῶς αὐτήν. Ἡ πολιτεία ἔπραξεν ὅτι ἦτο δυνατόν εἰς αὐτήν νὰ διασώσῃ τὸ ἀνώτατον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνισμὸν ἐκπαιδευτήριον, αὐξάνουσα τὴν ἐπιχορήγησιν αὐτῆς μέχρι φράγκων 115.000, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀκαδημίας, ἀποθανόντος τοῦ Γκίλφορντ, ἐξέλιπε μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ζωογονοῦσα καὶ εἰς ἀμὴν ἄγουσα αὐτήν. Τὸ καθίδρυμα ἔβαινε ταχέως εἰς τὴν παρακμὴν. Ἐν ἔτει 1828 κατηγορήθη ἡ ἱατρικὴ σχολή, κατὰ δὲ τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ἔτος πεωρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν καθηγητῶν εἰς ἑννέα μόνον. Καὶ οὕτως ἐξηκολούθησε νὰ φωτοζωῇ ἡ Ἀκαδημία μέχρι τοῦ ἔτους 1864, ὅτε αὐτὴς ἐνωθείσης τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ὀριστικῶς κατηγορήθη, ἀφ' οὗ ἠδύνατο νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτήν τὸ ἐν Ἀθήναις πανεπιστήμιον. Δίκαιον δὲ εἶναι νὰ ἐξάρωμεν ἐνταῦθα τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας, ἃς προσέφεραν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν σύμπαντα ἡ ἐν Κερκύρᾳ Ἀκαδημία, διότι ἐνταῦθα ἐμορφώθησαν οἱ πολυάριθμοι Ἕλληνες, οἵτινες καὶ ἐπὶ Καποδιστριαίου καὶ κατόπιν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὀθωνος ἐχορησίμευσαν ὡς χρηστοὶ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους καὶ διὰ τὴν διοργάνωσιν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν διοίκησιν.

(Ἀκολουθεῖ)

Ο ΜΙΣΘΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΕΝ ΠΡΩΣΣΙΑ, ΒΑΥΑΡΙΑ ΚΑΙ ΑΥΣΤΡΙΑ

ΕΞ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ

Ἐν Πρωσσίᾳ. Οἱ δημοδιδασκαλοὶ τῆς Πρωσσίας θριαμβεύουσι. Μετὰ μακρὰν καὶ πεισματώδη ἐκστρατείαν διευθυνομένην ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς ἐνώσεώς των ἐπέτυχον σημαντικὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτῶν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἔργον τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐκαστον ὁμοσπονδον κράτος εἶναι ἐν τούτῳ αὐτεξούσιον. Ἐν Πρωσσίᾳ ἐψηφίσθη τελευταῖον νόμος ὀρίζων τὸ ἐλάχιστον καὶ τὸ μέγιστον ὄριον τοῦ μισθοῦ τῶν δημοδιδασκάλων. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἵνα μὴ οἱ δῆμοι οἱ πληρώνοντες τοὺς μισθοὺς τῶν δημοδιδασκάλων κανονίζωσι κατὰ βούλησιν τούτους.

Ὁ κατωτέρω πίναξ δεικνύων τὸν κατὰ μέσον ὄρον ἐτήσιον μισθὸν τῶν ἀγροτικῶν δημοδιδασκάλων δεικνύει ἅμα καὶ τὴν κατακτηθεῖσαν ἐσχάτως βελτίωσιν.

Κατὰ τὸ 1880 οἱ δημοδιδ.	ἐλάμβανον	κατὰ μέσον ὄρον	954	μάρκ ¹ .
» » 1891	»	»	»	» 1264 »
» » 1896	»	»	»	» 1357 »
» » 1901	»	»	»	» 1693 »
» » 1906	»	»	»	» 1742 »
» » 1909	»	»	»	» 2350 »

πλὴν τῆς ἀποζημιώσεως τοῦ ἐνοικίου.

Ἐὰν θελωμεν νὰ εἰσέλθωμεν περισσότερον εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ

(1) Ἐκαστον μάρκον ἰσοῦται πρὸς 1 φρ. καὶ 25.

νόμου, ἐξηγήσεις τινές εἰσιν ἀναγκαῖαι. Πρὸς καταρτισμὸν τῆς κλίμακος τοῦ μισθοῦ ὀρίζουσι πρῶτον τὸν ἀρχικὸν μισθόν. Ἐπειτα ὀρίζουσι τὰς αὐξήσεις, αἱ ὁποῖαι προστίθενται εἰς τὸν ἀρχικὸν μισθὸν ἀνὰ πᾶν τρίτον ἔτος ὑπηρεσίας. Αὗται εἶναι αὐξήσεις λόγῳ συμπληρώσεως τριετιῶν. Ἐπειτα ἔρχονται αἱ διδόμεναι ἀποζημιώσεις ἕνεκα τῆς διαμονῆς ἐν τούτῳ ἢ ἐν ἐκείνῳ τῷ τοπῷ, καὶ αἱ λόγῳ ἐνοικίου ἀποζημιώσεις.

Πρὸ τοῦ 1909	Κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1907
Ἀρχικὸς μισθὸς 900 μ.	1400 μ.
Αὐξήσεις λόγῳ τριετιῶν 9 πρὸς 100 μ. ἢ 900 μ.	2 πρὸς 250 μ. καὶ 7 πρὸς 200 μ. ἢ 1900 μ.
Ἀποζημιώσεις λόγῳ διαμονῆς . . .	τὸ μέγιστον 900 μ.

Ἡ πλεισιον τοῦ Βερολίνου πόλις *Schöneberg* ἐφήρμοσε πρὸ ὀλίγου τὸν νόμον ὀρίσασα ὡς ἐξῆς τὸν μισθόν.

Ἀρχικὸς μισθὸς	1400 μ.
Αὐξήσεις λόγῳ τριετιῶν	1900 μ.
Ἀποζημιώσεις διαμονῆς	900 μ.
» κατοικίας	800 μ.

Οὕτω ὁ ἀρχικὸς μισθὸς θὰ εἶναι 2,600 μάρκα ἢ 3250 φράγκα. Ὁ δὲ μέγιστος μισθὸς μετὰ ὑπηρεσίαν 32 ἐτῶν θὰ εἶναι 5000 μάρκα ἢ φράγκα 6250.

Ὁ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς ποσας δραχμὰς λαμβάνει ἐν Ἑλλάδι; Δὲν γίνεται λόγος περὶ τῶν ἄλλων διότι αὐτοὶ ἀποπέμπονται ὡς ἄχρηστοι.

Ἐν Βαυαρίᾳ. Οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων κηζήθησαν ἐσχάτως. Ἴδου τίς μισθὸς ἐκανονίσθη ἐν ταῖς κατωτέρω πόλεσιν.

Ἐν Kulmbach	ἀρχικὸς	2280 μάρκα,	τελικὸς	4400 μ.
Hof	»	2160	»	4320 μ.
Bayeuth	»	2150	»	4320 μ.

Ἐν Αὐστρίᾳ. Ἐν Αὐστρίᾳ ἡ θέσις τῶν διδασκάλων δὲν εἶναι πολὺ καλὴ, διό καὶ οἱ διδάσκαλοι ἤρξαντο σπικνίζοντες. Ἀπόδειξις τούτου ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους ἐν Τυρόλφ

π. χ., ἐν ᾧ ὑπῆρχον 1210 θέσεις διδασκάλων καὶ 1015 θέσεις διδασκαλισσῶν οἱ διπλωματοῦχοι ἦσαν 957 διδάσκαλοι καὶ 1034 διδασκαλισσά.

Ἴδου δὲ τίνα μισθὸν λαμβάνουσι καὶ τίνα ζητοῦσιν οἱ διδάσκαλοι ἐν Αὐστρίᾳ.

Οἱ δόκιμοι λαμβάνουσι 1200 κορώνας (1 κορ.=1 φρ. 05), ζητοῦσι 1200 κορ.

Οἱ Β' τάξ.	2	κατ'γ.	1400 + 400 κ.	(ἀποζ. διαμονῆς)	ζητ.	1600 + 400
	1	»	1600 + 800 κ.	»	»	1800 + 600
Οἱ Α' τάξ.	3	»	1800 + 800 κ.	»	»	2200 + 800
	2	»	2000 + 800 κ.	»	»	2600 + 800
	1	»	2200 + 800 κ.	»	»	3000 + 800

Καὶ μετὰ 35 ἐτῶν ὑπηρεσίαν. » 3800 + 1000

Οὕτω οἱ διδάσκαλοι ζητοῦσι τελικὸν μισθὸν 4800 κορώνας, ἦτοι φράγκα 5040.

Ἐν Πρωσσίᾳ ἡ αὐξήσις τοῦ μισθοῦ γίνεται μόνον λόγῳ συμπληρώσεως τριετοῦς, ἐν Αὐστρίᾳ γίνεται ἐν μέρει δι' ἀρχαιότητα καὶ ἐν μέρει κατ' ἐκλογὴν. Δύναται νὰ ἐπιβραδυνθῇ ἡ αὐξήσις τοῦ μισθοῦ καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀναγραφομένου ἐν τῷ νόμῳ χρόνου, ἐὰν ὁ διδάσκαλος ὑπέπεσεν εἰς ὀρισμένα παραπτώματα. Δι' ἐξαιρέτους δὲ ὑπηρεσίας γίνεται καὶ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἀναγραφομένου ἐν τῷ νόμῳ προαγωγὴν χρόνου. Ἐν τούτοις τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν κενῶν θέσεων ἐκάστης τάξεως δίδονται τοῖς ἔχουσι συμπληρώσει τὸν πρὸς προαγωγὴν χρόνον ὑπηρεσίας, κατ' ἀρχαιότητα.

Κατὰ τῆς κατ' ἐκλογὴν προαγωγῆς παρατηρεῖται τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν Αὐστρίᾳ ζωηρὰ κίνησις. Τὴν ἐκστρατεῖαν ἤρξατο ὁ Αὐστριακὸς παιδαγωγικὸς Φρουρὸς. Τὸ σπουδαιότερον ἐπιχείρημα εἶναι τὸ ἐξῆς: «Ἐὰν ὄντως κατ' ἐκλογὴν προήγοντο μόνον οἱ ἄριστοι, ἔπρεπε νὰ βλέπωμεν νῦν, μετὰ τεσσαρακονταετῆ ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματος τούτου, τοὺς ἀρίστους, τοὺς μάλιστα περισπούδους, τοὺς ἰκανωτάτους ἐν τῇ πρώτῃ τάξει. Ἐχομεν, εἶναι ἀληθές, μεμονωμένα τούτου παραδείγματα, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ γενικὸς κανὼν. Ἡ πείρα ἀποδεικνύει ὅτι αἱ προσωπικαὶ σχέσεις, ἡ συγ-

γένεια, τὰ πολιτικὰ φρονήματα, αἱ προσωπικαὶ ὑπηρεσίαι, τὰ δῶρα παίζουσιν ἐν τούτῳ σπουδαῖον μέρος».

I. ΒΑΧΑΒΙΟΛΟΣ

ΨΙΤΤΑΚΙΣΜΟΣ

Ὁ Λειβνέτιος εὐφυῶς ἐξέλεξε τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα ψιττακισμὸς διὰ τὴν ὀρίσην ἐκείνην τὴν ἀπομίμησιν τῆς σκέψεως, ἣτις συνίσταται εἰς προτάσεις καὶ λέξεις κενὰς ἐννοίας, ὡς ἐκείνας, ἃς προφέρει ὁ ψιττακισμὸς.

Ὁ ψιττακισμὸς εἶναι πανταχοῦ ἐξηπλωμένος, τείνει φυσικῶς νὰ ὑπεισέρχεται εἰς τὴν διδασκαλίαν, ὡς ἡ ἀγρωστος καὶ οἱ μῆκωνες πολλαπλασιαζονται ἐν τοῖς σιταφόροις ἀγροῖς. Ὡς οἱ φιλοπονώτεροι γεωργοὶ δὲν δύνανται ν' ἀπαλλασσωνται ἐντελῶς ἐκ τῶν βλαβερῶν τούτων φυτῶν, οὕτω καὶ οἱ ἐπιμελέστεροι καὶ οἱ εὐφυέστεροι παιδαγωγοὶ δὲν δύνανται τελείως ν' ἀποφεύγωσι τὸν ψιττακισμὸν.

Πάντα τὰ παιδιὰ φαίνονται ὅτι γινώσκουσι τί εἶναι σίτος, ἄροτρον, βωλοκόπος. Ἐν τούτοις παρέστην εἰς μάθημα πραγματογνωσίας γιγνόμενον δι' εἰκόνων καὶ ἐκ τινῶν ἀποκρίσεων ἄλλοκότιον παιδίου τινὸς μοι ἦλθεν ἡ ἰδέα ὅτι πολλὰ ἐξ αὐτῶν οὐδέποτε εἶχον ἰδεῖν σίτον, οὔτε ἄροτρον, οὔτε χωράφια. Ἐξελέγξεν δὲ γενομένης διὰ τὰ δύο τρίτα τῆς τάξεως τὸ μάθημα ἦτο καθαρὸς ψιττακισμὸς, μίᾳ ἀλληλουχίᾳ λέξεων κενῶν πάσης πείρας, πάσης πραγματικότητος.

Εἰς ἕν χωρίον ἀπομεμακρυσμένον ἐπὶ τινος ὑψηλοῦ ὄροπεδίου παρέστην ἄλλοτε ἐν μαθήματι πραγματογνωσίας περὶ τριγυτοῦ καὶ κατασκευῆς τοῦ οἴνου ἐνώπιον παιδίων, ὧν οὐδὲν εἰς τοῦτο τὸ ὕψος εἶχεν ἰδεῖν σταφυλὴν, οὔτε φύλλον κλήματος.

Μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἐγένετο δυνατὸν ἵνα ὁ διδάσκων ὑποπτευθῆ ὅτι ἐξέλεγε μίαν ἀσκησιν καθαρῶς λεκτικὴν, μίαν ἀσκησιν λέξεων κενῶν διὰ τὸ πολὺ μέρος τῶν μαθητῶν του.

Οὐδεὶς εἶναι ἀπηλλαγμένος ψιττακισμοῦ. Πᾶς διδάσκαλος, ὅστις ἤθελε ζητήσῃ αὐστηρῶς νὰ κρίνῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, θὰ κάμῃ ἐν τούτῳ σκληρὰς ἀνακαλύψεις. Οἱ ἀριστοὶ τούτων χύνουσιν εἰς τὴν μνήμην τῶν παιδίων χιλιάδας λέξεων κενῶν πάσης πραγματικότητος. Τὸ μάθημα τῆς ἱστορίας κατέχει ἐν τούτῳ τὴν πρώτην θέσιν. Δὲν ὑπάρχει, παραδείγματος χάριν, εἰς ἐπὶ ἑκατὸν μαθητῶν, ὅστις νὰ ἔχη περὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν βαρβάρων, περὶ τοῦ φεουδαλισμοῦ, περὶ τῶν σχέσεων τῶν ὑποτελῶν πρὸς τὸν ἐπικυρίαρχον, μίαν ἰδέαν κατὰ προσέγγισιν ἀκριβῆ.

Γινώσκω τάξεις ὁλοκλήρους μαθητῶν δυναμένων νὰ περιγράψωσι τὸ κοινὸν βαρόμετρον μετὰ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τῆς κατασκευῆς του. Γινώσκουσιν οὗτοι πάντα τὰ εἶδη τῶν βαρομέτρων· ἀλλ' εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἐννοήσωσι καὶ νὰ ἐκθέσωσι διατί ἡ ἐξ ὑδραργύρου στήλη διατρεῖ ὕψος 76 ἑκατοστομέτρων. Ἐν γένει τὰ ἐξεταζόμενα φαινόμενα δὲν εἶναι διὰ τὸς μαθητὰς φαινόμενα προκαλοῦντα παρατήρησιν καὶ σκεψιν πρὸς εὐρεσιν τοῦ λόγου τῶν φαινομένων, εἶναι φαινόμενα λέξεων καὶ προσπάθεια καταβάλλεται ὑπὸ τῶν μαθητῶν πρὸς ἀπομνημόνευσιν τούτων.

Ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἐν γένει τὰ μαθηματικά, ὡς διδάσκονται, εἶναι καθαρὸς ψιττακισμὸς. Δύναμαι νὰ μαρτυρήσω ὅτι σχεδὸν ἐν ἅπασιν τοῖς σχολείοις οἱ μαθηταὶ ἀπομιμοῦνται τοὺς συλλογισμοὺς τῶν διδασκάντων, ψιττακίζουσι, δὲν συλλογίζονται. Πάντες σχεδὸν οἱ μαθηταὶ πάντων τῶν σχολείων ἀκολουθοῦσιν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ζητημάτων τὴν αὐτὴν συλλογιστικὴν σειρὰν, τὸν αὐτὸν τύπον, τὰς αὐτὰς ἀκόμη λέξεις, τὰς λέξεις τοῦ βιβλίου, τὰς λέξεις τοῦ διδασκάλου. Καὶ ὅταν παρατηρῶ ὅτι οἱ μαθηταὶ οὕτω δὲν συλλογίζονται, ψιττακίζουσι, οἱ διδάσκαλοι ἀντιλέγουσι—πῶς δὲν σκεπτονται ἀφ' οὗ λέγουσι συλλογισμοὺς;—Ἐκ τῆς συνηθείας δὲν δύνανται νὰ διακρίνωσι τὸν συλλογισμὸν ἀπὸ τοῦ ψιττακισμοῦ.

Ἀγῶνας μνήμης ὅσους θέλει τις! ἀλλὰ προσπάθεια προσωπικῆς σκέψεως οὐδαμῶς δυστυχῶς παρατηρεῖται.

Πανταχοῦ ὁ παρατηρητὴς δύναται νὰ ἴδῃ τοὺς μαθητὰς ἀποφεύγοντας, φοβουμένους τὴν σκέψιν, τὸ προσωπικὸν παράδειγμα. Ἀρ-

κοῦνται εἰς τοὺς κοινοὺς τύπους, εἰς τὰ συνειθισμένα παραδείγματα. Ἐχομεν ἀνάγκην αὐτοματισμοῦ καὶ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτοῦ νὰ ἀνθίσῃ μία θέλησις, μία σφοδρὰ ἐπιθυμία πρὸς τὸ νέον, πρὸς τὰ ἰσχυρὰ συναισθήματα. Ἀνάγκη ἢ ἀγωγή νὰ παρασκευάζῃ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὰς πρωτοτύπους θέλησεις, αἰτίνες εἶναι αἱ πρωτοῦργοι πάσης προόδου. Πρέπει νὰ προσανατολισωμεν πάσας τὰς προσπάθειάς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς λογικῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος. Ἡ σημαία τοῦ μέλλοντος πρέπει νὰ εἶναι ἀγών κατὰ τοῦ ψιττακισμοῦ.

(Μετὰφρασις)

Ι. Βαχαιόλος

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

(Συνέχεια σελ. 15 τοῦ Β'. τεύχ. Γ'. τόμου)

Τὸ διὰ τοῦ Νόμου τοῦ 1834 ἰδρυθὲν Διδασκαλεῖον ἤρξατο λειτουργοῦν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὑπὸ διευθυντὴν, ὄντα συγχρόνως καὶ Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ παρέμεινεν ἐν ἐνεργείᾳ μέχρι τοῦ ἔτους 1864, μορφῶσαν ἀρκετοὺς διδασκάλους ἀταποκρινομένους πρὸς τὰς τότε ἀνάγκας τῆς Δημοτικῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκπαιδεύσεως καὶ οἱ ἐκ τοῦ Διδασκαλείου τούτου ἐξερχόμενοι δύο ἔτη μετὰ τὸν διορισμὸν ἔπρεπε νὰ προσέλθωσιν εἰς δευτέραν ἐξέτασιν καθ' ἣν ἐξήταζοντο αἱ πρόοδοί των καὶ ἡ προσκτηθεῖσα ἐξίς των, κατὰ τὸ ἀρθρον 72 τοῦ εἰρημένου Νόμου ὁ εὐδοκιμήσας εἰς τὴν δευτέραν ταύτην ἐξέτασιν καταγράφετο ὀριστικῶς εἰς τοὺς κατὰ τὸν ἴδιον Νόμον καταρτιζομένους καταλόγους, ἐξ ὧν οἱ ἀρμόδιοι ἐξελέγον τοὺς

διοριστέους δημοδιδασκάλους κατὰ τὸ ἀρθρον ὅμως 71 ἐδ. 5 ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῶν Δημοτ. σχολείων, ὅστις ἦτο καὶ Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καθυποβάλλῃ εἰς νέαν ἐξέτασιν πάντα διδάσκαλον καὶ τοὺς ὑποστάντας τὴν δευτέραν ἐξέτασιν περὶ τῆς ἰκανότητος τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον ἀμφιβολίαι. Εἰς τοὺς μὴ εὐδοκιμήσαντας εἰς τὰς ῥηθείσας ἐξετάσεις ἐπεβάλλετο ὀρισμένος χρόνος διὰ νέας μελέτας, οἱ δὲ ὀπισθοδρομήσαντες ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ Διδασκαλεῖον, ὅποτε διεγράφοντο τῶν καταλόγων καὶ ἔχονον τὸ δικαίωμα νὰ διορισθῶσιν ὡς διδάσκαλοι εἰς δημοσυντηρητικὸν σχολεῖον ἢ εἰς ἰδιωτικὸν ἐκπαιδευτήριον.

Παρὰ τῷ ἰδρυθέντι Διδασκαλείῳ συνεστήθη καὶ σχολεῖον πρότυπον διὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις τῶν μαθητευομένων, τοῦ ὁποίου διευθυντὴς διορίζετο ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Α' τάξεως δημοδιδάσκαλος καὶ παρὰ τοῦ Βασιλέως μόνον ἀπελύετο.

Σκοπὸς τοῦ εἰρημένου Διδασκαλείου ἦτο ὄχι μόνον νὰ παρασκευάζῃ διδασκάλους ἀλλὰ καὶ διδασκαλίσσας ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸν δεύτερον τοῦτον σκοπὸν δὲν ἐπέτυχε πλήρως καθότι μόνον ἐξεπλήρου τὸν σκοπὸν τῆς ἐξετάσεως καὶ βαθμολογήσεως τῶν διδασκαλισσῶν οὐχὶ δὲ καὶ τὸν τῆς μορφώσεως αὐτῶν.

Ἐνεκὰ τούτου ἐξεδόθη τὴν 13 Ὀκτωβρίου 1861 Β. Διάταγμα, δι' οὗ τὸ σχολεῖον τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς ἑταιρίας * ἀνεγνωρίσθη ὡς συμπληροῦν τὸ Διδασκαλεῖον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν διδασκαλισσῶν. Κατ' ἀρχὰς ἐλάχιστα σχολεῖα θηλέων συνεστήθησαν καὶ ταῦτα εἰς τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τοῦ Κράτους συντηρούμενα δαπάνῃ τῶν δήμων καὶ τῇ ἐκούσῃ συνεισφορᾷ τῶν δημοτῶν κανονιζομένη ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτῶν.

Ἐπισημεῖται ὅμως πολλοὶ δῆμοι τοῦ Κράτους συνέστησαν δημοτ. σχολεῖα θηλέων, ἀλλ' εὕρισκον μεγάλαν δυσκολίαν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν διδασκαλισσῶν ἕνεκα τοῦ ἐλάχιστου ἀριθμοῦ τούτων. Ἐνεκὰ τούτου

* Ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ ἑταιρία συνεστήθη τὴν 8 Αὐγούστου 1836 ἐν Ἀθήναις, τῆς ὁποίας σκοπὸς ἦτο ἡ πρόοδος τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ. Ἐνεκρίθη δὲ αὕτη διὰ Β. Διατάγματος τῆς 28 Αὐγούστου ἰδίου ἔτους ὡς καὶ ἡ ἐκλογή τοῦ προέδρου αὐτῆς κ. Κουντουριώτου.

συνεστήθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1334 ἐγκυκλίου τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δ. Ἐκπαιδεύσεως τῆς 12 Μαρτίου 1856 εἰς τοὺς Νομάρχας νὰ ἐνεργήσωσιν ἀρμυδίως, ἵνα ἐκλεχθῆ ἀφ' ἐκάστου δήμου, ἐπιθυμοῦντος νὰ ἔχῃ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν κορασίων, μία νεανίς ἔχουσα ὠρισμένα προσόντα, ἥτις νὰ σταλῆ εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκπαιδευθῆ ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς ἑταιρίας δαπαναῖς τοῦ Δήμου ἐπιδοθηούσης καὶ τῆς Κυβερνήσεως· ἢ οὕτως ὡς ὑπότροφος σπουδάζουσα ὑπερρεῦτο νὰ διδάξῃ ἐπὶ τριετίαν τοῦλάχιστον ἐπὶ τῷ ὠρισμένῳ εἰς τὸν βαθμὸν αὐτῆς μισθῷ εἰς τὸν Δήμον ἢ τὴν ἐπαρχίαν, ἧς δαπαναῖς ἐδιδάχθη καὶ νὰ προετοιμάσῃ ἀκολουθίως ἢ ἰδία ἐκ τῶν μαθητρίων αὐτῆς τὴν καταλληλοτέραν, ἵνα τὴν διαδεχθῆ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους. Μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ πρώτου Διδασκαλείου διὰ τοῦ τῆς 11 Μαΐου 1867 Β. Διατάγματος ὠρίσθη νὰ ἀναπληρωθῆ τοῦτο ὡς πρὸς τὴν μόρφωσιν καὶ ἐξέτασιν τῶν διδασκαλισσῶν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀρσακείου Παρθεναγωγείου. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1856 δὲ ὡς βλέπομεν μεγάλην φροντίδα κατέβαλεν ἡ Κυβέρνησις πρὸς διαδοσὶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς τὸ θῆλυ γένος καὶ διὰ διαφόρων ἐγκυκλίων πρὸς τοὺς Νομάρχας καὶ Δημάρχους τοῦ Κράτους ἀπευθυνομένων συνίστα αὐτοῖς νὰ φροντίσωσι περὶ συστάσεως σχολείων τῶν κορασίων καὶ ἐξεύρεσιν τῶν καταλλήλων νεανίδων, ἵνα αὐταὶ ὡς ὑπότροφοι τῶν Δήμων καὶ Κυβερνήσεως μορφωθῶσιν ὡς διδασκάλισσαι· τὰς δημοδιδασκάλους δὲ διὰ διαφορῶν ἐγκυκλίων παρώτρυνεν εἰς τὴν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, καὶ μόρφωσιν τῆς κοινωνίας παρέχουσαι ἑαυτὰς παράδειγμα πάσης ἀρετῆς. Μίαν ἐκ τῶν τοιούτων ἐγκυκλίων θεωροῦμεν ὡς ὠφέλιμον νὰ περιλάβωμεν ἐνταῦθα.

Ἄριθ. Πρωτ. 8038

**ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΑΥΤΩΝ, ΠΑΡΑΙΝΗΤΙΚΗ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣ. ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὰς δημοδιδασκάλους

Πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους ἀποτεινόμενος δὲν ὤκησα νὰ μετα-

χειρισθῶ γλῶσσαν τραχυτέραν πῶς καὶ ἀπειλητικὴν, λαλῶν ἀνὴρ πρὸς ἄνδρας· πρὸς ὑμᾶς ὅμως, Κυρίαί, καὶ τὰς ἐκφράσεις ἀναγκάζομαι νὰ περιστείλω ἐπὶ τὸ ἠπιώτατον, καὶ τὰς νοουθεσίας νὰ μετριάσω ἐπὶ τὸ ἀνεπαχθέστατον. Ἐλπίζων ὅμως ὅτι λαλῶν πρὸς Ἑλληνίδας εὖ ἠγμέναις, θέλω ἐννοηθῆ εὐκόλως καὶ εὐηκόως. παρκαλῶ ὑμᾶς νὰ μὲ ἀκούσητε οὐχὶ μόνον ὡς Ὑπουργόν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀδελφόν καὶ φίλον.

Ἡ ὑπόληψις ὑμῶν, φίλαι νεανίδες, εἶνε τὸ τιμαλφέστατον πάντων κτημάτων, ὅπερ ὀφείλετε νὰ διατηρήσητε ἀπροσβλήτων καὶ ἀπὸ ἀπλῆς ὑπνοῦσιαις. Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ὑμᾶς εὐπαθεστέρας καὶ εὐαισθητοτέρας τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ, ἐλαττούμεναι ἐκείνων κατὰ τοῦτο, ὑπερέχετε κατὰ τὴν περὶ τὸ παιδαγωγεῖον εὐχαιρείαν καὶ τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας τῶν παιδῶν.

Ἡ παιδαγωγικὴ, τὸ σπουδαιότατον μέρος τῆς διδασκαλίας, ἧς ἠκροάσθητε τὰς ἀρχάς, ὑπέδειξεν ἤδη ὑμῖν, ὅτι ὁ μὴ παιδαγωγηθεὶς ὀρθῶς λυγίζεται ἀπαιδευτος κἂν ἤθελεν ἀποκτήσει γνώσεων περιουσίαν· ἐμάθετε δὲ πάντως, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρὸς ἐπλάσθη διὰ τὸν ἔξω καὶ ἐν ὑπαιθρῷ βίον, τὸ δὲ τῆς γυναικὸς διὰ τὸν οἶκον. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ὅποια ἱερότης καθηκόντων, ὅποια λαμπρῶν παντοίων ἀρετῶν !! Καὶ διὰ τοῦτο μὴτηρ περιστοιχουμένη ὑπο τέκνων ἐναρέτων, τὰ ὅποια εἰς τὴν μέριμναν καὶ τὸ παράδειγμα αὐτῆς ὀφείλουσι βίον εὐδαίμονα, εἶναι τὸ ὠραιότατον τῶν θεαμάτων.

Τὰς ἀρχὰς ταύτας ἐπιμελήθητε, φίλαι, νὰ καταστήσητε κοινὰς ταῖς παρ' ὑμῶν διδασκομέναις, παρεχούσαι ὑμᾶς αὐτὰς παράδειγμα τῶν ἠθικῶν παραγγελμάτων, ὅσα δὲν λείπετε, εἴμι βεβαίως, νὰ ἐπαναλαβανῆτε συχνὰ ταῖς μαθητρίαις σας. Μεταξὺ τῶν κακῶν συνηθειῶν, ὅσας θὰ στιγματίσητε, πρωτίστη πάντως εἶνε ἡ περὶ τὸν καλλωπισμὸν ἀπειροκαλία, τὰ πολυποικίλα ἐκεῖνα καὶ πολυδαπανα κοσμήματα, τὰ περίθετα τριχώματα, τὰ ψευδίπλαστα χρώματα, τὰ ὅποια ἀσχμίζουσι μᾶλλον ἢ ὠραίζουσι τὰς νεανίδας, καὶ μετὰ τῶν ὁποίων ἡ παρθενικὴ σεμνότης δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃ.

Ἄλλὰ ταῦτα πάντα, τῶν ὑποίων τὴν ἄμεσον ἀποσκορᾶσιν ἀπαιτεῖ καὶ λόγφ οικονομίας ἢ πτωχῆ μας κοινωνία, πῶς δύναται νὰ διαταξῇ τελεσφόρως ἡ δημοδιδασκάλος, ὅταν ὁ ἀντικεῖς καὶ εἰς

τὴν οἰκιακὴν τῆς τάξιν καὶ εἰς τὸ ἐπάγγελμά τῆς καλλωπισμὸς δια-
 ψεύδη τὰ διδάγματα τῆς; ὅταν ἐμφανίζηται ἐνώπιον πτωχῶν ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀπόρων κορασίων μετὰ πτερωτοῦ σκιαδίου, μετὰ
 διαφανοῦς κεκρυφάλου, μετὰ πολυτελῶν καὶ ποικιλοχρῶν ἱματίων;
 Καὶ πόσον ἀποτελεσματικώτερον ἤθελον ἐπενεργήσῃ ἐπ' αὐτῶν οἱ
 λόγοι τῆς, ἐὰν ἀπλῶς καὶ καθαρῶς ἐσταλμένη καὶ διὰ μόνων τῶν
 χρωμάτων τῆς αἰδοῦς κοσμημένη, ἔχῃ σύμφωνον πρὸς τοὺς λόγους
 τῆς καὶ τὴν περιβολήν;

Ἄλλὰ ταῦτα παραλείπων εἰς τὴν ἔμφυτον ὑμῖν, ὡς Ἕλληνισι,
 νοημοσύνην καὶ φιλοκαλίαν, ἀρκοῦμαι νὰ βεβαιώσω ἐπὶ πᾶσιν ὑμᾶς,
 ὅτι, ἀκολουθοῦσαι τὰ παραγγέλματα, ὅσα καὶ Ἐκκλησία, καὶ ἡ
 πολιτεία συνιστῶσιν ὡς ἀφευκτα εἰς τὸ φύλον ᾧ ἀνήκετε, θέλετε εὖρει
 πάντοτε πρόθυμον τὸ ὑπουργεῖον, οὐ προϊσταμαι, πρὸς πᾶσαν εὐλο-
 γον ὑμῶν ἀξίωσιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1872

Ὁ ὑπουργὸς

Α. Σ. Μαυροκορδάτος

Διὰ τῶν εἰρημένων ἐνεργειῶν τῆς ἡ Ἑλληνικῆ Κυβέρνησις κατώρ-
 θωσε νὰ διαδοθῇ καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ θήλεως φύλου, ἂν οὐχὶ ὄσον
 καὶ τῶν ἀρρένων, τοῦλάχιστον εἰς ἰκανοποιητικὸν βαθμὸν καὶ νὰ δια-
 λύσῃ τὰς προλήψεις τοῦ λαοῦ διὰ τὰ σχολεῖα τῶν θηλέων.

Ἡλ. Γοντζῆς

(ἀκολουθεῖ)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΠΛΗΡΟΥΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

(Συνέχεια σελ. 19 τοῦ β'. τεύχους, τοῦ Γ'. τόμου)

2. Πηγαι τῆς διδασκτέας ὕλης.

Ἄφ' οὗ σκοποὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου εἶνε τὸ νὰ γνωρίσῃ εἰς
 τοὺς παιδας τὴν περιβάλλουσαν αὐτοὺς φύσιν, τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς
 ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν τρόπον τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, ἔπεται
 ὅτι πηγαὶ τῆς διδασκτέας ὕλης εἶνε ἡ φύσις καὶ ἡ κοινωνία. Ἐκ τῶν
 δύο τούτων ἀποθηκῶν θὰ παραλάβῃ ὁ διδάσκαλος τὸ ἀναγκαῖον ὑλι-
 κόν, τὸ ὁποῖον θὰ ταξινομήσῃ διὰ τοῦ προγράμματος, ἵνα διὰ τῆς δι-
 δασκαλίας ἐξεγερθῇ παρὰ τοῖς παισὶ πολυμερὲς ἐνδιαφέρον τῆς γνώ-
 σεως τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων.

Οὕτω δὲ ἐκ μὲν τῆς φύσεως ὁ διδάσκαλος τὸ πρῶτον θὰ γνωρίσῃ
 εἰς τοὺς παιδας τὰ ἀντικείμενα αὐτῆς, ἥτοι θὰ διδάξῃ φυσικὴν ἱστο-
 ρίαν, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πρώτης τάξεως διὰ τῆς πραγματογνω-
 σίας προχωρεῖ κατ' αὐξοῦσαν πρόοδον μέχρι τῆς τελευταίας τάξεως.
 Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη ὁ παῖς νὰ γνωρίσῃ τοὺς νόμους
 τῆς ἀλληλεπίδρασεως τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως καὶ τὰ ἀποτελέ-
 σματα τούτων τῶν φυσικῶν νόμων, θὰ ἀναγραφῇ ὡς δεῦτερον φυσι-
 κὸν μάθημα ἡ φυσιογνωμία, ἥτις εἰσάγεται εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις,
 διότι ἄνευ τῆς γνώσεως τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως δὲν εἶνε δυνα-
 τὸν νὰ ἐξετασθῇ καὶ νοηθῇ ἡ ἀλληλεπίδρασις αὐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ τῶν
 ἀντικειμένων τῆς φύσεως ἀνάγκη νὰ γνωσθῇ τὸ ποσὸν καὶ ἡ μορφή,
 ἔπεται ὅτι τρίτον φυσικὸν μάθημα εἶνε τὰ μαθηματικά. Ἄλλὰ, πλὴν
 τῆς γνώσεως τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως καὶ τῶν νόμων, καθ' οὓς
 ταῦτα διέπονται, τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς μορφῆς αὐτῶν, εἶνε ἀναγκαῖα
 καὶ ἡ γνώσις τοῦ πλανήτου ἐν τῷ συνόλῳ του θεωρουμένου καὶ τῆς
 σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ σύμπαν, ἔπεται ὅτι τέταρτον φυσικὸν μάθημα

εἶνε ἡ γεωγραφία φυσικὴ καὶ μαθηματικὴ. Κατὰ ταῦτα ἐκ τῆς πρώτης πηγῆς τῆς διδακτέας ὕλης ἐκ τῆς φύσεως, πηγάζουσιν ἡ φυσικὴ ἱστορία, ἡ φυσιογνωσία, τὰ μαθηματικὰ καὶ ἡ γεωγραφία φυσικὴ καὶ μαθηματικὴ.

Μετὰ ταῦτα ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ κοινωνικῇ συμβιώσει μετὰ τῶν ὁμοίων του ἔχει ἀνάγκην μέσου συνεννοήσεως, ἡ δὲ γνώσις τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ὀνομασίας αὐτῶν, καὶ αἱ σχέσεις αὐτῶν ἐκφράζονται διὰ κρίσεων καὶ συλλογισμῶν, πρώτον κοινωνικὸν μάθημα εἶνε ἡ γλῶσσα. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς κοινωνίας περιέχεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἔπεται ὅτι δεύτερον κοινωνικὸν μάθημα εἶνε ἡ ἱστορία. Ἄλλ' ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων ἐκτείνεται ἐφ' ὅλου τοῦ πλανήτου κατὰ ποικίλους συνοικισμοὺς καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἀνθρώπου πληροῦνται διὰ τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἀτόμων, ἕνεκα τούτου τρίτον κοινωνικὸν μάθημα εἶνε ἡ πολιτικὴ γεωγραφία. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος συγκρίνων ἑαυτὸν πρὸς τὴν ὅλην φύσιν καὶ θέλων νὰ ὑποτάξῃ ὑπὸ τὸ ἐρευνητικὸν αὐτοῦ πνεῦμα τὰ πάντα παραδέχεται ὑπερτάτην αἰτίαν δημιουργῶν τοῦ σύμπαντος, καὶ συσχετίζων ταύτην πρὸς ἑαυτὸν δημιουργεῖ θρησκείαν, ἔπεται ὅτι τέταρτον κοινωνικὸν μάθημα εἶνε τὰ θρησκευτικὰ.

Κατὰ ταῦτα ἡ ἑτέρα πηγὴ τῆς διδακτέας ὕλης, ἡ κοινωνία χορηγεῖ τέσσαρα μαθήματα, τὴν γλῶσσαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν πολιτικὴν γεωγραφίαν καὶ τὰ θρησκευτικὰ.

Καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰκονικὴν παράστασιν τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτοῦνται δεξιότητες τινες, ἔπεται ὅτι πλὴν τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων, ἔκ τε τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας πηγάζουσιν ἑτέρα μαθήματα συντελοῦντα εἰς τὴν τεχνικὴν ἀναπαράστασιν τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως καὶ τὴν πλήρωσιν σωματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, τοιαῦτα δὲ εἶνε ἡ γραφὴ, ἡ ἱχνογραφία, ἡ γυμναστικὴ καὶ τὸ ἄσμα.

Τὰ ἀνωτέρω δύνανται νὰ παρασταθῶσι διὰ τοῦ ἐπομένου σχήματος.

Μόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς γνώσεως

Φύσεως	καὶ	Κοινωνίας.
Φυσικὴ Ἱστορία		Ἱστορία
Φυσιογνωσία		Γλῶσσα
Μαθηματικὰ		Πολιτικὴ Γεωγραφία
Φυσικὴ καὶ Μαθηματικὴ Γεωγραφία.		Θρησκευτικὰ

Δεξιότητες

Γραφὴ, Ἱχνογραφία, Γυμναστικὴ, Ἄσμα.

3. Φυσικὰ μαθήματα.

Α') Φυσικὴ Ἱστορία.

Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας, ἅμα αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ ἀποκτήσωσι τὴν ἱκανότητα νὰ δέχωνται τὰς ἐντυπώσεις τῆς περιβαλλούσης αὐτὰς φύσεως, ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίσῃ τὰ ἀντικείμενα αὐτῆς, τῶν ὁποίων ἀποτυπώνει ἐν τῇ συνειδήσει τὴν ὅλικὴν αὐτῶν παραστάσιν, συνδέων αὐτὴν μετὰ τοῦ σχετικοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον ἡ γλῶσσα δι' ἕκαστον ἀντικείμενον ὠρίσει. Τὴν ὀρμέμφυτον ταύτην τοῦ ἀνθρώπου διαθέσιν πρὸς γνῶσιν τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως ἀκολουθοῦν τὸ δημοτικὸν σχολεῖον προσπαθεῖ διὰ τῆς διδασκαλίας νὰ πλουτήσῃ τὸν κύκλον τῆς γνώσεως τῶν μαθητῶν, νὰ γνωρίσῃ εἰς αὐτοὺς λεπτομερέστερον τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως, νὰ ταξινομήσῃ ταῦτα κατὰ λογικὴν σειρὰν, ἐνισχύον τὴν ἀπομνημόνευσιν αὐτῶν, νὰ κατατάξῃ δηλ. ταῦτα εἰς γένη καὶ εἶδη, καὶ τὸ σπουδαιότερον νὰ καταστήσῃ γνωστὰς τὰς ὠφελείας ἢ βλάβας, τὰς ἐπερχομένας εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς ποικίλης σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς φύσεως.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ διδασκαλίς τῆς Φυσικῆς Ἱστο-

ρίας ἄρχεται ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσόδου τῶν μαθητῶν εἰς τὸ σχολεῖον. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὰ πρῶτα ἔτη ἡ φυσικὴ ἱστορία λαμβάνει τὴν μορφήν γλωσσικῆς διδασκαλίας, διότι ὁ διδάσκαλος παρουσιάζων πρὸς περιγραφὴν ἀντικείμενα οὐχὶ μόνον τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς τέχνης, καὶ συνδέων τὰ διάφορα αὐτῶν γνωρίσματα μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, καλλιεργεῖ καὶ πλουτίζει τὸ γλωσσικὸν ὑλικόν. Ἔνεκα τούτου οἱ πλείστοι τῶν παιδαγωγῶν παραδέχονται ὅτι ἡ περιγραφὴ ἀντικειμένων τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσι τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀνάγεται εἰς τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν, καὶ ὡς τοιαύτην ἀναγράφουσιν εἰς τὰ προγράμματα ὑπὸ τὸ ὄνομα *πραγματογνωσία*. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου τοιούτου νὰ εἶπω ὅτι ὁ ὅρισμός οὗτος δὲν εἶνε δεδικοιολογημένος, διότι καὶ ἡ κυρίως φυσικὴ ἱστορία αὐξάνει τὸ γλωσσικὸν ὑλικόν διὰ περιγραφῆς καὶ ὀνομασίας τῶν γνωρισμάτων τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων γνωστῶν ἢ ἀγνώστων εἰς τοὺς μαθητὰς ζώων, φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν. Πρὸς δὲ ὁ πλουτισμός τοῦ γλωσσικοῦ ὑλικοῦ καλλιεργεῖται καὶ διὰ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν κυρίως γλωσσικὴν διδασκαλίαν. Ἀλλὰ πλὴν τούτου καὶ τὰ πράγματα τὰ διὰ τῆς πραγματογνωσίας διδασκόμενα δὲν εἶνε ἄρα γε συνθέσεις ἀντικειμένων τῆς φύσεως; Ὅταν λ. χ. γίνεται πραγματογνωσία ἢ ἐποπτικὴ διδασκαλία τοῦ κήπου, ὁ διδάσκαλος ὁμιλεῖ περὶ φυτῶν, περὶ ζώων, περὶ ὕδατος κλπ. δηλ. περὶ φυσικῶν ἀντικειμένων, ἀναγομένων εἰς τὴν κυρίως φυσικὴν ἱστορίαν. Ἡ ὅταν περιγράφει τὸ πλοῖον δὲν κάμνει λόγον περὶ σιδήρου, ξύλων, ἀνθρώπων κλπ.;

Καὶ ἡδύνατό τις μὲν νὰ ἀντείπῃ εἰς ταῦτα ὅτι φυσικὴν ἱστορίαν λέγοντες νοοῦμεν τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν καὶ κατὰ τὰς τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων, ἐν ᾧ ἡ πραγματογνωσία ἢ ἐποπτικὴ διδασκαλία τῶν μικρῶν τάξεων δὲν ἔχει τοιοῦτον σκοπόν, εἰς τὴν δυνατὴν ὅμως ταύτην ἀντίρρῃσιν ἤθελον ἀπαντήσῃ ὅτι τὸ δημοτικὸν σχολεῖον δὲν σκοπεῖ νὰ κάμῃ ἐπιστήμονας, ἀλλ' ἀνθρώπους ἔχοντας τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὸν βίον γνώσεις.

Ἄκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ φυσικὴ ἱστορία διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα : α'.) Τὴν περιγραφὴν μεμονωμένων ἀντικειμένων τῆς

φύσεως ἢ τῆς τέχνης ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσι τοῦ ἠνωμένου δημοτικοῦ σχολείου α', β', καὶ γ'. β'.) Καὶ τὴν περιγραφὴν καὶ συστηματοποίησιν τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις δ', ε', καὶ στ'.

(Ἀκολουθεῖ)

II. Λεβαδάς

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

ΤΟΥ ΠΑΓΚΥΚΛΑΔΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Ὁ Παγκυκλαδικὸς Σύνδεσμος τῶν δημοδιδασκάλων συνελθὼν ἐν κανονικῇ συνεδρίᾳ τῶν μελῶν αὐτοῦ τῇ 12 Νοεμβρίου τρ. ἔτους 1909 ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Α' ἐνταῦθα Δημοτ. Σχολείου τῶν ἀρρένων περὶ 4ην μ. μ.

Λαθῶν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐν Ἀθήναις συγκροτηθεῖσα ἀπὸ ἔτους «Ἐνωσις τῶν ἀπανταχῶς Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων», ἧς καὶ ὁ Παγκυκλαδικὸς ἀπετέλεσεν ἕκτοτε μέλος, οὐδὲν ἔξεπλήρωσε τὸν προορισμὸν αὐτῆς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περιέπεσεν ἐσχάτως εἰς χρονίαν νόσον ἔνεκεν ἀτελευτήτων ἐργῶν καὶ ἀντεγλήσεων τοῦ Προεδρείου αὐτῆς ἐξ ὧν προσιωνίζεται ἐπικείμενον τὸ τέλος τῆς.

Ἄφ' ἑτέρου δὲ σκεφθεὶς ὅτι ὁ ἐπίσης ἐν Ἀθήναις ἐκ παλαιοῦ ὑφιστάμενος «Σύνδεσμος τῶν Ἑλλ. Δημοδιδασκάλων», μεθ' οὗ ὡσάυτως συνεργάσθη ἄλλοτε καὶ ὁ ἡμέτερος, δρᾷ μετὰ συνέσεως πάντοτε καὶ ἐπωφελῶς ὑπὲρ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδύσεως,

Ψηφίζει ὁμοθυμῶς τὰ ἑξῆς :

α'.) Ἀποχωρεῖ ὀριστικῶς τῆς «Ἐνώσεως» διακόπτων πάντα μετ' αὐτῆς δεσμόν.

β'.) Προσχωρεῖ εἰς τὸν «Σύνδεσμον τῶν Ἑλλ. Δημοδιδασκάλων»,

μεθ' οὗ θέλει συνεργάζηται ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ κλάδου· καὶ

γ'.) Ἐντέλλεται εἰς τὸν Γραμματέα τοῦ Σύνδεσμου, ὅπως καταστήσῃ γνωστὸν τὸ παρὸν ψήφισμα πρὸς τε τὴν «Ἐνωσιν» καὶ τὸν «Σύνδεσμον τῶν Ἑλλ. Δημοδιδασκάλων».

Ὁ Πρόεδρος
ΑΝΤ. ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Θεόδ. Σταματιόπουλος

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

Αὔγουστίνος Ναυπλιώτης, Κ. Σαλαπάτας, Ἰ. Βογιατζῆς, Εὐ. Ταραντῖνος, Ν. Πουρνάρας, Ἀθ. Στυλιανόπουλος.

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν

Ἐν Ἐρμούπολει τῇ 19 Νοεμβρίου 1909

Ὁ Πρόεδρος
ΑΝΤ. ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Θεόδ. Σταματιόπουλος

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΕΝ Τῇ ΕΛΛΗΝΙΚῃ ΒΟΥΛῃ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΩΝ

Κατὰ τὴν εἰς τρίτην ἀνάγνωσιν ἐπιψηφισιν τοῦ νομοσχεδίου περὶ ἐπιθεωρητικῶν περιφερειῶν ἔλαβον τὸν λόγον καὶ ὑπεστήριξαν θερμῶς τὸ δίκαιον τῶν δημοδιδασκάλων οἱ βουλευταὶ κ. κ. Καραϊσκάκης, Γάτσος, Θ. Παπαϊωάννου (Δωρίδος), Παπαμιχαλόπουλος καὶ Λαναράς καὶ ἀπέδειξαν εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι οἱ σήμερον δημοδιδασκαλοὶ εἶνε οἱ

ἀρμυδιώτεροι διὰ νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν Δημοτ. σχολείων καὶ οὐχὶ οἱ ἐκ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως προερχόμενοι.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω ἀντέλεξεν ὁ κ. Ἀλεξάκης βουλευτὴς Γορτυνίας, ὅστις ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου του πολλὰς ὕβρεις ἐξεστόμισεν ἐναντίον ὄλων τῶν δημοδιδασκάλων, οὓς ἐθεώρησεν ἐντελῶς ἀκαταλλήλους δι' ἐνωτέρας θέσεις καὶ ὅτι εἰς αὐτοὺς πολὺ εἶνε καὶ ἡ τοῦ διδασκάλου θέσις· ἔνεκα τῶν ὑβριστικῶν τούτων λόγων τοῦ κ. Ἀλεξάκη ἠναγκάσθη ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Π. Ζαίμης νὰ λάβῃ τὸν λόγον καὶ νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὸν κ. βουλευτὴν, ὅτι δὲν εἶνε πρόπον ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς προσώπου νὰ ὑβρίζῃ ὀλόκληρον κλάδον ἐκ 3 χιλιάδων συγκείμενον μεταξὺ τῶν ὁποίων συμβαίνει νὰ εἶνε καὶ κακοὶ ἀλλὰ εἶνε καὶ πολλοὶ καλοὶ, ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς κλάδους.

Μετὰ ταῦτα ἡ Βουλὴ προτάσει τῶν κ. Καλογεροπούλου καὶ Ν. Στράτου ἀπεφάσισε νὰ ψηφίσῃ τὸ νομοσχέδιον ὡς ἔχει καὶ νὰ ἐπανέλθῃ τὸ πρόβλημα καθεστώς· ἀνεγνώρισε δὲ διὰ βοῆς ὅτι οἱ δημοδιδασκαλοὶ πρέπει εἰς τὸ μέλλον νὰ γίνωνται ἐπιθεωρηταὶ καὶ παρεκάλεσε τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας νὰ φέρῃ ταχέως εἰς συζήτησιν τὸ περὶ Διδασκαλείου νομοσχέδιον, ὅπου νὰ συμπεριληφθῇ διάταξις προνοοῦσα περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον ἐπιθεωρητῶν.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ἐκφράζει τὴν ἀπειρον αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς ἀξιότιμους βουλευτάς κ.κ. Καραϊσκάκη, Θ. Παπαϊωάννου, Γάτσον, Λαναράν καὶ Παπαμιχαλόπουλον διὰ τὰς ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ περὶ σχολικῶν περιφερειῶν νομοσχεδίου ἀγορεύσεις των, δι' ὧν ὑπεστήριξαν τὰ δίκαια αἰτήματα τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τὴν ἐξύψωσιν τῆς παρ' ἡμῖν Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Νοεμβρίου 1909

Ὁ Πρόεδρος
Ι. ΤΖΙΒΑΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Ἡλ. Γοντζῆς

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΙ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Συνεδρία τῆς 4 Ὀκτωβρίου 1909

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην προτάσει τοῦ προέδρου κ. Ἰ. Τζιβα τοῦ Συμβουλίου ἀπεφάσισεν ὅπως τὸ προεδρεῖον διαμαρτυρηθῆ ἔγγραφως εἰς τὸν προεδρον τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου καὶ εἰς τὸν ἀρμόδιον ἐπιθεωρητὴν τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως διὰ τὸ ἐν Ἀμφίση συμβᾶν ἐπεισόδιον μεταξύ τῶν ἐκεῖ δημοδιδασκάλων καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γιαννούτσου. Εἶτα τὸ συμβούλιον ἀπεφάσισε νὰ παρουσιασθῆ εἰς τοὺς κ. κ. Ὑπουργοὺς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῆς Παιδείας καὶ παρακαλέσῃ αὐτοὺς νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς ἐπιψήφισιν τὰ γνωστὰ νομοσχέδια τοῦ κ. Εὐταξίου περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς Δημοτ. Ἐκπαίδευσεως μεταρρυθμίζοντες αὐτὰ καταλλήλως καὶ ἰδίως κατὰ τὰς διατάξεις τὰς ἀφορώσας τὸ ἐποπτικὸν Συμβούλιον, οὕτως ὥστε καὶ τὰ κατὰ τόπους ὑπάρχοντα νὰ διατηρηθῶσιν.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Διὰ πᾶσαν δοσοληψίαν, δι' ἀποστολὴν χρημάτων ἢ συνδρομῶν τοῦ περιοδικοῦ κτλ. ἀπευθυντέον πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συνδέσμου κ. Κ. Σβάρναν, ὁδὸς Μαραθῶνος 50.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Συνδέσμου μετεφέρθη εἰς τὸ βον σχολεῖον, ὁδὸς Μαραθῶνος 39.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τὰ διαπιστευτήρια διὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον καὶ λοιποὺς τοῦ ἔτους 1910 δεόν νὰ ἀνανεωθῶσι ἐγκαίρως πρὸ τῆς 15 Δεκεμβρίου ε. ἔ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. 3,600,000

ΙΔΡΤΘΗ ΤΩ 1891

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ : ἐν Μιτυλήνῃ, Κων)πόλει, Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ, Ἀθήναις, Πέρα καὶ Πόλει, (Κων)πόλεως), Ναζλῆ, Δικελῆ, Σοκίοις, Ἀγίω Ὁρει, Ἀἶβαλῆ.

- Προεξοφλοῦνται τοκομερίδια καὶ ἐμπορικὰ γραμμάτια.
- Ἐνοικιάζονται χρηματοκιβώτια Ἀγγλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ μικρῶ ἐνοικίῳ.
- Δίδονται δάνεια ἐπὶ ἐνεχείρῳ Λαχειοφόρων Ὁμολογιῶν ἐπὶ μικρῶ τόκῳ ἐξοφλητέα τμηματικῶς.
- Γίνονται δεκταὶ καταθέσεις εἰς τὸ Ταμιευτήριον ἀπὸ δρ. 5 μέχρι 3,000 ἀποδοτέαι τμηματικῶς ἢ ὀλικῶς εἰς πρώτην ζήτησιν καὶ δίδεται τόκος 4 1/2 0/0.
- Διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς ἄριστήν προθεσίαν γίνονται συμφωνίαι συμφέρουσαι διὰ τὸν καταθέτην, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ χρόνου τῆς καταθέσεως.
- Ἐκτελεῖ πάσας τὰς ἐργασίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀναγνωρισμένων Τραπεζῶν.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ὁδὸς Σοφοκλέους ἀριθ. 3.

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑΣ,"
 'Εν 'Αθήναις—'Οδὸς Σταδίου 44

- ΒΑΛΑΚΗ Π.—'Η ἀπὸ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου Διδασκαλία τῆς μητρικῆς γλώσσης. 'Αθήναι 1909 σ. 430 Δρ. 4.—
- ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΥ Γ.—'Εἰσαγωγή εἰς τὴν σύγχρονον ψυχολογίαν. 'Εκ τοῦ 'Ιταλικοῦ Guido Villa 'Αθήναι 1900 σελ. 521. . . . Δρ. 9.—
- ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗ Δ.—'Ψυχολογία μετ' ἐφαρμογῆς εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀγωγὴν καθόλου. 'Εκ τοῦ Γερμανικοῦ Π. Κονράδου. 'Εκδοσ. Β'. Δρ. 7.—
- ΠΕΠΠΑ Σ.—'Η Γυμναστικὴ καὶ αἱ παιδιαὶ τοῦ Δημοτικοῦ καὶ 'Ελλην. σχολείου ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ σχημάτων. 'Εκδ. Β'. βελτίων. . . . Δρ. 3 25
- ΠΕΠΠΑ—Norlander. Σουηδικὴ Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ 'Ελληνικῶν σχολείων τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων, τῶν ἀνωτέρων λυκείων καὶ σχολῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων. . . . Δρ. 3.50
- ΠΟΥΛΙΟΥ Χ. Τὸ βιβλίον τῶν γονέων, ἤτοι πρακτικὸς ὁδηγὸς περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπὸ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Καρόλου "Οππελ. . . . Δρ. 5.—

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ὑπὸ ΓΕΩΡΓ. Π. ΚΟΥΡΤΗ

Δημοδιδασκάλου καὶ δραματικοῦ συγγραφέως.

Περιέχει δραμάτια καὶ διαλόγους, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱστορίας ἡμῶν καὶ τῶν παραδόσεων, κατάλληλα διὰ μαθητὰς πρὸς μόρφωσιν ἐθνικοῦ χαρακτήρος.

Συνιστῶνται δι' ἐγκυκλίου ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Παιδείας καὶ Οἴκου. καὶ πωλοῦνται ὑπὲρ τοῦ ταμείου τοῦ 'Εθν. Στόλου.

Τιμὴ ἐκάστου ἀντιτύπου δρ. 1,55. "Ανω τῶν 5 σωμάτων γίνεται ἐκπτώσις 20 0/0.

Πωλοῦνται παρὰ τῆς συγγραφῆς Γ. Π. Κούρτη 'Ορφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα.

'Οδὸς Πειραιῶς—'Αθήναι

8. 8. 1914

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ

ΥΠΟ Γ. Γρ.

(συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 44. Τόμ. Γ'. τεύχ. Γ'.)

Τὰ σχολεῖα ἐπὶ Καποδιστριαίου.

'Η ἐθνικὴ συνέλευσις, ἣτις ἐν ἔτει 1822 συνήλθεν ἐν 'Επιδαύρῳ, ἵνα σκεφθῆ περὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας, δὲν ἐπιλάθετο καὶ τῶν σχολείων, εἰ καὶ οἱ καιροὶ τότε πρὸς σχολικὰς ἐργασίας ἦσαν ὅλας δυσμενεῖς, τοῦ πολέμου πανταχοῦ τοῦ 'Ελληνικοῦ γένους μαινομένου. 'Ανετέθη εἰς ἐπιτροπείαν νὰ ἐτοιμάσῃ ὄργανισμὸν τῶν σχολείων καὶ νὰ ὑποβάλῃ τοῦτον εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως. 'Ο ὄργανισμὸς οὗτος, ὅστις ἐδημοσιεύθη ἐν ἔτει 1824, παραδέχεται τρεῖς βαθμίδας ἐκπαιδεύσεως, τὴν κατωτάτην τὴν δημοτικὴν, τὴν μέσην, τὴν κλασσικὴν καὶ τὴν ἀνωτάτην τὴν ἐπιστημονικὴν. 'Η δὲ Κυβέρνησις ἐδήλωσεν ὅτι ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους, ὑφ' οὓς διετέλει τὸ ἔθνος τότε, ἦτο ἀδύνατον νὰ μεριμνήσῃ περὶ πάντων τῶν εἰδῶν τοῦ σχολείου καὶ κατ' ἀνάγκην περιορίζεται εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἀποβλέπουσα δὲ εἰς τὸ ὀλιγοδάπανον τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου προτιμᾷ ταύτην παντὸς ἄλλου συστήματος. Πρὸς μόρφωσιν δὲ δημοδιδασκάλων μέλλει νὰ ἀνοίξῃ Διδασκαλεῖον ἐν 'Αργεῖ, ἐνθα θὰ γίνωνται δεκτοὶ ὡς μαθηταὶ οἱ ἔχοντες ποιὰν τινα παιδευσιν. Τὸ Διδασκαλεῖον ὄντως κατόπιν ἰδρῦθη ἐν Ναυπλίῳ, ὅπου προσήλθον οἱ χρηματίσαντες πρόφῃ διδάσκαλοι, ἵνα ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὸν μηχανισμὸν τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου. Καὶ οὕτως ἤρχισε νὰ εἰσαγῆται, ὅπου αἱ περιστάσεις ἐπέτρεπον, ἡ ἀλληλοδιδασκατικὴ μέθοδος τοῦ Λαγκάστρου. 'Ο πόλεμος εἶχε μεταβάλλει εἰς σωρὸν ἐρειπίων πόλεις καὶ χωριά καὶ ὅλη ἡ χώρα παρουσίαζε τὴν εἰκόνα ἀχανοῦς ἐρημίας. Οἱ μαθηταὶ οὔτε βιβλία εἶχον οὔτε γραφικὴν ἕλην καὶ οἱ

καρποί τῶν σχολείων κατὰ φυσικὸν λόγον ἦσαν μετριώτατοι. Ζωὴν νέαν ἔλαβον τὰ σχολεῖα μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Καποδιστρίου, ὃν ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐξέλεξεν ὡς Κυβερνήτην ἐν ἔτει 1827. Ὁ Καποδίστριας, Ἕλλην Κερκυραῖος, ἀνεδείχθη ἔξοχος διπλωμάτης ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσσίας. Ἐν Ἑλβετία διατρίβων εἶχε γνωρισθῆ πρὸς δύο μεγάλους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἑλβετούς, τὸν Φελλεμβέργιον καὶ τὸν Πεσταλότην, ὧν τὰ σχολεῖα ἐπεσκέφθη καὶ ἐσπούδασεν ἐπιτοπίως. Βαθυτάτην δὲ εἰς αὐτὸν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἡ ἰδέα τῶν παιδαγωγῶν τούτων, οἵτινες ἐζήτουν δι' ὠρισμένου συστήματος ἀνατροφῆς νὰ ἀνυψώσωσι τὸν λαὸν εἰς ἄνωτερον βαθμὸν πολιτισμοῦ καὶ νὰ παρασκευάσωσιν αὐτὸν εἰς βίον ἀνθρωπινώτερον καὶ εὐτυχέστερον. Διὸ ὁ Καποδίστριας ὑπέβαλεν ἐν ἔτει 1816 ὑπόμνημα πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσσίας, ἵνα εἰσαχθῆ καὶ εἰς τὴν Ρωσσίαν χάριν τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ τὸ μέγα ἔργον τῶν Ἑλβετῶν παιδαγωγῶν. Εἶτα δὲ ἐλθὼν ὁ Καποδίστριας εἰς τὴν πατρίδα του ὡς Κυβερνήτης αὐτῆς ἀνάτατος, ὡς πρῶτον μέλημά του ἐθεώρησε νὰ παιδεύσῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τοῦ συστήματος τοῦ Πεσταλότη καὶ τοῦ Φελλεμβέργου, ἵνα ταχέως ἀνυψώσῃ αὐτὸν εἰς ἀκμὴν καὶ πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν. Πολλάκις ἔλεγεν ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ: «Ἡ ἐλπίς τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει εἰς τὴν καλὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδῶν». Διὰ τοῦτο καὶ τὸ πρῶτόν του ἔργον εἶνε ἡ ἴδρυσις ἐν Αἰγίνῃ τοῦ ὀρφανοτροφείου, ὅπερ προωρίζετο νὰ λειτουργήσῃ ὡς δημοτικὸν σχολεῖον καὶ ἐργαστήριον κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Φελλεμβέργου. Ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ θὰ ἰδρῦετο καὶ θὰ ἐλειτούργει καὶ τὸ Διδασκαλεῖον πρὸς μόρφωσιν δημοδιδασκάλων. Ἡ περὶ τῆς ἀξίας τῆς Λαγκαστριανῆς μεθόδου, ὡς μετεχειρίζοντο αὐτὴν οἱ Γάλλοι, ὑπόληψις ἐκρτασιώθη πλέον καὶ ἀπεφασίσθη νὰ εἰσαχθῆ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετεφράσθη ἐκ τῆς γαλλικῆς ὁ ὀδηγὸς τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου τοῦ Σαρατζίου καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους πρὸς ἐφαρμογὴν. Ὡσαύτως ἐν Αἰγίνῃ ἰδρῦθη καὶ τὸ κεντρικὸν σχολεῖον, ὅπερ ἦτο ἄνωτερον σχολεῖον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἥτοι εἶδος Ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ Γυμνασίου παρ' ἡμῖν, εἰς ὃ συνέρρευσαν πολυάριθμοι μαθηταὶ ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ μαθηταὶ ἐν Αἰγίνῃ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἠδύξθησαν εἰς

χιλίους πεντακοσίους. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχον βιβλία πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν πάντων τῶν σχολείων, ἰδρῦθη ἴδιον τυπογραφεῖον πρὸς τοῦτο, ὅπερ ὑπῆρέτησε τότε πολὺ τὰ γράμματα. Εἰς ὅλην δὲ τὴν κίνησιν ταύτην καὶ ζωὴν ὁ Καποδίστριας ἦτο ἡ ψυχὴ ἡ σκεπτομένη καὶ κινουσα. Ἐκτίζε σχολεῖα, ἐπροικιόδοτε αὐτὰ μὲ θρανία, μὲ διδακτικὰ ὄργανα, παρεκίνησε τοὺς πλουσίους εἰς δωρεάς, ἔγραφε πρὸς τοὺς φιλέλληνας ἔξαιτούμενος αὐτῶν τὴν συνδρομὴν, παρέθηκε τῶν διδασκάλων τὸν ζῆλον εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός των, ἐδίδασκεν αὐτοὺς περὶ ἀμοιβῶν καὶ ποινῶν, παρεκάθητο εἰς τὴν διδασκαλίαν των, ἐπῆνει τοὺς μεθοδικοὺς διδασκάλους, ἐπῆνει τοὺς ἐπιμελεῖς μαθητάς. Ὁ Καποδίστριας ἦτο Κυβερνήτης, πατήρ, διδάσκαλος τοῦ ἔθνους. Αἱ ἐπιστολαὶ του, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, γέμουσι παιδαγωγικῶν συμβουλῶν. Ἐνταῦθα καταχωρίζω περιόπην ἐκ μιᾶς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, ἣν ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς διδασκάλους τῆ 29 Αὐγούστου 1829, ἔχουσαν ὡς ἑξῆς:

«Εἶμαι τελείως εὐχαριστημένος ἐκ πάντων τῶν σχολείων τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ἐπεσκέφθη. Διὰ τοῦτο θεορῶ καθῆκον νὰ ἐκφράσω πρὸς πάντας τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ πρὸς τοὺς ἐξόχους ἄνδρας, οἵτινες διωργάνωσαν τοιαῦτα σχολεῖα, καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους ὅχι ὀλιγώτερον, οἵτινες ἐν τῷ μέσῳ μεγάλων στερήσεων ἐξετέλεσαν τὸ καθήκον των μετ' ἐπιμελείας ἀξιεπαίνου, ὥστε τὴν καλὴν κατάστασιν τῶν σχολείων νὰ ὀφείλωμεν εἰς τὸν ζῆλον αὐτῶν, ὡς καὶ εἰς τοὺς μαθητάς τῶν σχολείων, οἵτινες διὰ τῆς ἐπιμελείας των καὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς των μᾶς ἐνισχύουν εἰς τὰς μεγάλας ἐλπίδας, ἃς δικαιούται νὰ ἔχη παρ' αὐτῶν ἡ πατρις ἡμῶν».

Ἡ πατρικὴ αὕτη στοργὴ τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τοὺς διδασκάλους, ὧν ἀνεγνώριζε τὰς ἐργασίας, ἐκίνησε τῶν διδασκάλων τὴν φιλοτιμίαν, ὥστε ἕκαστος αὐτῶν νὰ ἀμιλλᾶται περισσότερα νὰ κατορθώσῃ, ἵνα φανῆ ἄξιος τῆς εὐνοίας τοῦ Κυβερνήτου. Τὰ σχολεῖα ὀσημέραι ἐπολλαπλασιάζοντο. Καὶ τὸ ἰδεῶδες τοῦ Καποδιστρίου ἦτο νὰ ἔχη πᾶν χωρίον καὶ τὸν διδάσκαλόν του. Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ 1829 εὐρέθησαν δημοτικὰ σχολεῖα ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ τριάκοντα ἐν ἔχοντα μαθητάς δισχιλίους καὶ ἑξήκοντα τέσσαρας, ἐν

δὲ ταῖς νήσοις σχολεῖα τριάκοντα ἐπτὰ ἔχοντα μαθητὰς τρισχιλίους καὶ ἑξακοσίους πενήκοντα, ἐν δὲ τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι τρία ἔχοντα μαθητὰς τετρακοσίους ἐπτὰ. Ἐν ὧν ὑπῆρχον σχολεῖα μὲν δημοτικά ἑβδομήκοντα καὶ ἓν καὶ μαθηταὶ τούτων ἑξακισχίλιοι καὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ εἶς, Ἑλληνικὰ δὲ σχολεῖα τριάκοντα ἐπτὰ καὶ μαθηταὶ τούτων δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι ὀγδοήκοντα ὀκτώ.

Ἄδικοι μορφαὶ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου

Πολλάκις ἠκούσθησαν παρ' ἐγκρίτων ἀνδρῶν μορφαὶ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου, ὅτι δῆθεν εἶχεν ἀποστροφὴν πρὸς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα καὶ ὅτι ὅλη αὐτοῦ ἡ προσοχὴ ἐστράφη εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. «Εἶχεν, ὡς λέγει ὁ Μενδελσών, ἰδιαιτέραν ἀγάπην πρὸς πρωτογενῆ καὶ περιορισμένον πολιτισμόν, ὅστις περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐνδιαφέρεται ἢ περὶ πορισμοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, ἀγνοῶν πάντα ἄλλον ὑψηλότερον προορισμόν». Ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶνε ὀρθὴ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ διαγγέλματος αὐτοῦ τοῦ Καποδιστρίου κατὰ τὴν τετάρτην Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ἐν ᾗ ἐξαίρει ὅτι πρῶτον πρέπει νὰ ἰδρυθῶσι καὶ νὰ ἐργασθῶσι τὰ δημοτικά σχολεῖα καὶ κατόπιν τὰ ἄλλα τὰ ἀνώτερα, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἐγγράφονται μαθηταὶ περὶ ἀνὰ τετάρτην τὸ δημοτικὸν καὶ ὅτι εἶναι ἀδύνατον τὰ πάντα νὰ γίνωσι συγχρόνως. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ λόγου τούτου πῶς δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸν Καποδίστριαν ἐχθρὸν τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἀφ' οὗ βλέπομεν αὐτὸν διατηροῦντα πολλοὺς ὑποτρόφους Ἑλληνας εἰς Εὐρωπαϊκὰ Πανεπιστήμια, ὅστις ἐκθύμως εἰργάσθη πρὸς ἴδρυσιν τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας ἐν Κερκύρα, ὅστις μάλιστα ἐπροικιόδοτησεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ χημικὸν ἐργαστήριον, ὅστις ἔπεισε τὸν Τσάρον νὰ χαρίσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ ὀρυκτολογικὴν συλλογὴν; Ὁ Καποδίστριας ὡς μεγαλόνοτος ἀνθρώπος εἰργάσθη μεθοδικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας. Ἦθελε νὰ στηρίξῃ τὸ οἰκοδόμημά του ἐπὶ στερεᾷ καὶ ἀσφαλτοῦς βάσεως καὶ τοιαύτη ἀναμφισβητήτως εἶνε ἡ μόρφωσις τοῦ λαοῦ καὶ ἡ διανοητικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων. Ἦθελε καὶ ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία νὰ γίνωνται ἐπιστημονικῶς. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἴδρυσεν τὴν γεωργικὴν σχολὴν τῆς Τίρυνθος.

Ἐσαύτως ἤθελε νὰ ἔχη κληρὸν εὐπαίδευτον, οὗ τὴν ἀποστολὴν ἐθεώρει μεγάλην, ὡς βλέπομεν εἰς τὰς ἐπιστολάς του πρὸς τὸν Μουστοξύδην, ἐνθα τονίζει ἰδίᾳ ὅτι μόνον μορφωμένοι ἱερεῖς θὰ ἐμπνέουν εἰς τὸν λαὸν σεβασμὸν καὶ θὰ διαφυλάττουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰς ψευδοδιδασκαλίας καὶ τὰς ἀποπλανήσεις τοῦ ὕλισμοῦ.

Καὶ περὶ τῶν νέων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ ἀπῆρχοντο εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸς σπουδὴν, ἐμερίμνα ὡς φιλόστοργος πατὴρ. Ἐφρόνει ὅτι ἡ διαμονὴ ἐκεῖ τῆς εὐπλάστου νεότητος ἀποβαίνει αὐτῇ ἐπικίνδυνος, ἀποξενούσα αὐτὴν τῶν πατρῶν ἠθῶν, τῆς μητρικῆς γλώσσης, τῆς πατρῶς θρησκείας, καὶ δυσκολεύουσα κατόπιν τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν τῇ πατρίδι.

Διὰ τοῦτο ἐπεκαλεῖτο ὑπὲρ αὐτῶν τῶν νέων τὴν κηδεμονίαν τῶν φιλελλήνων Γερμανῶν, Ἑλβετῶν, Γάλλων, πολλοὺς δὲ ὀνομαστοὺς λογίους ἀνδρας ἐκάλεε νὰ ἰδρῦσωσιν ἐν Ἑλλάδι ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια. Περὶ πάντων ἐμερίμνα ὁ ἕξοχος ἀνὴρ, ἡ καρδιά του ὅλη ἀνῆκεν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν ἀγαπητὴν, ὑπὲρ αὐτῆς εἰργάσθη καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, ὑπομένων γενναίως καὶ καρτερικῶς πᾶσαν ταλαιπωρίαν τοῦ νέου βίου, ἀγαπώμενος δ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐκάλεε αὐτὸν πατέρα, μέχρις οὗ ἀνοσίᾳ χεῖρ ἐν ἔτει 1831 ἔθνηκεν τέλος εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνδρός.

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ἡ ἑλλειψὶς καλοῦ προγράμματος, λέγουσὶ τινες, εἶναι τὸ αἷτιον τῶν κακῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως. Ἡ ὑπαρξις τοῦ προγράμματος, λέγουσιν ἄλλοι, εἶναι ἡ αἰτία πάντων τῶν κακῶν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Τῷ ὄντι τὸ πρόγραμμα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἔτι καὶ νῦν παρὰ πολλῶν διδασκάλων νομίζεται βιβλίον ἱερόν, οὗ τὰ λεγόμενα ἐκτελοῦνται κατὰ γράμμα μετ' εὐλαθείας. Δι' ἄλ-

λους τὸ πρόγραμμα ἀποτελεῖ ταπεινωτικὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν διδασκάλων καὶ τὴν πρόοδον τῶν σπουδῶν. Εἶναι οὕτω τὸ κάλλιστον καὶ τὸ χεῖριστον ἄμα πρᾶγμα, καὶ ἂν ὁ Αἴσωπος ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐκαλεῖτο νὰ ἐκλέξη διὰ τὸν κύριον αὐτοῦ τὸ ἄριστον καὶ τὸ χεῖριστον τῶν πραγμάτων, οὐχὶ μεταξὺ τῶν φαγητῶν, ἴσως ἤθελεν ἐκλέξει τὸ πρόγραμμα!

Ἄλλ' ὡς ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι συμβαίνει πολλάκις, οὕτω καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ. Τὸ πρόγραμμα δὲν εἶναι ἀληθῶς ἄξιον οὔτε τῆς ὑπερβολικῆς τιμῆς τῶν μὲν, οὔτε τῆς ὑπερβολικῆς καταφρονήσεως τῶν ἄλλων.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξαπτόμεθα καὶ πρέπει νὰ μάθωμεν νὰ παρατηρῶμεν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀταραξίας πάντα τὰ πράγματα εἴτε ὑπὸ φωτοστεφάνου περιβάλλονται ταῦτα εἴτε ὑπὸ βδέλυκτοῦ πέπλου καλύπτονται.

Καὶ πρῶτον ἄς μὴ προσκολλώμεθα εἰς τοὺς τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι πάντοτε πολὺ μακρὰν τῆς πραγματικότητος καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀληθείας. Ἄς καλέσωμεν δὲ τὴν πειρὰν ἡμῶν. Αὕτη λέγει ἡμῖν ὅτι διὰ τοῦ αὐτοῦ προγράμματος καὶ τῶν αὐτῶν ὀδηγιῶν διδάσκαλοι, ἄλλως εὐσυνείδητοι καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ ἔργον τῶν, μοχθοῦσι πολὺ διὰ νὰ κατάρχωσιν ἰσχνὰ ἀποτελέσματα, ἐν ᾧ ἄλλοι ἀφικνοῦνται εἰς τὸν σκοπὸν εὐκόλως.

Τοιαῦται παρατηρήσεις καὶ τινες ἄλλαι, ἄς θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐπισυνάξη, μοι φαίνονται ἀποδεικνύουσαι κάλλιον ἢ μακρὰ ἐπιχειρήματα ὅτι τὸ πρόγραμμα κέκτηται ὅλως σχετικὴν ἀξίαν. Καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθῆ δι' ὀλίγων ὅτι τὸ καλὸν πρόγραμμα δὲν κάμνει τὸ καλὸν σχολεῖον, ἀλλ' ὁ καλὸς διδάσκαλος.

Ἄλλὰ τοῦτο εἶναι μία ἀλήθεια θεωρητικὴ καὶ πολὺ γενική. Ἐν τῇ πραγματικότητι δυστυχῶς τὰ πράγματα οὐδέποτε εἶναι τοσοῦτον ἀπλά.

Πρέπει δὲ πρῶτον νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν δημοτικῶν ἡμῶν σχολείων ἐξεπονήθη ὑπ' ἀνθρώπων πεπειραμένων, κάλλιστα εἰδότην τὰς ἀνάγκας τοῦ παιδίου, καὶ ὡς τοιοῦτον θὰ ἤξιζε νὰ μὴ καταφρονῆται. Ἐξ ἄλλου, ἰσορροπίας τινὸς οὔσης ἀναγκαίας μεταξὺ τῶν διαφόρων μαθημάτων, τὸ διαφέρον τῶν παιδίων ἐνίοτε ἔχει ἀνάγκην νὰ προστατευθῆ ἐναντίον ἀστοχάστων προτιμήσεων διδασκάλων τινῶν ὑπὲρ τῆς δεῖνος ὕλης ἢ ἐναντίον ἀδικαιολογῆτων περιφρονήσεων ἄλλων διδασκάλων κατὰ τινος ἄλλης ὕλης. Τέλος δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι ἀφότου ὁ νόμος ὥρισε τὸ σχολεῖον ὑποχρεωτικὸν διὰ πάντας ἡ Πολιτεία ἔχει καθῆκον νὰ ἐξασφαλίσῃ ταῖς οἰκογενεαῖς μάθησιν διδομένην ἐντὸς ὠρισμένων ὧρων ὕλης καὶ χρόνου. Διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ ὀρίσῃ τὰ μαθήματα καὶ τὴν ὕλην ἐκάστου, καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῶν διδασκάλων ἐπὶ τῶν σημείων, τὰ ὁποῖα ὡς οὐσιώδη πρέπει νὰ φυλάσσωνται. Λοιπὸν τὰ προγράμματα εἰσιν ὠφέλιμα.

Ἐφέλιμα βεβαιότατα, ἀλλ' ὅταν μεταχειριζώμεθα αὐτὰ μετὰ νοῦ. Τὸ πρόγραμμα ὁμοιάζει πρὸς τινὰ φάρμακα, τὰ ὁποῖα θεραπεύουσι τοὺς εἰδότης νὰ λαμβάνωσι ταῦτα μετὰ νοῦ καὶ φρονεῖν τοὺς λαμβάνοντας ταῦτα ἀπερισκέπτως. Ἐὰν τῷ ὄντι ἐλλείψῃ πρωτοβουλίας ἢ ἔνεκα παιδικοῦ φόβου τῶν προϊσταμένων ἀρχῶν ἢ τῶν ἐξετάσεων διδάσκαλος τις νομίζει ὅτι τὸ πρόγραμμα εἶναι σωρὸς ἐντολῶν ἄθικτος, ἐὰν ἀξιοῖ νὰ θέτῃ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου πάσας τὰς συνταγὰς αὐτοῦ καὶ μηδεμιᾶς τούτων νὰ ὀλιγορῆ, κινδυνεύει νὰ θυσιάσῃ τὸ συμφέρον τῶν μαθητῶν του εἰς τὸν περιορισμένον σεβασμὸν τοῦ προγράμματος.

Καὶ τὸ πρόγραμμα ἀποβαίνει τότε τὸ χεῖριστον τῶν πραγμάτων· ἀλλ' ἄς σπεύσωμεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ σφάλμα οὐδόλως ὑπάρχει ἐν τῷ προγράμματι.

Τὸ πρόγραμμα ἡμῶν ἀπευθύνεται συγχρόνως πρὸς πάντα τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος, τὰ σχολεῖα τοῦ βιομηχανι-

κοῦ Πειραιῶς καὶ τῆς ἀγροτικῆς Θεσσαλίας, τὰ σχολεῖα τῶν μεγάλων πόλεων καὶ τὰ σχολεῖα τῶν μικρῶν χωριῶν. Καὶ μόνη ἡ δῆλωσις αὕτη θὰ ἤρκει ὅπως πεισθῶμεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ προγράμματος δὲν εἶχε περὶ αὐτοῦ ἄλλην γνώμην ἢ ὅτι ἦτο μόνον ἀπλοῦς ὁδηγός. Ἐνεκα δὲ τούτου καὶ μόνου τοῦ λόγου ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ διὰ πάντα τὰ σχολεῖα γενικῶς, ὑπάρχει πᾶσα πιθανότης ὅτι οὐδενὶ τούτων ἰδιαίτερος προσήκει ἀκριβῶς. Ὁ θέλων δὲ νὰ ἐπιβάλῃ αὐτὸ ἀκριβῶς, ὡς ἔχει, ὁμολογεῖ ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐγένοντο διὰ τὸ πρόγραμμα καὶ οὐχὶ τὸ πρόγραμμα διὰ τοὺς μαθητάς. Ἀλλὰ τίς θὰ ἐτόλμα νὰ ὑποστηρίξῃ μίαν τοιαύτην ἀνοησίαν;

Ἔστωσαν δὲ βέβαιοι οἱ διδάσκαλοι ὅτι δὲν ὑπάρχουσι τώρα ἐπιθεωρηταὶ ἀπρδοκιμάζοντες διδάσκαλον, ὅστις ἐν τῷ συμφέροντι τῆς διδασκαλίας του ἠθελε τροποποιήσει ἢ συστελεῖται λεπτομέρειάν τινα τοῦ προγράμματος. Εἶναι ἄλλως εὐκόλον καὶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ γίνῃ περὶ τούτου συνεννόησις μεταξὺ διδασκάλου καὶ ἐπιθεωρητοῦ.

Κατὰ γράμμα λοιπὸν ἐξεταζόμενον τὸ πρόγραμμα εἶναι ἐν σύνολον ὁδηγιῶν χαρακτῆρος γενικοῦ, καθ' ὃ πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ ἐργαζώμεθα κατὰ τὸ δυνατόν μέτρον· ἀλλὰ πολὺ ὑπεράνω τῆς ἀσχολίας ταύτης τίθεται διὰ τὸν διδάσκαλον τὸ καθῆκον νὰ προσαρμόζῃ τὴν διδασκαλίαν του ταῖς τοπικαῖς ἀνάγκαις καὶ τῇ πνευματικῇ ἀναπτύξει τῶν μαθητῶν των. Ὁ ἀμελῶν τούτων καὶ σεβόμενος ὑπερβολικῶς τὸ πρόγραμμα θὰ ἐσκέπτετο ὡς ὁ ἰατρός τοῦ Μολιέρου, ὅστις προὔτιμα νὰ φονεύσῃ τὸν ἀσθενῆ του κατὰ τὰς συνταγὰς τοῦ Ἴπποκράτους ἢ νὰ σώσῃ αὐτὸν παρὰ τὰς συνταγὰς ταύτας.

Ἐχὼ τεσσαράκοντα δύο μαθητάς, ἔγραφε Παρισινὸς διδάσκαλος, τεσσαράκοντα δύο παιδία ἡλικίας 8—11 ἐτῶν. Ἐκ τούτων δώδεκα οὐδέποτε εἶδον τὸν Σηκουάναν, δύο δὲν ἔχουσιν ἴδει οὔτε ἀτμομηχανὴν οὔτε βαγόνι, εἴκοσι πέντε ἀγνοοῦσι τὴν Παναγίαν τῶν Παρισίων, δέκα ἐπτὰ δὲν εἶδον

τὸ Λοῦβρον, ἐννέα οὐδέποτε ἐξῆλθον τῶν Παρισίων καὶ ἀγνοοῦσιν ἐντελῶς τὴν ἀγροτικὴν ζῶν καὶ αὐτὴν τὴν ὄψιν οἰτοφόρου ἀγροῦ, δάσους, ἀγροτικοῦ δρόμου... Καὶ ὅμως διδάσκω τὰ παιδία ταῦτα τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων Γαλατῶν, τῶν Ρωμαίων, τῶν Φράγκων!...»

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐκκληττώμεθα ἂν ἐν τῷ προγράμματι ὑπάρχῃ ὕλη ἀχρηστος τοῖς μαθηταῖς ἡμῶν ἢ μὴ δυναμένη νὰ διδαχθῇ ἐπωφελῶς ἐν τῷ σχολείῳ ἡμῶν. Ἡ ἐπιστήμη ἄλλως ἢ πορευομένη βαθμυδὸν ταχύτερον τίθησι πρὸ παραγράφων τινῶν τοῦ προγράμματος τὴν ὑπόμνησιν: τροποποιεῖτε ἢ συστέλλετε. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ κλάδεις εἶναι ἀναγκαῖα. Πολλὰ πρόγματα μεταβάλλονται ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν καὶ τὸ σχολεῖον ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται λίαν ὅπως συμβαδίξῃ τῇ προόδῳ καὶ προσαρμόζηται τῇ ἐποχῇ του.

Συμπεραίνομεν λοιπὸν ὅτι ὁ πιστεύων ἑαυτὸν δεδεμένον ὑπὸ τοῦ γράμματος τοῦ προγράμματος ἀποδεικνύει ὅτι στερεῖται πάσης πρωτοβουλίας ἢ ὅτι φοβεῖται ὑπερβολικῶς τὰς εὐθύναις.

Οὐδὲν κωλύει τὸν διδάσκαλον ν' ἀπορρίψῃ θαρραλέως ὅπερ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶναι ἀκατάλληλον. Οὐδὲν κωλύει αὐτὸν νὰ ἐθάπτηται ἐλαφρῶς καὶ νὰ παρέρχηται θέματι ἄνευ ἐνδιαφέροντος ἢ μικροῦ τοιούτου, ὥστε νὰ ἔχῃ τὸν ὑλικὸν χρόνον καὶ τὴν ὄρεξιν νὰ ἐνδιατριβῇ πολὺ ἐν τούτῳ ὅπερ εἶναι ὀφέλιμον καὶ ἅμα εὐχρηστον. Καὶ προσθέτω ὅτι οὐ μόνον οὐδὲν καὶ οὐδεὶς κωλύει τὸν διδάσκαλον νὰ πράττῃ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι τὸναντίον τὸ πᾶν ὠθεῖ αὐτὸν νὰ ἐργάζηται οὕτω καὶ κατὰ πρῶτον λόγον ὁ κοινὸς νοῦς.

Ἐντεῦθεν προκύπτει ὅτι τὸ πρόγραμμα ἡμῶν φαίνεται κακὸν μόνον διότι κακῶς ἀντιλαμβανόμεθα αὐτοῦ καὶ διότι δανεῖζομεν αὐτῷ τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν.

Ἔστω τέλος τὸ πρόγραμμα καλὸς ὁδηγός ἐκείνοις τοῖς διδασκάλοις οἵτινες ζητοῦσι παρὰ τούτου μόνον ὅ,τι δύ-

ναται νὰ δίδη, οἵτινες ἐρμηνεύουσιν αὐτὸ μετὰ νοῦ, οἵτινες μὴ νομίζοντες τὰ ἄρθρα αὐτοῦ ἄρθρα πίστεως ἐπιμελοῦνται νὰ εὐρίσκωσιν ἐν αὐτῷ ὁδηγίας ὠφελίμους.

(Μετάφρασις)

Ἰ. Βαχαβιόλος

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΠΛΗΡΟΥΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

(Συνέχεια σελ. 59 τοῦ γ'. τεύχους τοῦ Γ'. τόμου)

Β. Μέθοδος διδακτικῆ καὶ ὕλη τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἢ πραγματογνωσίας τῶν κατωτέρων τάξεων α', β' καὶ γ'.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη ἡ διδασκαλία τῆς φυσικῆς ἱστορίας εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις λαμβάνει τὴν μορφήν διελόγου τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν διὰ τῆς περιγραφῆς μεμονωμένων ἀντικειμένων τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης. Διὰ τῆς περιγραφῆς δὲ τῶν ἀντικειμένων τούτων τὸ δημοτικὸν σχολεῖον σκοπεῖ νὰ ἀυξήσῃ τὸν παραστατικὸν κύκλον τῶν μαθητῶν, νὰ ἀσκήσῃ τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν καὶ νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ἔμφυτον τοῖς παισὶ προδιάθεσιν εἰς τὸ παρατηρεῖν. Συνδέων δὲ τὰς παραστάσεις μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἀυξάνει τὸ γλωσσικὸν ὕλικόν. Ἐπειδὴ ἡ περιγραφὴ μεμονωμένων ἀντικειμένων προϋποθέτει τὴν σαφῆ γνῶσιν τῆς ὀλικῆς αὐτῶν παραστάσεως, ἐπιταί ὅτι ἡ ὕλη τῆς φυσικῆς ἱστορίας τῶν κατωτέρων τάξεων πρέπει νὰ ληφθῇ ἐκ τῆς περιφερείας τῆς οἰκίας, τῆς σχολῆς καὶ τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου, ἐν οἷς ζῇ ὁ μαθητής. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ὕλικὴ παράστασις εἶνε γνωστὴ εἰς τοὺς μαθητάς, ἤτοι ἡ γενικὴ ἔννοια, πρόκειται δὲ διὰ τῆς περιγραφῆς νὰ σαφηνισθῶσι τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς καθολικῆς ἔννοιαι, ἤτοι αἱ ὑπάλληλοι πρὸς ταύτην ἔννοιαι, πρέπει νὰ γείνη χρῆσις κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσι τῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου. Ἄλλ' αἱ παραστάσεις τότε μόνον ἀποτυποῦνται εἰς

τὴν συνειδήσιν τοῦ ἀνθρώπου ζωηραί, ὅταν προκύπτωσιν ἐξ αἰσθημάτων, προερχομένων ἐξ αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων, ἕνεκα τούτου πρέπει νὰ παρουσιάζωμεν ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτὰ τὰ φυσικὰ ἢ τεχνικὰ ἀντικείμενα ἢ ἐν ἐλλείψει ὁμοιώματα ἀπτὰ ἢ εἰκόνας τούτων καλλιτεχνικάς. Κατὰ δὲ τὴν περιγραφὴν νὰ προσκαλῶμεν τοὺς μαθητάς διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων, νὰ ἐποπτεύωσι τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα, μετὰ τῶν ὁποίων συνδέομεν τὸ ὑπὸ τῆς γλώσσης ὀρισθὲν ὄνομα, ὅπερ ἀπομνημονεύουσιν οἱ μαθηταὶ διὰ τῆς ὑφ' ἐνὸς ἕκαστου ἀπαγγελίας καὶ τῆς ἐν χορῶ. Ἡ περιγραφὴ τέλος πρέπει νὰ ἀκολουθῇ λογικὴν σειρὰν, παραλειπομένων τῶν ἐπουσιωδῶν γνωρισμάτων, καὶ νὰ διεξάγῃται διὰ τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς, αἱ δὲ ἀπαντήσεις νὰ γίνωνται διὰ πλήρων προτάσεων.

Ὅλη τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἢ πραγματογνωσίας

Α' ἔτος συνδιδασκαλίας Α', Β' καὶ Γ' τάξεως.

Δύο μαθήματα καθ' ἑβδομάδα ἤτοι μαθήματα καθ' ὅλον τὸ ἔτος περίπου 80.

1) Τὰ ἐξωτερικὰ μέρη τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, 2) ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς αἰσθητήρια ὄργανα, ἐξεταζόμενα μόνον ὡς πρὸς τὴν χρησιμότητα ἀνευ λεπτομεροῦς περιγραφῆς, 3) ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ μαθηταὶ, 4) ἡ αἴθουσα τῆς παραδόσεως. Χρησιμότης τῶν ἐν αὐτῇ σκευῶν, 5) ὁ κύων, 6) τὸ πρόβατον, 7) ὁ ἵππος, 8) ὁ λαγῶς, 9) τὸ στρουθίον, 10) ἡ γλαυξ, 11) ἡ ὄρνις, 12) ἡ νῆσσα, 13) αἱ φωλαὶ τῶν πτηνῶν, 14) ἡ χελώνη, 15) ἡ σαύρα, 16) περὶ ὄφειων γενικῶς, 17) ὁ ἰχθύς, 18) ἡ μέλισσα, 19) αἱ πεταλοῦσαι, 20) ὁ καρκίνος, 21) ὁ κήπος, 22) τὸ δένδρον, 23) οἱ θάμνοι, 24) ὁ γεωργός, 25) ὁ ποιμὴν, 26) ὁ ἀλιεύς.

Β' ἔτος συνδιδασκαλίας Α', Β' καὶ Γ' τάξεως.

1) Τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου, ἀνευ λεπτομεροῦς περιγραφῆς, 2) αἱ χεῖρες, 3) ὁ οἶκος, 4) ἡ γαλῆ, 5) ὁ βούς, 6) ὁ ὄνος, 7) ὁ κόνικλος, 8) ὁ χοῖρος, 9) ὁ ἰεράξ, 10) ἡ χελιδὼν, 11) ὁ χῆν, 12) ἡ περιστέρα, 13) ὁ βᾶτραχος, 14) ἡ ἔχιδνα, 15) ἡ σαρδέλλα, 16) ὁ τέπιξ, 17) ἡ ὀκτάπους, 18) ἡ ἐλαία, 19) ἡ τριανταφυλλέα,

20) ὁ ὀπωροπώλης, 21) ὁ ξυλουργός, 22) ὁ ἰατρός, 23) τὸ πλοῖον, 24) ὁ ἔμπορος, 25) μέταλλα γενικῶς (νομίσματα).

Γ' ἔτος συνδιδασκαλίας.

2) Ὁ σκελετὸς τοῦ ἀνθρώπου, 2) οἱ ὀδόντες, 3) ἀσθένεια τοῦ ἀνθρώπου, 4) ὁ ἀκανθόχοιρος, 5) ἡ αἷξ, 6) ὁ ἡμίονος, 7) ὁ ἀμαξήλατος, 8) ὁ ποντικός, 9) ὁ ἀετός, 10) ὁ ἄπυος, 11) ὁ Ἰνδιάνος (γάλλος), 12) ὁ πελαργός, 13) τὸ σχοιμύθιον, 14) ἡ ἀράχνη, 15) ἡ ἀρίγγη, 16) ἡ σηπία, 17) ἡ συκῆ, 18) ἡ ἄμπελος, 19) ὁ οἴνοπώλης, 20) ἡ θάλασσα, 21) τὰ μαγειρικὸν ἄλας, 22) τὰ μάρμαρα, 23) ἡ ἀσβεστός, 24) ὁ κτίστης, 25) ὁ ψαρμακοποιός, φάρμακα.

Παναγ. Γ. Λιβαδάς

Διδάσκαλος τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν.

Ἡ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

(Συνέχεια σελ. 54 τοῦ Γ' τεύχους).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Τὸ διὰ τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων ὀργανικοῦ Νόμου τοῦ 1834 συσταθὲν ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ ἔτους 1864, ὅποτε κατηργήθη ὡς ἐντελῶς ἄχρηστον. Ἐκτοτε αἱ μὲν ὑποψήφιοι διδασκάλισσαι ἐζητάζοντο ἐν τῷ Ἀρσακείῳ, ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις διελάθομεν, αἱ δὲ θέλοντες νὰ γείνωσι δημοδιδασκαλοὶ ἐνώπιον ἐπιτροπῆς διαρκοῦς ἐν Ἀθήναις ἐδρευούσης καὶ ἀπαρτιζομένης ἐκ δύο Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν Γυμνασιαρχῶν τῶν ἐν Ἀθήναις δύο τότε Γυμνασίων ἢ τῶν ἀναπληροῦντων αὐτοῦς, προσωρινῶς κωλυομένοις, καθηγητῶν τῶν αὐτῶν Γυμνασίων καὶ ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ τῶν Δημοτικῶν σχολείων ὡς προέδρου (Β. Δ. 12 Σεπτεμβρίου 1872).

Ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐγίνοντο καὶ αἱ δευτέραι ἐξετάσεις τῶν πτυχιούχων δημοδιδασκάλων αἱ διὰ τοῦ ἄρθρου 72 τοῦ Νόμου τοῦ 1834 ὀριζόμεναι.

Διὰ τοῦ ὀργανικοῦ νόμου τοῦ 1834 ὡς ἐν τῷ περὶ ἐπιθεωρήσεως κεφαλαίῳ περιελάβομεν καθιερώθη ἱεραρχικὴ ἐποπτεία καὶ ἐπιθεωρήσεις πολυποίκιλος τῶν Δημοτικῶν σχολείων ὑπὸ διδασκάλων ἐπαρχιακῶν καὶ νομαρχιακῶν, ἐπαρχῶν καὶ νομαρχῶν, καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων. Ἐκορυφούτο δὲ ἡ ὅλη ἐποπτεία καὶ διευθύνει εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργεῖον. Τὴν ὅλην διοίκησιν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως συνεκέντρωσε τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ἰδίᾳ ὁ ἐν αὐτῷ Γενικὸς Ἐπιθεωρητής, τῇ προτάσει τοῦ ὁποῦ ἐνηργουῖντο πᾶσαι αἱ μεταβολαί, αἱ παύσεις καὶ αἱ μεταθέσεις τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων ὡς καὶ οἱ διορισμοί, καθότι πᾶσαι αἱ περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν διατάξεις τοῦ Νόμου 1834 ἐτέθησαν εἰς ἀχρηστίαν. Μεταθέσεις, παύσεις καὶ διορισμοὶ διδασκάλων ἐγίνοντο εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους καὶ ἀνευ δεδικαιολογημένων λόγων ἕνεκα δὲ τούτου μεγάλη βλάβη ἐγίνετο εἰς τὴν Ἐκπαιδεύσιν.

Τὸ κακὸν τοῦτο τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μαθημάτων μεταβολῶν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ περιωρίσθη κάπως διὰ τοῦ ΓΗ' Νόμου τῆς 30 Μαΐου τοῦ 1871 περὶ μὴ μεταθέσεως καθηγητῶν καὶ διδασκάλων διαρκούντος τοῦ Σχολικοῦ ἔτους. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ὤρισθη ὅτι οὐδεὶς καθηγητῆς καὶ οὐδεὶς ἢ οὐδεμία διδασκαλὸς μετατίθεται ἀπὸ σχολείου εἰς σχολεῖον διαρκούντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐκτὸς ὀρισμένων περιστάσεων ἢτοι λόγῳ νόσου πιστοποιουμένης ὑπὸ δύο ἐπιστημόνων ἰατρῶν, συνεπειᾶ ἀμοιβαίας αἰτήσεως δύο τοιούτων καὶ συνεπειᾶ γνωμοδοτήσεως τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν ὅτι ἡ περαιτέρω διαμονὴ καθηγητοῦ ἢ διδασκαλοῦ ἐν τῷ σχολείῳ, ἐν ᾧ διδάσκει, εἶνε ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς εὐλόγους ἀξιώσεις τῆς κοινότητος καὶ δύναται νὰ ἔχη δυσαρέστους συνεπειάς· κατὰ τὴν τελευταίαν ὁμῶς περιπτώσειν ἐζητεῖτο πάντοτε ἡ ἀπολογία τοῦ μνηυομένου. Ἐκτοτε πᾶσαι αἱ μεταβολαὶ ἐγίνοντο εὐθὺς μετὰ τὰς θερινὰς ἐξετάσεις.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι μέγα πλῆγμα ὑπέστη διὰ

τῆς καταργήσεως τοῦ πρώτου συσταθέντος διδασκαλείου ἐν Ἀθήναις· εἰς τὰ τάξεις τῶν δημοδιδασκάλων παρεισήχθησαν διὰ τῶν ἐπιτροπῶν ἄνθρωποι καὶ τῆς ἐλαχίστης διδασκτικῆς ἰκανότητος στερούμενοι καὶ αὐτῆς τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου ἐντελῶς ἀδαεῖς, οἵτινες εἰσαγαγόντες τὴν ἀταξίαν ἐν τῷ σχολείῳ, συνετέλεσαν εἰς τὴν παντελῆ αὐτοῦ δυστυχίαν· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι στερούμενοι ἐντελῶς τῆς δευτέρας γραμματικῆς καὶ διδασκτικῆς μορφώσεως καὶ προερχόμενοι ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων ἐκ τῶν ναυαγησάντων ἐν ἄλλοις ἐπαγγέλμασιν ἀπέβησαν τὴν πρὸς τοὺς διδασκάλους ὡς μορφωτὰς τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ ἐμπιστοσύνην τῶν κοινοτήτων καὶ κατέστησαν τὸ ὄνομα τοῦ διδασκάλου προσωνυμίαν χλευαστικὴν καὶ περιφρονητικὴν. Ἡ τοιαύτη ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἀναγνώρισις δημοδιδασκάλων ἔνευ προπαρασκευῆς εἰς τὰ ἀρμόδια διδασκαλεῖα διετηρήθη μέχρι τοῦ ἔτους 1881, διότι καὶ μετὰ τὴν ἰδρύσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις νέου διδασκαλείου δὲν κατηργήθη ἀμέσως καὶ τὸ Β. Δ. τῆς 12 Σεπτεμβρίου 1872 ὁλοσχερῶς, ἀλλὰ διὰ τοῦ τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1878 Β. Δ. περὶ ἐξετάσεως τῶν δημοδιδασκάλων εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον ὤρισθη ὅτι εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον θέλουσιν ἐξεταζέσθαι σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀναγνωρισθῶσι δημοδιδάσκαλοι ἔχοντες τὰ ἐξῆς προσόντα· 1) οἱ φέροντες ἀπολυτήριον ἱερατικῆς σχολῆς· 2) οἱ φέροντες ἐνδεικτικὰ προαγωγῆς ἀπὸ τῆς α΄ γυμνασιακῆς τάξεως εἰς τὴν β΄ τάξιν.

Τέλος δέ, ὅτε ἤρχισαν νὰ ἐξέρχωνται δημοδιδάσκαλοι ἐκ τοῦ νέου Διδασκαλείου τοῦ συσταθέντος ἐν Ἀθήναις διὰ τοῦ ΧΘ΄ νόμου τῆς 11 Ἰανουαρίου 1878, διὰ Β. Διατάγματος τῆς 23 Νοεμβρίου 1881 ἀπηγορεύθη τοῦ λοιποῦ νὰ ἀναγνωρίζωνται δημοδιδάσκαλοι μὴ φοιτήσαντες τὸν νενομισμένον χρόνον ἐν Διδασκαλείῳ.

Οὕτω τέλος ἀφ' ἐνός μὲν διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν νέων Διδασκαλείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ ν' ἀναγνωρίζωνται δημοδιδάσκαλοι μὴ φοιτήσαντες εἰς Διδασκαλεῖον ἐτέθη τέλος εἰς τὴν λυπηρὰν ταύτην κατάστασιν τῆς ἐν Ἑλλάδι Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἤρχισε νέα περίοδος ἀναγεννήσεως τῆς παρ' ἡμῖν Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὡς θέλομεν ἰδεῖ ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Ἡλ. Γοντζές

ΕΚ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

D. R. M. JAHN

Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῆς 5ης γερμανικῆς ἐκδόσεως
Ἑπαμ. Γ. Παππαμχαῖλ δημοδιδασκάλου.

Αἱ παραστάσεις.

α) Γεγονότα. Τὰ αἰσθήματα, αἱ ἀντιλήψεις καὶ αἱ ἐποπτεῖαι διαρκοῦσιν, ὡς γνωστόν, ὅσον διαρκεῖ ὁ ἐρεθισμὸς ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων ὀργάνων. Μετὰ τὴν πάροδον τοῦ ἐρεθισμοῦ ἢ ὅταν κλείσωμεν τὰ αἰσθητήρια ἡμῶν ὄργανα παύει τὸ αἶσθημα καὶ ἡ ἀντίληψις. Οὐχ ἦττον ὑπολείπεται τι ἐν ἡμῖν ἐξ αὐτοῦ ὡς συνέχεια, δηλαδὴ εἰκὼν τις ἐκ τοῦ ἀντιληπτοῦ π. χ. ἐκ δένδρου τινὸς τὸ ὁποῖον εἶδομεν ἢ ἐκ μελωδίας ἣν ἠκούσαμεν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει λέγομεν ὅτι δυνάμεθα αὐθις τὸ ἀντικείμενον ἐν ἡμῖν νὰ παριστῶμεν, ὅτι τοῦτο ἐκ νέου πρὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἐμφανίζεται, ὅτι αὐθις πρὸ τοῦ πνεύματος ἡμῶν ἀναδύεται, ὅτι ἀναμνησκόμεθα τούτου, ἐπανέρχεται εἰς τὴν συνείδησιν, διασφύζεται ἐν τῇ μνήμῃ. Ἡ γλώσσα ἀκριβῶς ἐν τῷ παριστάνει εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἐκφράσεις, διότι ἡ ἐνέργεια αὕτη εἰς τὰς οὐσιώδεις ἐνεργείας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀνήκει· βῆμα πρὸς βῆμα παρακολουθεῖ τὸν ἄνθρωπον καθ' ὅλον του τὸν βίον, μάλιστα διαρκούντος τοῦ ὕπνου ἐπιβάλλεται ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν ὄνειρων πλάσματων.

Τὰ περιεχόμενα τῆς ψυχῆς, ἅπερ κέκτηται, ὅταν ἀναπαριστῶνται ἀντικείμενα, ὀνομάζονται παραστάσεις. Αἱ παραστάσεις εἶναι φυσικὰ ἐπίσης πολυάριθμοι ὡς τὰ αἰσθήματα καὶ αἱ ἀντιλήψεις. Παριστῶμεν χρώματα, τόνους, σωματικὰς ἀλγηδόνας, ὀφθέντα πρόσωπα, ζῷα, γνωστὰς ἡμῖν ὁδοὺς, οἰκίας, τοποθεσίας. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀποβαίνει ἔτι μεγαλύτερος ἐκ τοῦ ὅτι δύνανται αἱ μεμονωμένα παραστάσεις ἐν ταῖς ταῖς διαφορωτάταις συνδέσεσι νὰ ἐμφανίζωνται. Δὲν ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο τὰ αἰσθήματα ἀμέσως νὰ προηγῶνται τῶν

παραστάσεων. Μακρὰ χρονικὰ διαστήματα κείνται πολλάκις μεταξύ αὐτῶν καὶ ὅμως ἡ εἰκὼν τοῦ ἀντικειμένου ἐμφανίζεται ἐν ὅλῃ τῇ τελειότητι αὐτῆς. Τόπος πρὸ πολλῶν ἐτῶν παρατηρηθεὶς, φίλος πρὸ πολλοῦ ἀποθανῶν παρουσιάζεται αὐτῆς ἐν τῇ μνήμῃ ὡς παράστασις.

β.) Αἰσθημα, ἀντίληψις, παράστασις. Τὸ ἀπὸν εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ παριστῶμεν, τὸ παρόν, τὸ αἰσθητῶς νῦν τοῦναντίον καθίσταται αἰσθητὸν καὶ ἀντιληπτόν. Ἡ παράστασις εἶναι μόνον εἰκὼν τις ἀπεικασμὰ τι τοῦ ὄντως αἰσθητοῦ καὶ ἀντιληπτοῦ· διότι ἕκαστος γνωρίζει κατὰ τὸ σύνηθες ἐὰν ἀντικείμενόν τι ὄντως ὄρᾳ, ἢ ἄπτεται τούτου, ἢ ἐὰν τοῦτο παριστᾷ μόνον. Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξύ τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἀντιλήψεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς παραστάσεως ἀφ' ἑτέρου εἶναι εἰς ἄκρον χαρακτηριστική. Ἡ παράστασις τοῦ πρασίνου μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ αἰσθήματος, δὲν εἶναι πρασίνη, ἢ τῆς ἰσχυρᾶς βροντῆς δὲν ἠχεῖ, ἢ τῆς γλυκείας γεύσεως δὲν εἶναι γλυκεῖα. Ἡ παράστασις ὅθεν ἀπώλεσε τὴν ἰσχὴν καὶ τὴν ζωηρότητα τοῦ αἰσθήματος. Τὰ μάλιστα ἀλλόκοτον ἐν τῷ συναισθήματι εἶναι τόδε· ὡς ἀνάμνησις τῆς ἰσχυροτάτης σωματικῆς ἀλγηδόνης οὐδεμίαν ἀλγηδόνα φέρει ἐν αὐτῷ, ἢ παράστασις τῆς ὀδονταλγίας δὲν προσξενεῖ τοιαύτην.

Ἐννοεῖται, ὅτι φρονοῦσί τινες, ὅτι ἢ ἐν αὐτοῖς ἀναμνησθεῖσα χρωματικὴ εἰκὼν κατ' οὐδὲν παραλλάσει τῆς ἐπιζησάσης ἀντιλήψεως καὶ ὅτι ἐμφανίζονται αὐτοῖς τὰ ἀντικείμενα ὡς ἀνάμνησις μὲ ἀυτὰ ταῦτα τὰ φυσικά των χρώματα καὶ ὡς πρότερον παρετηρήθησαν. Ἐκτὸς τούτου δυνατόν νὰ συμβῇ, ζωηρὰ τις παράστασις νὰ προσενηγήσῃ αὐτὴν ταύτην τὴν συναισθηματικὴν ἐνέργειαν ὡς ἢ κατ' αἰσθησιν ἀντίληψις. Οὕτω δύναται ἢ παράστασις φαγητοῦ ἀηδῖαν διεγείραντος καὶ ἢ ἀνάπλασις τοῦ συνεπιβιώσαντος συναισθήματος νὰ ἔχωσιν ὡς συνέπειαν τὸν ἔμετον. Κατὰ συνέπειαν ὑπάρχουσιν ἀναμφιβόλως ἀτομικαὶ διαφοραί, ἀφ' ἑτέρου εἶναι ἐπίσης βέβαιον ὅτι κατὰ κανόνα παράστασις τις τοῦ ὄντως αἰσθητοῦ καὶ ἀντιληπτοῦ κατὰ τὸν ῥηθέντα τρόπον εἶναι διάφορος.

Ἡ πρόδοσις αὕτη ἐκ τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἀντιλήψεως εἰς τὴν παράστασιν εἶναι πάλιν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἡμετέρου πνεύματος λίαν σπουδαία. Θὰ εἴμεθα ὅμοιοι μὲ τὰ ἐφήμερα ἔντομα ἐὰν ἐπληροῦτο ἢ ἡμετέρα συνειδήσις πάντοτε ἐξ ἐκεῖνου, ὅπερ τὰς ἡμε-

τέρας αἰσθήσεις ἀπασχολεῖ, θὰ ἐξῶμεν μόνον ἐν τῇ στιγμῇ, ἣτις ἀπ' εὐθείας ἡμῖν προσφέρεται. Παρελθόν τι καὶ μέλλον, ἱστορία τις τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀτόμων καὶ ἱστορία τις τῶν λαῶν οὐδὲν τότε θὰ παρεῖχε. Ἡ τοιαύτη κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου μόλις θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παρασταθῇ ὀρθῶς, ἀμυδρὰν τινα εἰκόνα παρέχουσιν ἡμῖν οἱ ὅλως ἐπιτόλαιοι, εὐήθεις καὶ ἠλίθιοι ἄνθρωποι. Τὰ πράγματα ὅμως δεικνύουσι, πῶς ἢ ἀνάπτυξις καὶ ἢ ὑπαρξις τῶν ἀνθρώπων ἐξαρχῶνται ἐξ ἐνεργειῶν καὶ καταστάσεων κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσημάντων καὶ ἀφανῶν.

Ἡ ῥηθεῖσα ἀνωτέρω διαφορὰ μεταξύ ἀντιλήψεως καὶ παραστάσεως κατ' ἣν ἢ παράστασις δὲν κέκτηται πλέον τὴν ἰσχὴν καὶ τὴν ζωηρότητα τοῦ αἰσθητοῦ, καὶ ἢ παράστασις ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀντίληψιν εἶναι χασματώδης καὶ ἀτελής, εἶναι ἀξιόμημπος, ἰδίᾳ ἐκ μέρους τῆς παιδαγωγικῆς. Στοχάζεται τις ἐν τούτοις πόσον θὰ ἐπεβαρύνετο ἢ συνειδήσις ἡμῶν ἐὰν πᾶσαι αἱ παράστασις ἐπεβάλλοντο κατὰ τὸν τέλειον τύπον τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῆς ἐποπτείας. Ἡ διαφορὰ μεταξύ τοῦ νῦν καὶ τοῦ πρότερον θὰ ἐκινδύνευεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐξαλειφθῇ καὶ ὅποια δυστυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐὰν σὺν ἐκάστη ἀναμνήσει ἐπιβιωσάσης ἀλγηδόνης συνέβαινε ἐκ νέου ὅλη αὕτη ἢ ἀλγηδών.

Ἐν τῇ δυνατότητι, ἐκ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἀντιλήψεων νὰ ἐλευθερούμεθα καὶ εἰς τὰς καταστάσεις ἐκεῖνας νὰ προβαίνωμεν ἐν αἴῃ ἢ ψυχῇ δὲν εἶναι πλέον προσδεδεμένη εἰς τὰ πρωτογενῆ αἰσθημάτων, σὺν τῇ ἀναγκαιότητι τοῦ ἐπιζήσαντος γεγονότος, κείται ἅμα τὸ σπουδαιότατον τῶν τῆς μορφώσεως κινητηρίων σημείων. Αἰσθημάτων καὶ ἀντιλήψεως ἐπιβάλλονται μοι ἐξῶθεν· τὰ αἰσθητήριά μου εἰσὶν ἀνεωγμένα καὶ οὕτω δὲν μοι εἶναι δυνατόν τοὺς εἰσβάλλοντας ἐρεθισμοὺς νὰ ἀποκρούσω. Ἐν τῷ παριστάνειν ὅμως ἐξαρχῶμαι ἐξ ἑμαυτοῦ. Αἱ παράστασις παρορμῶσι πρὸς ἐσωτερικὴν τινα ζωὴν. Ἄναπαριστῶμεν ὀφθέντα, ἀκουσθέντα, ἐπιζήσαντα γεγονότα, ἵνα ἐν αὐτοῖς ἐντρυφήσωμεν.

Δὲν εἶναι βεβαίως εὐκόλον νὰ τραπῶμεν πρὸς τοῦτον τὸν ἐσωτερικὸν βίον.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ
(ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος πίνακος

ΝΟΜΟΣ	Ἀριθμὸς σχολείων		Ἀρ. μαθητῶν καὶ μαθητρ.		Πτυχ. δημοδιδάσκαλ.			Πτυχ. Ἀρσαζείου			ἰστοδιδάσκαλ.		προσωφ. δ)λοι	
	ἀρρένων	θηλέων	ἐγγεγραμμένων	φοιτώντων	Αος	Βος	Γος	Αος	Βος	Γος	ἀρρένες	θηλείς	ἀρρένες	θηλείς

Α'. Χ Ρ Ι Σ Τ Ι Α

ΧΑΝΙΩΝ	108	43	9443	8361	28	27	1	7	9	2	26	8	33	27
ΣΦΑΚΙΩΝ	47	16	3286	2972	3	11	3	1	1	1	8	4	19	12
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	104	28	6717	6166	5	34	4	4	5	—	17	2	56	20
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	125	51	10426	9466	12	40	4	7	6	—	25	4	58	33
ΛΑΣΗΘΕΙΟΥ	85	32	7509	6369	13	29	4	1	2	—	6	2	48	32
Σύνολον	469	170	37381	33334	61	141	16	20	23	—	82	20	214	124

Β'. Μ Ο Υ Σ Ο Υ Λ Μ Α

ΧΑΝΙΩΝ	8	2	885	824	2	1	—	3	1	—	—	—	3	1
ΣΦΑΚΙΩΝ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ΡΕΘΥΘΜΗΣ	1	1	332	314	1	2	—	3	—	—	—	—	—	—
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	3	1	606	510	1	2	1	1	1	—	—	—	1	3
ΛΑΣΗΘΕΙΟΥ	2	—	139	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	14	4	1962	1758	4	5	1	7	2	—	—	—	4	4

Σημειώσεις. 1). Μουσουλμανικά σχολεία υπάρχουν ἐν Κρήτῃ ἀρρένων

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1908—1909
ὑπὸ τοῦ γραφείου τῆς Ἀν. Δ. τῆς Παιδείας).

Γραμμοί	ἄρρένες	θηλείς	Ὀριστοὶ δι' ἐξέτασεων	Βαθμὸς σχολείων							Μουσουλμάνοι Δ)λοι			
				Ἐτησία δασαπῆ	4)τάξια	3)τάξια	2)τάξια	Α)βάθμια	Β)βάθμια	Γ)βάθμια	Δευθύνται	Διδάσκαλοι	Δευθύντρια	Διδασκάλοισα

Ν Ι Κ Α

13	4	5	170190	3	4	—	1	18	2	12	1	24	35	51
8	—	—	55020	—	—	—	—	9	1	2	1	10	14	27
3	6	12	1200	2	—	1	1	8	1	14	5	20	21	59
8	7	17	3800	2	3	—	—	19	3	19	6	27	38	59
1	1	4	127020	1	—	3	1	19	4	9	2	16	25	37
33	5	22	647230	8	7	4	3	73	11	56	15	97	133	233

Ν Ι Κ Α

—	—	—	27048	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	1	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	8916	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	4
—	—	—	27156	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	1	2
1	—	—	2040	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
1	—	—	65160	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	24	3	12

μὲν 3 ἐπτατάξια, 1 τετρατάξια, 1 διτάξια, 3 δευτεροβάθμια, 6 τριτοβάθμια

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

(*Συνέχεια Σελ. 27 τοῦ Β' τεύχους τοῦ Γ' τόμου*).

Τὰ πρακτικά τοῦ Συνδέσμου τῆς 22 Φεβρουαρίου 1909 ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀναφέρουσιν :

«... Κατόπιν ὁ πρόεδρος κ. Λιβαδάς λέγει ὅτι οἱ κ. κ. πρόεδροι τῶν Συντεχνιῶν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου περιέλαβον ὑπὸ τὴν προστασίαν των καὶ τὸ ζήτημα τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως ὡς ζήτημα λαϊκὸν καὶ ὅτι ἕνεκα τούτου τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἔσπευσε νὰ εὐχαριστήσῃ τούτους προσωπικῶς καὶ δι' εὐχαριστηρίου ἐπιστολῆς, καὶ ζητεῖ ὅπως ἡ συνέλευσις ἐγκρίνῃ τὰ διαβήματα ταῦτα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ἡ συνέλευσις διὰ βοῆς ἠδ' εὐχαρίστησε τὸ Συμβούλιον διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ταύτην ἐργασίαν του...» Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ὑψίστην ὑποχρέωσιν καὶ τιμὴν ἅμα δι' ἑαυτὸν ἐθεώρησεν ὁ Σύνδεσμος νὰ ἐκ-

μια· θηλέων δὲ 1 ἑπτατάξιον, 2 ἑξατάξια καὶ 1 δευτεροβάθμιον.

2) Ἐν τῷ νομῷ Χανίων ἡ κατὰ μαθητὴν ἐτησία δαπάνη δραχ. 18.33, ἡ μηνιαία 1.55. Ἐν τῷ νομῷ Σφακίων ἡ ἐτησία 16.44, ἡ μηνιαία 1.37. Ἐν τῷ τῆς Ρεθύμνης ἡ μηνιαία 1.54, ἡ ἐτησία 18.50. Ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλείου ἡ μηνιαία 1.46, ἡ ἐτησία 17.53 καὶ ἐν τῷ τοῦ Λασιθίου ἡ μηνιαία 1.62, ἡ ἐτησία 19.59 καὶ γενικῶς ἐν Κρήτῃ κατὰ μέσον ὄρον ἡ Κυβέρνησις δαπανᾷ δι' ἕκαστον μαθητὴν κατὰ μῆνα μὲν δραχ. 1.50 κατ' ἔτος δὲ δραχ. 18.

3) Ἡ κατὰ μῆνα δι' ἕκαστον Μουσουλμᾶνον μαθητὴν δαπάνη εἶναι δραχ. 3.8 καὶ ἡ κατ' ἔτος 45.6.

4) Διδακτῆρια κοινοτικά ἐν Κρήτῃ ὑπάρχουσι 450 Χριστιανικά καὶ 13 Μουσουλμανικά· ἐπὶ μισθώματι 183 Χριστιανικά καὶ 5 Μουσουλμανικά. Ἀγρακλήπια δὲ 98 ἀρδεύσιμα καὶ 136 μὴ ἀρδεύσιμα.

Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ πίνακος τούτου, οὐδένως περιλήψις ἐδημοσιεύθη ὡδε, ἐξάγεται ὅτι αἱ ἐκάστοτε Κρητικαὶ Κυβερνήσεις ἀπὸ τοῦ 1897 καὶ ἐντεῦθεν μετὰ τῆς προσηκούσης στοργῆς ἀπέβλεψαν εἰς τὴν στοιχειώδη ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ προσπαθοῦσιν ἀναλόγως τῶν πόρων τῆς Νήσου νὰ καταρτίσωσι Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν τελείαν, διὰ τῆς συστάσεως καὶ ἄλλων δημοτ. σχολείων καὶ ἀντικαταστάσεως πῶν γραμματιστῶν, γραμματοδιδασκάλων καὶ προσωρινῶν διδασκάλων διὰ πτυχιούχων δημοδιδασκάλων.

λέξη καὶ ἐξέλεξε παμψηφεί ἐπίτιμα μέλη τοὺς κ. κ. Ἀνδρέαν Παναγιωτόπουλον καὶ Νικ. Στράτον βουλευτὰς καὶ αἰδεσιμώτατον Π. Δουλυγέρην ἀρχιμανδριτὴν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπηρεσίας των.

Ἐκ τῶν σοβαρωτάτων τούτων ἐνεργειῶν τοῦ Συνδέσμου ἴσως καὶ ἐξ ἄλλων εἰσηγήσεων μετέβαλε καὶ ἡ Ἐνωσις τὰς περὶ τοῦ νομοσχεδίου γνώμας τῆς καὶ ὑπέβαλε διὰ τοῦ ἐκ Κρήτης ἐπανελθόντος προέδρου αὐτῆς τὸ γνωστὸν ὑπόμνημα.

Ἡ περαιτέρω δὲ ἐνέργεια τοῦ Συνδέσμου ἀναφέρεται εἰς τὰ πρακτικά τῆς 3 Μαρτίου 1909· «... ὁ πρόεδρος κ. Λιβαδάς ἀνακοινεῖ εἰς τὴν συνέλευσιν τὰς ἐνεργείας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πρὸς ματαιώσιν τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ εἰς ἀ' ἀνάγνωσιν ψηφισθέντος νομοσχεδίου, ὅπερ θεωρεῖ ὡς καταστρεπτικὸν καὶ μετὰ τὴν τροποποίησιν καὶ ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ πάσῃ δυνάμει νὰ ματαιωθῇ ἡ ἐπιψήφισις του· συγχρόνως δὲ συνέταξεν ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον θὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Βουλὴν. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος λαμβάνουσι τὸν λόγον οἱ κ. κ. Τζίβας, Μουμούρης κλπ. καὶ πάντες εὐρίσκουσι τοῦτο καταστρεπτικώτατον. Εἶτα ὁ κ. Πρόεδρος ἀναπτύσσει τὸ ὑποβληθησόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου συνταχθὲν ὑπόμνημα καὶ ἡ Συνέλευσις ἐπιδοκιμάζει τοῦτο καὶ ἀποφασίζει νὰ τυπωθῇ καὶ δημοσιευθῇ.

Δὲν ἐπανεπαύθη δὲ τὸ Συμβούλιον εἰς τὴν ὑποβολὴν τοῦ ὑπομνήματος εἰς τὴν Βουλὴν, ἀλλ' ἐπαρουσιάσθη καὶ πάλιν εἰς ἅπαντας σχεδὸν τοὺς βουλευτὰς καὶ ἐγκριζόν τὸ ὑπόμνημα παρεκάλει αὐτοὺς νὰ μὴ ἐπιτρέψωσι τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου καὶ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνεδρίας τῆς Βουλῆς εὐρίσκετο με πολλοὺς ἄλλους συναδέλφους πρὸ τῶν προπυλαίων τῆς Βουλῆς καὶ ὑπεμίμησεν ἕκαστος αὐτῶν εἰς τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους βουλευτὰς τὴν κατὰ τοῦ νομοσχεδίου παράκλησιν. Οἱ δὲ ἐν Πειραιεῖ συνάδελφοι ἅμα εἶδον τὸν κίνδυνον παρόντα καὶ ἐπικείμενον δὲν ἐνεπιστεύθησαν τὴν τύχην των εἰς τὴν Ἐνωσιν, ἀλλ' ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ «Ἐμπρὸς» τῆς 3ης Μαρτίου 1909.

«Κατόπιν τοῦ ὑποβληθέντος εἰς τὴν Βουλὴν ἐκπαιδευτικοῦ νομοσχεδίου τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, οἱ δημοδιδάσκαλοι Πειραιῶς ἀναστατωθέντες συνήλθον χθὲς εἰς θορυβώδη καὶ πολύωρον συνεδρία-

σιν και ἀπεφάσισαν ὅπως τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τῶν ἀποτελούμενον ἐκ τῶν κ.κ. Στ. Ἀλεξιάδου προέδρου, Π. Λαμπροπούλου ἀντιπροέδρου καὶ τῶν συμβούλων κ.κ. Ἰ. Παπανικολαΐδου, Σ. Δελέκου καὶ Π. Ἀλεξοπούλου ἀνερχόμενον εἰς Ἀθήνας ἐνεργήσῃ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἄλλων συναδέλφων του, ὅπως διαρρυθμισθῇ ἐπὶ τὸ δικαιότερον τὸ μόνον ἄρθρον τοῦ νομοσχεδίου τὸ τόσον ζωηρῶς ἀδικοῦν τὸν κλάδον των. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν της θέλει ἀνακοινώσει ἢ ἐπιτροπὴ κατὰ τὴν νέαν σύσχεψιν, ἣτις θὰ γίνῃ αἴριον τὸ ἐσπέρας μετὰ τῶν δημοδιδασκάλων Πειραιῶς».

Εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῆς 9 Μαρτίου 1909 ἐνεγνώσθη καὶ κατετέθη εἰς τὴν Βουλὴν τηλεγραφικὴ ἀναφορὰ τῶν δημοδιδασκάλων Σφακίων, δι' ἧς παρεκαλεῖτο ἡ Βουλὴ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν της τὸ ὑπόμνημα τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων. Τὸ «Ἐμπρὸς δὲ καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες τῆς 10ης Μαρτίου ἀναφέρουν εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς «ἀνακοινοῦνται... τηλεγράφημα τοῦ Δημοδιδασκαλικοῦ Συλλόγου Σφακίων ὑπὲρ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων». Ἡ τὰ πάντα ὅμως ἀπὸ σκοποῦ διαστρέφουσα καὶ μεταβάλλουσα «Σάλπιγξ» εἰς ἓν τῶν φύλων της τοῦ Μαρτίου, εἰς ὃ ὡς ἀλέκτωρ διελάλει τὴν κατὰ τοῦ νομοσχεδίου νίκην της καὶ τὴν ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου ἀπαλλαγὴν, ἐθεώρησεν ὠφέλιμον νὰ διαστρέψῃ καὶ τὴν ἀναφορὰν τῶν συναδέλφων Σφακίων καὶ ἀντὶ «ὑπὲρ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλ...» γράφει «ὑπὲρ τοῦ ὑπομνήματος τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἑλ.» μετεχειρίσθη δηλ. συνώνυμον λέξιν καταδεικνύουσα οὕτω τὸν ἐν γένει τρόπον τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν συμφερόντων τοῦ κλάδου. Παρὰ τὰ σαλίσματα ὅμως ταῦτα τῶν θριάμβων τῆς Ἐνώσεως τὰ ἀνακόλουθα ἄλλως τε κατὰ τὴν μετὰ τὸ Πάσχα ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς ἐξητήθη παρὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἢ εἰς β' ἀνάγνωσιν ἐπιψηφίσις τοῦ μονάρθρου, ἦν ἐματαιώσεν ἢ ζωηρὰ διαμαρτυρία τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ πολλῶν Κυβερνητικῶν βουλευτῶν. Εἰς τὴν 27ην δὲ σελίδα τοῦ περιοδικοῦ ἀναφέρεται ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐνέργεια τοῦ Συνδέσμου ὡς ἑξῆς :

«Τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου λαβὼν ἐγκαίρως γνῶσιν

τῆς ἐπιμονῆς τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἰδίᾳ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὴν ἐπιψηφίσιν τοῦ νομοσχεδίου ἐκάλεσεν εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη νὰ ἐνεργήσωσι πάσῃ δυνάμει πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐπιψηφίσεως αὐτοῦ. Κατόπιν οἱ πλείστοι τῶν παρευρεθέντων μετὰ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μετέβησαν ἐν σώματι παρὰ τῷ κ. Ἀθ. Εὐταξίᾳ καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ προστατεύσῃ καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὴν Δημοτικὴν Ἐκπαίδουσιν.

Ὁ κ. Εὐταξίας ἀφοῦ ἀνέπτυξε τὰς περὶ Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως γνῶμας αὐτοῦ καὶ συνέστησεν ὅπως, ἂν αὐταὶ θεωρῶνται ὠφέλιμοι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει, καταστῶσι τὸ πρόγραμμα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Δημοδιδασκάλων, ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νομοσχεδίου. Τὴν ἐπομένην τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον μετέβη καὶ εἰς ἄλλους πολιτευτὰς, τοὺς ὁποίους παρεκάλεσε νὰ μὴ ἐπιτρέψωσι τὸ κατὰ δύναμιν τὴν ἐπιψηφίσιν τοῦ καταστρεπτικοῦ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν νομοσχεδίου». Καὶ οὕτως ἀπεσοβήθη ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ὁ ἐκ τοῦ νομοσχεδίου τούτου κίνδυνος.

Τὰ ἀναμφισβητήτου κύρους γεγονότα ταῦτα, ἅτινα συνοπτικώτατα διεξήλθομεν, εἶνε πλέον ἢ ἱκανὰ ἀφ' ἑνὸς νὰ καταδείξωσι τοῖς πᾶσιν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Συνδέσμου, διευθυνομένου ἐκάστοτε ὑπὸ δημοδιδασκάλων προέδρων ἐργαζομένων οὐ μόνον ἀμίσθι ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ὕλικῃ των πάντοτε ζημίᾳ, ὑπῆρξεν ἄμωμος καὶ ἀνταξία τῆς ὑψηλῆς τοῦ κλάδου ἀποστολῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ δικαιώσωσι τοῦτον διὰ τὴν μέχρι τοῦδε στάσιν του. Τὴν στάσιν δὲ ταύτην ἀπαρεγκλίτως θέλει τηρήσει καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀνεξαρτήτως ἐὰν ὁ μὴ δημοδιδάσκαλος πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως παραμένῃ ἐν Κρήτῃ ἢ ἄλλαχοῦ, ἀνεξαρτήτως ἐὰν εἶνε ἐν ὑπηρεσίᾳ ἢ οὐ, ἢ ἐὰν εἶνε ἔμμισθος ἢ ἄμισθος. Διότι ἔχει τὴν ὑπεχρέωσιν ὁ Σύνδεσμος νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν νὰ ἐξευτελίζηται κλάδος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀποστολὴν νὰ εἶνε σύμβουλος τῶν γονέων, ὀδηγός, μορφωτῆς καὶ ἑξανθρωπιστῆς τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ, καλλιεργητῆς δὲ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ πρωτεργάτης πάσης προόδου, διὰ τῆς λόγῳ καὶ ἔργῳ ὁμολογίας τινῶν ἐκ τῶν συναδέλφων, ὅτι ὁ κλάδος οὗτος εἶναι ἀνίκανος νὰ αὐτοδιοι-

κηθῆ. Διότι ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν νὰ ὑβρίζηται ὁ δημοδιδάσκαλος τιθέμενος ὑπὸ κηδεμονίαν καὶ ἀντιλήπτορα ὡς μωρὸν καὶ ἀκαταλόγιστον παιδίον ἢ ὡς ὑπὸ δικαστικὴν ἀπαγόρευσιν διατελῶν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν, ἡ πολιτεία ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν τοῦ δημοδιδασκάλου μόρφωσιν, ἀναβιβάζει αὐτὸν εἰς τὸ ἄξιωμα τοῦ ἐπιθεωρητοῦ καὶ ἀναθέτει εἰς αὐτὸν τὴν διοίκησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ὁλοκλήρου Νομοῦ καὶ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν μελέται γίνονται καὶ νομοσχέδια ὑποβάλλονται, δι' ὧν σκοπεῖται ν' ἀποδοθῆ ἡ Δημ. Ἐκπαίδευσις ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Δημ. Ἐκπαίδευσιν, δηλ. εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους καὶ τέλος διότι ἐπιτακτικὴν ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ὁ Σύνδεσμος νάναχαιτίσῃ τὸν κλάδον ἀπὸ ἀπονενομημένον διάβημα, τὴν αὐτοκτονίαν.

Ἀθήνησι τῆ 2 Μαΐου 1909.

Ἐντολῆ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
ΤΡ. Σ. ΕΥΡΟΣ

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ

Συνεδρία τακτικὴ (25 Ὀκτωβρίου 1909)

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. Φ. Φωτοπούλου, Ἀντ. Σαρρῆ καὶ Ἀντ. Θεοφίλῃ πρὸς ἐξέλεγχιν τῆς δαπάνης διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ κατατεθέντος στεφάνου εἰς τὸν σωρὸν τοῦ υἱοῦ τοῦ κ. Δημάρχου Ἀθηναίων διὰ συνεισφορὰς τῶν ἐν Ἀθήναις δημοδιδασκάλων καὶ δημοδιδασκαλισσῶν καὶ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς εἰς Πύρον θαλασσίας ἐκδρομῆς τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου.

Εἶτα ὁ πρόεδρος κ. Ἰ. Τζιβας λέγει ὅτι παρουσιάσθη τὸ προεδρεῖον εἰς τὸν κ. Εὐταξίαν καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς ἐπιψήφισιν τὰ νομοσχέδια του περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐδήλωσεν ὅτι ἕνεκα οἰκονομικῶν λόγων δὲν δύναται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιψήφισιν αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι ἀργότερον θέλει φροντίσει περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὅποιον εἶνε τὸ ὄνειρόν του.

Εἶτα προτάσει τοῦ κ. Φ. Φωτοπούλου ἀποφασίζεται νὰ ἐκφρασθῆ εὐχὴ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως τροποποιήσῃ τὸ 26 ἄρθρ. τοῦ ΒΤΜΘ' Νόμου ὡς ἐξῆς. «Ἐπιτρέπεται διαρκοῦντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἢ μεταθεσίς εἰς κενὴν θέσιν δημοδιδασκάλων τῆ αἰτήσεως των, τηρουμένων τῶν σχετικῶν διατάξεων περὶ μεταθέσεως τοῦ ΒΤΜΘ' Νόμου».

Εἶτα τῆ προτάσει τοῦ κ. Προέδρου γίνεται συζήτησις περὶ τοῦ ὅριου τῆς ἡλικίας, ἣτις περιλαμβάνεται εἰς τὸ περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ Διδασκαλείου νομοσχέδιον, τῶν ἀποσταλῆσομένων δημοδιδασκάλων εἰς Εὐρώπην δι' εὐρύτερας σπουδᾶς, καθ' ἣν λαμβάνουσι τὸν λόγον οἱ κ. κ. Π. Λιβαδάς, Ἀ. Θεοφίλης, Ἀ. Σαρρῆ καὶ Λ. Πιτσούλης προτείνοντες ὅπως οὗτοι ἔχουσι δεκαετὴ ὑπηρεσίαν. Ὁ κ. Ευρὸς ἀντιθέτως λέγει ὅτι πρέπει νὰ ζητήσῃ ὁ Σύνδεσμος νὰ τεθῆ ἄνωτατον ὄριον ἡλικίας τὸ 33ον ἔτος καὶ πενταετὴς ὑπηρεσία. Οἱ κ. κ. Κυριακίδης, Μιχαλόπουλος καὶ Σταυρόπουλος προτείνουσι πενταετὴ ὑπηρεσίαν καὶ ἡλικίαν μέχρι 40 ἐτῶν. Ἐν τέλει ἡ Συνέλευσις ἀποφαινεται ὑπὲρ τῆς δεκαετοῦς ὑπηρεσίας μὲ ἡλικίαν ἀπεριόριστον.

Ὁ κ. Λ. Πιτσούλης λέγει ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἡ κατάλληλος ἐνέργεια πρὸς μεταρρυθμίσειν τοῦ προγράμματος τῶν σχολείων. Ὁ δὲ κ. Θ. Μπακόπουλος λέγει ὅτι δεόν νὰ γίνῃ ἐνέργεια περὶ τῶν ἀπολύσεων τῶν γενομένων ἀνευ ἀπολογίας καθόσον τοῦτο καὶ ἄτοπον καὶ ἀδικον εἶνε. Ἡ συνέλευσις ἀνέθεσεν εἰς τὸ προεδρεῖον ὅπως ὑποβάλῃ ἀρμοδίως τὰς ἀποφασισθείσας εὐχὰς τῆς συνελεύσεως καὶ εἶτα λύεται ἡ συνεδρία περὶ ὥραν 12ην τῆς μεσημβρίας.

Ἐκτακτος συνεδρία (14 Νοεμβρίου 1909).

Γενομένης ἀπαρτίας διὰ τῆς παρουσίας 45 μελῶν ὁ κ. πρόεδρος

κηρύσσων τὴν ἑναρξιν τῆς συνεδρίας ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς ἐκτάκτου συνεδρίας καὶ παρακαλεῖ ὅστις θέλει νὰ λάβῃ τὸν λόγον καὶ νὰ ἐκφέρει γνώμην ποιοὶ πρέπει νὰ εἶνε ἐπιθεωρηταὶ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων. Πρῶτος λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. Μουμούρης ὅστις λέγει τὰ ἑξῆς.

«Εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸ Προεδρεῖον, διότι μᾶς ἐκάλεσεν ἐπιγόντως, ἵνα συζητήσωμεν περὶ τῶν Ἐπιθεωρητικῶν θέσεων καὶ περὶ τῆς μορφῆς, ἣν μᾶς ἐπέριψαν οἱ ἀπολυόμενοι Ἐπιθεωρηταί. Ἡ γνώμη μου ἦτο πάντοτε, ὅτι πρὸ παντὸς οἱ Παιδαγωγικοὶ ἔπρεπε νὰ εἶνε οἱ Ἐπιθεωρηταὶ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ ὅτι σὺν τούτοις πρέπει νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς δεύτερον βαθμὸν ἐπὶ τινα ἔτη δημοδιδάσκαλοι, μέχρις οὗ ἐν χρευσύῃ θέσῃ αὐτοδικαίως ἀνέλθωσιν εἰς τὸ Ἐπιθεωρητικὸν ἀξίωμα μόνον οἱ κατάλληλοι Δημοδιδάσκαλοι. Ταύτην τὴν γνώμην ὡς Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ὑπεστήριξα καὶ θεωρῶ εὐτύχημά μου ὅτι τὴν γνώμην μου αὐτὴν ἠσπασθησαν τότε καὶ οἱ Ἐπαρχ. Σύλλογοι, ἐπὶ τῇ βᾶσει δὲ τῆς ὁμοφώνου ταύτης γνώμης συνετάγη καὶ ὑπεβλήθη ἀρμοδίως ἔντυπον ὑπόμνημα τοῦ Συνδέσμου κατὰ τὸ 1907. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ ὑπόμνημα ἐκεῖνο ἔλαβε τὴν τύχην καὶ πολλῶν ἄλλων τοῦ Συνδέσμου μας. Σήμερον ὅμως ὁ ἀγὼν εἶνε ἄλλος. Πρόκειται νὰ δειχθῇ τίνες εἶνε προτιμότεροι ὡς Ἐπιθεωρηταὶ οἱ Καθηγηταὶ ἢ οἱ Δημοδιδάσκαλοι; Πιστεύω ὅτι ἐπικρατεῖ μία καὶ μόνη γνώμη ἐν τῷ κλάδῳ μας, οἱ κ. Καθηγηταὶ δεόν νὰ τραπῶσιν εἰς τὴν Μέσσην τῶν ἐκπαιδεύσεων, διότι οὐδόλως ὠφέλησαν τὴν Δημοτ. Ἐκπαιδεύσειν, ἀλλὰ τούναντίον παρέλυσαν ἢ κατέστρεψαν ταύτην. Μὴ ὄντες παιδαγωγικοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑποδείξωσι τὰ τρωτὰ τῆς διδασκαλίας, ἀμέριμνοι δὲ καὶ ἀπαθεῖς διέρχονται πρὸ τῶν τάξεων τῶν παραδόσεων, ἀρκούμενοι μόνον εἰς τὸ νὰ περατηρῶσι σχολαστικῶς ἂν ὁ διδάσκαλος κρατῇ βιβλίον ὕλης καὶ κατάλογον προσκλήσεως ἢ νὰ ἀστειεύωνται μετὰ τῶν διδασκάλων ἢ νὰ ἐρωτῶσιν εἰς τὰ πλήρη «ποία εἶνε ἡ εὐχικὴ τοῦ μέσου ἀορίστου β' τοῦ ἐπιλαμβάνομαι;» Καὶ εἰς τὰ κοινὰ «Πῶς σχηματίζεται τὸ ἀληθές;» κτλ. Εἰς δὲ τὸ διοικητικὸν μέρος τοῦ ἔργου τῶν ἀπέτυχον οἰκτρῶς, ὅτε μὲν ἀδικούν-

τες ἱκανοὺς καὶ πεπειραμένους διδασκάλους μὲ τὸ «ἔτσι θέλω», ὅτε δὲ ἀδικούντες καὶ αὐτὸ τὸ Δημόσιον.

Ἀλλὰ τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον δὲν θέλει τοιοῦτον Ἐπιθεωρητὴν. Τὸ Σχολεῖον θέλει τὸν Ἐπιθεωρητὴν ὡς παράδειγμα, ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὸ ἔργον τοῦ Δημοδιδασκάλου. Δὲν θέλει Ἐπιθεωρητὴν διὰ νὰ λαμβάνῃ τὸν μισθὸν του καὶ νὰ συμπληρῶνῃ ματαίως καὶ ἀντεθνικῶς τὰ ἔτη τῆς ὑπηρεσίας του. Ἐνῶ ὁ καλὸς Δημοδιδάσκαλος, ἔχων ὡς ἐφόδια τὴν πείραν, τὴν διδακτικὴν καὶ παιδαγωγικὴν του μόρφωσιν, κατόπιν αὐστηροῦ διαγωνισμοῦ ὑποδεικνυόμενος ὡς Ἐπιθεωρητής, ἀναμφισβητήτως θὰ εἶνε καὶ καλὸς Ἐπιθεωρητής, μορφούμενος δὲ διοικητικῶς θὰ ἀποτελέσῃ μετὰ τινα ἔτη τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ἐπιθεωρητικοῦ ἔργου. Ἐξω λοιπὸν οἱ ἀκατάλληλοι καὶ ἀνίκανοι διὰ ταιαύτην ἑθνικὴν ἐργασίαν.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου πάντες οἱ νῦν Ἐπιθεωρηταὶ εἶνε **παρὰ τὸν νόμον** διωρισμένοι, διότι ὁ νόμος τοῦ ἀειμνήστου Πετρίδου ῥητῶς ὀρίζει ὅτι οἱ διδάκτορες «**δέον νὰ ἔχωσι μεμαρτυρημένην ἱκανότητα περὶ τὰ παιδαγωγικά**». Ἀλλὰ ποῦ εὔρον ταύτην; Καὶ εἶνε γελοιωδεστέρα παραβάσις τοῦ νόμου, ἀφοῦ διωρίσθη καὶ ὑπηρετεῖ ὡς Ἐπιθεωρητής ἐν τινι νομῷ ἕνας Μαθηματικός; Ποῦ τὴν εὔρε «**τὴν μεμαρτυρημένην παιδαγωγικὴν ἱκανότητα**» ὁ κύριος αὐτός;

Διὰ τοῦτο παντὶ σθένει πρέπει νὰ ἀποκρούσωμεν καὶ ἐκδιώξωμεν ἐκ τοῦ κλάδου μας τὰ ζένα αὐτὰ στοιχεῖα, ἐργαζόμενοι δὲ ὑπὲρ τῆς ιδέας αὐτῆς θὰ ὠφελήσωμεν τὸ Ἔθνος».

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Ζυγαλάκης λέγει ὅτι οἱ δημοδιδάσκαλοι πρέπει νὰ γίνωνται ἐπιθεωρηταὶ καὶ φρονεῖ ὅτι περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει δευτέρα γνώμη μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν προέρχεται ἐκ περιαιτολογίας, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, διότι ἕκαστος κλάδος ἔχει κατὰ τι τὸ μυστικὸν τῶν γνώσεων, ὑπὲρ δὲ ἀποκτᾶται διὰ τῆς μελέτης. Πρὸς τούτοις λέγει ὅτι αἱ ἐπιθεωρητικαὶ περιφέρειαι πρέπει νὰ ὀρισθῶσι 30 ἕως 40 εἰς ἅς νὰ διαιρίζεται ἐπιθεωρητὴς δημοδιδάσκαλος· τὰ ἔξοδα δὲ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τοὺς ἐπι-

θεωρητὰς νὰ ἐπιβαρύνωσι τοὺς δῆμους ἀναλόγως τῶν ἐσόδων των καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σχολείων. Εἶτα λαμβάνουσι τὸν λόγον ὁ κ. Θεοφίλης, Πιτσούλης καὶ Παπαθασσιλείου οἵτινες προτείνουσιν ὅπως ἐπιτραπῆ εἰς τοὺς Δημοδιδασκάλους εὐρυτέρα σπουδὴ παιδαγωγικὴ καὶ φιλολογικὴ, ὅπως ἀξιώτερον ἀναλάβωσι τὰ ὑψηλότερα ἀξιώματα τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως. Κατόπιν ὁ κ. Γ. Καλαρᾶς λέγει ὅτι ὁ κλάδος ἡμῶν περιλαμβάνει ἀρκετοὺς ἀξιοτάτους συναδέλφους διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπιθεωρητοῦ.

Ὁ κ. Π. Λιβαδάς λέγει ὅτι ζητοῦντες οἱ δημοδιδασκαλοὶ νὰ γίνωνται ἐπιθεωρηταὶ ζητοῦσι τὴν πρόοδον τοῦ κλάδου μας καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ ὁ δημοδιδασκαλικὸς κλάδος νὰ μὴ ἀνεχθῆ πλέον ὡς ἐπιθεωρητὰς ἄλλους εἰμὴ μόνον παιδαγωγούς καὶ δημοδιδασκάλους. Τέλος ὁ πρόεδρος κ. Ἰ. Τζιβας λαβὼν τὸν λόγον διὰ μακρῶν ἐκθέτει τὰ καλὰ τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς καλῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως· ἡ δὲ δημοτ. ἐκπαίδευσις, λέγει, ἔχει ἀνάγκην καταλλήλου ἐπιθεωρήσεως, ἥτις νὰ ὀδηγῆ αὐτὴν εἰς τὴν πρόοδον καὶ προαγωγὴν· ἀλλ' ἡ ἐπιθεωρήσις ὡς ἔχει σήμερον ὄχι μόνον δὲν προάγει τὴν Δ. Ἐκπαίδευσιν ἀλλὰ καὶ βλάπτει αὐτήν· ἐν τέλει δὲ λέγει ὅτι διαμαρτύρομαι ἐκ μέρους τῶν δημοδιδασκάλων διὰ τὰς ὕβρεις καὶ συκοφαντίας, τὰς ὁποίας ἐξετόξευσαν ἐναντίον ὅλου τοῦ κλάδου οἱ ἀπολυόμενοι καθηγηταὶ ἐπιθεωρηταὶ καὶ ὅτι ὁ Σύνδεσμος πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ νὰ ἀποδοθῆ ἡ ἐπιθεωρήσις εἰς τοὺς πρὸς τοῦτο ἀρμοδίους. Ληξάσης τῆς συζητήσεως ἡ συνέλευσις ἀποφασίζει ὅπως τὸ Συμβούλιον συντάξῃ ὑπόμνημα διὰ τὴν Βουλὴν, δι' οὗ θὰ ζητῆται ἐπιθεωρηταὶ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως νὰ γίνωνται παιδαγωγοὶ καὶ ἐλλείψει τούτων δημοδιδασκαλοὶ κατόπιν διαγωνισμοῦ.

Ἐκτακτος συνεδρία (18 Νοεμβρίου 1909).

Γενομένης ἀπαρτίας ὁ πρόεδρος κ. Τζιβας ἀναγινώσκει τὸ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου καταρτισθὲν ὑπόμνημα περὶ ἐπιθεωρητῶν τῆς Δημοτ. ἐκπαιδεύσεως· ἡ συνέλευσις ἐγκρίνει τοῦτο μετὰ τινὰς παρατηρήσεις τῶν κ. Καλαρᾶ καὶ Κοτσελοπούλου. Εἶτα τῆ προτάσει τοῦ κ. Δ.

Δέπου ἀποφασίζεται νὰ τυπωθῆ καὶ δημοσιευθῆ εἰς τινὰ ἐφημερίδα. Μετὰ ταῦτα μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου ζητήματος ὁ κ. πρόεδρος λύει τὴν συνεδρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΙ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου συνελθὼν εἰς συνεδρίαν τὴν 31 Ἰανουαρίου 1909 προσέβη κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τῶν τροποποιήσεων τοῦ Καταστατικοῦ εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ ἐκ τῶν ὑπολειπομένων μελῶν τοῦ Συμβουλίου προεδρεύοντος κατὰ τὸ πρῶτον τετράμηνον τοῦ ἔτους 1910· ὡς τοιοῦτος δὲ ἐκλήρωθη ὁ κ. Κ. Δεδόπουλος, ὅστις θελεῖ προεδρεύσει τοῦ Συνδέσμου ἐπὶ τετράμηνον ἀρχόμενον ἀπὸ 1ης Μαΐου 1910.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Προκειμένου ν' ἀνανεωθῆ ἢ μετὰ τῆς Τραπεζικῆς Μιτυλήνης σύμβασις ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1910 παρακαλοῦνται, ὅσοι ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἡμετέρου Συνδέσμου θέλουσι νὰ παύσωσι τὰς μετὰ τῆς εἰρημένης τραπέζικης συναλλαγᾶς των, νὰ δηλώσωσι τοῦτο εἰς τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συνδέσμου ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1910.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Διὰ πᾶσαν δοσοληψίαν, δι' ἀποστολὴν χρημάτων ἢ συνδρομῶν τοῦ περιοδικοῦ κ.λ.π. ἀπευθυντέον πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συνδέσμου κ. Κ. Σβάραν ὁδὸς Μαραθῶνος 50.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Συνδέσμου εὑρίσκεται ἐν τῷ 6ῳ σχολείῳ τῶν ἀρρένων, ὁδὸς Μαραθῶνος 39.

ΝΕΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ

ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ τὰς διδασκαλίσας συμβουλαὶ καὶ ὁδηγίαι πρακτικαὶ» ἐκδίδεται κατ' αὐτὰς ἀξιόλογον παιδαγωγικὸν βιβλίον μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ τοιοῦτου τοῦ ἐπιφανοῦς παιδαγωγοῦ κ. Ἰουλίου Παιγιῶ ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δημοτικῶν σχολείων Λακεδαιμόνος καὶ συνεργάτου τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ κ. Ι. Βαχαβιόλου.

Περὶ τῆς ἀξίας καὶ χρησιμότητος τοῦ βιβλίου τούτου, ὅπερ μεγάλην ἐπιτυχίαν ἐν Γαλλίᾳ ἔσχευ, ἀδυνατοῦντες ἐλλείπει χώρου ἐν λεπτομερείᾳ νὰ ἀναφέρωμεν, ἀρκούμεθα ν' ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ παρ' ἡμῖν διακεκριμένοι παιδαγωγοὶ κ. κ. Λάμπας καὶ Ἐξαρχόπουλος μεγάλην ἀξίαν ἀποδίδουσιν εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ μὲν κ. Λάμπας ἐτίμησεν δι' ἰδιαιτέρου προλόγου, ὁ δὲ κ. Ἐξαρχόπουλος ἔκρινεν «ὡς μέλλον νὰ ὠφελήσῃ πολὺ τοὺς παρ' ἡμῖν διδασκάλους».

Ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ἔχων ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο θὰ εἶνε χρησιμώτατον καὶ ἀπαραίτητον βοήθημα εἰς πάντα διδάσκαλον συνιστᾷ τοῦτο θερμοῶς εἰς τοὺς κ. κ. συναδέλφους ἀμφοτέρων τῶν φύλλων.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀποτελεσθησόμενον ἐκ πλειόνων τῶν εἴκοσι τυπογραφικῶν φύλλων θὰ τυπωθῆ ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου μετὰ φιλοκαλίας ἐντὸς ὀλίγου χρόνου.

Ἡ δὲ τιμὴ αὐτοῦ ὠρίσθη εἰς δραχμὰς τρεῖς.

**Ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων
Δημοδιδασκάλων εὐχεται εἰς τοὺς
ἀπανταχοῦ δημοδιδασκάλους
ἀμφοτέρων τῶν φύλλων
εὐτυχῆς τὸ νέον ἔτος**

1910

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Γ'. ΤΟΜΟΥ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. 3,600,000

ΙΑΡΤΩΗ ΤΩ 1891

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ : ἐν Μιτυλήνῃ, Κων)πόλει, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη, Ἀθήναις, Πέρα καὶ Πόλει, (Κων)πόλεως), Ναζλῆ, Δικελῆ, Σοκίοις, Ἀγίω Ὄρει, Αἰβαλῆ.

- Προεξοφλοῦνται τοκομερίδια καὶ ἐμπορικὰ γραμμάτια.
- Ἐνοικιάζονται χρηματοκιβώτια Ἀγγλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ μικρῶ ἐνοικίῳ.
- Δίδονται δάνεια ἐπὶ ἐνεχείρῳ Λαχειοφόρων Ὁμολογιῶν ἐπὶ μικρῶ τόκῳ ἐξοφλητέα τμηματικῶς.
- Γίνονται δεκταὶ καταθέσεις εἰς τὸ Ταμιευτήριον ἀπὸ δρ. 5 μέχρι 3,000 ἀποδοτέαι τμηματικῶς ἢ ὀλικῶς εἰς πρώτην ζήτησιν καὶ δίδεται τόκος 4 1/2 0/0.
- Διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσίαν γίνονται συμφωνίαι συμφέρουσαι διὰ τὸν καταθέτην, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ χρόνου τῆς καταθέσεως.
- Ἐκτελεῖ πάσας τὰς ἐργασίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνεγνωρισμένων Τραπεζῶν.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ὁδὸς Σοφοκλέους ἀριθ. 3.

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ
 ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑΣ,"
 'Εν 'Αθήναις—'Οδὸς Σταδίου 44

- ΒΑΛΑΚΗ Π.—'Η ἀπὸ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου Διδασκαλία τῆς μητρικῆς γλώσσης. 'Αθήναι 1909 σ. 430 Δρ. 4.—
 ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΥ Γ.—'Εἰσαγωγή εἰς τὴν σύγχρονον ψυχολογίαν. 'Εκ τοῦ 'Ιταλικοῦ Guido Villa 'Αθήναι 1900 σελ. 521. Δρ. 9.—
 ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗ Δ.—'Ψυχολογία μετ' ἐφαρμογῆς εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀγωγὴν καθόλου. 'Εκ τοῦ Γερμανικοῦ Π. Κονράδου. "Εκδοσ. Β'. Δρ. 7.—
 ΠΕΠΠΑ Σ.—'Η Γυμναστική καὶ αἱ παιδιὰ τοῦ Δημοτικοῦ καὶ 'Ελλην. σχολείου ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ σχημάτων. "Εκδ. Β'. βελτίων. Δρ. 3.25
 ΠΕΠΠΑ—Norlander. Σουηδική Παιδαγωγική Γυμναστική πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ 'Ελληνικῶν σχολείων τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων, τῶν ἀνωτέρων λυκείων καὶ σχολῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων. Δρ. 3.50
 ΠΟΥΛΙΟΥ Χ. Τὸ βιβλίον τῶν γονέων, ἤτοι πρακτικὸς ὁδηγὸς περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπὸ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Καρόλου "Οππελ. Δρ. 5.—

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ
 ὑπὸ ΓΕΩΡΓ. Π. ΚΟΥΡΤΗ

Δημοδιδασκάλου καὶ δραματικοῦ συγγραφέως.

Περιέχει δραμάτια καὶ διαλόγους, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱστορίας ἡμῶν καὶ τῶν παραδόσεων, κατάλληλα διὰ μαθητὰς πρὸς μόρφωσιν ἐθνικοῦ χαρακτῆρος.

Συνιστῶνται δι' ἐγκυκλίου ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Παιδείας καὶ Οἴκου. καὶ πωλοῦνται ὑπὲρ τοῦ ταμείου τοῦ 'Εθν. Στόλου.

Τιμὴ ἐκάστου ἀντιτύπου δρ. 1,55. "Ανω τῶν 5 σωμάτων γίνεται ἔκπτωσης 20 ο/ο.

Πωλοῦνται παρὰ τῷ συγγραφεῖ Γ. Π. Κούρτη 'Ορφανοτροφείου Χατζη Κώστα.

'Οδὸς Πειραιῶς 'Αθήναι

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ,"
 ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 'Οδὸς Σταδίου—ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ—Μέγαρον 'Αρσακείου.

'Εξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου βιβλιοπωλείου τὰ κάτωθι βιβλία ἐγκεκριμένα ἐπὶ πενταετίαν.

'Αναγνωστικὰ	Μακρυναίου Α. Καιν. Διαθήκη
Βροσιάνου Μ. 'Αλφάβητ. μέρ. Α'	Ζυγαλάκη Γ. Εὐαγγέλιον πλήρων
— » » Β'	'Ιστορικὰ
— 'Αναγνωσμ. Β' τζζ.	Γκινοπούλου Ν. 'Ιστ. Νεωτ. 'Ελλ.
— » Δ' »	— » 'Αρχ. »
Κολοκοσιτᾶ Δ. 'Αλφάβητ. μέρ. Α'	Κουρτίδου Α. » Νεωτ. »
— » » Β'	Μακρυναίου Α. » » »
— 'Αναγνωσμ. Γ' τζζ.	— » 'Αρχ. »
Οἰκονόμου Π. 'Αλφάβητ. μέρ. Α'	Γεωγραφικὰ
— » » Β'	Μητσοπούλου Κ. Γεωγραφ. κοιν.
Κουρτίδου Α. 'Αναγνωσμ. Β' τζζ.	'Αναγνωστοπούλου Μ. » πλήρ.
Μακρυναίου Α. 'Αλφάβητ. μέρ. Α'	Μακρυναίου Α. » »
— 'Αναγνωσμ. Β' τζζ.	Φυσικομαθηματικὰ
— » Γ' »	Κυριακοπούλου Α. Φυσικὴ 'Ιστορ.
— » Δ' »	'Αναγνωστοπούλου Μ. Ζωολογία
Κωσιτάκη Σπ. 'Αλφάβητ. μέρ. Α'	μετὰ θαυμασίου χρωματ. ἐξωφύλ.
Μελᾶ Α. ὁ Γερροστάθης εἰς 3 τεύχ.	Σβάρνα - Νικολαΐδου Φυτολογία
Γραμματικὰ	μετὰ θαυμασίου χρωματ. ἐξωφύλ.
Προφαντοπούλου Γ. Γραμμ. κοιν.	Μαλιτζου Κ. Φυσικὴ Πειραματ.
Κυριακάτου Χ. » »	Κυριώτου Π. Προβλήματ. Β' τζζ
Παρασκευοπούλου Π. » »	— » Γ' »
Παΐζη Π. » »	— » Δ' »
Μακρυναίου Α. » »	Προφαντοπούλου Γ. Προβλ. Β' »
Θρησκευτικὰ	— » Γ' »
Κολοκοσιτᾶ Δ. Καιν. Διαθήκη	Μακρυναίου Α. Προβλημ. Γ' »
— Παλ. »	Τεχνικὰ
Μοσχάκη 'Ι. Καιν. Διαθήκη	Θεοδοκάτου Ε. 'Ιχνογραφ. τευχ. Α'
— Παλ. »	— » » Β'
— Κατήχησις	Βιτάλη 'Αν. Καλλιγραφία
— Εὐαγγέλιον κοιν.	Δαμιανοῦ Ι. »
— » πλήρων	— 'Ιχνογραφία εἰς 3 τευχ.

ΓΕΩΡΓ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ & ΓΕΩΡΓ. ΚΑΛΑΡΑ

Βιβλία ἐγκεκριμένα
ἐν τῷ τελευταίῳ διαγωνισμῷ.

Ἀναγνωσματοῦριον	Β' τάξεως «Παιδικὸς κήπος»	λ. 63
Ἀναγνωσματοῦριον	Γ' » «Σχολικὴ δρόσος»	» 70
Ἀναγνωσματοῦριον (ἕτερον) Γ'	» «Ὀδύσεια» ἐκδ. 1909	» 77
Ἀναγνωσματοῦριον	Δ' » «Ἀνθοδέσμη»	» 84
Γεωγραφία διὰ τὴν Δ', Ε' καὶ ΣΤ' τάξιν τῶν πλήρων σχολείων		» 63
Γεωγραφία (ἕτερα) διὰ τὴν Γ' καὶ Δ' τάξιν τῶν κοινῶν		» 49
Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης		» 21
Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης		» 28
Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος		» 24
Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος		» 32
Ἱστογραφία Β' καὶ Γ' τάξεως τεύχος Α'		» 35
» Γ' καὶ Δ' » Β'		» 35
» Ε' καὶ ΣΤ' » Γ'		» 35
Καλλιγραφία Γ. Καλαρᾶ—Κούρτη		» 35

Τῶν ἠνωτέρω βιβλίων ἐξεδόθησαν ἐφέτος ὑπὸ τῶν ἰδίων συγγραφέων ἐπὶ ἀρίστης ποιότητος χάρτου καὶ μετὰ πολυχρόμου λιθογραφικοῦ ἐξωφύλλου.

Ἡ ΑΡΧΙΚΗ πώλησις πάντων τῶν ἠνωτέρω βιβλίων παρὰ τοῖς ἰδιοῖς συγγραφεῦσιν (ἐν ὁδῷ Σαρρῆ 17).

Πλὴν τοῦ κ. Ἰωάννου Ρέντη (ὁδὸς Ἀθηνᾶς—Βύσσης) ΟΥΔΕΙΣ ἕτερος ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις βιβλιοπωλῶν ἔχει παρακαταθήκην βιβλίων τῶν κ. κ. Κονιδάρη—Καλαρᾶ.

ΒΙΒΛΙΟΠΟΡΕΙΑ

ἈΥΓΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, ΘΕΟΔ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

(Μεταφερόμενα εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ κτισθὲν μέγαρον)

Α'—ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ

Κατὰ τὴν ἀφροτελεύτιον διάταξιν τοῦ τελευταίου νόμου τὰ διδακτικὰ βιβλία τοῦ παιδευτικοῦ συστήματος Θ. Ν. Ἀποστολοπούλου, ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ καὶ ΛΟΠΙΑ, ἐγκριθέντα ἀπὸ τὸν τελευταῖον διαγωνισμόν, ἰσχύουσιν ἐπὶ 2 ἀκόμη ἔτη, δηλ. μέχρι τοῦ ἔτους 1911. Ἐπομένως οἱ κ. Διδάσκαλοι δύνανται ἐλευθέρως νὰ εἰσάγῳσιν ἐν τοῖς σχολείοις τῶν αὐτῶν διαζυρίων, ὡς γνωστόν, ἐπὶ ΕΥΜΕΘΟΔΙΑ, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ, ΕΥΩΝΙΑ καὶ προτιμώμενα ὑπὸ τῶν κ. διδασκάλων. Ἴδου ταῦτα:

ΤΑΞΙΣ Α'.—ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ, τεύχ. Α'. τετρακτίς ἐγκριθὲν.

ΤΑΞΙΣ Β'.—Ὁ «ΚΑΛΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ», ἀναγνωστικὸν ἄρι ἐγκριθὲν. —ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ, ἐγκριθεῖσαι τελευταῖον.

ΤΑΞΙΣ Γ'.—Ὁ «ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ», ἀναγνωστικὸν ἐσχάτως ἐγκριθὲν.—ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ, τελευταῖον ἐγκριθεῖσα.—ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.—ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.—ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ μετὰ εἰκόνων καὶ πινάκων.—ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ μετὰ σχολίων.—ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, μέγας, πολυχρόμος.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.—ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ καὶ προβλήματα.—ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ, νέα μεγάλη.—ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ, τεύχος Α'.

ΤΑΞΙΣ Δ'.—Ὁ ΕΛΛΗΝ ΠΟΛΙΤΗΣ, ἔθνικὸν ἀναγνωστικὸν.—ΠΡΟΔΟΤΟΣ, ἕτερον ἀναγνωστικὸν, πολλὰκις ἐγκριθὲν ὡς ἄριστον.—ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.—ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.—ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ μετὰ σχολίων.—ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.—ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ.—ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.—ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.—ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ μεγάλη.—ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ—ΖΩΟΛΟΓΙΑ μετὰ πλείστον εἰκόνων.—ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ μέγας, τῆς ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ, τῆς ΕΥΡΩΠΗΣ, τῆς ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ, τῆς ΑΣΙΑΣ, τῆς ΑΜΕΡΙΚΗΣ, τοῦ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ Ἡμισφαιρίου, τοῦ ΔΥΤΙΚΟΥ Ἡμισφαιρίου, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ, ΑΙΓΥΠΤΟΥ, ΚΡΗΤΗΣ, ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ.

ΤΑΞΙΣ Ε' καὶ Σ'.—ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ, Σπ. Δουκάκη.—ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ, Σίμ. Χιωτέλλη.—ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ, Σίμ. Χιωτέλλη, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, Θ. Ν. Ἀποστολοπούλου.—ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ Ἀποστολοπούλου.—ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ, Ἀποστολοπούλου.—ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ μεγάλη Ἀποστολοπούλου.—ΖΩΟΛΟΓΙΑ, Ν. Ἀποστολοπούλου.—ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΑ καὶ ΓΕΩΛΟΓΙΑ Σπ. Παπανικολάου.—ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, Ἑλληνικῶν Σχολείων, ὑπὸ Ν. Ἀποστολίδου, ἐγκεκριμένη.—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ, Ἑλλ. Σχολείων, Π. Παῖζη.—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ Ἑλλ. Σχολείων, Χ. Πουλίου.—ΧΑΡΤΑΙ, Ἀποστολοπούλου, Ἑλλάδος, Ἑλλ. Χερσονήσου, Παλαιστίνης, Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀμερικῆς, Ἀνατολικοῦ Ἡμισφαιρίου, Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου, Μακεδονίας, Αὐστραλίας, Αἰγύπτου, Κρήτης, Μικρᾶς Ἀσίας.

ΠΛΗΝ τῶν ἠνωτέρω διδακτικῶν βιβλίων οἱ διδάσκαλοι, ἰδίως οἱ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, εἰσάγουσιν εἰς τὰ σχολεῖα τῶν καὶ ταῦτα:

ΠΡΟΣΕΥΧΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ, φερούσας ἔγκρισιν, εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ δημοτ. Σχολείου.—ΠΡΟΣΕΥΧΗΤΑΡΙΟΝ, μικρόν.—ΑΠΟΛΛΩΝΑ, ἢ τοι ἐγγεγραμμένην συλλογὴν ποιημάτων διὰ πάσας τὰς τάξεις.— ΠΡΟΠΑΙΔΕΙΑΝ.—ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑΝ ἀρίστην.—ΠΑΛΙΤΤΕΝΕΣΙΑΝ τῆς Ἑλλάδος.—ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΝ, μικρόν τῆς Β' τάξεως.—ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΝ, διὰ τὰς τάξεις Δ' Ε' καὶ Σ'.

Β'—ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ

Κινητὴ ἀλφάβητος δρ. 8.—Κινητοὶ ἀριθμοὶ δρ. 8.—Κινηταὶ εἰκόνες δρ. 8.—Ἀναγνώστῳρια κενὰ δρ. 45, πλήρη δρ. 69.—Ἀριθμητῳρια α' ποιότητος δρ. 25, β' ποιότητος δρ. 15.—Πίνακες Ἀναγνώσεως ἐπὶ χαρτονίου δρ. 6.—30 Εἰκόνες Παλ. Διαθίκτης χρωματιστὰ δρ. 15.—24 Πίνακες Ζωολογίας ἐγχρωμοὶ δρ. 15.—30 Πίνακες μεγάλοι Ζωολογίας ὁμοῦ καὶ Βοτανικῆς δρ. 25.—Σειρὰ πινάκων ἀνατομικῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς φυσικὸν μέγεθος δρ. 70.—Υδρογείοι σφαιραὶ ἐλλαντιστὶ διαφόρων μεγεθῶν ἀπὸ δρ. 6-150.—Σχήματα Στερεομετρίας, πλήρη δρ. 3, 50.—Μαθητολόγιον δρ. 3, 50.—Γενικὸς Ἐλεγχος δρ. 3, 50.—Μηνιαῖος καὶ καθημερινὸς ἔλεγχος δρ. 3, 50. κλπ. κλπ.

Γ'—ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ὁδηγὸς τῶν Δημοδιδασκάλων μετὰ ὑποδειγμάτων διδασκαλίας κλ. Δρ. 2.50
 Τὸ Δίκαιον τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, πραγματεία νομικὴ » 2.50
 Στοιχειώδης τῆς συγχρόνου ποιήσεως, ἔργον φιλολογικόν » 2.50
 Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν περὶ νόμον διδασκτικῶν βιβλίων » 2.—
 Μελέτη περὶ σταφιδεμπορίας, ἀγόρευσις ἐν τῷ Α' Σταφιδικῷ Συλλογῷ Πατρῶν. » 1.—
 Ἀνάλυσις παιδευτικῆς συστήματος Θ. Ν. Ἀποστολοπούλου. Σελ. ἔντυποι 424 » 3.—
 Διάφοροι δημοσιεύσεις ἐν ἡμερησίᾳ, περιοδικῆς καὶ ἰδιωτικῆς φυλλαδίου.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΤΗΡΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ ἀπρὸ κινήτα Στοιχειοχυτήρια Ἀποστολοπούλου, γνωστὰ εἰς τὸ Παρῆλληρον ὡς τὰ τελειότατα καὶ πλουσιώτατα εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν τυπογραφικῶν χαρακτήρων, ἔχουσιν ἐν ἀποθήκῃ στοιχεῖα πεζὰ καὶ κεφαλαῖα ἐκ πάντων τῶν εἰδῶν, ἀξίας ἄνω τῶν 150 χιλιάδων δραχμῶν, ὥστε δύναται νὰ ἐκτελῶσιν ἀμέσως παραγγελίας ὁσονδήποτε μεγάλας, ὁμοίως δὲ καὶ μικράς.

Τὰ δὲ ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ἔργαστῆρια Ἀποστολοπούλου, ὁμοίως πλουσιώτατα εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν στοιχείων, ἀναλαμβάνουσι τὴν φιλόκαλον καὶ ταχεῖαν ἐκτέλεσιν πάσης τυπογραφικῆς ἔργασίας, καὶ συγγραμμάτων, —βυζαντινῆς μουσικῆς—εἰς τιμὰς εὐθνηροτάτας.

Ζῆτει μεῖζονας λεπτομερείας ἐν τοῖς Εἰδικοῖς Καταλόγοις τῶν Καταστημάτων «Αὔγη» Ἀθηνῶν καὶ ἐν τῷ τόμῳ τῆς Ἀναλύσεως τοῦ Παιδευτικοῦ Συστήματος τοῦ κ. Θεοδώρου Ν. Ἀποστολοπούλου ἔτι δὲ ἐν τῷ ὀγκώδει τόμῳ τοῦ Δειγματολογίου τῶν ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ καὶ τῶν μοναδικῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΤΗΡΙΩΝ «Αὔγη» Ἀθηνῶν.

Δ Η Λ Ω Σ Ι Σ

Παρακαλοῦνται οἱ κ. συνδρομηταὶ καὶ τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου νὰ μᾶς γνωρίσωσιν ἐγκαίρως ἂν δὲν ἔλαβον τευχὸς τι, ὅπως ἀποσταλῇ τοῦτο εἰς αὐτοὺς.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐξεδόθησαν καὶ πωλοῦνται παρ' ἅπασιν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀθηνῶν καὶ παρὰ τῷ γραφείῳ τοῦ Συνδέσμου ὁ Α' καὶ Β' τόμος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συνδέσμου «τὸ Δημοτ. σχολεῖον» ἀντὶ δραχμῶν 2 ἕκαστος.

Περιεχόμενα τοῦ Α' τόμου. 1) Ὁ διδασκτικὸς διάλογος ὑπὸ Δ. Λάμψα διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις διδασκαλείου. 2) Τὸ χαῖνον τραῦμα ὑπὸ Ἀρ. Κουρτίδου. 3) Τελειοποιήσεις τῆς μορφώσεως τοῦ Δημοδιδασκάλου ὑπὸ Ν. Ἐξαρχοπούλου ἐπιθεωρητοῦ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. 4) Ὑποδειγματικαὶ διδασκαλαὶ ὑπὸ Δ. Λάμψα. 5) Σουηδικὴ Γυμναστικὴ ὑπὸ Σπ. Ἀρβανίτου διευθυντοῦ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Γυμναστηρίου κ. ἄ.

Περιεχόμενα Β' τόμου. 1) Ἡ πορεία τῆς διδασκαλίας ἢ τὰ εἰδολογικὰ στάδια αὐτῆς ὑπὸ Δ. Λάμψα. 2) Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ τοῦ δημοδιδασκάλου ὑπὸ Β. Ι. Σταματέλλου ἐπιθεωρητοῦ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως. 3) Συλλογισμοὶ ἐπὶ προβλημάτων ὑπὸ Ι. Βαχαβιόλου ἐπιθεωρητοῦ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως. 4) Πίναξ Σουηδικῆς Γυμναστικῆς ὑπὸ Σ. Ἀρβανίτου. 5) Ἀγόρευσις Θ. Φαρμακοπούλου ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς περὶ διαβαθμίσεως τῶν σχολείων ἐγκυκλίου. 6) Ζητήματα τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ Ι. Βαχαβιόλου. 7) Τὸ πλήρες μονοτάξιον Δημοτ. σχολεῖον ὑπὸ Ι. Τσότρα δημοδιδασκάλου. 8) Ὁ Δημοδιδάσκαλος καὶ ἡ κοινωνιολογία ὑπὸ Β. Σταματέλλου κ. ἄ.

ΦΑΡΟΣ

Περιοδικὸν δεκαπενθήμερον
 Διὰ Παιδᾶς καὶ Ἐφήβους
 Σελίδες 16, σχῆμα μέγα 8ον.

Ἐκδότης: ΤΟΜΑΖΟΣ Α. ΔΕΠΑΣΤΑΣ

Περιέχει εἰς ἕκαστον φυλλαδίον ἠθικοθηρησκευτικὸν ἀνάγνωσμα· Διηγήματα μετ' εἰκόνων· Εἰδήσεις διὰ παιδᾶς· Διαλόγους· Μονολόγους· Ποιήματα· Γρίφους· Αἰνίγματα· Διαγωνισμοὺς διαφόρους· Σελίδας ἐκ τῆς Ἐθνικῆς μας Ἱστορ. Φυσικῆν Ἱστορ. Γεωγραφίαν κτλ.

Τιμὴ φυλλαδίου λεπτὰ 30.
 Συνδρομὴ ἔτησια δραχ. 6.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ **Νέον Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον** ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ.

Ἡ ἐτησία συνδρομὴ τοῦ περιοδικοῦ ὄρισθη :

διὰ τὰ μὴ μέλη τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς Δρ. 2.—

» » » » » ἑξωτερικοῦ » » 2.50

Εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου ἀποστέλλεται δωρεάν.

Εὐρίσκονται καὶ πωλοῦνται ἀντίτυπα τοῦ **A'** καὶ **B'** τόμου τοῦ περιοδικοῦ παρ' ἅπασι τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀθηνῶν καὶ παρὰ τῷ γραφείῳ τοῦ Συνδέσμου ἀντὶ δραχ. 2 ἑκαστος τόμος.